

Sp. Keraspis multiflorus

FORNMÄNNÄ

SÖGUR

819.3

For

FORNMANNA SÖGUR,

EPTIR GÖMLUM HANDRITUM

ÚTGEFNAR

AÐ TILHLUTUN HINS

NORRÆNA FORNFRÆÐA FÉLAGS.

Urðar orði
kveður engi maður.

Fjölsvinnsmál.

FYRSTA BINDI.

Saga Ólafs konungs Tryggvasonar.

Fyrri deild.

Kaupmannahöfn, 1825,

Prentaðar hjá Harðeig Friðrek Popp.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

SAGA ÓLAFS KONÚNGS TRYGGVASONAR,

EPTIR GÖMLUM SKINNBÓKUM

ÚTGEFIN

AÐ TILHLUTUN HINS

NORRÆNA FORNFRÆÐA FÉLAGS.

FYRRI DEILD.

Kaupmannahöfn, 1825,

Prentuð hjá Harðvíg Friðrek Popp.

200 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

100 10 25 30 75

FRIDREKI HINUM SJÖTTA,

DANAKONÚNGI

OG

MARÍU SOFÍU FRIDERIKU,

DANADROTNÍNGU,

allraundirgefnað

hið norræna fornfræða félag.

Hnígr Saga
huga bljúgum
konúnglig for knè;
færir sjálfa sig
seggja Drottni,
sjálfum eigu sjálfs.

Og einarðlig
aldna túngu
þylr munar máli;
láti eyru
Landastýrir
hneigð að helgum rúnum!

Ljúft hún minnist,
að und laufi friðar
þaði værð og vörn;
það ber hún fram
á fremstum öldum
lof að lýða minnum;

*Sig Saga böjer
bly og ydmyg,
Herskerthronen hilser;
selv hun sig fører
til Folkedrotten,
Guld, som alt han ejer.*

*Fri og frejdig;
fro i Sindet,
tolker hun Oldtids Tunge;
naadig lytte
Landestyreren
til den hellige Tale!*

*Fro hun mindes,
at i Fredens Skygge
nød hun vældigt Værn;
den Roes hun fører
til Folkenes Minde
selv i sildigst Old;*

Hve und áltrunni
Aldinborgar
skugga hlaut og skýli,
á höfuðból
Hilmis Dana
flutt úr feðra húsum,

Hve vegr hennar
um vaxa knátti
for Buðlúnga brjósti;
hve hana Friðrekr
og feðr hans
hófu á líknar lófum;

Og hana vörðu
með orku ríkri
í forlaga flaumi,
og henni vígðust
Vísar dáðum
friðarstóli studdir.

*At under Ættræ
Oldenborgernes
nød hun skjærmende Skygge;
til Dane-Herskerens
Hovedbolig
ført fra Fædres Hjem;*

*At hendes Hæder
herligt voxte
i Skjoldungers Skjød;
at hende Fredrik
og Fædre hans
hæved ved hjælpsom Haand;*

*Og værnede om hende
ved vældig Styrke
i Skjæbnens Skifte;
og til hende sig vied
ved herligt Størværk
fromt paa Fredens Throne.*

Svo hana ellir
öðlinga beztr,
Dana ást og all;
og henni ann
öllum huga
Drottníng Danabót.

Svo leita tvö,
Það er sjálf eiga,
miðla manni hveim:
skilfenginn
Skjöldunga arf,
forna dygð og dáð.

Slíkan fár
á fjalli lítr
ræsir reistan varða,
sem þamms góðr konúngr
gnæfa sér
ýta brjóstum í.

*Saa hende fremmer
Fyrstædlingen,
Daners Liv og Lyst;
og hende elsker
af Hjertets Fylde
Drotningen, Daners Pryd.*

*Saa søge de begge,
hvad Selv de eje
Askurs Æt at række:
hin skjellige
Skjoldunge-Arv,
Fortids Dyd og Daad.*

*Ingen Fyrste
paa Fjeld skuer
sligt et Mindesmærke,
som det goden Konning
knejse seer
frit i Folkets Hjerte.*

F o r m á l i.

Hið norræna fornfræða félag hefir ætlað sér, eins og aðalauðnamið sinna atgerða, at útgefa frumrit allra á norrænu ritaðra sögubóka í samfellu. Eru þar fyrstar í röð sögur Noregs konunga, að fráschildri Heimskringlu Snorra; þaræst sögur og þættir af viðburðum í Danmörk og Svíþjóðu; en loksins sá inn mikli sagnaflokkur, er Íslandi viðkemur. Eftir þessu undirlagi gengr hér þá í broddi fylkingar Saga Ólafs konungs Tryggvasonar, af hvörri félagið hérmeð leggur fyrri hlutann fyrir almeunings sjónir, tilbúinn með þeim hætti, er hér skal greiniligar fráségja.

Þau hjálparmeðöl, sem félagið þartil notað hefir, eru:

I) Skinnbókin Nr. 61 í arkarformi af Árna Magnússonar nefndarinnar handritasafni. Eftir henni er útgáfa þessi nærri orðrätt prentuð, en þar sem frá er vikið, er hennar orðamunur merktur *A*. Í þessa bók vantar einungis eitt blað í síðari partinum, og er það tekið úr næstfylgjandi bók, *B*. Það er annars um skinnbók þessa að segja, að hún er, bæði hvað letrgjörð snertir og niðrskipun efnis, hin snotrasta og bezta af öllum þeim handritum, sem hér eru til af Ólafssögn Tryggvasonar, og heyrir því at öllum líkindum til hinna elztu ritgjörða um Ólaf konung. At visu er hún nokkut frábrugðin þeirri, sem prentuð er í Skálholti 1689, sumstaðar er hún styttri í frásögninni, og fellir undan fátt eitt, er eigi viðkemur Ólafi konungi, en annarsstaðar er hún aptr orðfyllri og efnisríkari. Við þá útskrift af henni, sem prent-

að er eptir; eru samanbornar allar aðrar skimbækur, sem hér finnast af sögunni í fornfræðasafni Árna Magnússonar og Konungsins stóru bókahirzlu; þykir það af samburðinum ráða mega, að þær geta niður-ráðast þannig:

2) Skinnbókin Nr. 54 í arkarformi, merkt *B.*, ber at mestu saman við *A.* og því er hún, sem nákvæmast varð, samanborin og hagnýtt, og öll þau orð, sem standa í sögunni innan þessara strika [], og ekki er getið hvaðan sçu, eru úr henni tekin. Annars vanta mörg blöð í þessa bók.

3) Skinnbókin Nr. 53 í arkarformi, merkt *C.*, líkist mikið *A.* og *B.* en er þó í orðfæri sumstaðar frábrugðin. Í tilliti til niðurraðanar efnis og viðburða eru báðar þessar skimbækur *B.* og *C.* samhljóða með *A.* og sleppa sömu þáttum sem hún; mörg blöð vanta einnig í þessa bók.

4) Ólafssaga í Flateyarbók, merkt *F.*, hún er á mörgum stöðum fjölorðari, og bætir inni sumstaðar nokkrum atriðum og viðburðum, þarémót er *A.* annarsstaðar orðfyllri og getr margra smátvika, er viðkoma sögunni, sem ekki finnst í *F.* Hértil heyrir Skálholtsútgáfan, merkt *Sk.* og skinnbókin Nr. 309 í fjögrablaðsformi, merkt *p.*, í hvörja vantar mörg stykki, og víða hvar er ólesandi.

5) Skinnbókin Nr. 62 í arkarformi, merkt *S.* líkist mest *F.*, en sleppir mörgu og segir styttra frá mörgum atburðum; þarðauki vantar mikið í þessa bók.

Heimskringla, merkt *III.* hefir og, hvar þurfa þótti, verið hagnýtt; þartil sýnist heyra sögubrotin Nr. 325, 8 og 9.

Skinnbókin Nr. 310 í fjögráblaðaformi, eptir hvörri hin svenska útgáfa er prentuð að Uppsöllum, 1691, hefir hvorug verið hagnýtt, af því frásögnin re þar styttri og mjög frábrugðin.

Af áðurtæðum skinnbókum er þó ekki tekið nema það, sem þótti máli skipta. Meðlimir félagsins fornfræðanefndar hafa þannig skipt starfinu á milli sín: *Sveinbjörn Egilsson*, kennari við Bessastaðaskóla, hefir skrifað út skinnbókina *A.*, sem fylgt hefir verið, vetrinn 1818 - 19, þá hann dvaldist hér í Kaupmannahöfn. Löjtenant *Rafn* og Candid. Theol. þ. *Gudmundsson* hafa nákvæmlega samanborið þessa útskrift við hinar áðrnefndu skinnbækur ok valið þann orðamun, er þurfa þótti. Prófarkirnar eru leiðréttar eptir sjálfri skinnbókinni *A.*, og hefir Cand. *Gudmundsson* lesið þá fyrstu, Löjtenant *Rafn* þá aðra, og Próf. *Rask*, félagsins forseti, þá þriðju og eptirsjónarörkina; en tileinkunarkvæðið hefir *Sv. Egilsson* ort.

Þótt nú skinnbókinni *A.* sé fylgt mest alstaðar í tilliti til orða og meiníngar, þá er þó víða breytt hennar stafasetningu, höfum við því slöð í það horlið, sem hún er hinum öðrum og jafnvel sjálfri sér ólík í mörgu. Þarum er helzt aðgætandi:

1) Er sett uppyfir áherzluteikn, þar sem framburðirinn það útheimtir; en *á* aðgreint frá *á*, svo að *á* er skrifað þar sem hljóðið var áður *á* en er nú *o*, svo sem: *vár*, *hán* um; en *á* þar sem það hefir jafnan verið tvíhljóðið *á*: *é* er sett þar sem lesið verður *je*, en skrifað var *e* tóm; d. t. *knè*, *lèt*.

2) Er aðgreint *j* og *ν* frá *i* og *ú* fyrir framan

hljóðstafi alla; t. d. jafn, mjök, herjuðu, eins og var, sveinn, kvæði.

3) Er aðgreint *au* frá *av*, svo að *av* er sett þar sem lesa á *ö*, en skimbókin hafði *au*; en *au* er skrifað eins og venjuliga fyrir tvíhljóðið *au*, sem heyrir til *ö*; t. d. Guðravor þ. e. Guðröðr (í eigandanum: Guðraðar) — Haukr o. s. fr.

4) Fyrir framan samhljóðendr og í niðurlagi orða er ekki haft *ll*, *nn*, nema þar sem framburðr, uppruni eðr aðgreinibug orða það útheimtir; t. d. manns af maðr en mans af man; annann fyrir annarn af annarr, en allan af allr, eins og góðan, vænan, síðan; sveinn-inn, og svein-inn af því orðið er karlkent, en orðin, ferðin o. s. fr.

5) Fyrir *c* og *q* er hér skrifað *t*, og fyrir *ck*, *kk*, sem skimbókin sjálf hefir víðast hvar.

6) *Z* er í *A*. notað svo margvísliga og gagnstæðiliga, að ófært þótti að bjóða það framandi þjóðum; er því hér alstaðar sett *st* í staðinn þar sem þannig á að lesa, og *s* þar sem *s* er lesið og ekkert undanfellt; t. d. dvaldist, kunnasta, Haralds, sverðs, en haldið *z*, þar sem hljóðið er að sömnu *s*, en *t*, *d*, og stundum *n*, *r*, er slept fyrir framan; t. d. bezt af betr, helzt af heldr, gjörzt af gjört, tekzt af tekit, eins og síðazt, optazt af síðar, optar. Vomum við að þannig verði réttir lestur bókariunnar bæði íslenskum og útlendum greiðari og þægiligri, sem hefir verið vor tilgánger með þessum breytingum.

Hér hefr upp Sögu Ólafs konungs Tryggvasonar.

Haraldr hinn hárfagri var konúngr yfir öllum Noregi lánga æfi, en áðr voru þar margir konúngar, sumir höfðu eitt fylki til forráða, en sumir nökkuru meir, en alla þá rak Haraldr konúngr af ríki; sumir fëllu, sumir flýðu land, en sumir fyrirlëtu konúngdóminn; ok náði engi maðr at bera konúngsnafn nema hann einn; jarl setti hann í hverju fylki til lands stjórnar ok lögh at dæma. Haraldr konúngr var son Hálfðánar svarta Upplendínga konúngs; faðir Hálfðánar svarta var Guðröðr veiðikonúngr, son Hálfðánar konúngs, er kallaðr var hinn mildi ok hinn matarilli; þvíat hann gaf í mála mönnum sínum jafnmikla gullpennínga sem aðrir konúngar silfrpennínga, en hann sverti menn at mat. Móðir Hálfðánar svarta var Ása, dóttir Haralds hins granrauða konúngs af Ögðum. Móðir Haralds hárfagra var Ragnhildr, dóttir Sigurðar hjartar; hans móðir var Áslaug, dóttir Sigurðar orms í

auga, Ragnarssonar Loðbrókar; móðir Sigurðar orms í auga var Áslaug, dóttir Sigurðar Fofnisbana. Sigurðr hjörtr átti Þyrni ¹⁾, dóttur Klakk-Haralds af Jótlandi, systur Þyri Danmarkarbótar, er átti Gormr hinn gamli Dana konúngr. Þyrni var móðir Ragnhildar, móður Haralds hárfagra. Haraldr tók konungdóm eptir föður sinn, þá er hann var 10 vetra gamall; hann var allra manna mestr ok sterkaztr ok fríðaztr sýnum, vitr maðr ok skörúngr mikill. Guthormr, son Sigurðar hjartar, móðurbróðir hans, var forstjóri fur hirðinni ok fyrir öllum landráðum, hann var hertogi fur liðinu. [Í firstu vann ²⁾ Haraldr konúngr Upplönd, [ok tók af lífi alla þá höfðingja sem þar gengu á ríkit ²⁾; þvínæst sendi hann menn sína eptir meyju þeirri, er Gyða er nefnd, dóttir Eiríks konúngs af Hörðalandi, er hann vildi taka til frillu sér, þvíat hún var allfríð mæðr ok heldr stórlát; hún var at fóstri á Valdresi með ríki-um bónda; en er sendimenn komu þar, báru þeir fram sín erendi fyrir meyna; hún svarar svâ: at hún vill eigi spilla meydómi sínum til þess at eiga þann konúng, er eigi hefir meira enn nökkur ³⁾ fylki til forráða, ok þat þikki mæðr undarligt, segir hún, at engi er sá konúngr, er svâ vildi eignast Noreg ok vera einvaldi yfir, sem Gormr konúngr at Danmerk eðr Eiríkr at Uppsölum. Sendimönnum þótti

¹⁾ Þyri, F. ²⁾ Þetta sèst ekki í A, en er tekið úr C.

³⁾ eitt, B.

hún svara heldr stórliga, ok spurja hana máls um, hvartil þessi svör skulu koma, segja at Haraldr er svá ríkr konúngr at henni er fullræði í. En þó at hún svaraði annann veg þeirra erendum enn þeir vildi, þá sá þeir engan sinn kost til þess at sinni at hafa hana í brottu nema hennar villi væri til; búast þeir þá ferðar sinnar. Sem þeir ero farar búnir leiða menn þá út; þá mælti Gyða til sendimanna: berit þau orð mín Haraldi konúngi, at ek mun því at eins játa at gerast hans eiginkona, ef hann vill þat áðr gera fyrir mína skyld at leggja undir sik allan Noreg, ok ráða því ríki jafn frjálsliga sem Eiríkr konúngr Svíaveldi eðr Gormr gamli Danmörk, þvíat þá þikkir mér hann heita mega þjóðkonúngr. Sendimenn fara aptr til Haralds, ok segja honum öll þessi orð meyjarinnar, ok telja at hún [sè furðu ¹⁾] djavrf ok úvita, kalla þat makligt at konúngr sendi lið eptir henni, ok tæki hana með úsæmd. Haraldr konúngr sagði, at þessi mærl hefði eigi illa mælt, eðr gert þat er hefnda væri fyrir vert; heldr hafi hún, sagði hann, mikla þökk fyrir sín orð, þvíat hún hefir mint mik þeirra luta, er mér þikkir nú undarligt er ek hefir eigi furr hugleidt; nú strengi ek þess heit, ok því skýt ek til guðs þess er mik skóp ok öllu ræðr, at aldrei skal hár mitt skera nè kemba, furr enn ek hefir eignast allan Noregh með sköttum ok

¹⁾ þannig B, C; sèst ekki í A.

skyldum ok forræði, eðr ella skal ek deyja. Þessa heitstrengingh þakkaði honum Guthormr hertogi, ok kallaði konúngligt at efna vel orð sín. Þaðan af vann Haraldr konúngr og lagði undir sik allan Noregh, sem segir í sögu hans. Nú sem hann var vorþinn einvaldskonúngr yfir öllu landi, þá mintist hann þess, er mærin sú en mikilláta hafði til hans mælt; sendi hann þá menn sína eptir henni, ok lét hana til sín fara, ok lagði hana í sæng hjá sér.

Frú sonum Haralds konúngs.

2. Haraldr konúngr átti margar konur ok mörg börn; hann átti 20 syni eðr fleiri, ok voru allir gerviligir menn. Göfug móðerni áttu þeir, ok fæddust þeir margir upp með móðurfrændum sínum: Haraldr konúngr fékk þeirrar konu er Ragnhildr hét, hún var dóttir Eiríks konúngs af Jótlandi; hún var köllut Ragnhildr hin ríka; þeirra son var Eiríkr blóðöx, hann var uppfæddr í Fjörðum með þóri hersi Hróhallasyni ¹⁾: Guthormr, Hrærekr ²⁾, Gunnravðr er sumir menn kalla Guðravð; þeirra móðir var Gyða, dóttir Eiríks konúngs af Hörðalandi sem furr var ritat; voro þeir þar uppfæddir í barnæsku: Hálfván svartí ok Hálfván hvítí voro tvíburar synir Ásu, dóttur Hákonar Hlaðajarls Grjólgarðssonar, Sigravðr ³⁾ hét hinn þriði; þeir fæddust upp allir í Þrándheimi; Hálfván svartí var fyrir þeim bræðrum: Ólafr, Björn, Sigtrygg er

¹⁾ Hróalzsyni, F.

²⁾ Hárekr, F.

³⁾ Sigurðr, F.

sumir menn kalla Tryggva, Fróði ¹⁾), Þorgils; móðir þeirra var Hildr eðr Svanhildr, dóttir Eysteins jarls af Heiðmörk; Haraldr konúgr setti Eystein jarl yfir Vestfold, ok seldi honum syni sína til fósturs: Sigröðr hrísi, Hálfván hálegggr, Guðravnðr ljómi, Rögnvaldr rættilbeini; þeir voru synir Snjófríðar finnsku: Dagr, Hríngr, Ragnar rykkill; þeirra móðir hét Álfhildr, dóttir Hríngs Dagssonar af Hríngaríki; þeir sæddust á Upplöndum; Íngigerðr ok Álöf árbót voro ok Haralds ²⁾ dætr: Íngibjörg hét enn dóttir Haralds konúgs, er átti Hálfván jarl; þeirra dóttir var Gunnhildr, er átti Finnur hinn skjálgi; þeirra börn voro Eyvindr skáldaspillir, Njáll, Sigurðr ³⁾), Þóra; dóttir Njáls var Ástriðr, móðir Steinkels ⁴⁾ Svía konúgs: enn voro fleiri dætr Haralds konúgs; Álötu dóttur hans átti Þórir jarl þegjandi, þeirra dóttir var Bergljót, móðir Hákonar ens ríka; Haraldr konúgr gípti dætr sínar innanlands jörlum sínum. Þá er Haraldr konúgr herjaði ⁵⁾ landit ok átti orustor, eignaðist hann vandliga alt landit ok öll óðul bæði bygðir ok sætr, úteyjar ok allar markir, svá alla auðn landsins; voru allir bæendr hans leigumenn eðr landbúar. Haraldr hárfagri tók konúgdóm 10 vetra gamall, sem áðr er sagt, ok ræði landi 5 vetr ok 70. Þá er hann var 60 ⁶⁾ at aldri, voro margir synir hans alrosknir, en sumir dauðir; þeir voro

¹⁾ fjórði, C.

²⁾ hennar, C.

³⁾ Sigríðr, B.

⁴⁾ Steinkola, B.

⁵⁾ friðaði, F.

⁶⁾ 70, F.

Þá margir ofstopamenn innanlands, ok voro seálfir úsáttir sín ímilli; tóku þeir af eignum jarla konúnga en drápu suma; stefndi konúgr þá þing fjölment austr í landi, ok bauð til Upplendingum; þá skipaði hann lög, ok gaf sonum sínum öllum konúnganöfn, ok setti þat í lögum: at hans ættmenn skyldi hverr taka konúngdóm eptir sinn föður, en jarldóm sá erkvennsvipt ¹⁾ væri af hans ætt kominn. Konúgr skipti landi með sonum sínum: Vínulmerk ²⁾, Raumaríki, Vestfold, Pelamerk, þat gaf hann Ólafi, Birni, Sigtryggi, Fróða, Þorgilsi; Heiðmerk ok Guþbrandsdali gaf hann Dag ok Hríng ok Ragnari; Snæfríðar sonum gaf hann Hríngaríki, Haðaland, Þotn ok þat er þar lá til; Guthorm son sinn setti hann til landvarnar austr við landsenda, ok gaf honum þar yfirsókn um Ránríki ³⁾ frá Elli til Svínasunds. Haraldr konúgr var optazt seálfir um midt landit; Rærekr ok Guþröðr voro jafnan innan hirðar með konúgi ok höfðu veizlur stórar um Sogn ok um Hörðaland. Eiríkr var laungum með feður sínum; honum unni konúgr mest, ok virði hann framazt allra sona sinna, þvíat hann var ríkbornaztr at móþerni; hann var son Ragnhildar drottningar af Danmörku, sem furr var sagt. [Svá] er sagt at Haraldr konúgr lèti af 9 konum sínum, þá er hann fékk Ragnhildarríku; þessa getr Þorbjörn hornklofi:

¹⁾ kvennsviftar, C; or kvennlegg, F.

²⁾ Bríngulmerk, C.

³⁾ Raumaríki, F.

Hafnaði Hólmrýgjum
 ok Hörða meyjum,
 hvârri enni heinversku ¹⁾
 ok Havlga ættar,
 konúngr inn kynstóri;
 er tók konuna davnsku.

Ragnhildr hin ríka drottning lifði 3 vetr síðan hún kom í Noreg. Eiríki syni sínum gaf Haraldr konúngr Hálogaland ok Norðmæri ok Raumsdal. Norðr í Þrándheimi gaf hann yfirsókn ²⁾ Hálfdáni hvíta ok Hálfdáni svarta ok Sigravði. Gaf konúngr sonum sínum í hverju þessu fylki hálfar tekjur við sik, ok þat með at þeir skyldo sitja í háseti skör lægra enn Haraldr konúngr, enskör hærra enn [synir Haralds konungs aðrir ³⁾]; en þat sæti eptir dag hans ætlaði sér hverr sona hans, en konúngr seálfr ætlaði þat Eiríki, en Þrændir ætlaðu þat Hálfdáni svarta; en Víkverjar ok Upplendingar unnu þeim best ríkis, er þeim voro undir hendi; af þessu varð mikit sundrþykki enn af nýju milli þeirra bræðra. En með því at þeir þóttust hafa lítit ríki til forráða, þá fóro þeir í hernað, svá [sem] sögur ero til, at Guthormr féll í Elfarkvíslum fyrir Sölvaklofa; tók þá Ólafr konúngr við því ríki sem hann hafði haft; Hálfdán hvíti féll á Eistlandi, en Hálfdán hálegggr í Orkneyjum. Þeim Þorgilsi ok Fróða gaf Haraldr konúngr herskip ok

¹⁾ kannske heimversku eðr hvínversku; hæfersku, F.

²⁾ þaunig C; yfirsotir, A; ríki, F. ³⁾ jarlar, C, F.

fóro þeir í vestrvíkíng, ok herjuðu um Skotland, Bretland ok Írland; þeir eignuðust firstir Norðmanna Dýflina á Írlandi. Svâ er sagt at Fróða væri gefinn dauðadrykk; en Þorgils var lengi konúngr yfir Dýflinni, ok var umsíðir svikinn af Írum ok fëll þar.

Eiríkr fëkk Gunnhildar.

3. Eiríkr ætlaði sèr at vera yfirkonúngr allra bræðra sinna, ok svâ vildi Haraldr konúngr faðir hans vera láta. Eiríkr var snemmendis hinn mesti hermaðr, því var hann kallaðr Eiríkr blóðöx; þá var hann 12 vetra, er Haraldr konúngr gaf honum 5 herskip, ok fór hann í hernað, first í Austrvegh ok þaðan suðr um Danmörk, um Frísland ok Saxland, ok dvaldist [í þessari ferð 4 vetr; eptir þat fór hann vestr um haf, ok herjaði um Skotland, Bretland, Írland ok Valland, ok dvaldist ¹⁾ þar aðra 4 vetr. Eptir þat fór hann norðr á Finnmörk ok alt til Bjarmalands, ok átti þar orosto, ok hafði sigr; þá er hann kom apr á Finnmörk, fundu menn hans í gamma einum konu þá er þeir höfðo enga sjeð jafn fríða; hún nefndist fyrir þeim Gunnhildr; en faðir minn, segir hún, býr á Hálogalandi, er heitir Özurr toti; ek hefir hær verit at nema kunnastu at Finnum 2, þeim er hær ero fróðastir á mörkinni; þeir ero nú farnir á veiðar, en báðir þeir vilja eiga mik; þeir ero svâ vísir at þeir rekja spor sem hundar bæði á þá ok á hjarni, en

¹⁾ bata inn í G, F.

þeir kunna svá vel á skíðum, at ekki má forðast þá hvárki menn nè dýr; þeir hæfa ok alt þat er þeir skjóta til; svá hafa þeir fyrirkomit hverjum manni, er hær hefir komit í nánd; en ef þeir verða reiðir, þá snýst jörðin um ¹⁾ fyrir sjónum þeirra, ok ef þá verðr nakkvat kvikt fyrir sjónum þeirra, þá fellr þegar daudt niðr; nú megut þær fyrir engan mun verða á veg þeirra. Ek mân fela yðr hær í gamma mínum; skulom vèr þá freista at vèr fáem drepit þá; þeir þekkjast þetta. Þegar hún hafði fólgt þá, tók hún línsekk einn, ok hugðu þeir at aska væri í, ok seri ²⁾ því um gammann bæði utan ok innan. Litlu síðar komu Finnar heim, ok spurðu hvat þar væri komit; hún segir at þar var ekki komit; Finnum þótti þat undarligt, þvíat þeir höfðu rakit sporin alt at gammanum, en fundo þó ekki; gerðu þeir þá eld ok matbjuggu; en er þeir voru mettir, bjó Gunnhildr ³⁾ rekkju sína. En svá hafði áðr farit ⁴⁾ með þeim, at hverr vakti yfir öðrum fyrir vandlætis ⁵⁾ sakir; þá mælti Gunnhildr: farit nú híngrat ok liggi til sinnar handar mærhværrykkar; þeir urðu þessu fegnir ok gerðu svá; hún hœlt sinni hendi um háls hvárum þeirra; þeir sofna þegar, en hún vekr þá; þeir sofna skjótt ⁶⁾, svá at hún gat valla vakit þá; ok hit þriðja sinn sofa þeir svá fast, at hún fær með engo móti vakit þá, þó

¹⁾ springr jörðin, F. ²⁾ sáði, C, F. ³⁾ bjuggu þeir, F.

⁴⁾ þjár nætr batir við F.

⁵⁾ gíxkat; vandlotu, A;

afbrygðis, C; ástar, F.

⁶⁾ fast, F.

at hún reisi þá upp; tók hún þá selbelgi 2 mikla ok steypti yfir höfuð þeim ok batt rammliga at fyrir neðan hendr þeim; ok enn sváfu þeir. Gunnhildr görir þá bendíng konungsmönnum; laupa þeir þá upp, [bera vopn á Finnana ok fá hlaðit þeim ¹⁾], draga þá síðan út or gammanum; voro þá reiðar þrumur svá stórar, at þeir máttu hvergi fara. En [at morni ²⁾] fóro þeir til skipa ok höfðu Gunnhildi með sér ok færðo hana Eiríki; fór þá Eiríkr leiðar sinnar; en er hann kom á Hálogaland, [stefndi hann til sín ³⁾] Özuri tota, ok sagði, at hann vildi fá dóttur hans. Özurr játaði því; fékk Eiríkr þá Gunnhildar, ok hafði hana með sér suðr í land.

Eiríkr blóðöx brendi inni Rögnvald rættilbeina.

4. Rögnvaldr rættilbeini átti Haðaland, hann nam fjölkýngi ok gerðist seiðmaðr. Haraldur konungi þóttu illir seiðmenn; á Hörðalandi var sá seiðmaðr er Vitgeirr hét; konúgr sendi honum orð ok bað hann hætta seiði; hann svarar ok kvað:

Þat er vá lítill,	er Rögnvaldr seiðir
at vör seiðim	rættilbeini,
karla börn	hróðmögr Haralds
ok kerlinga,	á Haðalandi.

En er Haraldur konúgr heyrði þetta, þá fór Eiríkr blóðöx með hans ráði til Upplanda, ok er hann kom á Haðaland, brendi hann inni Rögn-

¹⁾ ok drápu Finnana, F. ²⁾ nokkuru síðar, F. ³⁾ fann hann, F.

vald með 80 seiðmanna, ok var þat verk mjök lofat. Guþröðr ljómi druknaði fyrir Jaðri.

Fall Bjarnar kaupmanns.

5. Björn son Haralds konúnga ræð fyrir Vestfold, ok sat optast í Túnsbergi, en var lítt í hernaði. Til Túnsbergs sóttu mjök kaupmenn bæði þar um Víkina ok norþan or landi, sunnan or Danmerk ok af Saxlandi. Björn konúgr átti ok kaupskip í feiðum til ýmissa landa, ok aflaði sèr svá dýrgripa eðr annara fanga, þeirra er hann þóttist þurfa; bræðr hans kölluðu hann kaupmann eðr farmann. Björn var vitr maðr ok stíltr vel, ok þótti vænn til höfþingja; hann fékk sèr gott kvânfáng ok makligt, hann gat son er Guðravðr hét. Eiríkr blóðöx kom or Austrvegi með herskip ok lið mikit, hann beiddist af Birni bróður sínum at taka við sköttum ok skyldum þeim er Haraldr konúgr átti á Vestfold; en hinn var áðr vandi, at Björn færði seálfr konúngi eðr sendi menn með; vildi hann enn svá, ok vildi eigi af höndum gjalda, en Eiríkr þóttist þurfavistir ok drykk ok tjöld. Þeir bræðr þreyttu þetta með kappmælum, ok fékk Eiríkr eigi at heldr, fór hann brottu or bænum; Björn reið ok or bænum um kveldit ok upp á Sæheim. Eiríkr ¹⁾ hvarf aptr um nóttina ok fór upp á Sæheim eptir Birni, kom þar svá at þeir Björn sátu enn ok drukku. Eiríkr tók hús á þeim; gengu þeir Björn út ok börðust; þar fèll Björn

¹⁾ þannig C, F; Björn, A.

ok mart manna með honum; Eiríkr fékk þar herfáng mikit, ok fór norðr í land. Þetta verk líkaði Víkverjum stórilla, ok var Eiríkr þar mjök úþokkaðr; fóro þau orð um, at Ólafr konúngr mundi hefna Bjarnar, ef honum gæfist særi á. Björn konúngr liggr í Farmannshaugi á Sæheimi. Eptir um vetrinn fór Eiríkr norðr ¹⁾ á Mæri, ok tók veizlu í Sölva fyrir innan Agðanes. En er þat spurði Hálfðán svarti, fór hann með her mikinn, ok tók hús á þeim. Eiríkr svaf í úti-skemmu, ok komst hann til skógar við 5ta mann; enn þeir Hálfðán brendo bæinn ok lið þat alt er inni var. Kom Eiríkr á fund Haralds konúngs með þessum tíðindum; konúngr varð þessum mjök reiðr, samnaði hann þegar her ok fór norðr á hendr Þrændum. En er þat spur Hálfðán svarti, bauð hann útleiðángri ok skipum, ok varð allfjölmennr, ok lagði út til Staðs fyrir innan Þórsbjörg; Haraldr konúngr lá liði sínu út fyrir ²⁾ Hreinssléttu; fóro þá menn ³⁾ milli þeirra. Guthormr sindri hèt göfugr maðr ok ættstór; hann var þá í liði með Hálfðáni svarta; en furr hafði hann verit með Haraldi konúngi, ok var hinn mesti vin beggia þeirra. Guthormr var skáld mikit; hann hafði ort sitt kvæði um hvárn þeirrafæðga; þeir höfðu boðit honum laun, en hann neitti, ok beiddi at þeir skyldi veita honum eina bæn, ok því höfðu þeir heitið; hann fór þá á fund Haralds konúngs ok bar sættarboð ímilli þeirra, ok bað þá hvárn-

¹⁾ suðr, F.²⁾ við, C.³⁾ kennimenn, F.

tveggja þeirrar bænar, at þeir skyldisættast; en konungar gerðu svá mikinn metnat hans, at af hans bæn sættust þeir. Margir aðrir göfgir menn fluttu þetta mál með honum; varð þat at sætt, at Hálfván konúgr skyldi halda ríki síno öllu; hann skyldi ok láta úhætt við Eirík bróður sinn. Eptir þessi sögu orti Jórunn skáldmær ¹⁾ vísu þessa ²⁾:

Harald frá ek Hálfván spurja
herði ³⁾ brögð en lögðis
sýmist svartleitr reyni
seá bragr enn hárfagra.

Andlát Hákonar jarls.

6. Hákon Grjótgarðsson Hlaðajarl hafði alla yfirsókn um Þrándheim, þá er Haraldr konúgr var annarstaþar í landi; hafði Hákon mestan metnat í Þrændalögum af konúgi. Eptir hann tók Sigurðr sonr hans jarldóm í Þrándheimi; sat hann at Hlöðum sem faðir hans; með honum fæddust upp synir Haralds konúgs, þeir sem áðr höfðu verit undir hendi föður hans, Hálfván svartí ok Sigröðr; voro þeir mjök jafnaðra konúgs synir ok Sigurðr. Sigurðr jarl var manna vitraztr; hann fékk Bergljótar, dóttur Þóris jarls þegjanda. Móðir Bergljótar var Ólöf árbót, dóttir Haralds konúgs hárfagra.

Fæddr Hákon Aðalsteinsföstri.

7. Þá er Haraldr konúgr tók at eldast, sat hann at stórbúum sínum optliga, er hann átti á

¹⁾ skjaldmær, F. ²⁾ þennig F; nokkur erendi í sendibit, A.

³⁾ herðr, C; hreysti, F.

Hörðalandi, á Alreksstöðum ¹⁾, á Sæheimi, eðr á Fitjum; stundum sat hann á Rogalandi at Útsteini, eðr á Ögvaldsnesi í Körmt ²⁾. Þá er Haraldr konúgr var nær sjavræðr, gat hann son við konu þeirri er nefnd er Þóra morstrstaung ³⁾, þvíat hún var ættuð or Mostr á Sunnhörðalandi; hún var kvenna vænst ok mest ok vel ættborin; hún var í frændsemistölu við Hörðakára, en þó var hún köllut konúngs ambátt; voro þá margir konúgi lýðskyldir, þó at vel væri ættbornir, bæði karlar ok konur. Þat var þá mjök siðr um ríkra manna börn, at vanda mjök menn til at ausa vatni ok gefa nöfn; en er at þeirri stundo kom, er Þóro var von at hún mundi barn ala, þá vildi hún fara á fund Haralds konúngs; hann var þá norðr á Sæheimi en hún í Morstr; fór hún þá norðr á skipi með Sigurði jarli; þau lágu um nóttina við land, þar fæddi Þóra barn uppi á hellunni við bryggju-sporðinn, þat var sveinbarn; Sigurðr jarl jós sveininn vatni ok kallaði Hákon eptir föður sínum Hákon Hlaða jarli. Sá sveinn var snemma mikill ok fríðr sýnum ok mjök líkr föður sínum; konúgr lét sveininn fylgja móður sinni meðan hann var allúgr, ok voro þau at konúngs búum; hæðiligt þótti öðrum sonum Haralds konúngs um Hákon ok kallaðu hann Mostrstánger ⁴⁾ son.

¹⁾ Alreksstöðum, C.

²⁾ mostrstaung, F,

³⁾ í Körmt *vantar* í F.

⁴⁾ Morstánger, C.

Haukr hábrók færði Hákon Aðalsteini konungi.

8. Í þann tíma hafði tekit konungdóm á Englandi Aðalsteinn, er kallaðr var hinn sigrsæli ok hinn trúfasti; hann sendi menn til Noregs með þessháttar erindum, at sendimaðrinn gekk inn fyrir Harald konung ok færði honum sverð með gulligum hjöltum ok meðalkafla, ok öll umgjörðin var búin gulli ok silfri ok sett ágætum gimsteinum. Sendimaðrinn snèri hjöltum sverðsins at konungi, ok mælti: hèr er sverð, þat er Aðalsteinn konúngr mælti, at þú skyldir meðtaka ¹⁾. Konúngr tók meðalkaflann, ok þegar mæltisendimaðrinn: nú tóktu svá við sverði þessu sem vârr konúngr vildi; skaltu nú vera þegn hans, er þú tókt við sverði hans at hjöltunum. Haraldr konúngr skildi þá, at þetta var með spottigert til hans, þvíat hann vildi engis manns þegn vera; en þó mintist hann þess, sem háttir hans hafði verit, at hvert sinn er skjót æði eðr reiði ljóp á hann, at hann stilti sik furst ok lét svá renna af sér reiðina, en leit síðan á sakar úreiðr. Nú gerði hann enn svá; ok berr þetta mál fyrir vini sína, ok sýndist þeim öllum samt at láta ráð ráði mæta; lét Haraldr konúngr sendimenn Aðalsteins konúngs fara brottu frjálsa með bezta orlofi. Sá maðr var með Haraldi konungi er Haukr hèt hábrók; hann var framkvæmdarmaðr mikill í sendiföruni þó at torveldar væri, ok hinn kærasti konungi. Á næsta

¹⁾ vidtaka, C, F.

sumri eptir þetta sem nú var getit, fékk Háraldr konúngr Hákon son sinn í hendr Hauki, ok sendi hann vestr til Englands á fund Aþalsteins konúngs; fann Haukr hann í Lundúnum; þar var fyrir veizla virðulig. Haukr gekk til konúngshallarinnar með 30 manna; Haukr mælti til sinna manna: svá skulu vèr haga inngöngu várri, at sá skal furstr útganga er síðarst gengr inn, ok standa allir jafn fram fyrir konúngs borðinu, ok hverr vár skal hafa sverð ¹⁾ á vinstri hlið, ok festa svá yfirhöfnina, at ekki seái sverðin. Haukr tók þá sveininn Hákon ok setti á handlegg sèr; gengu síðan inn. Haukr heilsaði á konúng; konúngr bað hann velkominn. Haukr setti sveininn á knè Aþalsteini konúngi; konúngr sá á sveininn, ok spur, hví hann fór svá; Haukr svarar: Haraldr Noregs konúngr bað þik fóstura sèr ambáttar barn þetta. Aþalsteinn konúngr varð reiðr mjök, ok greip til sverðs þess er stóð hjá honum, ok brá sem hann vildi drepa sveininn. Haukr mælti þá: knèsett hefir þú hann nú, konúngr! ok máttu nú myrða hann, ef þú vill, en ekki mántu með þessu eyða öllum sonum Haralds konúngs. Gekk Haukr þá út ok allir hans menn; fóro síðan leið sína til skips, létu í haf þá er þeir voro búnir, ok komu aptr til Noregs á fund Haralds konúngs; ok lét hann vel yfir þeirra erendi, þvíat þat er mælt, at sá se útignari sem öðrum fósturarn. Í þvílíkum

¹⁾ skjöld, B.

skiptum konúnganna fanst þat á, at hvârr þeirra vildi vera avðrum meiri; en þó varð ekki gert misdeili tignar þeirra at heldr, því at hvârtveggi var yfirkonúngr síns ríkis alt til dauðadags.

Frd Hákon.

9. Aðalsteinn konúngr lét skíra Hákon, ok kenna honum rétta trú ok góða siðu ok allsháttar kurteisi; konúngr elskaði Hákon meirr en nokkurn mann annann skyldan eðr úskyldan, ok þar út í frá unni honum hvert barn er hann kunni; var hann síþan kallaðr Aðalsteinsfóstri; hann var hverjum manni meiri ok styrkari ok friðari sýnum ok enn mesti íþróttamaðr, vitr ok orðsnjallr ok vel kristinn. Aðalsteinn konúngr gaf Hákon sverð þat, er hjöltin voro af gulli ok meðalkaslinn, en brandrinn var þó betri; með því sverði hjó Hákon kvernstein til augans, því var þat síþan kallat kvernbítr; þat sverð hefir bezt komit til Noregs.

Eiríkr blóðöx tók konúngdóm.

10. Eptir fall Bjarnar kaupmanns tók Ólafr bróðir hans ríki yfir Vestfold, ok tók til fóstrs Guðröð son Bjarnar. Tryggvi hét son Ólafs; voro þeir Guðravðr fóstbræðr ok mjök¹⁾ jafnaldrar ok hinir efniliguztu ok atgervimenn miklir; Tryggvi var hverjum manni meiri ok styrkari. Þá er Haraldr konúngr var áttæðr at aldri, gerðist hann þúngfær, svâ at hann þóttist eigi fær

¹⁾ nærr, C, F.

at fara yfir ríkit eðr stjórna konungsmálum; þá leiddi hann Eirík son sinn í háseti sitt, ok gaf honum vald yfir öllu landi. En er þat spyrja aðrir synir Haralds konungs, þá settist Hálfván svarti í konungs háseti; tók hann þá til forráða allan Þrándheim, hurfu at því ráði allir Þrændir með honum. En er þetta spurðu Víkverjar, þá tóko þeir Ólaf til yfirkonungs um alla Víkina¹⁾. Þetta líkaði Eiríki stórrilla; tveim vetrum síðan varð Hálfván svarti bráðdauðr inn í Þrándheimi at veizlu nokkurri, ok var þat mál manna at Gunnhildr konunga móþir hefði keypt at fjölkunnigri konu at gera honum banadrykk. Eptir þat tóko Þrændir Sigröð til konungs.

Andlát Haralds konungs.

11. Haraldr konúgr lifði 5 vetr síðan hann hafði gefit Eiríki einvald ríkis síns, var hann þá á Hörðalandi eðr Rogalandi at stórbúum sínum. Eiríkr konúgr ok Gunnhildr gátu son, er Haraldr konúgr jós vatni, ok gaf nafn sitt; sagði hann svá, at sá skyldi konúgr vera eptir Eirík föðr sinn. Haraldr konúgr varð sóttidauðr á Rogalandi einum²⁾ vetri síðarr enn Hálfván svarti varð bráðdauðr sem áðr var sagt. Haraldr var heygðr á Haugum við Karmsund.

Bardagi Eiríks konungs við bræðr sína.

12. Eiríkr konúgr tók allar konungs tekjur ok lanzskyldir um midt landit enn næsta vetr eptir andlát Haralds konungs; en Ólafr

¹⁾ ok hélt hann því ríki bæta við B, C, F. ²⁾ tveim, F.

konúngr austr um Víkina, en Sigröðr bróðir þeirra alt um Þrændalög. Eiríki konúngi eirði þetta stórilla, ok fóro þau orð um, at hann mundi með styrk eptirleita við bræðr sína, at hann mætti fá einvaldsríki yfir öllu landi, sem faðir hans hafði gefit honum. En er Ólafr konúngr ok Sigröðr spyrja þetta, þa fóro menn ámilli þeirra; þvínæst gerðu þeir stefnulag sitt; ferr Sigröðr konúngr um vârit landveg austr til Víkr, ok sinnast þeir Ólafr konúngr í Túnsbergi; dvöldust þeir þar um hríð. Þat sama vâr býðr Eiríkr útliði miklu ¹⁾ ok skipum, ok snýr austr til Víkr; hann fékk svâ mikit raðbyri, at hann sigldi dag ok nótt ok fór engi njósn firir honum; ok er hann kom til Túnsbergs, þa gengu þeir Ólafr ok Sigröðr austr or bænum á brekkuna, ok fylktu þar. Eiríkr hafði lið miklu meira, ok fékk hann sigr. En þeir Ólafr ok Sigröðr fëllu þar báðir, ok er þar haugr hvârstveggja þeirra ²⁾, sem þeir lágu fallnir; fór Eiríkr þá um Víkina alla, ok lagði undir sik, ok dvaldist þar lengi sumars ³⁾. Tryggvi ok Guþröðr flýðu til Upplanda. Eiríkr var mikill maðr vexti ok friðr, styrkr at afli, hreystimaðr mikill ok hermaðr, sigrsæll ok ákafamaðr mikill í skapi grímmr, úþýðr ok fálátr. Gunnhildr kona hans var kvenna vænst, vitr ok margkunnig, glaðmælt

¹⁾ leiðangri, C.

²⁾ á brekkuni, bæta við B, F.

³⁾ vantar í C.

ok undirhyggjumaðr mikill ok hin grimmazta. Þessi voro börn þeirra Eiríks ok Gunnhildar: Gamli var ellztr, Guthormr, Haraldr, Ragnfröðr ¹⁾. Ragnhildr, Erlíngr, Sigurðr slefa, Guðröðr; öll voro börn Eiríks fríð ok mannvæn ²⁾.
Upphaf ríkisstjórnar Hákonar Aðalsteinsfóstra.

13. Hákon Aðalsteinsfóstri var vestr á Englandi, þá er hann spurði andlát Haralds konungs föðr síns; bióst hann þá þegar til ferðar; fékk Aðalsteinn konúgr honum lið ok góðan skipa kost, ok bjó hans ferð allvegliga; kom hann um haustit til Noregs; þá spurði hann fall bræðra sinna, ok þat at Eiríkr konúgr var í Víkinni. Sigldi Hákon þá norðr til Þrándheims, ok fór á fund Sigurþar Hlaða jarls, er allra spekinga var mestr í Noregi; fékk hann þar góðar viðtökur; bundo þeir jarl lag sitt saman; lét Hákon honum ef hann vyrði konúgr at auka virðing hans; þá létu þeir stefna þing fjölment, ok á þinginu talaði jarl af hendi Hákonar, ok bauð bóndum hann til konungs. Eptir þat stóð Hákon upp seállr ok talaði. Mæltu þat sumir menn sín ímillum, at þar væri kominn Haraldr konúgr enn hárfagri, ok vorðinn úngr í annat sinn. Hákon hafði þat upphaf síns máls: at hann beiddi bæendr gefa sér konungsnafn, ok þat með at veita sér styrk ok fylgd at halda konungdóminum; en þarí móti bauð hann þeim

¹⁾ Rögnvalðr. F. ²⁾ velment. F.

at gera alla bæendr óðalborna, ok gefa þeim óðöl sín er á bjöggu. At þessu erendi varð rómr mikill, svâ at bóndamúgrinn æpti ok kallaði, at þeir vildi hann til konúngs taka; ok var svâ gert at Þrændir tóku Hákon til konúngs um allan Þrándheim; þá var hann 15 vetra, tók hann sèr þá hirð, ok fór yfir landit. Þessi tíþindi spurðust á Upplönd, at Þrændir höfðu sèr konúng tekit, slíkan at öllu sem Haraldr var hinna hárfagri, utan þat skildi, at hann hafði allan lýð í landi áþjáð ok þrælkat, en þessi Hákon vildi hverjum manni gott, ok bauð at gefa bóndum aptr óðöl sín öll, þau er Haraldr konúngr hafði af þeim tekit. Við þau tíþindi vurðu allir glaðir, ok sagði hverr avðrum; flaug þat sem sinueldr alt austr til landsenda; fóro þá margir menn af Upplöndum at hitta Hákon konúng: sumir sendo menn, sumir gerðu orð ok jartegnir, ok allir til þess at þeir vildo gerast hans menn; hann tók því þakksamliga.

Hákon til konúngs tekinn.

14. Hákon konúngr fór öndverðan vetr á Upplönd; stefndi hann þar þing, ok dreif alt fólk á hanss fund ¹⁾ þat er komast mátti; var hann til konúngs tekinn á öllum þingum; fór hann svâ austr til Víkr; þar komu til hans Tryggvi ok Guðröðr bræðrasynir hans ok margir aðrir, þeir eru þtöldo harma sína, er hlotit höfðu af Eiríki bróður hans. Eiríks úvinsæld

¹⁾ hönd, F.

vóx því meirr sem allir gerðo sèr kærri við Hákon, ok heldr höfðo sèr traust at mæla sem þótti. Hákon gaf konúngsnafn Tryggva ok Guðröði ok ríki þat, sem Haraldr konúgr hafði gefit feðrum þeirra; Tryggva gaf hann Ránríki ok Vínulmerk, en Guðröði Vestfold. En firir því at þeir voro úngir ok bernskir, þá setti hann til göfga menn ok vitra at ráða landi með þeim; gaf hann þeim land með þeim skildaga sem furr hafði verit, at þeir skyldu hafa helmíng skylda ok skatta við hann.

Eiríkr konúgr blóðöx stökk or landi.

936 15. Þá er váraði fór Hákon konúgr norðr til Þrándheims, hit efra um Upplönd, ok bauð út her miklum um allan Þrándheim, ok ræð til skipa. Víkverjar höfðu ok her mikinn úti ok ætlaðu til móts við Hákon konúng. Eiríkr dró her saman um midt landit ok varð honum ílt til liðs, þvíat ríkismenn margir skutust honum, ok fóro til móts við Hákon ¹⁾; þá sigldi hann vestr um haf með þat lið er honum vilði fylgja; fór hann furst til Orkneyja, ok hafði þaðan með sèr lið mikit; þá sigldi hann suðr til Englands, ok tók at herja. En er þat spurði Apalsteinn ²⁾ konúgr, þá sendi hann menn sína til Eiríks, ok bauð honum at taka af sèr land í lèn; læzt þar vilja sína kosti til leggja, at þeir Hákon deildi enga úhæfu. Eiríkr konúgr þekktist

¹⁾ en er hann sá engi sín efni til viðtöku móti Hákon konúngi bæta við C, F. ²⁾ Aðalraðr, F.

þann kost, fóro þá menn ímilli konúnganna, ok samðist þat með einkamálum, at Eiríkr skyldi halda Norðimbraland af Aðalsteini ¹⁾ konúngi, ok verja þar landit fyrir Dönum ok öðrum víkingum. Eiríkr skyldi láta skírast, kona hans ok börn ok alt lið, þat er honum hafði þángat fylgt. Var Eiríkr þá skírðr ok tók trú rötta. Norðimbraland er kallat fimtúngr ²⁾ Englands. Eiríkr hafði atsetu í Jórvík, þar sem menn segja at furr hafi setit Loðbrókar synir. Norðimbraland var mest byggt Norðmönnum, síþan ³⁾ Loðbrókar synir vunnu landit; herjuðo þar optliga síþan Danir ok Norðmenn, er vald landsins hafði gengit undan þeim. Mörg heiti landsins ero þar gefin á norræna túngu sem Gríms-
sker ⁴⁾ ok Hauksfljót ok mörg önnur. En þvíat Eiríkr konúngr hafði lönd lítil, en hēlt þar fjölda mikinn Norðmanna, er austan höfðu farit með honum, ok enn komo margir vinir hans síþan af Noregi; þá fór hann jafnan í hernat á sumrum: hann herjaði um Skotland ok Suðreyjar, Írland ok Bretland, ok aflaði sér svá fjár.

16. Aðalsteinn konúngr varð sótt dauðr; þá hafði hann konúngr verit 14 ár ok 8 vikur ok 3 daga; tók þá ríki ok konúngdóm i Englandi Játmundr bróðir hans; hann var ekki vin Norðmanna; var Eiríkr konúngr ekki í kær-

¹⁾ Aðalraði, F. ²⁾ Þriðjúngr F. ³⁾ er kallat af Norðmönnum síðan þeir bygðu þat en, F. ⁴⁾ Grimsbær, F.

Grímsbær
= Hauksfljót
= Kvernabær

940

leikum við hann; fóro þá þau orð um at Játmundr konúgr mundi annan höfþingja setja yfir Norðimbraland. En er þat spurði Eiríkr konúgr, þá fór hann í vestrvíkíng; hann kom í Orkneyjar ok hafði þaðan með sér Arnkel ok Erlend sono Torf-Einars ¹⁾; fór hann þaðan í Suðreyjar, ok voro þar margir víkíngar ok herkonúngar, er ræðuz til liðs ²⁾ með Eiríki, hêlt hann þá furst öllu liðinu til Írlandz, ok hafði þaðan enn lið slíkt er hann fékk. Síþan fór hann til Bretlands ok herjaði þar sem í öðrum stöðum, en alt mannfólk flýði undan þar sem hann fór; ok með því at Eiríkr var hreystimaðr mikill, ok hafði lið mikit, þá treysti hann svâ vel her sínum, at hann gekk langt á land upp ok herjaði. En Ólafr hêlt konúgr sá er Játmundr konúgr hafði þar sett til landvarnar, hann dró saman her úvfíngjan, ok fór á mót Eiríki konúngi; varð þar mikil orrosta er þeir fundust ok féllu mjök í furstu enskir menn, en æ þar sem einn féll, komu 5 í stadinn af landi ofan, ok hinn efra lut dagsins snèri mannfallinu á hendr Norðmönnum, ok at lyktum féll þar Eiríkr konúgr ok 5 konúngar með honum; þar féllu ok synir Torf-Einars ¹⁾ jarls Arnkell ok Erlendr, varð þar allmikil mannfall af Norðmönnum; en þeir sem undan komust fóro til Norðimbralandz, ok sögðo Gunnhildi ok sonum hennar þessi tíþindi. En er þau fréttu at Eiríkr konúgr var fallinn,

¹⁾ Torfu-Einars, F.

²⁾ feiðar, C.

ok hafði áðr herjat land Játmundar konúnga, þá þikkjast þau vita at ecki mán þeim þar friðsamligt; bjöggust þau þá þegar brott af Norðimbralandi, ok höfðu öll skip þau er Eiríkr konúngur hafði átt, höfðu ok alt lið þat, er þeim vildi fylgja ok of lausa fjár, er dregizt hafði saman í sköttum þar á Englandi, en sumt hafði fengizt í hernaði. Hèldo þau síðan til Orkneyja, ok staðfestuz þar um hríð; þar var þá jarl yfir eyjunum Þórfinnr hausa kljúfr sonr Torf Einars; tóko þá synir Eiríks undir sik Orkneyjar ok Hjalmland, ok höfðu skatta af; sátu þeir þar á vetrum, en fóro í vestr víking á sumrum, herjuðu um Skotland ok Írland; þess getr Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Hafði för til ferju
fróðr Skáneyjar góða
blakkrjóðandi ¹⁾ bakka
barnúngr þatan farna;
rógeisu vann ²⁾ ræsir
rand ullr á Skotlandi
sendi seggja kindar
sverð bautinn her Gauti ³⁾.

Dólgeisu rak dísar
drótt kom mörg á flóttá
gunna vinr af ⁴⁾ gamni
gjóðum írskrar ⁵⁾ þjóþar

¹⁾ blakk riðanda, F. ²⁾ rógreisir var, F. ³⁾ Gauta, F.

⁴⁾ at, F. ⁵⁾ Ískrar, F.

foldar rauð ok feldi
 freyr í manna dreyra
 sverð var sigr of vordinn
 seggi mækis eggjar ¹⁾).

Frá Hákon.

17. Hákon konúgr Aðalsteins föstri lagði undir sik Noreg allan, þá er Eiríkr bróðir hans hafði brott flýit. Sat hann hinn fursta vetr norðr í Þrándheim. En firir því at ekki þótti friðvænligt, ef Eiríkr konúgr leitaði vestan um haf með her sinn, þá sat Hákon konúgr lengstum með lið sitt um midtlandit, í Firðafylki, í Sogni, á Hörðalandi eðr Rogalandi; hann setti Sigurð Hlaða jarl yfir öll Þrændalög svâ sem hann hafði surr haft ok Hákon faðir hans af Haraldi konúgi enum hárlagra. En er Hákon konúgr spurði fall Eiríks konúgs bróðr. síns, ok þat at synir hans höfðu ekki traust í Englandi, þá þótti honum lítil ógn af þeim standa; fór hann þá með lið sitt á einu sumri austr í Vfk. Í þann tíma herjuðu Danir mjök í Víkina ok gerðu þar opt mikinn skaða. En er Danir spurðu at Hákon konúgr var þar kominn með mikinn her, þá flýðu þeir undan, sumir suðr til Hallands ²⁾, en þeir er nærri voro Hákon konúgi stefndu út á haf ok svâ suðr til Jótlands. En er Hákon konúgr varð þess varr, þá sigldi hann eftir þeim með allan her sinn, ok þegar er hann kom til Jótlands, herjaði hann þar; en

¹⁾ eggju, F.

²⁾ Hálogalandz, F.

Þegar landsmenn vorðu við varir, þá drógu þeir her saman, ok vildu verja landit. Ræðu þeir til bardaga við Hákon konúng, ok varð þar mikil orrosta; Hákon konúgr barðist svá djarfliga at hann var firir framan merki, ok hafði hvârki hjálm nè brynju. Hákon konúgr hafði sigr, ok rak flóttann langt á land upp; svá segir Guthormr sindri í Hákonar drápu:

Bifroknum trað bekkjar
blá ravst konúgr árum
mætr hlóð mildíngr ýtum ¹⁾
Mistar nifs ²⁾ í drífu
svan gæðir ³⁾ rak síþan
sótt jálfar ⁴⁾ flóttu
hrot gyljar ⁵⁾ hylja
hrafn vins at mun sínum.

18. Síþan hélt Hákon konúgr sunnan her sínum til Sælunds, ok leitaði Víkinga; hann ræri með 2 snekkjur fram í Eyrarsund, þar hitti hann 11 víkinga snekkjur, ok lagði þegar til orrosto við þá, ok lauk svá at hann hafði sigr, ok hrauð öll víkingaskipin; svá segir Guthormr sindri:

Álmdrósar fór eisu
el runnr mörum ⁶⁾ sunnan
trjónu tingls ⁷⁾ á græna
tveim einum sel meina

¹⁾ Jótum, F.

²⁾ vífs, F.

³⁾ bræðr F.

⁴⁾ álmeðrs, F.

⁵⁾ gyljar, F.

⁶⁾ móins, F.

⁷⁾ tragls, F.

þá er ellifu allar
allreiðr Dana skeiðar
valsendir rauð vandar,
viðfrægr at þat síðan.

Eptir þat herjaði Hákon víða um Sælund,
rænti fólk, en drap sumt, sumt hertók hann;
hann tók gjöld stór af sumum, ok fékk þá enga
viðstöðu; svá segir Guthormr:

Sælund náði þá síðan
sókn heggr und sik leggja
vals ok vinda frelsi
við Skáneyjar síða.

Því næst fór Hákon konúgr austr firir Ská-
neyjar síðu, ok herjaði alt, tók skatta ok gjöld
af landinu, en drap víkinga hvar sem hann fann,
Dani ok Vindr. Hann fór alt austr firir Gautland
ok herjaði, fékk hann þar stór gjöld af landinu;
svá segir Guthormr:

Skattgilda vann skyldir
skaut jálfaðar Gauta
gullskyflir vann ¹⁾ gjöslaztr
geirveðr í för þeirri.

Hákon konúgr fór aþr um haustit með liði
sínu í Víkina, ok hafði fengit ógrynni fjár; sat
hann þar ²⁾ í Víkinni við áhlaupum Dana eðr
Gauta. Þat sama haust kom Tryggvi Ólafsson
or vestrvíking ok hafði hann þá áðr herjat um
Írland ok Skotland. Um vârit fór Hákon kon-
úgr norðr í land, en setti Tryggva konúgr

¹⁾ skylfir fann, F.

²⁾ þann vetr, F.

broðurson

bróðr sinn yfir Víkinui at verja firir úfriði, ok eignaz slíkt er hann mátti af þeim löndum í Danmörk er Hákon konúngr hafði skattgíldt hit furra sumarit; svá segir Guthormr sindri:

ok sókn hattar setti

svell ¹⁾ rjóðr at því fljóði

Onars ²⁾ ekki seima ³⁾

austr geð bæti hraustum

þann er áðr fra Írum

iðvandr of kom skíðum

salbrigðandi sveigðis

svanfánga⁴⁾ liði þángat.

Gunnhildr fór til Danmerkr.

19. Haraldr konúngr Gormsson ræð þann tíma firir Danmörk; honum líkadi stórilla er Hákon konúngr hafði herjat á land hans ok ríki, ok fóro þau orð um at Danakonúngr mundi þess hefna, en þat varð þó ekki svá bráðliga. Nú sem Gunnhildr ok synir hennar spurðu til Orkneyja at úfriðr var milli Danmerkr ok Nor-egs, þá byrjaðu þau ferð sína vestan, ok giptu áðr Ragnhildi dóttur Eiríks ok Gunnhildar Arnfinni syni Þórfínns jarls hausakljúfs; settiz þá enn Þórfinnr jarl at Orkneyjum er Eiríks synir fóro brott. Gamli Eiríks son var nokkuru þeirra elztr, ok var hann þó enn eigi þá roskinn maðr. En er Gunnhildr kom með sono sína til Danmerkr, fóro þau þegar á fund Haralds konúnga

¹⁾ svol, F. ²⁾ þannig: F; Einars A. ³⁾ grœnum, F.

⁴⁾ Svanvánga, Hk.

og fengu þar góðar viðtökur, ok fékk konúngr þeim veizlur í ríki síno svá miklar, at þeir fengu vel haldit sik ok menn sína. En Haraldr konúngr tók til fóstrs Harald Eiríks son ok knésetti hann, fæddist hann upp í hirð Danakonúngs. Eiríks synir voro í hernaði þegar þeir höfðu aldr til, ok allaðu sèr svá fjár, herjaðu um austrveg; allir voro þeir menn fríðir ok furr rosknir at asli ok algervi enn vetra tali; þess getr Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Austr löndom fórs¹⁾ undir
allvaldr sá er gaf skáldum
hann fékk gagn at gunni
gunn hör²⁾ga slög mörgum:
slíðr túngur³⁾ lét slyngja⁴⁾
sverðleiks regin ferþar
sendi gramr at grundo
gullvarpaþar snarpar.

Eiríkssynir sem þeir létu af hernaði í Austrveg, snèrust þeir með lið sitt ofan í Víkina ok herjaðu þar. En Tryggvi konúngr hafði her úti, ok hèlt til móts við þá; þeir áttu margar orrostr, ok höfðu ýmsir sigr; herjaðu Eiríks synir stundum Víkina; en Tryggvi konúngr herjaði stundum um Halland ok Sjóland.

Fæddr Hákon jarl.

20. Þá er Hákon var konúngr í Noregi,

¹⁾ fórst, F.
gja, F.

²⁾ hörda. F.

³⁾ sidþúngr F.

⁴⁾ syn-

var þar friðr góðr með bøndum ok kaupmönnum, svá at engi grandaði öðrum nè annars fè; þá var ár mikit bæði á sjá ok á landi. Hákon konúgr var allra manna glaðaztr ok málsnjallaztr ok litillátaztr; hann var maðr stórvitr, ok lagði mikinn hug á lagasetning; hann setti Gulapíngs lög með ráði Þorleifs spaka; hann setti ok Frostaþíngs lög með [ráði] Sigurðar jarls ok annara Þranda þeirra er vitraztir voro; en Heiðsævis lög hafði furst sett Hálfdán svarti. Hákon konúgr þá jólaveizlu í Þrándheimi er Sigurðr jarl hafði búit honum á Hlöðum. Ena-furstu jóla nótt fæddi Bergljót kona jarls svein- barn; en eptir um daginn jós Hákon konúgr þann svein vatni ok gaf nafn sitt. Sá sveinn vóx upp, ok varð síþan ríkr maðr ok göfugr, ok tók síþan ríki ok jarldóm eptir föður sinn. Sigurðr jarl var hinn kærasti vin Hákonar konúngs.

Frá háttum Hákonar konúngs.

21. Hákon konúgr var vel kristinn, er hann kom í Noreg; en firir því at þar var land alt heiðit ok blótskapr mikill, stórmenni mart, en hann þóttist mjök liðs þurfa ok alþýðu ving-anar, þá tók hann þat ráð at fara leynilega með kristniinni, hêlt heilagtr drottins daga, en fast-aði föstudaga, ok gerði minning hinna stærstu hátíða; hann setti þat í lögum at hefja jólahald þann tíma sem kristnir menn, ok skyldi þá hver maðr eiga mælis avl, en gjalda fè elligar,

ok halda heilagt meðan jólin¹⁾ vynnist; en áðr var jólahald hafit havkunótt, þat er miðsvetrar nótt, ok voro þá haldin 3 náttu jól. Ætlaði konúgr þá er hann festist í landinu, ok hann hefði frjálsliga undir sik tekit alt ríkit, at hafa fram kristni boðit; Gjörði hann ok svâ at hann lokkaði þá menn furst er honum voro kærastir til kristninnar; kom svâ með vinsæld hans ok umtölum, at margir menn létu skírast, sumir létu af blótum. Hákon konúgr sat laungum á Þrándheimi, því at þar var mestr styrkr landsins. Nú sem Hákon konúgr þóttist hafa styrk af nökkurum ríkismönnum at halda upp kristninni, þá sendi hann til Englands eptir biskupi og öðrum kennimönnum; ok er þeir komu í Noreg, þá gerði konúgr bert, at hann vill bjóða kristni um alt landit; en Mærir ok Raumdælir skutu þangat síno máli sem Þrændir voro. Hákon konúgr lét þá vígja kirkjur nökkurar, ok setti þar presta til. En er hann kom norðr í Þrándheim, stefndi hann þing við bændr, ok bauð þeim kristni; þeir svöruðu svâ: at þeir vildo þessu máli skjóta til Frostapíngs; vilja þá at þar komi menn or öllum fylkjum þeim er í Þrændalögum ero, segja at þá mâno þeir svara þessu vandmæli.

Viðtal Hákonar konúgs ok bónda.

22. Hákon konúgr kom til Frostapíngs, ok var þar komit allsjölmennt af bóndum. En

1) ölig, F.

er þíngit var sett, þá talaði Hákon konúgr; hann hóf svá: þat er boð mitt ok bæn við alla yðr bændr ok búþegna, ríka ok úríka, ok þar með alla alþýðu, unga menn ok gamla, sæla ok fátæka, konur sem karla, at allir menn skulu kristnast láta ok trúa á einn guð Krist Mariu son, en hafna blótum öllum ok heiðnum goðum, halda heilagt enn 7da hvern dag við vinnum öllum, fasta ok hin 7da hvern dag. En þegar er konúgr hafði þetta uppborit fyrir alþýðu, þá varð þegar kurr mikill af bóndum um þat, er konúgr vildi taka vinnur af þeim; sögðu at við þat mátti landit eigi byggja; en vinnumenn ok þrælar kurrðu um þat, at þeir mætti eigi vinna ef þeir skyldi eigi mat hafa; sögðo ok at þat var skaplavstr Hákonar ¹⁾ konúgs ok Haralds föður hans ok þeirra frænda ok forellra at þeir voro illir af mat, þó at þeir væri mildir af gulli.

Viðtal Konúgs ok Sigurðar jarls.

23. Ásbjörn hét einn ríkr maðr, hann bjó at Meðalhúsum í Gaulardal. Ásbjörn stóð upp ok svaraði erendi konúgs með þessum hætti: þat hugþum vèr bændrnir, Hákon konúgr! þá er þú hafðir hit fursta sinn þíng átt hèr í Þrándheimi, ok vèr höfðum þik til konúgs tekit, ok þegit af þèr óðöl vár, at vèr hefðim þá höndum himin tekit; en nú vitum vèr eigi hvárt heldr er at vèr munum frelsit þegit hafa, eðr mántu

¹⁾ Hálfðánar, F.

nú vilja þrælka oss at nýju, ok þó með undarligum hætti, er þú vill at vèr hafnir átrúnaði þeim, er várir feðr ok alt forellri hefir haldit firir oss, furst um brunaöld ok nú um haugaöld, ok hafa þeir verit margir miklu göfgari en vèr, ok hefir oss þó dugat þessi átrúnaðr. Vèr höfum lagt til þín mikinn ástarhug, svá at vèr höfum látit þik ráða með oss öllum lögum ok landsrètt. Nú er þat vili vár bónða ok samþykki at hafa ok halda þau lög er þú settir hèr á Frostaþingi, ok vèr játaðum þèr þá; viljum vèr allir þèr fylgja ok þik til konúngs halda, meðan einnhverr vár bóndanna er lífs, sem nú erum hèr á þínginu, ef þú, konúngr! vill nökkut hóf við hafa, at beiða oss þess eina at vèr megim veita þèr, ok oss sè eigi ógeranda. En ef þú vill þetta mál taka með svá mikilli freku at deila alli ok ofríki við oss, þá höfum vèr gert ráð vårt at skiljast allir við þik, ok taka oss annan höfþíngja, til þess at vèr haldim í frelsi þann átrúnat sem vèr viljum; skaltu nú, konúngr! kjósa um þessa kosti áðr þínginu sè slitit. At erendi þessu gerðo bæendr róm mikinn, ok sögðo at þeir vildo svá vera láta sem Ásbjörn hafði talat; varð at þessu mikit háreysti. En er hljóð fókst mælti Sigurðr jarl: þat er vili Hákonar konúngs at samþykkja alt við bæendr, ok láta aldri skilja yðra vináttu. Bæendr segja at þeir vildi at konúngr blótaði til árs þeim ok friðar svá sem faðir hans gerði; staðnaði þá kurrinn ok slitu þeir við þetta þíngit. Síðan

talaði Sigurðr jarl við konúnginn ok bað hann eigi neita með öllu at gera sem bændr vildo, þvíat eigi mán annat hlýða, segir hann; er þetta sem þér megit heyra sjálfir, konúngr, ákafi höfþingja ok þar með alls fólks. Skulu vèr, segir jarl, finna hær til nökkut gott ráð. Samðist þetta með þeim konúngi ok Sigurði jarli. Um hiaustit at vetrnóttum var blótveizla mikil at Hlöðum, ok sótti þar til konúngr; hann hafði jafnan vanr verit, ef hann var þar staddr sem blót voro, at matast í litlu húsi við fá menn. En bændr töldo at því er hann sat eigi í hásæti síno, þá er mestr var mannfundr ok fagnaðr; sagði jarl at hann skyldi þá eigi svâ gera, ok svâ var at konúngr sat í hásæti síno. En er hit fursta full var skenkt ¹⁾, þá mælti Sigurðr jarl fyrir ok signaði Óðni; drakk hann af horninu til konúngs; konúngr tók við ok gerði krossmark yfir; þá mælti sá maðr er hét Kárr af Grýtíngi: hví ferr konúng-rinn nú svâ, vill hann enn eigi blóta? Sigurðr jarl svaraði: konúngr gerir sem allir aðrir, þeir sem trúa á mátt sinn ok megin, at signa full sin þór ²⁾; hann gerði hamar yfir áðr hann drakk. Var þa kyrt um kveldit. Eptir um daginn er menn gengu til borða, þa þustu bændr at konúngi ok báðu hann eta kjöt ³⁾; konúngr vildi þat fyrir engan mun gera. Þá báðu þeir hann drekka soðit, hann vill þat víst eigi. Þá báðu þeir hann

¹⁾ Öl var framborit, F.

²⁾ fyrir full sin þór hefir F fyrir sik.

³⁾ rossakjöt, F.

eta flotit ¹⁾, en konúgr vill þat ok eigi. Var þá ok búit við atgaungu. Sigurðr jarl gekk at ok vildi sætta þá, bað hann bæendr hætta storminum; mælti hann þá at konúgr mundi gína yfir ketilhödduna, er soðreykiinn hafði á lagt af rossakjötinu ok var haddan vorðin feit ²⁾. Konúgr gekk til ok brá líndúk um hödduna ok gein yfir. Gekk hann síþan til sætis síns, ok líkadi hvárigum vel. Um vetrinn eptir var búit til jóla-veizlu konúgi inn á Mærinni. En er at leið jólunum, þá lögðu stefnu með sér 8 höfðingjar þeir er mest ræðu fyrir blótum í öllum þrændalögum; þessir voro 4 utan or þrándheimi: Kárr af Grýtíngi, Ásbjörn af Mcðalhúsum ³⁾, Þorbergr af Varnesi ⁴⁾, Ormr af Ljoxu ⁵⁾; en þessir af Innþrændum: Bóthólfr ⁶⁾ af Ölvishaugi, Narfi af Staf ⁷⁾ í Veradal, Þrándr haka af Eggju, Þórir skegg af Húsabæ ⁸⁾ í cynni lðri ⁹⁾; þessir 8 menn bundust í því, at þeir 4 af Útþrændum skyldu eyða kristninni, en hinir 4 af Innþrændum skyldu neyða konúginn til blóta; fóro þá Útþrændir 4 skipum suðr á Mæri, ok drápu þar presta 3 ok brendo þar 3 kyrkjur, fóro aptr síþan. En er Hákon konúgr ok Sigurðr jarl komu inn á Mærina með hirðsveitir sínar, þá voro þar bæendr komnir allfjölmennt hinn fyrsta dag veizlunnar; veittu þeir konúgi atgaungu

¹⁾ blóðit, F. ²⁾ heit, F. ³⁾ Miðhúsum, F.

⁴⁾ Varnesi, C; Vargnesi, F. ⁵⁾ Loxu, C; Lavxu, F.

⁶⁾ Botólfr, C. ⁷⁾ Stað, F. ⁸⁾ Hróarsbæ, F.

⁹⁾ vantar í F.

ok báðu hann blóta, en létu honum ella afar-kostum. Sigurðr jarl bar sáttmál milli þeirra; kom þá svá um síðir, at konúgr át nökkura bita af hrosslifr ok drakk öll minni krossalaus, þau er bændr skenktu hönum. En er veizlu þeirri var lokit, fóro konúgr ok jarl þegar út á Hlaðir; konúgr var allúkátr, ok bjóst þegar með öllu liði síno á brott or Þrándheimi, ok segir svá at hann skyldi fjölmennari þar koma í annat sinn, ok gjalda þá Þrændum þenna fjandskap, er þeir höfðo til hans gert. Sigurðr jarl bað konúg eigi gefa Þrændum þetta at savk; sagði jarl svá, at konúgi mundi ekki þat duga at hatast eðr herja á innanlands fólk, ok þar einna síst sem mestr var styrkr landsins, sem í Þrándheimi var. Konúgr var svá reiðr at ekki mátti orðum við hann koma; konúgr fór þá út eptir firði ok suðr á Mæri; dvaldist hann þar um vetrinn ok um várit. En er sumraði dró hann lið at sér, ok var þat orð á, at hann mundi fara með her þann á hendr Þrændum.

Bardagi Hákonar konúgs ok Gunnhildar sona.

24. Hákon konúgr var nú kominn á skip sín, ok hafði lið mikit ok frídt; þá komu honum þau típindi sunnan or landi, at synir Eiríks konúgs voro komnir af Danmerku í Víkina, ok höfðo elt af skipum Tryggva konúg Ólafsson austr til Sótaness; höfðo þeir þá herjat víða um Víkina, ok hafði fjöldi fólks gengit undir þá.

En er Hákon konúgr spurði þetta, þá þóttist hann liðs þurfa; sendi hann þá orð Sigurði jarli ok öðrum höfðingjum, þeim er honum þótti liðs at vãn. Sigurðr jarl kom til Hákonar konúgs með allmiklit lið; voro þar þá með honum allir þrændir, þeir er um vetrinn höfðu mest gengit at konúgi, at pynda ¹⁾ hann til blóta; voro þeir þá allir í sætt teknir af fortölum Sigurðar jarls. Fór Hákon konúgr þá suðr med landi; en er hann kom suðr um Stað, þá spurði hann at Eiríks synir voro komnir á Norðr ²⁾ Agðir; fóro þa hvárir mót öðrum, varð fundr þeirra í Körmt; gengu þar hváirtveggju af skipum ok börðust á Ögvaldsnesi; höfðu hváirtveggju allmikinn her; þar varð orrosta allsnörp. Hákon konúgr sótti fast fram, þar sem firir var Guthormr konúgr ok sveit hans, ok áttust þeir höggvaskipti við konúgarnir; þar féll Guthormr konúgr, ok var merki hans niðrhöggvit, féll þar þá margt lið um hann; því næst kom flótti í lið Eiríks sona, flýðu þeir til skipanna ok rero í brottu, höfðu þeir látit lið mikit; þessa getr Guthormr sindri í Hákonar ³⁾ drápu:

Valþögnar lét vegnum
 vígnestr saman bresta
 handar vafs ⁴⁾ of höfðum
 hlým mildíngum gildir
 þar gekk njörðr af nirði

¹⁾ neyða, F.

²⁾ norðr á, C.

³⁾ Gráfeldar, F.

⁴⁾ varps, F.

nadds hámana raddar
valbrands viðra ¹⁾ landa
vopn unduðum sunda.

Hákon konúgr fór til skipa sinna, ok hélt austr eptir Gunnhildar sonum; fóro þá hvárir sem mest máttu, þar til er þeir komu á Austr. Agðir; sigldu þá Eiríks synir á haf, ok suðr til Jótlands; svá segir Guthormr sindri:

Almdraugar ²⁾ varð ægis
opt sinn en ek þess minnumst
barma avld firir baldri
bensíks vita ríkis
bauð sækir hélt brikar
bræðr síns ok rak flæðu
undan allar kindir
Eiríks á haf skeiðum.

Síðan fór Hákon konúgr norðr aptr í Noreg, en Eiríks synir dvöldust þá enn í Danmörk láuga hrið.

Bardagi við Gamla.

25. Þá er Hákon hafði konúgr verit yfir Noregi 20 vetr, þá var hann staddr á Sunnmæri ³⁾ í ey þeirri er Freiða ⁴⁾ hét, þar sem heitir Birkiströnd, at búi síno; hann hafði með sér ekki meira lið en hirð sína ok bæendr þá er voro í boði hans; komu honum þá njósnir at Gunnhildar synir voro komnir norðr um Stað með allmikinn her; hélt Hákon konúgr þegar til

¹⁾ viðr á, Hk,

²⁾ drógar, Hk,

³⁾ Norðmæri, F.

⁴⁾ Froða, F,

móts við þá með slíkt lið sem hann fékk; hann hafði 9 skip, en Eiríks synir meirr enn 20 skip; þeir fundust í Fæyjar ¹⁾ sundi við Freiparberg ²⁾; gengu hvártveggju á land ok börðust á Rastarkálfi; þar féll Gamli konúgr Eiríks son, en Hákon fékk sigr. Hákon konúgr gekk svá hart fram í orrosto þessari, at hann hjó til beggja handa en hlífði sér ekki, sem segir Guthormr sindri:

Hræddr fór hjörva raddar
herr fur málma þverri
rógeisu gekk ræsir
ráðsterkr framarr merkjum:
gerra gramr í snerro
geir vífa sér hlífa
hinn er yfrinn gat jöfra
Óðs kvânar byr mána

Flýðu Gunnhildar synir með sitt lið þat er undan komst enn suðr til Danmerkr.

Ferð þeirra bræðra at Hákonni konúgi.

26. Þá er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði verið konúgr yfir Noregi 6 vetr ok 20, síðan Eiríkr bróðir hans fór or landi, tók konúgr veizlu á Hörðalandi í Stórð á Fitjum; hafði hann þar hirð sína ok bæendr marga í boði sínu; þar var þá með honum Eyvindr frændi hans, sonr Finns skjálga ³⁾, er kallaðr var skáldaspillir. Þá er Hákon konúgr sat at dagverpar borði,

¹⁾ Freyjar, F. Frekeyjar, C. B.

²⁾ Feyjarborg, F.

³⁾ Skjálgs, C. B.

sá varðmenn er úti voro, at skip mörg sigldu sunnan, ok áttu eigi langt til eyjarinnar; þá mælti hverr við annan, at segja skyldi konúngi, at þeir hugðo at herr færi at þeim; en engum þótti dælt at segja konúngi hersögu, þvíat hann hafði mikit við lagt hverjum er þat gerði, ef eigi vissi víst; þeim þótti ok úhæfa at konúngr vyrði þessa eigi varr; gekk þá einn þeirra inn í stofuna, ok mælti til Eyvindar Finnssonar: Gakk út skjótt, þvíat hin mesta nauðsyn er á. Eyvindr gekk, ok þegar hann mátti seá seglin, kendi hann at herskip voro; hann snéri þegar aptr í stofuna, gekk firir konúng ok mælti: lítil ¹⁾ er líðandi stund en laung matmáls stund. Konúngr leit móti honum ok mælti: hvat ferr? Eyvindr kvað:

Blóðöxar tjá ²⁾ beiða
 brynþíngs fetil stínga
 oss gjörist hnept ens hvassa
 hefndr setu efni:
 heldr er vant en ek vilda ³⁾
 veg þinn, konúngr! segja
 fám ⁴⁾ til fornra vopna
 fljótt hersögu drottni.

Konúngr svarar: Ert þú drengr svá góðr, Eyvindr! at eigi muntu hersögu segja nema sönn sè. Þá svörðu margir at sú hersaga var sönn; lét þá konúngr taka upp borðin, gekk

¹⁾ heil, B. ²⁾ trú ek, F. ³⁾ vissu, C. ⁴⁾ fara, F;
 fram, B.

hann út ok sá til skipanna, kendi hann þegar at þat voro herskip. Konúngr mælti þa til sinna manna: hvárt skal nú ráð hafa at berjast með lið þat er vèr höfum, eðr skal gánga til skipa, ok sigla norðr undan; er oss þat auðsætt ef vèr berjumst, at vèr munum nú eiga at etja við liðsmun miklu meira enn nökkurt sinn fyrr, ok hefir oss þó opt þótt misjafnaðr liðs vârs, þá er vèr höfum átt við Gunnhildar sonu. Hèr veittu menn ekki skjótan orskurð; þá svarar Eyvindr:

Samira norðr ¹⁾ en norðarr
naddregns hvötum þegni
vèr getum bili at bōlva
borðmærar ske ²⁾ færa
nú er þat er ravkk ³⁾ á rakna
rymleið flota breiðan
grípum vèr í greipum ⁴⁾
gunnbráðr Haraldr ⁵⁾ sunnan.

Konúngr svarar: hreystiliga er mælt, Eyvindr! ok nærr mínu skaplyndi, en þó vil ek heyra fleiri manna orskurðum þetta mál. En er meun þóttust skilja konúngs vilja, þá sögðu margir at heldr vildo falla með drengskap en flýja fur Dönum at úreyndo; sögðu ok svâ, at þeir höfðu opt sigrat ⁶⁾, þá er þeir höfðu barizt með minna liði en nú höfðu þeir. Konúngr þakkaði þeim orð sín ok bað menn vopnast, ok var svâ gert.

¹⁾ njörðr, *Hk.* ²⁾ blámarar, *C.* ³⁾ reykr, *B*; rykr, *F.*

⁴⁾ greipar, *B.* *F.* ⁵⁾ gunnbráðr Haralds, *B.*

⁶⁾ þaunig *B.* sigrast, *A. Hk.*

Konúgr herklæddist, hann hafði hríngabrynju, ok var gyrðr sverðinu Kverubít, hafði hjálm gullroðinn á höfði, kesju í hendi ok skjöld á hlið. Síðan fylkti hann hirð sinni ok bóndum, ok setti upp merki sitt.

27. Haraldr Eiríksson var höfþingi fyrir liði þeirra bræðra eftir fall Gamla; þeir bræðr höfðu nú mikinn her; voro þar í liði með þeim móðurbræðr þeirra Eyvindr skreyja ok Álfir askmaðr; þeir voro menn styrkir ok enir mestu illgerða menn. Eiríks synir héldo skipum sínum til eyjarinnar, gengu á land ok fylktu, ok er svá kallat at eigi væri minni liðsmunr enu 6 mundi vera þeirra menn um Hákonar manu einn.

Bardagi í Storð.

28. Hákon konúgr hafði þá fylkt liði síno, ok segja menn at hann steypiti af sér brynjunni áðr orrostan tækist; Hákon konúgr valdi mjök menn með sér í hirð at afli ok líreysti, svá sem gert hafði Haraldr konúgr faðir hans; þar var þá með konúgi Þórálfr hinn sterki Skólmsson ¹⁾, ok gekk á aðra hlið konúgi; hann hafði hjálm ok skjöld, kesju ok sverð þat er kallat vár Fetbreiðr; þat var mælt at þeir Hákon konúgr væri jafnstærkir; þessa getr Þórðr Sjáreksson í drápu þeirri er hann orti um Þórálfr:

¹⁾ Skolpsson, F.

961

Þar er bavðharðir börðust
bands jó draugar landa
lystr gekk herr til hjörva
hnitz í Storð á Fitjum:
ok gimslöngvir gánga
gífrs hlémána drífu
nausta blaks hit næsta
Norðmanna gram þorði.

En er fylkingar gengu saman, var fyrst skotit spjótum, því næst brugðu menn sverðum; Gerðist þá orostan óð ok mannskjaed; Hákon konúgr ok Þórálfr gengu þá fram um merkin ok hjöggu til beggja handa; Hákon konúgr var auðkendr, meiri enn aðrir menn, lýsti ok mjök af hjálmi hans er sólin skein á; þá varð vopnaburðr mikill at konungi; tók þá Eyvindr Finns-son hatt ¹⁾ einn, ok setti yfir hjálma konungsins; þá kallaði hátt Eyvindr skreyja: leynist hann nú Norðmanna konúgr, eðr hefir hann flýit, þvíat horfinn er nú gullhjálmrinn? Eyvindr ok Álfr bróðir hans gengu þá hart fram svâ sem óðir ok galnir væri, hjöggu til beggja handa; þá mælti Hákon konúgr hátt til Eyvindar: haltu svâ fram stefnunni ef þú vill finna hann Norðmanna konúg. Var þá skamt at bíða at Eyvindr kom þar, reiddi upp sverþit ok hjó til konungs; Þórálfr skaut við honum Eyvindi skildinum, svâ at hann stakaði við; konúgr tók þá tveim höndum sverþit Kverubít, ok ljó til

¹⁾ hettu, B; hött sinn, F.

Eyvindar, klauf hjálminn ok höfuðit alt í herþ-
ar niðr; í því bili drap Þórálfr Álf askmann.
Svâ segir Eyvindr skáldaspillir:

Veit ek at beit enn bitri
byggvín meðal dyggvan
búlka skíðs or báðum
benvöndr konúngs höndum:
úfælinn klauf ála
eldraugar ¹⁾ skör hauga
gullhjaltaðum galtar
grandráðr Dana brandi.

Eptir fall þeirra bræðra gekk Hákon konúngr
svâ hart fram at alt hraykk fur honum; sló þá
felmt ok flóttá á lið Eiríks sona, en Hákon kon-
úngr var í öndverðri sinni fylking, ok fylgði fast
flóttamönnum, ok hjó tídt ok hart; þá fló ör ein,
er fleinn er kallaðr, ok kom í hönd Hákonu kon-
úngi uppi í músina fyrir neþan öxl, ok er þat
margra manna sögn at skósveinn Gunnhildar, sá
er Kispíng ²⁾ er nefndr, ljóp fram í þysinn ³⁾
ok kallaði: gefi rúm konúngs bananum, ok skaut
þá fleinum til konúngs; en sumir segja at engi
vissi hverr skaut; má þat ok vel vera, fyrir því at
örvar ok spjót ok önnur skotvápn flugu svâ
þykkt sem drífa; fjöldi manns féll þar af Eiríks
sonum, en konúngarnir allir komust á skipin, ok
ræro þegar undan, en Hákonar menn eptir þeim;
svâ segir Þórðr Sjáreksson:

¹⁾ eldraugr af, F.

²⁾ Kisprigr, F.

³⁾ þannig

B, F; þysinum, A.

Varði víga myrðir
 vídt svâ skal frið slíta
 jöfur vildo þann eldast
 öndvert fólk á löndum :
 starf hófst upp, þá er arfi
 ótta vanr á flótta
 gulls er gramr var fallinn
 Gunnhildar kom sunnan.

Þrót var sýnt þá er settust
 sinn róðr við þraum stinna ¹⁾
 maðr lét önd ok annarr
 úlár bæendr sárir
 afreks veit þat er jöfri
 allríkr í styr slikum
 göndlar njörðr sá er gerði
 gekk næst hugins drekku.

Andlát Hákonar Aðalsteins föstra.

29. Hákon konúgr gekk út á skeið sína, lét þá binda sár sitt, en þar rann blóð svâ mjök at eigi varð stöðvat, ok er á leið dag, úmætti konúgr; sagði hann þá at hann vill fara norðr á Alreksstaði til búss síns; en er þeir komu norðr at Hákonar hellu, lögðu þeir þar at landi, var konúgr þá nær lífláti, kallaði hann þá til sín yni sína, ok segir þeim skipan þá sem hann vildi á gera um ríkit; hann átti dóttur eina barna er Þóra hét, en engan son; bað hann senda þau orð Eiríks sonum at þeir skylði konúgar vera

¹⁾ straum stinnan, B.

yfir Noregi, en beiddi af þeim virkta vinum sínum ok frændum; en þó at mēr verði lífs auðit, segir hann, þá skal ek fara til kristinna manna, ok bæta þat er ek hefir misgert við guð, en ef ek dey hēr í heiðni, þá veitit mēr gröpt slíkan sem yðr sýnist; Litlu síðan andaðist Hákon konúgr þar á hellunni, sem hann hafði fæddr verit. Hákon konúgr var svá harmaðr at bæði vinir hans ok úvinir grētu dauða hans, ok sögðu at eigi mundi jafngóðr konúgr koma síðan í Noreg. Vinir hans fluttu lík hans norðr á Sæheim á Norðr-Hörðaland, gerðu þar haug mikinn, ok lögðu þar í konúng með alvæpni sitt ok enn bezta búnat en ekki fē annat; mæltu svá firir grepti hans sem heiðinna siðr var til.

Gunnhildar synir tóku ríki.

30. Eiríks synir tóko konúngdóm yfir Noregi, þá er Hákon var dauðr; var Haraldr mest fur þeim at virþingu, var hann ok elztr þeirra bræðra er þá lifðu. Gunnhildr móðir þeirra hafði mjök landráð með þeim; hún var þá köllut konúnga móðir. Þá voro höfþingjar í Noregi: Tryggvi konúgr Ólafsson austr í Vík ¹⁾, Guðrøðr konúgr Bjarnarson á Vestfold, Sigurðr Hlaða jarl norðr í Þrándheimi. Gunnhildar synir höfðu midt landit hinn fursta vetr; fóro þá orð ok sendimenn milli Gunnhildar sona ok þeirra Tryggva ok Guðraðar, ok var þar mælt til sætta at þeir skyldo halda þvílíkan lut ríkis

¹⁾ landit, F.

af Gunnhildar sonum, sem þeir höfðu áður haft af Hákonni konungi. Glúmr Geirason var skáld Haralds konungs Gunnhildar sonar, hann orti vísu þessa eptir fall Hákonar konungs, ok hældi þar, at Haraldr konúgr hefði hefnt Gamla bróðr síns:

Vel hefir hefnt en hafna
 hjörs ben draugar sjörvi
 fólkraðkr vann fylkir
 framligt Haraldr Gamla :
 er dökkvalir drekka
 dólgr bands ¹⁾ fur ver handan
 roðin frá ek rauðra benja
 reyr Hákonar dreyra.

Þessi vísa varð allkjær í hirð Haralds konungs. En er þat spurði Eyvindr Finnsson, þá kvað hann aðra vísu í móti:

Fyrr rauð fenris varra
 flugvarr konúgr sparra
 málmhríðar svall meiðum
 móð í Gamla blóði;
 þá er ústirfinn arfa
 Eiríks of rak geira
 nú tregar gæti gauta
 grams fall á seá alla.

Var sú vísa ok mjök flutt. En er þat spurði Haraldr konúgr, gaf hann þar firir Eyvindi dauða sök, þar til er vinir þeirra sættu þá með því móti, at Eyvindr skyldi görast skáld Haralds

¹⁾ brands, Hk.

konúngs, sem hann hafði áður verit Hákonar konúngs; var ok frændsemi mikil milli þeirra, svá at Eyvindr var sonr Gunnhildar dóttur Hálfðánar jarls sem áður er sagt, en móðir Gunnhildar var Íngibjörg, dóttir Haralds konúngs hárfagra. Eyvindr orti þá vísu um Harald konúng:

Lítt kváðu þik láta,
landvörðr, er brast Hörða
benja hagn á brynjum,
bugust álmar, geð fálma;
þá er ósólgin ylgjar
endr or þinni hendi
fetla svell til fyllar
full egg, Haraldr! gullu.

Boðin sætt milli Gunnhildar sona ok Sigurðar jarls.

31. Gunnhildar synir sátu mest um midt landit, þvíat þeim þótti hvárki trúligt at sitja undir hendi þrænda nè Víkverja, er mestir höfðu verit vinir Hákonar konúngs, en stórmenni margt í hvárntveggja stað; fóro þá menn at bera sættarboð milli Sigurðar jarls ok Gunnhildar sona, þvíat Eiríks synir fengu áður engar skyldur or Þrándheimi; varð þat at lyktum, at þeir gerðu sætt sína Gunnhildar synir ok Sigurðr jarl, ok bundu swardögum; Sigurðr jarl skyldi halda slíkt ríki af þeim í Þrándheimi, sem hann hafði furr haft af Hákonu konúngi; voro þeir þá sáttir

kallaðir. Allir Gunnhildar synir voro menn
sínkir, ok var þat mælt, at þeir fæli fè sitt fjörðu;
þess getr Eyvindr skáldaspillir:

Bárum ullr of alla
ímun lauks á hauka
fjöllum Fýrisvalla
fræ Hákonar æfi:
nú hefir fólkstriðir Fróða
fjölglýjaðra ¹⁾ þýja
meldr í móður holdi
mellu dólgs of fólgit.

Fullar skein á fjöllum
fallsól [bráa ²⁾] vallar
ullar kjöls of allan
aldr Hákonar skáldum:
nú er álfröðull elfar
jötna dólgs of fólgin, n,
ráð ero rammrar þjópar
rík, í móður líki.

Þá er Haraldr konúgr spurði vísur þessar,
sendi hann orð Eyvindi, at hann kvæmi á hans
fund; ok er hann kom, mælti konúgr: þú vill
vera úvinr minn, Eyvindr! ok samir þer þat
illa at veita mér ótrúleik, þvíat þú hefir áðr gerzt
minn maðr. Þá kvað Eyvindr:

Einn drottin hefig áttan,
jöfurr dýrr, enn þik fyrra,
belli bragníngri elli,

¹⁾ fáglyaðra, Hk.

²⁾ þannig Hk; brá, A.

bið ek ei mër hins þriðja;
 trúr var ek tiggja dýrum,
 tveim skjöldum leik ek aldri,
 fylli ek flokk þinn, stillir!
 fellr í hendr mër elli.

Haraldr konúgr lét Eyvindr festa sèr sjálfðæmi fyrir mál þetta. Eyvindr átti gullhríng mikinn ok góðan er kallaðr var Foldi, hann hafði tekinn verit or jörðo fyrir laungu áðr; konúgr segir, at þar skal kostur vera engi annarr enn hann skal hafa hring þann; þá kvað Eyvindr:

Skylda ek skerja foldar
 skíð rennandi umsíðir
 þussa bæs frá þvísa
 þinn góðan byr finna,
 er valjarðar verðum
 veljandi þèr selja
 lýngva mens þat er lengi
 látr minn faðir átti.

Fór þá Eyvindr heim, ok er ekki þess getit at hann fyndi Harald konúng síþan.

Frá Gunnhildarsonum er þeir komu í Noreg.

52. Gunnhildar synir höfðu tekit kristni á Englandi; en er þeir komu til ríkis forráða í Noregi, þá komu þeir engu á leið at kristna landsfólkit, en alt þar er þeir komu því við, þá brutu þeir niðr hof ok spiltu blótum, fengu þeir þar fyrir af alþýðu mikla úvinsæld; spiltist þá ok skjótt árferð í landi; konúngar voro

margir ok hafði hverr hirð um sik, þurftu þeir mikit til kostnaðar ok voro inir fægjörnuztu; höldu þeir ekki mjök lög þau er Hákon konúgr hafði sett ¹⁾. Allir voro þeir menn fríðir sýnum, stórir ok sterkir ok íþróttamenn miklir. Svá segir Glúmr Geirason af Haraldi konúgi:

Kunni tólf sá er tanna ²⁾

tíðum haldinskiða ³⁾

ógnar stafr of jöfra

íþróttir fram sótti.

Optliga voro þeir bræðr allir saman, en stundum sèr hverir; þeir voro menn grimmir ok hraustir, orrostumenn miklir ok mjök sigrsælir. Gunnhildr konúnga móðir ok synir hennar voro opt á tali ok málstefnu, ok ræðu landráðum; ok eitt sinn spurði Gunnhildr sonu sína, hvern veg þeir ætli at láta fara ríki í Þrándheimi: þèr berit konúnga nöfn svá sem furr hafa haft lángeðr yðrir, en hafit lítit af ríki, en erut margir til skiptis; Víkina austr hafa Tryggvi ok Guðrøðr, ok eiga þeir nökkura tiltölu fur ættar sakir, en Sigurðr jarl ræðr öllum Þrándalögum, ok veit ek eigi, hver skylda yðr berr til þess at láta jarl einn ráða svá miklu ríki undan yðr; þikkir mèr þat undarligt, er þèr farit í víking at herja áönnur lönd, en látit innanlands menn taka af yðr fœðurleifð yðra; lítit mundi Haraldi þikkja, er þúert eptir kallaðr, fœðurfœður þínum,

¹⁾ heldr eptir því sem þeim líkaði, batir við F.

²⁾ þannig Hk; kanna, A.

³⁾ Hallinskiða, Hk.

at taka einn jarl af ríki ok lífi, er hann vann allan Noreg undir sik ok ræð til elli. Haraldr svarar: þat er eigi svá dælt at taka Sigurð jarl af lífdögum sem at drepa kið eðrkálf ¹⁾); Sigurðr jarl er ættstór ok frændmargr, vinsæll ok vitr; vænti ek, ef hann spurr at sönnu, at hann á úfriþar vãn af oss, þá ero þar allir þrændir sem hann er; eigum vèr þar þá ekki erendi nema ílt eina, lízt mèr svá sem engum várum bræðrum þikki trúligt at sitja undir hendi þeim þrændum. Gunnhildr mælti: vèr skulum fara alt annan veg at þessu ráði; við Haraldr konúngr ok Erlendr skulum sitja í vetr á Norðmæri, ok freista svá hvat at sýslist, ok svá gerðu þau.

Brendr inni Sigurðr jarl.

963

35. Grjótgarðr hét bróðir Sigurðar jarls, hann var miklu ýngri ok virðr minna, hafði hann ok ekki tignar nafn; hann hélt þó sveit ok var á sumrum í víking. Haraldr konúngr sendi menn inn í Þrándheim á fund jarls með fægjöfum ok vinmælum; sagðist Haraldr vilja leggja við hann slíka vináttu sem verit hafði með Hákonu ok jarlinum; þat fylgði orðsending, at jarl skyldi koma á fund Haralds konúngs, skyldo þeir þá at fullu binda vináttu sína. Sigurðr jarl tók vel sendimönnum ok vináttumálum konúngs, en segir at hann mátti ekki fara á fund konúngs sakir fjölskylda sinna; sendi hann konúngi vingjafir ok góð orð móti vináttu hans; fóro sendimenn

¹⁾ lamb, F.

brott; þeir komu á fund Grjótgarðs, ok báru honum hit sama erendi, vináttu ok heimboð Haralds konúgs ok þar með góða gripi; fóro sendimenn við þat heim, at Grjótgarðr hæt sinni ferð; ok at ákveðnum degi kom Grjótgarðr á fund Haralds konúgs ok Gunuhildar; tóko þau við honum blíðliga, höfðo hann í kærleikum ok við leyndarmál sín, töldo fyrir honum hversu jarl hafði hann lengi gert káttinn mann; en ef hann vildi vera í ráðum með þeim, segir konúgr, at hann skyldi vera jarl hans ok hafa ríki þat alt er áðr hafði Sigurðr haft; kom svá at þau sömðo þat með einkamálum, at Grjótgarðr skyldi halda njósnum til, ok gera orð konúgi nærr líkast væri til at veita atförr jarli; fór Grjótgarðr við þetta heim, ok þá góþar gjafar af konúgi.

54. Sigurðr jarl fór um haustit inn í Stjóradal, ok var þar á veizlum, síþan fór hann út á Öglo, ok skyldi þar taka veizlur. Jarl hafði jafnan mikit fjölmenni um sik, með þan hann trúði illa konúgum; en með því at þá höfðo vináttumál farit milli þeirra Haralds konúgs, þá hafði hann eigi mikla sveit manna. Grjótgarðr gerði þá njósn Haraldi konúgi at eigi mundi í annat sinn vænna at fara at jarli, ok þegar á sömu nótt fóro konúgarnir Haraldr ok Erlendr inn eptir Þrándheimi, höfðo 4 skip ok lið mikit, sigldu inn um nóttina við stjörnuhlós; kom þá Grjótgarðr til móts við þá. Þeir komu ofan-

verða nótt inn á Öglo þar sem Sigurðr jarl var á veizlu, lögðu þeir eld í hús ok brendo bæinn; brann þar inni Sigurðr jarl ok alt lið hans. Konungar fóro þegar árdegis út eptir firði, ok svâ suðr á Mæri, ok dvöldust þar um hríð; þat var 2 vetrum eptir fall Hákonar konúgs Aðalsteins fóstura, at sögn Ara prests hins fróða Þorgils sonar.

Sætt Hákonar jarls ok Gunnhildar sona.

35. Hákon son Sigurðar jarls var inn í Þrándheimi, þá er hann spurði brennu föður síns; Hákon var ættstór ok frændmargr, ok sem faðir hans vinsæll ok ástúðigr avllu landsfólki; varð Hákonni gott til liðs, svâ at allir Þrændir snèrust til hans; var þá þegar svâ mikit herlaup um allan Þrándheim, at hvert skip var á vatn dregit, þat er herfært var. En er herrinn kom saman, tóko þeir Hákon Sigurðarson til jarls ok höfþingja yfir lið þat; þá var hann nær 20 at aldri; hélt hann öllu liðinu út eptir firði. En er þat spurðu Gunnhildar synir, fóro þeir suðr í Raumsdal ok á Sunnmæri, ok héldo hvârir njósnum til annarra. Hélt Hákon jarl þá Þrándheimi með styrk vina ¹⁾ sinna 3 vetr, svâ at Gunnhildar synir fengu þatan engar tekjur, ok engi þeirra náði at koma inn um Þrándheims mynni; hann átti nökkurar orostur við Gunnhildar sonu, en hvârir drápu marga menn fyrir öðrum; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu, er hann orti um Hákon jarl:

¹⁾ fiænda, F, B.

Ok oddneytir úti
eiðvandr flota breiðan,
glaðr í Göndlar veðrum
gramr svaðði bil, hafði;
ok rauðmána reynir
rógsegl Hæðins bóga
upphóf jöfra kappi
etju lundr at setja.

Ok enn kvað hann:

Veit of ¹⁾ byrjar örva
odda vífs í drífu
sverða sverri fjarþar
svan glýjaði at frýja;
brak rögnir skók boga
barg óþyrmir varga
hagl or Hlakka segli ²⁾
hjörs rakliga fjörvi.

Mart varð el áðr ála
Austrlönd at mun banda
randar lauks af ríki
ræki lundr of tæki.

Enn getr Einarr hversu Hákon jarl hefndi föður
síns:

Ber ek frá hefnd þá er hrafna
hljóms loftginn skjóma
þat nam vörðr at vinna
vann síns föður hrauna.

¹⁾ Varat, B.

²⁾ Hlakkar. seglum, B.

Rigndi hjörs á hersa
 hríðremmis fjör víða
 þrymlyndr ok ¹⁾ jók þundi
 þegns gnótt meel ²⁾ regni;
 ok hjald viðurr hölda
 haf faxa lét vaxa
 laufa veðr at lifum
 lífköld Hárs [í ³⁾] drífu.

Eptir þetta fóro beggja vinir ok báru sættarboð
 imilli þeirra Eiríks sona ok Hákonar jarls; kom
 þá svá með fortölum göfugra manna, at þeir
 sættust svá at Hákon skyldi hafa þvílíkt ríki í 466
 Þrándheimi sem haft hafði Sigurðr jarl faðir
 hans, en konungar slíkt sem Hákon konungur
 hafði haft fyrir þeim; var þetta sáttmál bundit
 með fullum trúnaði. Þá gerðist kjærleikr mik-
 ill með þeim Hákon jarli ok Gunnhildi, en
 stundum beittust þau veiltræðum; leið svá fram
 aðra 3 vetr, sat þá jarl um kyrt í ríki sínu.

Fæddr Eiríkr Hákonarson.

36. Hákon jarl fór einn vetr til Upplanda,
 ok á einni gístung varð sá atburðr, at hann lagð-
 ist með konu, hún var lítillar ættar; en er þat-
 an liðu stundir, gekk sú kona með barni, ok
 er barnit var fædt, var þat sveinn ok hét Ei-
 ríkr. Móðirin flutti sveininn til Hákonar, ok sagði
 at hann var faðirinn. Jarl lét sveininn uppfæða
 með þeim manni er kallaðr var Þorleifr hinn
 spaki, hann bjó uppi í Meðaldal ok var ríkr

¹⁾ of, Hk.

²⁾ ok men; Hk.

³⁾ batir við Hk.

maðr ok auðigr ok vinr mikill jarls. Eiríkr var brátt mannvænn, enn fríðazti sýnum, mikill ok styrkr snemma. Jarl lét sér fátt til hans. Hákon jarl var allra manna fríðaztr sýnum, ekki hárr maðr, styrkr ok íþróttamaðr mikill, spakr at víti ok hinn mesti hermaðr. Á einu hausti fór jarl til Upplanda; ok er hann kom á Heiðmörk, komu þar til móts við hann Tryggvi konúngr Ólafsson ok Guðröðr konúngr Bjarnarson, þar kom ok Dala-Guðbrandr; þeir áttu stefnulaag með sér ok sátu lengi á einmæli; enn þat kom upp at hverr þeirra skyldi vera vin annars, ok skildu við svá búit; fór þá hverr heim til síns ríkis. Tryggvi konúngr Ólafsson var ríkr maðr ok göfugr, hann þótti Víkverjum bezt til konúngs fallinn at ráða landi öllu. Guðröðr konúngr Bjarnarson var ástvinr Tryggva konúngs. Þetta spur Gunnhildr ok synir hennar, at þessir höfþingjar höfðu talat til vináttu með sér, ok er þeim grunr á, at þeir mundi hafa gört landráð við konúngana, tala nu optliga ok hafa ráðagjörðir sín í milli. En er váraði lýstu þeir Haraldr konúngr ok Guðröðr bróðir hans því, at þeir mundu fara í víking um sumarit vestr um haf eðr í Austrveg, sem þeir voro vanir, drógu þeir þá lið at sér ok hrundu skipum á vatn ok bjöggust; en er þeir drukku brautslarar avl sitt, voro þar drykkjur miklar, ok margt talat við drykkinn, ok þar kom at farit var í mannfafnat, ok því næst var rædt um konúngana seálfa; mælti

þá einn maðr, at Haraldr væri framazt þeirra bræðra i öllum lutum; þessu reiddist mjök Guðröðr konúgr, sagði svá at hann skyldi í engu bera lægra lut en Haraldr bróðir hans, segir sik vera búinn at þeir reyni þat; kom svá umsíðir, at hvártveggi þeirra sýndist mjök reiðr ok þreyttu þetta með svá miklum kappmælum, at hvárr bauð öðrum til vígs ok ljópu til vâpna. En þeir menn sem vitrari voro ok minnr druknir, gengu ímilli ok stöðvaðu þá; fóro þá hvárir til sinna skipa, en engi var vân þá, at þeir mætti fara allir samt, at því ermönnum sýndist; en reyndar var þetta ekki nema prettr þeirra bræðra ok flærðsamlig ráðagerð Gunnhildar móður þeirra, sem síþan prólaðist, at þeir væri því síðr grunaðir um þau svik, er þau hölðo saman bruggat ok síðarr komu fram, ef þeir sýndist úsáttir sín ímilli. Sigldi þá Guðröðr konúgr austr ¹⁾ með landi, en Haraldr stefndi út á haf, ok segir at hann mundi sigla vestr um haf; en er hann kom út um eyjar, stefndi hann hasleið austr ²⁾ með landi. Guðröðr konúgr sigldi þjóðleið austr til Víkr, ok svá austr um Foldina. Sendi hann þá menn til Tryggva konúgs með þeim erendum, at hann skyldi koma til móts við Guðröð konúng, ok færi þeir báðir samt um sumarit í Austrveg at herja. Tryggvi konúgr tók því vel ok líkliga; hann spurði at Guðröðr hafði lítit lið, fór Tryggvi konúgr

¹⁾ suðr, B. C. ²⁾ suðr, B. C.

969

til fundar við hann með eina skútu; þeir fundust við veggina fyrir vestan ¹⁾ Sótanes; en er þeir gengu á málstefnu, ljópu at menn Guðröðar ok drápu Tryggva konúng ok 12 menn með honum, ok liggr hann þar sem síðan er kallað Tryggva-reyrr.

Dráp Guðröðar af Haraldi konúngi.

57. Haraldr konúngr sigldi mjök útleið, hann stefndi inn í Víkina, ok kom við nótt til Túnsbergs; spurði hann þá at Guðröðr konúngr Bjarnarson var þar skamt á land upp á veizlu; fór Haraldr konúngr með lið sitt þegar ena sömu nótt upp þangat, ok tók hús á þeim. Guðröðr konúngr gekk út með sína menn; varð þá lítil viðrtaka, áðr Guðröðr konúngr Bjarnarson fell ok margt manna með honum. Haraldr konúngr fór þegar brottu, hēlt hann þá til fundar við Guþravð bróður sinn, ok lögðu þeir undir sik alla Víkina.

Frá Haraldi grænska.

58. Guðröðr konúngr Bjarnarson hafði fengit sér gott kvânláng ok makligt; þau áttu son er hēt Haraldr, hann var sendr til fóstrs upp á Grænland til Hróa ens hvíta lends manns; son Hróa var Hrani hinn víðförlí, voro þeir Hrani ok Haraldr mjök jafngamlir ok fóstbræðr. Eptir fall Guþröðar konúngs Bjarnarsonar flýði Haraldr sonr hans, er kallaðr var hinn grænski, furst til Upplanda ²⁾ ok með honum Hrani

¹⁾ utan, F, þ.

²⁾ Grænlands, F.

fóstbróðir hans ok fáer menn aðrir, dvöldust þeir þar um hríð með frændum sínum. Eiríks synir leitaðu mjök eptir þeim mönnum, er í sökum voro bundnir við þá, ok þeim öllum mest er þeim var uppreistar at von. Ræðo þat þá Haraldur frændr hans ok vinir, at hann færi af landi brotto; hann lór þá austr til Svíþjóðar, ok leitaði sér skipanar, ok at koma sér í sveit með þeim er fóro í hernat at fá sér fjár. Haraldur var hinn gerviligasti maðr. Tosti hét maðr í Svíþjóð, hann var einn ríkaztr ok göfgaztr í því landi þeirra manna er eigi báru tignarnafn, hann var hinn mesti hermaðr ok var löngum í víking, því var hann kallaðr Sköglar Tosta. Haraldur grænski kom sér þar í sveit ok var í víking um sumarit með Sköglar Tosta, ok virðist Haraldur hverjum manni vel; hann var um vetrinn með Tosta. Haraldur hafði verit tvá vetr á Upplöndum, en hann var 5 vetr með Tosta. Sigríðr hét dóttir Tosta, úng ok fríð, svarri mikill ¹⁾; hún var síðan gipt Eiríki Svía konungi enum sigrsæla, ok var son þeirra Ólafr sænski ²⁾ er síðan var konungur í Svíþjóð. Eiríkr varð sótt dauðr at Uppsölum 10 vetrum síðarr en Styrbjörn féll.

Af atgerfi Hákonar jarls.

59. Gunnhildar synir buðu út liði miklu or Víkinni, ok fóro svá norðr með landi at þeir

¹⁾ hennar bað Haraldur grænski, en hún brendi hann inni ok enn fleiri konunga, er hennar höfðu beðit, því var hún köllut Sigríðr hin stórráða, batir inn í F.

²⁾ svænski, C.

höfðu lið ok skip or fylki hverju; gerðu þeir þá bert at þeir mundu stefna her þeim norðr til Þrándheims á hendr Hákon jarli; þessi tíðindi spurði brátt Hákon jarl, dró hann þegar her at sér, ok ræð til skipa. En er hann spurði, hversu mikinn her Gunnhildar synir höfðu, þá hélt hann síno liði suðr á Mæri, ok herjaði hvar sem hann fór, drap hann menn, þá er hann náði, bæði ríka ok úríka; hann sendi aptr bónda herinn Þrænda, en fór [sjálfr] herskildi um Mæri hváratveggju ok Raumsdal ¹⁾; hann hafði njósnir alt fyrir sunnan Stað um her Gunnhildar sona. En er hann spur, at þeir voro komnir í Fjörðo ok biðu byrjar at sigla norðr um Stað, þá sigldi hann suðr um Stað svâ hafhalt; at ekki mátti seá segl hans af landi, lét hann svâ gánga austr með landi, ok kom fram í Danmerk; sigldi hann þatan í Austrveg ²⁾ ok herjaði þar um sumarit. Gunnhildar synir héldo liði síno norðr til Þrándheims, dvöldust þar mjök lengi ok tóko skatta ok skyldir af bóndum, en er á leið sumarit, settust þeir þar eptir, Sigurðr slefa ok Guþröðr konúgr, en Haraldr ok aðrir þeir bræðr fóro austr í land ok leiðángs lið þat, er þeim hafði þangat fylgt um sumarit.

Dráp Sigurðar konúgs slefu.

40. Hákon jarl sigldi um haustið til Helsíngjals, ok setti þar upp skip sín; fór síþan landveg um Jamtaland ok Helsíngjaland, svâ

¹⁾ Forsdal, C.

²⁾ Eystrasalt, F.

austan um Kjöl ok kom ofan í Þrándheimi; dreif þegar til hans lið mikit; ræð hann til skipa; en er þat spurðu Gunnhildar synir, stigu þeir á skip sín ok höldo út eptir firði; en Hákon jarl fór út á Hlaðir ok sat þar um vetrinn. En Gunnhildar synir sátu á Mæri, ok veittu hvárir öðrum árásir ok manndráp. Hákon jarl hélt ríki sínu í Þrándheimi, ok sat þar optast á vetrum, en fór um sumrum í hernat í Austrveg; stundum sat hann um sumrum í Þrándheimi, ok hafði her úti; höldust Gunnhildar synir þá ekki fur norþan Stað. Haraldr gráfeldr fór á einu sumri með her sinn til Bjarmalands ok herjaði þar, ok átti orusto mikla við Bjarma á Vinu bakka; þar hafði Haraldr sigr ok drap fólk margt; herjaði hann þá víða um landit ok fékk stórmikit fè; svâ segir Glúmr Geira son.

Austr ræð ¹⁾ jöfra þrýstir

orðrakkur fur bý norþan

brand, þar er bjarmskar ²⁾ kindir

brennanda lét reuna;

gott laut gumna sættir,

geirveðr í för þeirri

öðlingi fékkst úngum,

orð á Vinu bordi.

Klyppr hét hersir einn, kynstór maðr ok ríkr á Hörðalandi; hann var son Þórþar Hörðakára sonar. Kona Klypps hersis hét Ólöf ³⁾, hún var Ásbjarnar dóttir, systir Járnskeggja norþan af Yrjum ⁴⁾. Bróðir Ásbjarnar var Hreiðarr, faðir

¹⁾ rauð, C. ²⁾ Bjarma, B, C. ³⁾ Alöf, C. ⁴⁾ Yrum.

Styrkårs, föður Eindriða, föður Einars þambar-skelfis. Sigurðr konúgr slefa kom til bús Klypps hersis; hann var eigi heima, en Ólöf kona hans tók vel við konúgi; var þar veizla góð ok drykkjur miklar. Sigurðr konúgr gekk um nóttina til rekkju Ólofar, ok lá þar at úvilja hennar. Síðan fór konúgr á brott. Eptir um haustit fóro þeir ¹⁾ Haraldr konúgr ok Sigurðr upp á Vors, ok stefndu þar þíng við bændr. Á því þíngi veittu bændr konúgum atför, ok vildo drepa þá; komust þeir undan með flótta, fór þá Haraldr konúgr norðr í Harðánger, en Sigurðr á Alreksstaði ok settist þar. En er Klyppr hersir spurði þat, heimti hann saman frændr sína ok vini, ok veittu konúgi atför; höfþíngi var sá maðr fyrir ferðinni, er kallaðr var Vemundr ²⁾ völubrjótr. En er þeir komu á bæinn, veittu þeir Sigurði konúgi atsókn; Klyppr lagði sverði í gegnum konúg, var þat hans bani, ok þegar í stað var Klyppr drepinn.

Bardagi Hákonar jarls.

41. Haraldr konúgr Gráfeldr ok Guþröðr bróðir hans drógu saman her mikinn ³⁾, ok höldo liði því norðr til Þrándheims; en er þat spurði Hákon jarl, samnaði hann liði at sér, hēlt suðr á Mæri ok herjaði þar; þá var fyrir Grjótgarðr, föðurbróðir hans, ok skyldi þar hafa landvörn af Gunnhildar sonum; hann bauð her

¹⁾ bræðr, beta við C, F.

²⁾ Vermundr, F.

³⁾ austan or landi, beta við C, F; austan or Sói, B.

út sem konúngarnir höfðu orð til sent. Hákon jarl hélt til fundar við hann, ok áttu þeir bardaga. Þar féll Grjótgarðr ok 2 jarla synir ok margt lið annat. Þess getr Einarr skálaglamm:

Hjálm faldinn ¹⁾ vann hilmir

harð lopts vinar barða

því kom vöxtr í vinnu

vínheims fjandr sína;

at forsnjallir féllu

furs í þundar ²⁾ skúrum

þat fær þróttar ³⁾ snytri

þrír jarls synir tírar.

Síðan sigldi Hákon jarl út um eyjar ok svâ hafhalt suðr með landi; hann kom fram í Danmörk, fór þá á fund Haralds Gormssonar Dana konúnga, fékk þar góðar viðtökur, dvaldist með honum um vetrinn. Þá var ok með Dana konúngi maðr sá er hét Haraldr, hann var son Knúts Gorms sonar, bróðurson Haralds konúnga, hann var kominn or víking, hafði lengi herjat ok fengit of lausa fjár, því var hann kallaðr Gullharaldr; hann þótti vel til kominn at vera konúngr yfir Danmerku.

Frá ríki Gunnhildar sona.

42. Haraldr konúngr Gráfeldr ok þeir [bræðr ⁴⁾] hældu liði síno norðr til Þrándheims, ok fengu þar enga mótstöðu, þvíat Hákon jarl var í brottu, tóko þeir þar skatta ok skyldur ok allar

- ¹⁾ gras er, B; greip er, C.

²⁾ þjóstar, C, B; þjóðar, Hk.

³⁾ í þróttar, Hk.

⁴⁾ bátir við, B.

konúnga tekjur, ok þar umfram létu þeir bæendr gjalda stórgjöld, þvíat konúngarnir höfðu þá lengi lítið fé fengit or Þrándheimi, er Hákon jarl sat þar með fjölmenni, ok átti úfrið við konúngana. Um haustit fór Haraldr konúngr suðr ¹⁾ í land með þat lið flest er þar átti heimili, en Erlendr konúngr sat þar eptir með sitt lið, hann hafði þá enn miklar krafir við bæendr, ok gerði harðan rétt þeirra, en bæendr kurrðu illa, ok gerðu ráð sín. Síðarr um vetrinn samnaðust bæendr saman ok fengu lið mikit, stefndo síðan at Erlendi konúngi, þar sem hann var á veizlu ok hieldo orusto við hann; þar féll Erlendr konúngr ok mikil sveit manna með honum.

Fæddr Ólafr Tryggvason.

43. Ástríðr hét kona sú er átt hafði Tryggvi konúngr Ólafs son; hún var dóttir Eiríks bjóðaskalla ríks mans, er bjó á Ofrestöðum. En eptir fall Tryggva konúnga flýði Ástríðr á brott, ok fór á launúngu með lausa fé því er hún mátti með sér hafa; henni fylgði fóstfaðir hennar, sá er nefndr Þórólfr lúsaskegg; hann skildist aldri við hana. En aðrir trúnaðarmenn hennar fóro á njósn, hvat spurðist af úvinum hennar eðr hvar þeir fóro. Ástríðr gekk með barni Tryggva konúnga, hún lét flytja sik út í vatn eitt ²⁾, ok leyndist þar í hólmi nökkurum ok í áer menn með henni; þar fæddi hún barn, þat var sveinn; Þórólfr jós sveininn vatni ok kall-

¹⁾ austr, C.

²⁾ er Rönd heitir, batir við F.

aði Ólaf eptir föðurfæðr sínum. Þat var á gda áre hins 7da ¹⁾ tigar ens 10da hundraðs frá holdgæu várs herra, ok á öðru áre hins fjórða tigar ríkis Ottónis hins mikla keisara, ok á fursta áre Jáðvarðar konúngs í Englandi. Ástríðr leyndist þar í hólmanum um sumarit. En er nótt murkti, en dagh tók at skemna, en veðr at kólna, þá byrjaði Ástríðr ferð sína ok Þórólfr með henni, en fátt annarra manna, lóro þar eina með bygðum, er þau leyndust um nætr ²⁾, ok fundu enga menn. Þau komu fram eins dags atkveldi til Eiríks á Ofrustöðum, föður Ástríðar. Þau fóro leyniliga; sendi Ástríðr menn til bæjarins at segja Eiríki sína þarkvæmu. En hann lét fylgja þeim í eina skemmu, ok setja þeim borð með enum beztum faungum. Var Ástríðr þar litla hríð áðr fórneyti hennar sór brott, en hún var eptir ok 2 þjónusto konur ³⁾ með henni, ok son hennar Ólafr, Þórólfr lúsaskegg ok [Þorgils ⁴⁾], son hans, 6 vetra gamall; voro þau þar um vetrinn.

Af ráðagjörðum Gunnhildar um Ástríði ok Ólaf.

44. Haraldr konúngr Gráfeldr ok Guðröðr bróðir hans fóro eptir dráp Tryggva konúngs Ólafssonar til búa þeirra sem hann hafði átt. En þá var Ástríðr í brottu þatan, ok spurðu þeir ekki til hennar. Sá kvitr kom fyrir þá, at

¹⁾ sêtra B, C.

²⁾ daga, F.

³⁾ menn, B, C.

⁴⁾ bæta við B, C.

hún mundi vera með barni Tryggva konúgs. Þeir fóro um haustið norðr í land, sem furr er ritat; en er þeir fundu Gunnhildi móður sína, sögðo þeir henni alla atburði um þau típindi, er þá höfðo gerzt í för þeirra. Hún spur vendiliga at, þar sem Ástríðr var. Þeir segja þar af slíkan kvitt, sem þeir höfðo heyrtr. Gunnhildr svarar: þat mân vera satt, at hún mun fæða upp son Tryggva, ef engra ráða er í leitat. En fyrir þá sök, at þat sama haust áttu Gunnhildar synir deilur við Hákon jarl, ok svá um vetrinn eptir, sem furr er ritat, þá varð engi eptirleitan höfð um Ástríði ok son hennar á þeim vetri. En eptir um vârit sendi Gunnhildr menn til Upplanda, ok alt í Víkina, at njósna hvat um hag Ástríðar mundi vera. En er þeir njósnarmenn komu aptr til Gunnhildar, kunnu þeir þat helzt at segja til Ástríðar, at hún mundi vera á Ofrostöðum með föður sínum, ok þess meiri vâ, at hún fæddi þar upp son Tryggva konúgs, en sögðo sik hvârki þeirra scð hafa. Hákon hêt einn ríkr maðr enn kærazti vin Gunnhildar; hún sagði Hákon, at hann skyldi fara á Ofrostaði til Eiríks ok hafa þatan son Tryggva ok færa sèr; fèkk hún Hákon til fylgðar 30 manna alla vel húna at vopnum ok hestum ¹⁾; þeir fóro veg sinn sem fyrir lá þar til er þeir áttu eigi langt til Ofrostaða; verða þá vinir Eiríks varir við ferð þeirra ok eyrindi, ok bera honum njósn um sendimenn Gunn -

¹⁾ klæðum. B, C.

hildar; þat var síð dags; en þegar um nótt bjó Eiríkr brautferð Ástríðar dóttur sinnar; fékk hann henni góða leiðtoga, fóro þau brottu er mikit lífi nætr. Eiríkr leiddi þau or garði, hann mælti til Ástríðar: þar farit þér sváfljótliga hëðan í braut at ek fær eigi haldit yðr hër, þvíat Gunnhildr leitar eptir syni þínum ok vill taka hann af lífi, en ek vil senda yðr austr til Svíþjóðar á fund eins hins bezta vinar míns, er nú er kallaðr Hákon gamli, við vörum lengi báðir samt í víking, var með okkr hinn kærasti félagskapr, ok áttum einn sjóð, reynda ek hann hinn dyggvazta í öllum lutum; en nú hefir hann mikit ríki ok vald í Svíþjóð þó at hann bæri eigi tignar nafn, vænti ek at hann mân yðr vel halda fyrir mína skyld. Síðan fóro þau veg sinn, en Eiríkr hvarf aptr til bæjar; þau komu at kveldi dags í þat hërat er Skavn hët, sá þar bæ mikinn, ok fóro þannig, ok báðu sër þar nætrvistar; þau [duldust] ok höfðu sáækligan klæðabúnat. Sá maðr, er þar bjó, var nefndr Björn eitrkveisa, hann var auðigr maðr ok illr búþegu; hann rak þau brott; fóro þau um kveldit í annat þorp skamt þatan, er hët í Vizlum ¹⁾; þar bjó sá bóndi er Þorsteinn hët, hann herbergði þau um nóttina, ok veitti þeim [góðan beina ²⁾] þá nótt, sváfu þau í góðum umbúnaði. Hákon, sendimaðr Gunnhildar, kom með sína sveit á Ofrostaði snimma um morgin, þá er þau höfðu

¹⁾ Vittlum, F.²⁾ batir við C.

brott færit um nóttina; spurði hann at Ástríði ok syni hennar; Eiríkr segir at hún var ekki þar. Hákon trúði ekki sögn hans ok rannsakaði bæinn sem vandligast bæði úti ok inni; dvöldust [þeir] þar lengi um daginn, ok fengu þá nökkura njósn af ferð Ástríðar, tóko þá hesta sína ok riðu brottu þá sömu leið sem þau höfðu áðr færit; komu þeir um kveldit til Bjarnar eitrkveisu í Skavn, tóko þar gisting, ok spurði Hákon Björn, ef hann kynni honum nökkut segja til Ástríðar. Björn svarar: komu hér í dag nökkurir menn í vândum klæðnaði, er ek hugði, at fátækir væri, ok báðu mik nætrvistar, en ek rak þau brotto, þvíat mér ero allir stafkarlar leiðir; en þó kemr mér nú í hug, at í þeirra liði var ein kona forkunnar væn, þó at hún væri fátækliga búin, með úngu sveinbarni mjök fríðu, ok enn aldraðr maðr, ok piltr nökkurra vetra gamall; nú munu þau vera herbergjut hér nakkvar ¹⁾ í nánd í þorpum. Á því sama kveldi fór húskarl Þorsteins or skógi ok kom til bæjar Bjarnar, þvíat þat var á veg hans; hann varð varr við, at þar voro gestir margir, ok svá hvert eyrendi þeirra var; segir hann þetta alt Þorsteini bónda, er hann kom heim. En er þriðjúngr lifði nætr, vakði Þorsteinn upp gesti sína, ok bað þau brott fara skjótt; hann mælti við þau herst ²⁾, ok lét úfrýnliga. En er þau komu af garðinum út á veginn, heilsaði Þorsteinn Ástríði

¹⁾ nokkoraðar, *Hk.*

²⁾ harðliga, *F*; snelt, *B.*

blíðliga, ok mælti síðan: eigi hefir ek fyrir sakir grimðar eðr illvilja yðr svá skjótt ok harðliga kvadt brott af mínum garði, heldr fyrir því, at sendimenn Gunnhildar konúngamóður ero komnir til Bjarnar citrkveisu, þess eyrendis at taka son ykkarn Tryggvakonúngs ok færa henni. En nú skulut þèr fara eptir minni visan fram á skóginn, þar til er vatn eitt verðr fyrir yðr; í vatninu er einn hólmi reyri vaxinn, þar má vel vaða út í hólmann, felit þèr yðr þar í reyrinum, ok bíðit svá þess er ek kem til yðar; en ek verð nú furst at snúa heim aptr, þvíat mik varir, at sendimenn Gunnhildar komi hèr skjótt at leita yðar, ok ef ek fer í leitina með þeim, mun ek heldr veita tilseá, at þèr finnizt eigi. Hvarf Þorsteinn þá aptr til bæjar síns. En þau gengu fram á skóginn til vatzins ok fálu sik í hólmanum, eptir því sem hann hafði fur sagt. Snimma um daginn reið Hákon frá Bjarnar í byggðina, ok hvar sem hann kom, spurði hann eptir Ástríði. En er hann kom til Þorsteins, spurði hann, ef þau væri þar komin. Þorsteinn svaraði: voro hèr menn nökkurir í nótt ok íóro brottu móti degi austr á skóginn. Hákon mælti: þá mántu vilja fara með oss at leita þeirra, þèr munu kunnar leiðir allar ok fylskni á skóginum. Þorsteinn játti því, ok bjó sik skjótt. En er þeir komu á skóginn, mælti Þorsteinn: nú skulum vèr fara dreift, þvíat leitin er víð; geymit þèr til vel, ef þèr verðit við nökkura ný-

breytni varir, þvíat eigi er úlíkligt, ef þau heyra manna mál, eðr vita sèr nökkurs ótta vâur, at þau feli barnit en forði sèr; raunsakit þèr ok vandliga öll fylskni, þau er ek vísa yðr til. Vísaði hann þeim nú öllum þvers frá því sem þau voro, en fór einn saman; ok þegar þeir máttu eigi seá hann, rann hann í þorpit, ok tók ambáttar barn eitt, bar hann þat í skóginn þar sem þykkvaztr var, ok fal þat í nökkuru leyni; litlu síðarr tók barnit at gráta; en er þat heyrðo þeir, er í leitinni voro, runnu þeir allir þar til, ok varð Þorsteinn seinstr. En er þeir litu á barn þetta, mælti Þorsteinn: ekki er þetta konungs barn, heldr hefir sá maðr oss sviksamliga gabbat, er þetta barn hefir hingat borit, þvíat þat er auðsýnt, at sá maðr hefir viljat villa leitina fyrir oss. Leituðu þeir um skóginn allan þann dag, ok fundu Ástríði eigi því heldr. Eptir þat sóro sendimenn aptr til Gunnhildar, ok segja henni sitt erendi. Ástríðr ok hennar föroneyti var í hólmanum þann dag, er þeir leituðu hennar um skóginn. En um nóttina eptir kom Þorsteinn þar, sem hann hafði heitit, fékk hann þeim vistir ok aðra luti, þá er þau þurflu, svâ ok mann til fylgðar, þann er vel kunni vegu alla austr í Svíþjóð. Skildust þau Þorsteinn ok Ástríðr góðir vinir; létta Ástríðr sinni ferð eigi furr enn þau komu með síno föroneyti á fund Hákonar gamla; dvaldist hún þar ok souf hennar lánga hríð í góðum fagnaði.

Hákon hinn norræni fór til Svíþjóðar at leita Ólafs.

45. Gunnhildr konunga móðir rak enn fréttir til um Ástríði ok son hennar. En er hún spurði, at þau voro í Svíþjóð, þá sendi hún enn sama mann Hákon vin sinn til Eiríks Svía konungs með vináttumálum ok fægjöfum. Eiríkr Svía konúgr tók vel við sendimönnum Gunnhildar; voro þeir með honum í góðu yfirlæti. Litlu síðarr bar Hákon upp sín eyrindi við Eirík konúng, sagði at Gunnhildr hafði konúngi sent orð til þess, at hann fengi Háconi styrk til at ná sveininum Ólafi Tryggvasyni ok færa henni. Eiríkr konúgr svarar: þat má ek vel gera, at fá þér lið slíkt sem þú þíkkist þurfa, en þó vænti ek, at þú sáer þat eitt eyrendi til Hákonar gamla, sem honum er vel viljat. Hákon gamli átti son, er Rögnvaldr hét; hann var þá með Eiríki konúngi í miklum kærleikum. Rögnvaldr var við tal þeirra konungs ok Hákonar ens norræna; bjó hann sik sem skjótazt, ok reið með nökkura menn heim til föður síns; sagði Rögnvaldr honum, at þar mundi skjótt koma sendimenn Gunnhildar konungamóður með miklu liði, svá hvert eyrendi þeir hölðu. Litlu síðarr kom þar Hákon enn norræni með mikla sveit manna, er Eiríkr konúgr hafði fengið honum. Hákon gamli fagnar þeim vel. Síðan taka þeir nafnar tal með sèr; segir svá Hákon en norræni: Gunnhildr konunga móðir sendi mik

híngat þess eyrendis, at hún býðr með góðvilja virðuligt fóstr Ólafi syni Tryggva konungs, þikkist svá helzt mega yfirbæta við sveininn ok fræendr hans, en slætta yfir skjótræði sona sinna þat er þeir drápu Tryggva konúng frænda sinn, at fæða upp sveininn með sæmð, ok at halda hann til ríkis þess, er hann er til borinn, þegar hann hefir aldr til. Hákon gamli svarar: djarfliga ok áheyriliga hefir þú framslutt þitt eyrendi; en þvíat Gunnhildr er reynd at því, at hún er full af slærðum ok sviksamligum undirhyggjum, þá trúir móþir sveinsins eigi hennar glysligum fagrælum, ok fyrir því þarf eigi þetta mál fyrir þér at seinka, at Ólafr kemr eigi í þína ferð at úvilja Ástriðar, ok aldri kemr hann á vald Gunnhildar, meðan þau vilja hær dveljast á mínum náðum. Skildust þeir at því; fóro sendimenn í brott, ok komu til Eiríks konungs; varð Hákon þá alt at segja konúngi, hversu farit hafði með þeim nöfnum. Eiríkr konúngr svaraði: slíks var þar vãn, þvíat ekki hefir Hákon látit lut sinn fyrir enn rískari mönnum enn þú ert hær í Svíaveldi. Þvínæst bjöggust sendimenn Gunnhildar at fara heim aptr norðr í Noreg; beiddu konúng þá enn fá sèr styrk til at hafa sveininn brott með sèr, hvært er Hákon gamli vill eðr eigi. Konúngr gerði svá; fèkk honum nú meira lið enn hit furra sinn. En er þeir komu til Hákonar gamla, kravðu þeir, at sveinninn færi með þeim. Hákon tók því seinliga, ok svaraði svá: sagða ek

þær nafni fyri, er þú komt hær, svá sem gánga skal, at Ástríðr skal bæði ráða sínum ferðum ok svá Ólafs sonar síns, ok svá er hún komin á mitt vald, at hún skal í engu vera þinn nauðungar-maðr. Hákon en norræni reiddist mjök orðum hans, hafði hann þá fram harðyrði, ok hæt honum afarkostum, ef hann fengi eigi sitt eyrendi, slíkt sem hann vildi. Hákon gamli svarar: ekki þarft þú at vera svá stórorðr, þvíat ekki skortir mik alla til at halda einurð minni ok réttum málum fur ríkari mönnum enn þú ert, þó at þú hafir nú styrk mikinn fjölmennis. Hákon hinn gamli átti þræl einn, er Busti hæt, hann var mikill ok styrkr, ok þótti jafnan heldr æfr í skapi; en er þeir nafnar áttust við orðahnippingar, sem nú var sagt, þá ljóp Busti fram með mikla mykikvísl ok mjök saurga at Hákonum enum norræna, ok mælti til hans mjök reiðuliga: hver ertu svá djarfr ok dularfullr sem engi varð furr, er þú þorir at heitast við höfþingja várn; nú skaltu kjósa um tvá kosti, ok er þær hvártveggi helztí góðr, at þú dragst íbrottu þegar í stað með alla þína menn, ella veiti ek þær eilífa skömm með þessi sömukvísl. Sá þá sendimenn eigi sinn kost annan vænna, enn verða brottu sem skjófast; komust þeir þó nauðuliga úbarðir undan þrælinum; fóro þeir þá enn furst til Eiríks konungs, ok síðan norðr í Noreg, ok sögðu Gunnbildi sínar ferðir eigi sléttar, ok þat með at þeir höfðu seð Ólaf Tryggvason. Læt hún illa yfir ferð þeirra.

Spámæli móður Garða konúgs.

46. Í þann tíma er Gunnhildar synir gengu til ríkis í Noregi, ræð sá konúgr fyrir Garðaríki, er Valdamarr hét; kona hans hét Allogia ¹⁾; hún var vitr ok góðgjörn, þó at heiðni ²⁾ væri í þann tíma. Valdamarr konúgr átti móður mjök gamla ok örvasa svá at hún lá í rekkju, en þó var hún framsýn af fitons anda sem margir heiðnir menn, þeir sem sögðust segja fur úvorðna luti ok úvísá. En sá var þar siðr jafnan at jóla kveld hit fursta: er menn voro í sæti komnir í höll konúgs, var kerlingin, móðir konúgs, borin fur háseti hans, sagði hún þá, ef nokkurr háskasamligr úfriðr væri nálægr konúnginum eðr hans mönnum, ok svá annat þat er hún var eptir spurð. Svá bar enn til einn vetr, at kerling var inn komin í hallina eptir vana, þá spur konúgr, ef hún sæe nokkura útlenda höfþingja eðr hermenn vilja ágirnast ríki hans. Hún svarar: eigi veit ek, son minn! nokkurn skaðsamligan hernat eðr úhamfngju þik nálgast eðr þitt ríki, en þó sè ek mikla sýn ok mikils verða: Norðr í Noregi er fæddr fyrir litlu einn konúgs son, sá er hær mân uppfæpast í Garðaríki, þar til er hann verðr ágætr höfþingi; eigi mân hann skaða gera þínu ríki; heldr mân hann þat friða ok frelsa, ok margfaldliga auka þína sæmð; hann mun koma aptr umsiðir til sinnar fóstrjarþar, þá er hann er í blóma aldrs síns, ok öðlast

¹⁾ Allogia, B, C.²⁾ heiðin, B, C.

ríki þat er hann er til borinn; hann man skína með mikilli birti ok vegh, ok verða mörgum þjóðum hjálpari í norðrhálfu heims, en þó mun hann skamma stund ríki halda í Noregi. Berit mik nú í brott, segir hún, þó hefi ek helzt í margt ok satt talat af þessum manni. Var hún þá brott borin.

Margir úngir menn ok ríkra manna synir stukku or Noregi fyrir óríki Gunnhildar sona; sumir lögðust í hernat til ýmissa landa; sumir leituðu sèr sæmða til útlendra höfðingja, sem áðr er sagt; at Haraldr grænski var í Svíþjóð með Sköglar-Tosta. Sigurðr hèt son Eiríks á Ofrostöðum, bróðir Ástríðar, hann var austr í Garðaríki með Valdamar konungi, ok hafði af honum mikinn metnat ok vald; fýstist Ástríðr, systir hans, þá at fara þángut til hans, þá hafði hún verit 2 vetr í Svíaveldi með Hákonni gamla; var Ólafr son þeirra Tryggva konungs þá þrèvetr. Hákon gamli kom henni í föroneyti með kaupmönnum nökkurum, ok fékk henni ok hennar mönnum alla luti vel ok gnógliga þá er þau þurftu at hafa. En er þau komu austr í hafit, komu at þeim víkingar, þat voro Eistr; tóko víkingar at herfáangi bæði fèið ok mennina, drápu suma, en sumum skiptu þeir með sèr til ánaubar; þarskildist Ólafr við móþur sína; tók þá við Ólafi ok Þórólfi, fóstura hans, ok Þorgilsi, syni Þórólfs, sá maðr er Klerkon hèt; Klerkoni þótti Þórólfr of gamall til þrælkanar, ok þótti ekki forverk í honum, því drap

hann Þórólf, en hafði sveinana með sér til Eistlands, ok seldi þá þeim manni, er Klerkr hét, ok tók fyrir hafr einn heldr góðan. Enn þriðri maðr keypti Ólaf ¹⁾ litlu stöðarr, ok gaf fyrir vesl gott eðr slagníng, sá maðr hét Reas, en kona hans hét Rekon, en sonr hans Rekni ²⁾; var Ólafr þar með þeim húsbónda lengi síðan vel haldinn, þvíat Reas unni engum mun [minna] Ólafi enn syni sinum. Ólafr var 6 vetr í þessi útlegð á Eistlandi. Reas bóndi hafði ok keypt Þorgils, son Þórólfs lúsaskeggs ³⁾, hann var þjáðr til vinnu sem aðrir [mansals ⁴⁾] menn. Þá kom til Eistlands Sigurðr Eiríksson móðurbróðir Ólafs, hann var sendr af Valdamar konungi af Hólmgarði at heimta þar í landi skatta konungs; fór Sigurðr ríkmannliga með miklu fjölmenni. Þat var einn dag, at Sigurðr reið með sitt föroneyti fram at garði Reas, at sveinuinn Ólafr var á leiki með avðrum úngmendum, þvíat Reas vildi fyrir ástar sakir ekki þeá hann, heldr venja hann við fípróttir ok hæversku, svá ok halda hann at klæðum ok öllum lutum sem sinn eigin son. En er Ólafr sá úkunna menn ríða í garðinn, snéri hann ímót flokkinum, ok heilsaði höfþingjanum kurteisliga ok öllum þeim. Sigurðr tók vel kveðju hans, ok mælti síðan: þat sè ek á þér, góðr sveinn! at þú mánt vera hær útlendr, þvíat mál þitt ok yfirbragð er ekki líkt hærlandsku sólki.

¹⁾ sveinana, F, S.

²⁾ Rekin, B, C; Rekoni, F, S

³⁾ járnскегgs, B.

⁴⁾ þannig B; mans A.

Nú seg mér nafn þitt ok kyn, eðr hvar landa þú ert fæddr. Hann svarar: ek heiti Ólafr, í Noregi er ætt mín, ok þar var ek fæddr, faðir minn var Tryggvi Ólafsson, en Ástriðr móðir, dóttir Eiríks af Ofrestöðum ríks mans. Sigurðr kannaðist þá við ætt hans, at þessi sveinn var systurson hans. Sigurðr mælti: hversu komtu hér, eðr hvat er nú um hagi þína. Ólafr sagði honum þá alt um ferðir sínar, ok þat er yfir hann hafði liðit. Þá mælti Sigurðr: viltu nú vera leystur undan valdi Reas, ok fara braut hëðan. Sveinninn svarar: vel er ek hér nú kominn hjá því sem furr, þvíat Reas fóstri minn veitir mér flest þat er ek kann beiða; en þó vilda ek gjarna brottu hëðan, ef Þorgils fóstbróðir minn væri frelstr af þrældómi, ok færi hann með mér. Sigurðr bað fylgja sér til Reas húsbónda, ok svá gerði hann. Reas fagnaði vel Sigurði ok öllum hans mönnum. En er þeir tóko tal með sér, mælti Sigurðr: sveina 2 útlenda, þá er í þínu valði ero, vil ek kaupa. Reas svarar; kostur skal þér at kaupa enn ellra sveininn at því verði sem vèr verðum á sattir, en hinn yngri er miklu fríðari ok vitrari en hinn, ok get ek, at þér þikki mikit kosta at kaupa hann, ok þat er sannast, at svá mikit ann ek þeim sveini, at hann skal með engu móti í þrældóm seljast; en með því at þú ert reyndr at góðum dreng, þá má vera, at þú náer at leysa hann út hëðan með miklum penníngum, ok þó þvíat eins, ef þú heitr uppá

trú þína, at selja hann eigi við verði, ok halda hann í engan stað verr enn hann er áðr haldinn hær. Sigurðr svarar: gjör hann svá dýran sem þú vill, ek skal kaupa hann eptir öllum þessum skildaga sem þú taldir upp, er mér ok engi hugr á at selja hann, síðan hann kemr í mitt vald, þvíat hann, er minn frændsveinn. En hvárt er þeir talaðu um þetta lengr eða skemr, þá keypti Sigurðr Þorgils fyrir merk guls, en Ólaf fyrir 9 ¹⁾ merkr guls. Flutti Sigurðr sveinana báða með sér til Hólmgarðs, ok lét ekki uppvíst fyrir mönnum um ætt Ólafs, en hæld hann vel at öllum lutum; þá var Ólafr 9 vetra gamall.

Ólafr Tryggvason drap Klerkon.

47. Þat var einn dag at Ólafr Tryggvason var úti staddr á torgi, var þar fjölmenni mikit; þar kendi hann Klerkon, er drepit hafði sóstra hans Þórólf lúsaskegg. Ólafr hafði litla öxi í hendi; hann gekk at Klerkoni, ok setti öxina í höfuð honum, svá at stóð í heila; tók Ólafr laup heim til herbergis, ok sagði Sigurði frænda sínum; en Sigurðr kom honum þegar í herbergi Allogiæ drottníngar, ok segir henni tíþindin, ok bað hana hjálpa sveininum; hún leit á sveininn ok mælti: eigi hæfir at drepa svá fríðan svein; bað hún þá alla sína menn koma þar með alvæpni. Í Hólmgarði var svá mikil fríðhelgi ²⁾, at drepa skyldi hvern er mann údæmðan vâ. Nú

¹⁾ 10, C, B; 11, F, S.
F, B.

²⁾ Mannhelgi, C; varðhelgi,

þeystist fram allr lýðr eptir sið þeirra ok lögum, at leita eptir Ólafi, hvar hann væri niðr kominn, vildo [þeir] hann af lífitaka sem lög buðu; þá var sagt, at hann var í garði drottníngar ok þar herr mans alvopnaðr búinn at verja hann; þvínæst kom þetta fyrir konúng, gekk hann til skjótt með sína hirð, ok vildi eigi at þeir berðist, kom hann þá griðum á ok þvínæst sættum, dæmði konúngr bætr fyrir vígit, en drottníng hêlt gjöldum ¹⁾ upp. Síþan var Ólafr með drottníngu, var hann henni mjök elskuligr ok ástúðigr öllu fólki. Þar ²⁾ voro lög í Garðaríki, at þar skyldo ekki vera konúngbornir meun nema at konúngs ráði. Þá segir Sigurðr drottníngu, hveðrar ættar Ólafr var, ok svâ fur hverja sök hann var þar kominn, at hann mátti ekki í síno landi vera fyrir úfriði ok umsátum sína úvina; bað Sigurðr hana þetta tala fyrir konúngi; hún gerði svâ, ok bað konúng hjálpa við konúngssyni þessum, svâ harðliga sem hann var viðkominn. Kom hún svâ með sínum for-
tölum, at konúngr játaði því sem hún beiddi. Tók hann þá Ólafr á sitt vald, ok hêlt hann veg-
liga, sem konúngssyni burjaði at vera haldinn. Dvaldist Ólafr þar 9 vetr í Garðaríki með Vald-
amar konúngi. Hann var allra manna fríðaztr, mestr ok sturkaztr, ok at íþróttum umfram alla menn norræna, þá er sögur ganga frá.

¹⁾ þannig B, C, F, S; gerðum, A.

²⁾ þat, B.

Drepinn Erlendr konúgr.

48. Hákon jarl Sigurðarson var með Harald konungi Gormssyni í Danmerk um vetrinn eptir, er hann hafði stokkit or Noregi frá ríki síno fyrir Gunnhildar sonum. Hákon hafði svá miklar áhyggjur um vetrinn, at hann lagðist í rekkju, hann hafði andvökur miklar, ok drakk eigi meira enn hann mátti halda sturk sínum. Hann sendi menn um haustit leyniliga norðr í Þrándheim til vina sinna, ok lagði þat ráð fyrir þá, at þeir skyldi drepa Erlend konúng, ef þeir mætti; segir hann sik aptr mundo hverfa til ríkis síns, þá er sumraði. Þann vetr drápu Þrændir Erlend konúng, sem furr er ritað. Með þeim Hákon og Gullharaldi var vinátta kær. Bar Haraldr fyrir Hákon ráðagerþir sínar; sagði Haraldr, at hann vildi þá setjast at landi, ok létta af hernaði. Hann spur Hákon, hvat hann ætlaði, hvárt Haraldr mundi skipta ríki vit hann, ef hann krefði. Hákon svarar: þat hygg ek, at Haraldr Dana konúgr muni engra réttinda ¹⁾ unna ²⁾ þér, en þó veiztu gjör, ef þú ræðir þetta mál fyrir konungi; vænti ek, at þú fáer eigi ríki, ef þú krefr eigi.

Gullharaldr beiddist skiptis á Danmörk.

49. Litlu síðarr talaði Gullharaldr við Harald konúng frænda sinn, svá at nærr voro margir ríkir menn beggja vinir; krafði þá Gullharaldr konúnginn at skipta ríki við sik í helm-

¹⁾ skipta, F.²⁾ varna, B, C.

ínga, svá sem burðir hans voro til ok ætt þar í Danaveldi. Þessum orðum varð Haraldr konúgr reiðr mjök, ok svaraði svá: engi maðr dirfðist at krefja þess Gorm konúng föður minn, at hann skyldi gjörast hálfkonúgr yfir Danaveldi, eigi heldr hans föður Hörðaknútr eþr Sigurð orm í auga, nè Ragnar loðbrók. Hann gerði sik þá svá reiðan ok óðan, at ekki mátti orðum við hann koma. Gullharaldr undi þá miklu verr enn áðr, hafði nú reiði konúngs en ríki ekki heldr enn furr; kom hann þá til Hákonar vinar síns, ok segir honum sín vandræði, ok bað hann heilla ráða ef til væri, at hann mætti ná ríkinu, sagði at hann hafi þat helzt hugsat, at hann mundi sækja ríkit með styrk ok vopnum. Hákon svarar: þetta skaltu fyrir engum manni mæla, svá at konúgr spyri, þvíat þar liggir við líf þitt, hugsa þat með sjálfum þér til hvars þú mánt færri verða, þarf til slíkra stórræða, at maðr sè djarfr ok örugg, spari hvárki til góða luti nè illa, at fram megi gánga þat, er upp er tekit, en hilt er úfært, at hefja upp stórráð ok leggja síðan niðr með úsæmð. Gullharaldr svarar: svá hefir ek þetta ráð upptekit, at eigi skal ek mínar hendr til spara at drepa sjálfan konúnginn, ef hann vill synja mér þess ríkis, er ek á með rétту at hafa; skilja þeir þá ræðu sína. Litlu síðarr gekk Haraldr konúgr til fundar við Hákon, ok tóko þeir tal sitt. Sagði konúgr Hákon, hvárt til-

kall Gullharaldr hafi haft við hann til ríkis, ok svör þau, er hann veitti, segir hann svâ, at hann vill fyrir engan mun minka ríki sitt, en ef Gullharaldr vill halda á þessu tilkalli, þá er mér lítit fyrir at láta drepa hann, þvíat ek trúi honum illa, ef hann vill eigi af þessu láta. Jarl svarar: þat hygg ek, at Gullharaldr hafi þetta svâ fremi upphafit, at hann muni þetta eigi láta niðrfalla; er mér þess vâ, ef hann reisir ófrið hér í landi, at honum verði gott til liðs, ok mest til vinsælda fur sakir föður hans, en þat er yðren mesta úhæla at drepa frænda yðarn, þvíat allir munu kalla hann saklausan at svâ búnu; eigi vil ek ok þat mitt ráð kalla, at þú görir þik minna mann enn faðir þinn var, Gormr konúngr, jók hann mjök sitt ríki en minkaði í engan stað. Þá svarar konúngr: hvert er þá þitt ráð, Hákon! skal ek eigi miðla ríkit, ok ráða af hendi mér þenna ugg? Jarl svarar: kom þú nökkurum dögum síðarr, þvíat ek vil hugsa þetta vandamál, ok mân ek þá veita nökkurn orskurð; gekk þá konúngr brottu ok hans menn.

Ráðagjörðir Hákonar jarls.

50. Hákon jarl hafði nú enn hinar mestu áhyggjur ok ráðagjörðir, lét hann fá menn vera í húsinu hjá sér; fám dögum síðarr kom Haraldr konúngr til tals við hann; spurði konúngr, ef jarl hefði hugsat þá ræðu, er þeir komu á liinn furra dag. Jarl svarar: þar hefir ek vakat ok hugsat um nótt ok dag síðan, ok finst mér þat helzt ráð til, at þú hafir ok haldir ríki þat alt, er þinn faðir átti, ok

þú tókt eftir hann, en þú fá í hendr Haraldi frænda þínum annat konungsríki þat, er hann megí sæmðarmaðr af verða. Hvert er þat ríki, segir konúngr, er ek má fá Haraldi heimolliga, ef ek hefir úskerdt Danaveldi? Jarl svarar: þat er Noregr, herra! konúngar þeir, er þar ero, ero leiðir öllu landsfólki, vill hverr maðr þeim ílt, sem vert er. Konúngr svarar: Noregr er land mikit, þar er sólk hardt ok ílt at sækja með útlendan her, galst oss svá, þá er Hákon Aðalsteinsfóstri varði landit, létum vèr þá lið mikit, en varð engi sigr unninn; er Haraldr Eiríksson fóstrson minn ok knèsetníngr. Jarl svarar: löngu vissa ek þat, at þèr hafit nógan sturk veit Gunnhildar sonum, en þeir hafa yðr þat engu launat nema illu. Nú skulum vèr komast miklu lættligarr at Noregi enn berjast til með allan Dana her; send þú boð Haraldi fóstrsyni þínum, ok bjóð honum at taka af þèr land í lèn, þat er þeir bræðr höfðu furr hèr í Danmerk; stefn honum svá á þinn fund, má Gullharaldr þá á lítilli stundu afla ríkis í Noregi af Haraldi Gráfèld. Konúngr mælti: þetta mán mèr kallat ílt verk, at svíkja fóstrson minn. Hákon svarar: þat munu Danir kalla, at betra skipti sè, at drepa heldr víkíng norrænan enn bróðurson sinn danskan ¹⁾. Tala þeir konúngr ok jarl hèr um lánga hríð þar til er þetta semst meðr þeim.

Sendiboð Haralds Gormssonar til Noregs.

51. Gullharaldr kom enn til móts við Hákon

¹⁾ þannig, B, C; sænskan, A.

on jarl, ok tala þeir; segir jarl, at nú hefir hann svá fylgt hans málum, at meiri vãn sè, at ríkit í Noregi liggi laust fyrir honum; skulu við þá, segir hann, halda félagskap okkrum, mân ek mega veita þér mikit traust í Noregi; haf þú fyrst þar ríki. Haraldr konúgr, frændi þinn, er maðr gamall, en á þann einn son, er hann ann lítit, ok þó ekki arfborinn. Talar Hákon við Gullharald, þar til er hann lætr sèr þetta vel líka. Síðan tala þeir optliga allir samt, konúgr, jarl ok Gullharaldr. Litlu síðarr sendi Dana konúgr menn sína norðr í Noreg á fund Haraldar Gráfelds, var sú ferð búin allvegliga; tók Haraldr gráfeldr vel við sendimönnum; segja þeir þau tíðindi, at Hákon jarl er í Danmerk, ok liggr banvænn ok nærr örviti; þar með segja þeir, at Haraldr Dana konúgr bauð tilsín Haraldí gráfeldi fóstura sínum at taka af sèr veizlur, svá sem þeir bræðr hans höfðu furr haft í Danmerk, ok bað hann finna sik á Jótlandi. Haraldr gráfeldr bar þetta mál fyrir Gunnhildi ok vini sína; lögðu menn þar allmisjafnt ráð til, sumum þótti þessi ferð ekki trúlig, svá sem þar [var] mönnum fyrir skipat, en fleiri sýstu at fara skyldi, þvíat þá var svá mikill sultr í Noregi, at konúngar fengu varla fædt fólk sitt; af því fékk fjörðrinn þat nafn, þar sem konúngarnir sátu lengztum, at hann hét Harðágr. Árferð var þá í Danmerk til nökkurrar hlítar; hugðust menn þatan mundo faung lá, ef Haraldr gráfeldr hefði þar lèn ok

yfirsókn; var þat rápit, áðr sendimenn fóro í brott, at Haraldr mundi koma til Danmerkr um sumarit á fund Dana konúngs, ok taka af honum þenna kost, sem hann bauð.

Hákon jarl bjóst til bardaga.

52. Haraldr gráfeldr fór um sumarit til Danmerkr, ok hafði 6 lángskip, stýrði einu Arinbjörn ¹⁾hersir or Fjörðum. Haraldr konúngr sigldi út or Víkinni yfir til Limafjarðar, ok lagðist þar at Hálsi; var honum sagt, at Dana konúngr mundi þar skjótt koma. En er þettaspurði Gullharaldr, hélt hann þangat 9 skipum, hann hafði áðr búit lið þat at fara í viking. Hákon jarl hafði ok búit sitt lið, ok ætlaði í hernat, hann hafði 12 skip ok öll stór. En er Gullharaldr var brott farinn, þá kom Hákon jarl til Haralds konúngs, ok segir svá: nu veit ek eigi nema verróim leiðina, ok gjaldim leiðar vitit; nú mán Gullharaldr drepa Harald gráfeld, síðan mán hann taka konúngdóm í Noregi, ætla þú þér hann þá tryggvan, er þú færst honum svámikinn styrk, er hann mælti þat í vetr fyrir mér, at hann mundi drepa þik, ef hann kvæmist í færi um. Nú mun ek vinna Noreg undir þik, ok drepa Gullharald, ef þú vill því heita mér, at ek skal auðveldliga sættast við yðr þar fur, vil ek þá gerast yðarr jarl, ok binda þat sverdögum, ok vinna Noreg undir yðr með yðrum styrk, halda síðan landinu undir yðvart ríki, ok gjalda yðr skatta; ertu þá

¹⁾ Arinbjörn, *alstaðar F. S.*

meiri konúgr enn þinn faðir, ef þú ræðr tveimr þjóðlöndum. Þetta semst með þeim konúgi ok jarli; ferr Hákon þá með liði síno at leita Gullharalds.

Dráp Gullharalds.

53. Gullharaldr kom til Háls í Limafjörð, bauð hann þegar Haraldi gráfeld til orrostu; en þó at hann hefði lið minna enn Gullharaldr, þá gekk hann þegar á land, ok bjóst til orrustu, ok fylkti liði síno; en áðr fylkingar gengu saman, þá eggjaði Haraldr gráfeldr mjök lið sitt; bað menn bregða sverðunum ok berjast hraustliga. Gekk hann þegar fram í öndverða fylking, ok hjó til beggja handa; svâ segir Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Mælti mætra ¹⁾ hjalta
málm óðinn sá blóði
þróttar orð, er þorði
þjóðum völl at rjóða;
viðlendr ofbað vinda
verðúng Haraldr sverðum
frægt þótti þat flotnum
fylkis orð, at morði.

Þar féll Haraldr gráfeldr; svâ segir Glúmr:

Varð á víðu borði
viggjum hollr at liggja
gætir gamla ²⁾ sóta
garðr ³⁾ ey Limafjarðar;

¹⁾ kannske mætr á; motra, F.

²⁾ gæðs, Hk.

³⁾ glamma, Hk.

sendir fëll á sandi
 sævar báls at Hálsi,
 olli jöfra spjalli
 orðheppinn því morði.

Þar fëll flest lið Haralds, þar fëll Arinbjörn hersir. Þá voro liðnir frá falli Hákonar Aþalsteins fóstura 15 ¹⁾ vetr at sögn Ara prests Þorgilssonar, en frá falli Sigurþar hlaðajarls 13 vetr; þá var Ólafr Tryggvason 7 ²⁾ vetra, ok hafði hann þá 4 ³⁾ vetr verit í útlegð á Eistlandi, en tvá í Svíþjóð með Hákonni gamla. Svá segir Ari prestur, at Hákon Sigurðarson væri 13 vetr jarl yfir föþurleifð sinni í Þrándheimi, áðr Haraldr gráfeldr fëll, en 6 ena síðarstu er Haraldr gráfeldr lifði, segir Ari, at Hákon jarl ok Gunnhildar synir börðust um Noreg, ok stukku ýmsir or landi.

Landaskipti í Noregi.

54. Hákon jarl ok Gullharaldr fundost litlu síþar enn Haraldr gráfeldr fëll. Lagði Hákon þegar til orrusto við Gullharald, fëkk Hákon sigr, en Gullharaldr varð handtekinn, ok lét Hákon hann festa á gálga. Síþan fór Hákon á fund Haralds Dana konúngs, ok sættist við hann auðveldliga um dráp Gullharalds, frænda hans; því næst bauð Haraldr konúngr út her um alt ríki sitt; þar var þá með konúngi Hákon jarl, ok þá var til hans kominn Haraldr grænski, son Guðraðar konúngs Bjarnarsonar; fór hann

¹⁾ 12, F, S.

²⁾ 8, F, S.

³⁾ 5, B, C.

með Dana konungi ok mart annarra ríkismanna, þeirra er flýit höfðo óðöl sín or Noregi fyrir Gunnhildar sonum; hêlt Dana konúgr her þessum sunnan í Víkina, hann hafði 7 hundrut skipa. Gekk þá landsfólk alt undir hann. En er Haraldr kom til Túnsbergs, dreif til hans mikit fjölmenni, fékk hann lið þat í hendr Hákon jarli, er til hafði komit í Noregi. Gaf Haraldr konúgr Hákon jarli til forráða Rogaland, Hörðaland, Sogn, Firðafylki, Sunnmæri, Raumsdal, Norðmæri; þessi 7 fylki gaf Haraldr konúgr Hákon jarli til forráða með þvílíkum formála, sem Haraldr konúgr enn hárfagri gaf sonum sínum, nema þat skildi, at Hákon skyldi þar eignast ok svá í Þrándheimi öll konúngs bú ok landsskyldir, hann skyldi ok hafa fê¹⁾ sem hann þurfti, ef herr væri í landi. Haraldr konúgr gaf Haraldi grænska Vínulmerk, Vestfold ok Agðir til Líðandisness, ok konúngsnafn, ok lét hann hafa þat ríki með öllu slíku, sem furr höfðo haft frændr hans, ok Haraldr hárfagri gaf sonum sínum. Haraldr grænski var þá 18 vetra; fór þá Haraldr Gormsson heim til Danmerkr með her sinn.

Gunnhildr ok synir hennar stukku or landi.

55. Hákon jarl fór með liði síno norðr með landi, en er Gunnhildr ok synir hennar spurðu þat, þá samnaðu þau her, ok varð ílt til liðs; tóko þau þá enn hit sama ráð sem furr,

¹⁾ konúngs fê, B, C, F, S

at þau hældo vestr um haf með þat lið, er þeim vildi fylgja; fóro þau furst til Orkneyja ok dvöldust þar um hríð; þar voro áðr jarlar synir Þórfins hausakljúfs: Hlöðver, Arnfinnr, Ljótr ok Skúli. Hákon jarl lagði þá land alt undir sik, ok sat um vetrinn í Þrándheimi; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu:

Sjav fylkjum kom silkis
snúnaðr var þat brúna
geymir grundar síma
grandvarr und sik landi.

Þá er Hákon jarl fór sunnan með landi um sumarit, ok landsfólkit gekk undir hann, bauð hann um alt sitt ríki, at menn skyldo halda upp hofum ok esla blót, ok svâ var gert; svâ segir Einarr skálaglamm:

Öll lét senn en svinni
sönn Einriða mönnum
hverjum kunn of herjoð
hofs land ok ve banda;
áðr vè jötna vitni
valfalls of sjó allan
þeim stýra goð geira
garðs Hlóriði varði.

Nú liggr alt und jarli
ímun borðs fyrir norþan
veðr gæðis stendr víða
vík Hákonar ríki.

Hinn fursta vetr er Hákon jarl ræð landi, gekk

síld upp um alt land, ok áðr um haustið hafði korn vaxit, hvar sem sáð hafði verit; en um vârit allaðu menn sêr frækorna, svâ at flestir menn seru ¹⁾ jarðir sínar, ok varð þat brátt árvænt; friðr var þá ok góðr innanlands. Þá voro 2 einir eptir á lífi synir Gunnhildar ok Eiríks konúngs, Ragnfrêðr ok Guþrêðr; svâ segir Glúmr Geirason í Gráfêldar drápu:

Fellumk hálf þá er hilmis
 hjôrdrífa brá lífi
 rêðat oss til auþar
 auðvân Haralds dauði;
 en ek veit at hefir heitit
 hans bróðir mêr góðu,
 seá getr þar til sælu
 seggsfjöld, hvaðartveggju ²⁾).

Ragnfrêðr konúngr Gunnhildar son burjaði um vârit ferð sína vestan um haf til Noregs, þá er hann hafði einn vetr verit í Orkneyjum; hann hafði frídt lið ok skip stór; en er hann kom í Noreg, spurði hann, at Hákon jarl var norðr í Þrándheimi, hêlt Ragnfrêðr konúngr þá norðr um Stað, ok herjaði um Sunnmæri, en sumt fólkk gekk undir hann, sem optazt verðr, þá er herslokkar gánga yfir land, at þeir, er fyrir ero, leita sêr hjálpar, hverr þángat er vænst þikkir. Hákon jarl spurði þessi tíþindi, at úfriðr var suðr um Mæri, skar hann þá upp herör, ok rêð til skipa, bjóst hann sem hvatligazt, ok hêlt út eptir

¹⁾ sáðu, B, C.

²⁾ hvaðartveggi, B, C.

firði, varð honum gott til liðs; fundr þeirra Ragnfröðar varð á Sunnmæri norðarlíga, hélt Hákon þegar til orrusto, hann hafði lið meira ok skip smæri; þar varð hörð orrusta, ok veitti Hákon þýngra; þeir börðust um stafna, sem þá var siðr til; straumur var í sundinu, ok hóf skipin öll saman inn at landinu; Hákon jarl lét ok hamla at landi, þar sem honum þótti bezt uppgöngu, en er skipin kendo niðr, gekk jarl ok alt lið hans á land, ok drógu upp skipin, svá at úvinir þeirra máttu eigi út draga; síðan fylkti jarl uppi á vellinum, ok eggjaði Ragnfröð til uppgöngu. Þeir Ragnfröðr lögðu utan at, ok skutust á línga hríð, vildi Ragnfröðr eigi á land gánga, ok skildu við þat; hélt Ragnfröðr ¹⁾ liði síno suðr um Stað, þvíat hann óttaðist, at landsherrinn mundi drífa til Hákonar ²⁾. Hákon jarl lagði ok eigi optarr til orrusto við Ragnfröð at því sumri, þvíat honum þótti burða ³⁾ munr of mikill; fór hann um haustit norðr til Þrándheims, ok sat þar um vetrinn. En Ragnfröðr konúngr hafði þá alt fyrir sunnan Stað, Firðafylki, Sogn, Hörðaland, Rogaland; hafði hann fjölmenni mikit um vetrinn. Ok er váraði, bauð hann leiðángri út, ok fékk lið mikit, fór hann þá um öll þau fylki, at afla sèr liðs ok skipa ok annarra fanga, þeirra er hann þurfti.

¹⁾ Hákon, F.
liðs, F, S.

²⁾ Ragnfröðar, F.

³⁾ borða, B;

Hákon jarl barðist, ok hafði sigr.

56. Hákon jarl bauð liði út, þá er váraði, norðan or landi, hann hafði mikit lið af Hálogalandi ok Naumudal, svá alt frá Byrðo til Staþar; hafði hann lið af öllum sjálöndum, honum dróst herr af öllum Þrændalögum, svá ok um Raumsdal; svá er sagt, at hann hefði lið af 4 fólklöndum, honum fylgðu 7 jarlar, ok hafði hverr þeirra ógrynni hers; svá segir Einarr:

Hitt var meirr er ¹⁾ mæra
 morðsfkinn lét norþan
 fólkverjandi fyrva
 för til Sogns um görva;
 ýtti freyr af fjórum
 fólklöndum sá branda
 ullr ²⁾ stóð af því allri
 ýr þjóð Hèðins byrjar.

Ok enn kvað hann:

Glumdi allr þá er ullar
 egg þings Hèðins veggjar,
 gnótt flaut nás fyrir nesjum,
 Noregr saman fóro;
 ok til móts á meita
 mjúk hurðum frá ³⁾ þorðo
 með svörgæli sörva
 sjav landrekar randa.

Hákon jarl hèlt her þessum norþan fur Stað;

¹⁾ at, B, C, F.
 B, C.

²⁾ uggr, B, C.

³⁾ fram,

Þá spurði hann, at Ragnfröðr-konúngr var farinn með her sinn inn í Sogn; snéri þá jarl þángat sínu liði, varð þar fundr þeirra Ragnfröðar konúngs; lagði jarl skip sín at landi, ok haslaði Ragnfröði völl, ok tók orrustostað; svá segir Einarr skálaglamm:

Varð fyrir víga ¹⁾ myrði
viðfrægt enn gramr síðan
gjörðist mest at morði
mannfall við styr annan;
hlunnarfi bað hverfa
hlífar slagðs ok lagði
jálks var öndvert fylki
öndur vorp at landi.

Þar varð allmikil orrusta, hafði Hákon miklu meira lið, ok fékk sigr; þetta var á Þínganesi ²⁾, þar er mætist Sogn ok Hörðaland. Ragnfröðr konúngr flýði til skipa sinna, féllu þar af hans liði 300 manna; svá segir Einarr í Velleklu:

Straung varð guðr áðr gumnar
gammi náss und hramma
þröngvi meiðr áðr þrýngri
þrimr hundruðum lunda;
knátti hafs af höfðum
hagnaðr var þat bragna
fólk eflandi fylkir
fángaðr þatan gána.

Eptir orrustu þessa flýði Ragnfröðr konúngr or

¹⁾ Vinða, Hk.

²⁾ Þínganesi, B, C, F, S.

Noregi, en Hákon jarl friðaði land, ok lét aptr norðr fara her þann en mikla, er honum hafði fylgt um sumarit; en hann dvaldist snöðr í landi um haustið ok um vetriun eptir; á þessu sumri, sem nú var frásagt, kom Ólafr Tryggvason austr í Garðaríki, sem furr er ritat, þá var hann 9 vetra gamall.

Spásögur þeirra í Garðaríki um Ólaf Tryggvason.

57. Í þann tíma er Ólafr kom í Garðaríki, voro í Hólmgarði margir þeir menn, er spáðo fyrir marga óvorðna luti; þeir sögðo allir eitt af sínum vísdómi, at fylgjur eins útlends mans, úngs at aldri, sè komnar í landit, svá hamíngjusamligar, at þeir höfðu engis mans fylgjur seð dýrðligri, en eigi vissu þeir, hverr eða hvaðan hann var, ok þó sönnuðu þeir at með mörgum orðum, at þat hit bjarta ljós, er yfir honum skínn, dreifist um alt Garðaríki ok víða um austrhálfu heims. En með því at drotníngin Allogía var allra kvenna vitrost, þá skildi hún þegar á yfirbragði Ólafs, sem hún leit hann hit fursta sinn, at þessi sveinn mundi vera þeirrar háleitrar giptu, sem forspárnar vísaðu til, at hann mundi vinna mikla sæmð Garðaríki; þar fyrir fèkk hann hit mesta yfirlæti af konúngi ok drotníngu, ok góða virþing af vitrum mönnum ok góðgjörnum; vax Ólafr þar upp í Garðaríki, ok varð furr algörr at viti ok alli ok öllum þroska enn vetra tali. Valdamarr konúngr elskaði Ólaf svá sem

hann væri hans eigin sonr, ok lét læra hann á vígslimi ok riddaraskap ok alsháttar íþróttir, ok höfðingliga hæfversku; hann fékk ok skjótari skilning á allri atgervi enn flestir menn aðrir; en einn var sá lutr at konungi mislíkaði við hann, athann vildi aldri dýrðka heiðin skurðgoð, ok setti hug sinn mjök í mót öllum blótskap; jafnan fór hann með konungi til hofs, en aldri gekk hann inn, stóð hann úti hjá hofsdurum, meðan konúngr fórnlaerði goðonum; konúngr ræddi um opt, at hann skyldi eigi svá gera, at hann fengi reiði guðanna, ok týndi þar furblóma æsku sinnar, ok því bið ek þik, segir konúngr, at þú vegsamir guðin ok mýkir þik til þeirra með lítillæti, þvíat ella er ek hræddur um, at þau steypi yfir þik nökkurri ógn sinnar stormsamligrar ógnar ok grimðar, svá mikit sem þú átt í hættu. Ólafr svarar: aldri hræðumst ek þau guð, er þú göfgar, þvíat þau hafa ekki mál, enga sýn nè heyrn, ok þau kunna enga skynsemdar grein; en af því þikkjumst ek helzt mega skilja, hverrar náttúru þau munu vera, at mér sýnist jafnan þín konúnglig tign, fóstri minn! ok áseá með blíðu ok björtu yfirbragði, utan þá er þú ferr í hofit ok færir fórnir guðunum, þá sýnist mér þú með dökku yfirbragði ok úhamíngjusamligu, ok þaðan af veit ek, at þessi guðin, er þú þjónar, mánu eiga myrkrunum at stýra, ok því

G

skal ek þau aldri tigna, en ek geri þeim fyrir þat enga úsæmð, at ek vil [þik] eigi styggva.

Herferð Ólafs konungs hin fyrsta.

58. Svá segist, at þá er Ólafr Tryggvason var 12 vetra, beiddi hann lóstra sinn fá sèr herskip ok lið; konúgr lét þat þegar til reiðu; bjó hann þá skip sín ok herlið; ok áðr hann fór brottu, spurði hannkonúgr, efnökkurar væri þær borgir eþr hærath, er furr hefði legit undir Garða konúgr, en nú væri undan horfnar hans ríki. Konúgr segir, at þat voro mörg ok stór ríki, er löngu höfðu legit undir Hólmgarð, en nú höfðu aðrir höfðingjar ok hermenn undir sik tekit með valdi ok hernaði. Því næst sem konúgr hafði sagt Ólafi alla grein á þessu máli, hélt Ólafr fursta sinn herskipum or Görðum, hann hafði frídt lið ok ekki mikit. Þat var siðr víkinga, ef konungasynir ræðu fyrir herliði, at þeir voro kallaðir konúngar, þó at þeir ræði eigi fyrir löndum; fyrir því gáfu liðsmenn Ólafi konungs nafn; sýndist þá brátt hversu góða stilling hann kunni þegar á herstjórninni, þó at hann væri ungr at aldri, þvíat hann drap suma höfðingja en sumum stökkta hann brottu, þeim er með rángindum ok víkingskap höfðu sezt í skattlönd Valdamars konungs; átti hann viðr þá margar oróstor, ok fékk í öllum sigr, ok vann aptr á fursta sumri öll þau ríki ok skattlönd sem undan Valdamar konúngi höfðu gengit. Kom hann aptr til Hólmgarðs um haustið, ok hafði margar

ok fágætar gersimar, at færa konúngi ok drotningu í gulli ok gimsteinum ok dýrðligum klæðum; tók konúngr ok drotningh ok öll alþýða við honum með gleði ok fagnaði; leið svá fram um hríð, at Ólafr var í hernaði á sumrum, ok varði Garðaríki með hreysti ok harðfengi fyrir víkingum er ágengu, en vann undir Valdamar konúng margar borgir ok hæruth í Austrýegi. Hann var optast í Hólmgarði á vetrum með sæmdar yfirlæti af konúngi ok kærleik af drotningu; hèlt hann þá seállr mikla sveit hermanna með sínum kostnaði, þeim er konúngr veitti honum. Ólafr var ayrr af fé við sína menn, því varð hann vinsæll. En þá varð þat, sem opt kann henda, þar er útlendir menn hefjast mjök til ríkis, eðr svá til mikillar frægðar, at þeir verði um fram innlenzka menn, at margir öfundaðu þat, hversu Ólafr var kær konúngi ok eigi síðr drotningu. Mæltu þeir menn þat fyrir konúngi, at hann skyld e gera Ólaf eigi of stóran, fyrir því, sögðo þeir, at slíkr maðr er hættaztr, ef hann vill sik til þess hafa, at gera þær mein eðr þínu ríki, er svá er um fram aðra menn at íþróttum búinn, vinsæld ok atgervi; vitum vèr ok eigi, hvat þau drotning tala jafnan. Þat var síðr mikill enna ríkaztu konúnga ¹⁾, at drotning skyldi eiga hálfa hirðina, ok halda með sínum kostnaði, ok hafa þar til skatta ok skyldir sem þurfti. Nú

¹⁾ þannig B, C, F, S; manna, A.

var þar svá með Valdamar konúngi, at drotn-
 íng hafði eigi minni hirð enn konúgr, ok kept-
 ust þau mjök um ágæta menn, vilde hvártveggja
 til sín hafa. Nú gjörðist svá, at konúgr festi
 trúnat á þeirra manna ræðum, er rægðu Ólaf.
 Gjörðist konúgr nakkvat styggr ok fárr til hans;
 en er Ólafr fann þat, sagði hann drotníngu, ok þat
 með, at hann fýsist at fara í Norðrlönd, sagði, at
 frændr hans höfðu þar furr ríkihalt; þikkir mér
 þat líkast, segir hann, at þar verði þroski minn
 mestr. Drotníng bað hann vel fara, sagði, at
 þar mundi hann þikkja göfugr, sem hann væri;
 þessa getr í Rekstefju, er ort er um Ólaf Tryggva-
 son, at hann fæddist upp í Görðum:

Vegmildr víðrar foldar
 vörðr þá fóstr í Görðum
 vellbjóðr vísa dáðir
 vann sá er hærst gekk manna;
 blikrauðr brigða miklum
 brátt ræð hann þeims átti
 allprúdt èla þróttar
 Ólafr skipa stóli.

Síþan bjó Ólafr skip sín ok lið, ok hélt austan or
 Görðum í Eyrstrasalt; skipin voro skörut skjöld-
 um á bæði borð, örskreið ok töldu vel fyrir vind-
 inum. En er Ólafr konúgr sigldi austan, kom
 hann við Borgundarhólm, veitti þar upprás ok
 herjaði, en landsmenn sóttu ofan, ok hældu or-
 osto við hann, fékk Ólafr konúgr sigr ok mikit

hierfáng; svâ segir Hallfreyðr vandræðaskáld í drápu þeirri, er hann orti um Ólaf konúng:

Hilmir lét at hólmi
hræskóð roðin blóði,
hvat of dylði þess hólða,
hörð ok austr í Görðum.

Eptir orustona lá Ólafr konúngr með liði síno fyrirBorgundarhólmi;fengu þeir þar storm veðrs ok stóran scá, svâ at þeir máttu þar eigi viðhaldast; sigldo þeir þá suðr undir Vindland, fengo þar höfn góða, fóro alt með friði ok dvöldust þar um hrið. Burizlafr hét konúngr í Vindlandi, hann átti 3 dætr, lét ein Geira, önnur Gunnhildr, þriðja Ástríðr. Geira konúngs dóttir hafði verit gipt, hafði hún mist bónda sinn, hún var kvenna fríðust sýnum ok hinn mesti skörúngr. Geira ræð þar ríki með drotníngarnafni eptir bónda sinn, sem Ólafr hafði höfn tekit; hennar ræðismaðr hét Dixin, hann var höfþingi mikill, vitr ok vinsæll. Höfuðborg sú, er Geira sat í lengztum, var skamt á land upp frá herskipum Ólafs.

Vetrvist Ólafs konúngs hjá Geiru.

59. Þat var einn dag at Dixin ræðismaðr kom inn í herbergi til drotníngar; hún frétti tíðinda; hann svarar: ek kann engi tíþindi at segja nema þau er þú hefir frétt, at úkunnir meun ero hér við land komnir með mörgum skipum, ræðr þar fur liði einn ágætr maðr bæði at ætt ok ásýndum, er nefnist Óli enn girzki, ok kveðst

vera einn kaupmaðr, en ek segi þat uppá skyndsemd [mína], at mér sýnist hann hraustligr herkonúgr, þvíat jafnfríðan mann sá ek aldri at áseónu ok yfirbragði, hann hefir fögr augu ok svâ snarlig, mikill er hann at vexti, ok allr hans líkamr er svâ fagr ok náttúrliga skapaðr sem hverr ágætr maðr mætti sik kjósa. Drotningin tekr þessu öllu vel sem Dixin sagði, sendi hún hann síðan til skipa með sínum erendum. Dixin kom til skipa, en er hann fann Ólaf konúng, segir hann svâ: þat er mönnum kunnigt, at hér, sem þér erot við land komnir, ræðrríki ein ágæt drotningh, er heitir Geira, dóttir Burizlafs konúgs; nú fyrir því at þér farit með friði, sem hún hefir spurt, ok gerit engan hernat eðr únáðir hennar ríki, þá er þat hennar orðsending, at hún býðr þér ok öllu þínu liði til vetrvistar í þá höfuðborg þessa ríkis, sem hún scálf sitr í með sínum höfþingjum ok hirðsveitum, þvíat nú er mjök áliþit sumar en veðrátta hörð ok stormar miklir. Ólafr konúgr þá þetta boð glaðliga; settu þeir upp skip sín, ok bjöggu um vel, en skipreiða ok annan varnat fengu þeir til varðveizlu Dixin ræðismanni, fóro síðan til borgarinnar; tók drotning við þeim með hinum mesta blíðskap ok góðvilja; sátu þeir þar um vetrinn með mikilli sæmð ok virþing; áttu þau Ólafr konúgr ok drotning laungum tal saman, ok þókknaðist hvárt öðru vel; ok á þeim vetri bað Ólafr konúgr Geiro drotningar sér til eigin-

konu. Hún bar þetta mál fyrir Dixin ræðismann sinn, ok aðra frændr sína ok vini, en allir töluðu eitt um, sögðo at henni væri þetta hit [mesta] sæmðarráð; sagði Dixin, sem satt var, at öllu hennar ráði ok ríki mundi þat vera hinn mesti sturkr, ef svâ ágætr höfþingi, sem Ólafr var, vildi þar staðfestast ok nema yndi; var þat þá at ráðum gert, at Ólafr konúgr fékk Geiro drottníngar, var sú veizla en virðuligasta; tók hann þá ráð ok ríkisstjórn með henni; varð honum brátt heyrinkunnigt, at margar borgir ok hêrothi þar á Vindlandi höfðo legit undir ríki Geiru drottníngar, er þá höfðo undan horfvit með öllum skattgjöldum ok lýðni viðr hana. Fór Ólafr konúgr um vetrinn með her sinn til þeirra borga; hann settist um eina borg ríka ok fjölmenna, hann bauð borgarmönnum grið, ef þeir vildi gjalda skatt eptir réttindum, sem þeir voro skyldir. Borgarmenn æptu í mót, sögðust aldri skyldo fur honum uppgefast, eðr honum skatt gjalda. Síðan barðist hann á borgina, ok gerði til margar vígvælar, ok gat unnit um síðir; fóro þá borgarmenn svâ, at þeir einir þágu lífit, er með mjúklæti báðu sér griða; fengu þeir þar mikit herfång. Þá settist Ólafr um aðra borg fjölmenna ok mjök styrka; borgarmen gengo út á veggina ok segja svâ til hans: spurt höfum vér, hversu mikinn styrk þú hefir, ok hversu herfúliga þeim hefir tekizt, en meðr ofrkappi ok illvilja vildo rísa í mót

yðr, því viljum vèr taka annat ráð, þat er oss sýnist bæði snjallara ok vitrligra, at gefast upp seálfviljandi á yðvart vald ok miskun, heldr enn stríða með lávizku móti yðvarri háleitu ham-
 ingju, er yðr styðr ok styrkir alla vega, þvíat þat gefr oss at skilja, at þó at eptir boði náttúr-
 unnar hafi farsælan ¹⁾ oss lengi fylgjusavm verit, þá er með engu móti treystanda á hennar hverfanda hvæl, þvíat þat kann opt undan velta þá er minst varir; ok til marks at sýna várn góðvilja, þá gefum vèr upp várn stað, lúkum upp hliðum, ok leyfum yðr inngaungu. Ólafr konúngr varð glaðr við þessa ráðu, ok lét þeim makligri ok mikilli ömbun eptir tilgerð-
 um; bjóst þegar með sitt lið at gánga í borgina. En er hann var innkominn með fá menn, þá var hleypt fyrir hliðit stórum járnhurðum ok sláð rammliða, þustu þá borgarmenn hvaðan áfa at þeim með alvæpni or húsum ok herbergjum, ok eggjaði hverr annan, at enginn konúngs manna skyldi undan komast; konúngr ok hans menn tóko við vel ok vörðust með drengskap, þeir stóðu allir samt einshvers staðar við múrinn. Konúngr sá, at eigi mundi svá búit lýða; hann mælti þá til sinna mauna: gjörir þèr allir samt þvílíkt, sem þèr seáit mik gera; hogaði konúngr þá upp á borgarvegginn, þvíat lágt var innan á, ljóp hann þá út af múrinum, þat var furðo hátt laup, en þó sakaði hann ekki, þvíat blautt

¹⁾ þannig B, C, F, S; úsælan, A.

var undir; síðan ljópu hans menn, en hann tók við þeim, svá at allir komu heilir á jörð; því næst veitti hann atsókn at borginni með allan sinn her svá harða, at á skamri stundo brutu þeir stór hlið á veggjum borgarinnar, gengu þeir þá upp, en borgarinnenn veittu viðrám, ok tókst þar enn harðazti bardagi, ok lauk svá, at hvert mannsbarn var drepit, þat er í borginni var; tóko þeir at herfangi alt þat er fémætt var, en brendo borgina at ösku. Lætti konúngr eigi furri við, enn hann hafði allar borgir ok hêroth lagt undir sik, þau sem undan höfðo gengit valdi ok ríki Geiro drotníngar. Síðan fór hann aptr til sinnar borgar, ok sat þar um vetrinn þat er eptir var. Þessa hernaðar Ólafs konúngs getr í Rekstefju; hêr segir svá :

Ólafr allra jöfra
allsljótt ok rêð brjóta
vargholtr Vinda borgir
vestr hernað rak mestan :
hrælinns ¹⁾ hverju sinni
hljóðm váttandi mátti
sannfróðr sigri ráða
svöltnis dóms í rómu.

Hêr segir, at Ólafr rak meira hernat á Vindlandi enn nökkurr konúngr fyrir honum, ok halði í hverri orosto sigr.

Ættartölur konúnga ok keisara.

60. Svá er sagt, at Arnúlfus hêr maðr heil-

¹⁾ hrundust, B, C.

agr, hann var furst jarl á Saxlandi, en síþan erchibiskup í Mezborg ¹⁾; hans son var Angises hertogi á Frakklandi, hann átti Begam Pippins dóttur; Pippinn hét son þeirra; hans son, Karl faðir Pippins Frakka konúgs, föður ²⁾ Karlamagnús keisara. Karlamagnús var konúgr yfir Frakklandi 4 ár ens fjórða tigar, en síþan var hann keisari 12 ár Rómverja. Á hans dögum voro þeir stólkonúgar at Miklagarði, Michael, Nicefórus ok Leo. Karlamagnús konúgr átti Hildigarden drotníngu; þeirra son var Hlödver, hann tók ríki eptir föður sinn, ok var keisari 27 ³⁾ ár, hann læk aldreigi nè hló. Á þeim tíma er Karlamagnús var konúgr, þá ræð fur Jótlandi sá konúgr, er Goðefriðus hét, hann drap Hrærek Frísa höfþíngja, ok skattgildi Frísi. Síþan fór Karlamagnús konúgr með mikinn her ímóti Goðefriðo, þá var Goðefriðus drepinn af sjálfs síns liði, en Hemíngr, bróðurson ⁴⁾ hans, tekinn til konúgs. Hemíngr hélt fram liðinu til móts við Karlamagnús konúg, þartil er þeir fundust við á þá, er Egða ⁵⁾ heitir; þar sættust þeir, en Hemíngr andaðist vetri síðarr; þá gerðost konúgar at Jótlandi Sigfröðr ⁶⁾, frændi Goðefriði, en annarr hét Hríngr Anulo, þeir deildo um ríkit ok drógu báðir her at sér. Umsíðir áttu þeir mikla orusto, ok lauk svá, at hvár-

¹⁾ Matzoborg, B; Mozonciaborg, F, S. ²⁾ var, C.

³⁾ 32, S.

⁴⁾ bróðir, C.

⁵⁾ Egðera, C,

S; Egðerera, F.

⁶⁾ Siggravör, B, C; Sigfróði, F.

tveggi þeirra fëll. Í þeirri orusto fëllu 10 þús-
undir ok 900 ¹⁾ ok 40 ²⁾ manna. Þá tók kon-
úngdóm sá maðr, er Haraldr hët; hann var 5
vetr konúngr, áðr hann barðist við Reinfriðum ³⁾,
son Godefriði. Í þeirri orusto hët Haraldr því
til sigrs sër, ef hann kvæmist or orusto þeirri, at
hann skyldi taka skírn með öllu skuldaliði síno.
Í þeim bardaga fékk hann sigr, ok fór litlu síð-
arr með kono sína ok Hárek, bróðurson sinn, ok
mikit Dana lið til fundar við Løðve, son Karla-
magnús, er þá var keisari. Var Haraldr þá
skírðr ok hans menn í Meginzuborg ⁴⁾ á dögum
Paschalis páva; fór þá Haraldr aptr í Danmerk,
ok með honum Ansgaríus biskup, ok skírði
hann þar margt manna. Haraldr varðsóttidaðr,
en Hárekr, frændi hans, tók konúngdóm, ok ræð
fyrir Jótlandi þar til er Guthormr, bróðurson ⁵⁾
hans, barðist við hann. Þá var liðit frá holdg-
an vârs herra Jesú Krists 862 ár. Í þeirri sókn
fëllu þeir báþir ok alt konúngakyn þat, er með
þeim var, utan sveinn einn liði, er Hárekr hët,
ok varð sá konúngr síðan. Ansgaríus biskup
fór þá enn í Danmerk til fundar við Hárek ok
skírði hann. Hárekr lèt gera kirkju í Rípum, en
Haraldr hafði áðr látit gera í Heiðabæ. Aus-
garíus biskup andaðist 3 vetrum eptir bardaga
þeirra Háreks ok Goðorms; þá er sagt, at Há-

¹⁾ 500, B; 800, C. ²⁾ 60, B, C, F, S. ³⁾ Rem-
fridum, B. ⁴⁾ Megnuzuborg, B. ⁵⁾ móður-
bróðir, B, C; bróðir, F.

rekr kastaði kristni, ok dó litlu sýðarr. Eptir þat voro konúngar heiðnir, Sigfröðr ok Hálfdán. Rambertus ¹⁾ var biskup ²⁾ nærstr eptir Ansgaríum; á 12ta áre hans biskupsdóms andaðist Hlöðver keisari, son Karlamagnús; hann átti 4 sono, er svâ hétu: Lotharíus, Hlöðver, Karl, Pippin; þeir skiptu ríki með sér svâ, at Lotharíus hafði Borgundíam ³⁾ ok Lothoríngíam ⁴⁾ ok Rómaríki, en Löðver hafði Frakkland ok keisara nafn, Karl Valland, Pippin Aqvitaníam ⁵⁾. Þá er Rimbartus hafði biskup verit 12 ár, herjuðu Danir ok Norðmenn á land þat, er Norðmenn kalla Kerlínngaland ⁶⁾, en á móti þeim gerði Hlöðver enn úngi Hlöðversson, hann drap af herinum 14 ⁷⁾ þúsundir; en 5 vetr-um ⁸⁾ síðarr andaðist Löðver; á því áre leitaðu Danir ok Norðmenn at hefna, þeir fóro með miklu liði upp eptir Rín, ok brendu þar allar borgir ok kirkjur, ok höfðu ena æðstu kirkju at lirossahúsi í borg þeirri, er Aqvigranum heitir. Þeir brendo Kolni ok allar borgir upp með Rín til Meginzo ⁹⁾; þá gerði Karl, bróðir Lotharí, lið móti þeim, þeir fundust við á þá, er Mosa heitir; í Dana liði voro þeir konúngar Sigfröðr ok Guðfröðr, ok synir Ragnars loðbrókar; þeir sættust við keisara, ok létu skír-

¹⁾ Rimbartus, B, C, F. ²⁾ erkibiskup, F. ³⁾ Borguníam, B, S. ⁴⁾ Lothoríngam, B. ⁵⁾ Ekvítaníam, B, C. ⁶⁾ Borgund, F. ⁷⁾ 13, B, C; 4, F, S. ⁸⁾ vetri. F. ⁹⁾ Meginzu, B.

ast, en litlu síðarr rufu þeir alt sáttmálit ok herjuðu vestr á Frakkland alt til Parísar ¹⁾, en brendo hana; þá kom í móti þeim með mikinn her Arnaldus, er þá var keisari, ok drap af þeim 900 manna. Eptir þat stöðvaðist Dana herra; þá var liðit frá hingatburði vârs herra Jesu Krists 900 ²⁾ eðr nærr því. En 17 vetrum síðarr var Húno biskup vígðr í Brimum á Saxlandi. Á 12ta ³⁾ ári þaðan frá fór Heinrikr, er furstr var keisari með því nafni, til Danmerkr, ok færði þá Dani til kristni bæði með bliðmælum, ógnum ok orostum, ok létti eigi furr enn þeir hétu at taka trú rétta. Síðan fór Húno biskup til fundar við Fróða konúng, er þá ræð fur Jótlandi, ok skírði hann ok alþýðu; þá voro görvar upp kirkjur þær, er eyðst höfðo í Heiðabæ ok í Rípum, þá var ok gjör kirkja í Árósi ⁴⁾. Eptir þat sendi Fróði menn til Rómaborgar, ok lét vígja 3 biskupa til Jótlands at ráði Agapíti páfva; var Hereðus biskup vígðr til Heiðabæjar, en Livedagus ⁵⁾ til Rípa, en Rímbrondus ⁶⁾ til Áróss; þat var 948 árum eptir holdgan vârs herra, á 12ta áre konúngdóms Ottónis ens mikla. Þar var furr frá horfit konúnga tali, er þeir ræðu fur Danmerk Sigfröðr ok Hálfðán. Eptir þá ræð fyrir Dönum sá konúngr, er Helgi hét, hann átti bardaga við Ólaf Svíakonúng, ok fêll Helgi

¹⁾ Parísborgar, B, C, S.

²⁾ 800, F, S.

³⁾ 17, S.

⁴⁾ Arúsi, B.

⁵⁾ Libedargus, B; Libedager, F.

⁶⁾ Rimbertus, B, C, F, S.

þar, en Ólafr ræð lengi síðan fyrir Danmerk ok Svíþjóð, ok varð sótt dauðr. Eptir hann tóko ríki í Danmerk Gyrðr ok Knútr, en eptir þá Siggeirr.

[*Frá Knúti fundna*].

61. Þá er Sigurðr hríngr, faðir Ragnars loðbrókar, var konúngr yfir Svíaveldi ok Dana veldi ¹⁾, ok hann hafði friðat hvártveggja ríkit, ok sett yfir skattkonunga ok jarla, þá mintist hann þess ríkis, er Haraldr hilditönn, frændi hans, hafði átt í Englandi, ok fur Haraldr Ívarr enn víðfaðmi; en þat ríki höfðu þá enskir konungar, hæt sá Íngjaldr, er þá ræð fur, ok er svá sagt, at hann væri bróðir Pètrs Saxa ²⁾ konúngs; Íngjaldr var ríkr konúngr. Ríngr konúngr bauð út leiðangri miklum af ríki síno, ok fór vestr til Englands; en er hann kom til Norðimbraland, beiddi hann sér viðtöku; gekk þar þá undir hann margt fólk; en er Íngjaldr konúngr spurði þat, þá samnaði hann saman her miklum, ok fór í mót Ríngi konúngi, ok áttu þeir saman nökkurar orrostur, en í síðarstu féll Íngjaldr konúngr ok Ubbi, son hans, ok mikill luti liðs þeirra; eignaðist þá Ríngr konúngr Norðimbraland ok alt þat ríki, er átt hafði Íngjaldr konúngr; en áðr Ríngr konúngr færi liði síno vestan af Englandi, setti hann skattkonúng yfir Norðimbraland, sá er nefndr Ólafr, hann var son Kinriks ³⁾ þess, er sagt er, at væri bróðurson

¹⁾ vantar í B, C.

²⁾ Vestrsaxa, B, C.

³⁾ Kinriks, B.

Móaldar digru móður Ívars víðfaðma; fór þá Ríngur konúgr aptr til ríkis síns. Ólafr konúgr ræð lengi Norðimbralandi, þar til er son Ubba konúgs kom til ríkis, sá er nefndr Eava ¹⁾); áttu þeir Ólafr margar orrostor, ok í enni síðarstu flýði Ólafr konúgr, en Eava lagði þá ríkit undir sik. Ólafr konúgr fór þá til Svíþjóðar á fund Ríngs konúgs, setti Ríngur konúgr Ólaf höfþingja yfir Jótland, var Ólafr konúgr lengi síðan þar skattkonúgr, furst Ríngs konúgs, en síðan Ragnars loðbrókar; hann var kallaðr Ólafr enski, hans son var Grímr gráe, er konúgdóm ok ríki tók eptir föður sinn. Grímr var faðir Auðúlfs avflga ²⁾), er skattkonúgr var á Jótlandi Ragnars loðbrókar; sonr Auðúlfs hét Gormr, er enn var skattkonúgr á Jótlandi, hann var kallaðr Gormr enn heimski ³⁾). Gormr konúgr átti marga þræla, en nökkurir af þrælum hans höfðu verit sendir til Holdsetu ⁴⁾) at kaupa þar vín, ok fluttu þeir vinit á mörgum hestum; en er þeir fóro sunnan yfir skóg þann, er Myrkviðr er kallaðr, tóko þeir sèr náttból á skóginum; logn var veðrs; um nóttina, er þrælarnir vöktu, heyrðu þeir barns grát í mörkina, en um morgininn, er lýsa tók, fóro þrælarnir í mörkina at leita barnsins, en skógrinn var bæði þröngur ok murkr; at lyktum nálgadust þeir barns grátinn,

¹⁾ Eava, B, C.²⁾ auðga, F.³⁾ barnlausí, F.⁴⁾ Holtzerálunds, B, C, S.

Þeir fundu þar barn sveipat línúð, dúkrinn var knýtt saman á brjóstinu, en er þeir leystu knútinn, voru þar í 3 gullhringar, barnit var vasit undir í silkidúk, þat var sveinbarn hit fríðazta; þeir tóku upp barnit ok höfðu með sér, þar til er þeir fundu Gorm konung, sýndo þeir honum barnit svá búit, sem þeir höfðu fundit; konúgr jóð svein þann vatni, ok gaf nafn, ok kallaði Knút af knúti þeim, er barnit hafði með sér; fæddist sveinn sá upp í hirð Gorms konúgs, hann var snimma vitr ok vel at íþróttum búinn um fram flesta menn þá, er þar í landi voro. Gormr konúgr átti engan son, hanu unni Knúti fóstura sínum svá mikit, at hann tók Knút sér í sonar stað, ok virði hann meira enn alla frændr sína, svá at hann gaf Knúti konúgdóm eptir sinn dag; þessi var kallaðr Knútr hinn fundni. Gormr konúgr ræð ekki lengi fyrir löndum, hann varð sótt dauðr; en áðr hann andaðist lét hann Knút taka til konúgs yfir ríki þat alt, er hann hafði haft á Jótlandi; var Gormr konúgr heygðr at forn-um sið.

62. Knútr konúgr lét stefna þing fjölment, á því þingi lýsti hann fyrir alþýðu, at þann mann innlenzkan eðr útlenzkan, er honum kunni satt at segja um ætterni sitt, skyldi hann gera auðigan ok ríkan; þetta spurðist víða um lönd. Svá er sagt, at á einu kveldi komu til hirðar

Knúts konúngs 2 saxneskir ¹⁾ menn, en er þeir náðu at tala við konúng, mælti sá er fyrir þeim var: er þat með sannindum, herra! at þér hafit leittit þeim manni miklu ríki er þér kynni at segja ætt þína. Konúngr segir at þat var satt, ok sór um at þat skyldi hann vel efna. Gestrinn mælti: skulu þenna kost jafnt eiga þrælur sem frjálsir menn. Konúngr segir at þat skal alt at cinu. Þá mælti gestrinn: þat er þér, konúngr! þá furst at segja, at ek ok þessi minn föronautr erum þrælur jarls eins á Saxlandi, en við kunn-um sannliga at segja þér ætt þína. Arnfinnr jarl ræð fyrir Holdzsetulandi, voro við þá þrælur hans ok þó trúnaðarmenn; en svá bær til, at jarl gat barn við systur sinni, ok var þat leynt þar til er hún fæddi barnit, síðan var barnit sveipat silkidúkum ok knýtt utan at línúki, ok þar í knýttir 3 gullhringar, síðan var sveinn sá fenginn í hendr okkr at við skyldim týna; en við fórum í skóginn Myrkvið ok bárum barnit langt í skóginn, ok lögðum niðr undir viðarrætr, gengum frá síðan. Sögðu þessir menn avll savnn merki til, hvar þeir höfðu barninu komit, svá at hinir þrælarnir könnuðust við, er sveinninn höfðu fundit. Knútr konúngr gaf þá enum saxneskum ²⁾ þrælum at leysa sik með til frelsis, bað þá síðan koma til sín; þeir gerðu svá. En er þeir komu öðru sinni aptr til Knúts konúngs,

¹⁾ Svenskir, B, C.

²⁾ svenskum, C.

Þá gaf hann frelsi sínum þrælum þeim, er hann höfðo fundit; gaf hann þá hvárumtveggjum leysingjunum jarldóma ok gerði þá alla ríka menn, sem hann hafði heitið. Þaðan af var hann kallaðr þræla-Knútr. Hann átti son ok lét kalla Gorm eptir sóstra sínum. Þræla-Knútr ræð ekki lengi ríki, ok var hann þó frægr konúngr. Eptir þat var til konúngs tekinn Gormr sonr hans, hēlt hanu ríki af sonum Ragnars loðbrókar, ok var mest í kærleikum við Sigurð orin í auga, hann sóstraði son Sigurðar ok Blæjo dóttur Ello konúngs; Gormr jós þann svein vatni ok gaf nafn ok kallaði hann eptir Knúti föðr sínum, sá var síðan kallaðr Hörða-Knútr, þvíat þar heitir á Hörðalandi ¹⁾, sem hann var fæddr.

[*Upphaf Gorms Danakonúngs*].

63. Synir Ragnars loðbrókar voro hermenn miklir, þeir hefndu föður síns ok drápu Ello konúng í Englandi. Gerðist ívarr enn beinlausir þá konúngr yfir þeim luta Englands, er áðr höfðo átt hans ættmenn ok frændr, hann jók ríki sitt á marga vega, hann lét drepa hið heilaga Eatmund ²⁾ konúng, ok lagði undir sik ríki hans. Svá er sagt, at Loðbrókar synir hafi rekit mestan hernað í forneskiu um öll þessi lönd: England, Valland, Frakland, Saxland ok alt út um Lungbarði ³⁾; svá komu þeir fremzt, at þeir unnu þá borg er Lúna hēt, ok

¹⁾ Hörð á Jótlandi, B, C, F. ²⁾ Etmund, C. ³⁾ Lumbardí, B; Lungbarði, C.

um hríð ætlaðu þeir at vinna Rómaborg; en er þeir komu aptr, skiptu þeir með sér ríki síno, tók Björn járnstíða Uppsalaríki, Svíþjóð alla ok hvárttveggja Gautland ok öll þau lönd er þar liggja til; Sigurðr ormr í auga hafði [Eigotaland ¹] ok allar eyjar, Skáni ok Halland; Hvítserkr hafði Reiðgotaland ok þar með Vindland. Sigurðr ormr í auga átti Blæjo dóttur Ello konúngs, þeirra son var Hörða-Knútr, sem fur er ritat. Hörða-Knútr var konúngr í Danmerk eptir Sigurð föður sinn á Sælundi ok Skáni. Þá er Hörða-Knútr var fulltíði at aldri ok kvængaðr, gat hann son við konu sinni, þann lét hann heita Gorm, eptir Gormi sóstra sínum, syni Knúts hins fundra. Gormr son þræla-Knúts hafði verit allríkr konúngr, þvíat hann hēlt alla Danmerk af Ragnars sonum, þá er þeir voro í hernaði. Þá er Gormr son Hörða-Knúts vóx upp, var han allra manna fríðaztr sýnum, þeirra er menn höfðo sēð í þann tíma, hann var mikill maðr ok sterkr ok hinn mesti atgervimaðr um alla luti; en ekki var hann kallaðr vitr maðr, eptir því sem verit höfðo hinir furri frændr hans. Þá er Gormr var roskinn maðr at aldri, fékk hann konu þeirrar, er Þyri hēt, hún var dóttir Haralds jarls af Jótlandi ²), er kallaðr var Klakk-Haraldr. Þyri var kvenna fríðuzt ok vitrozt, ok þat er mælt, at hún hafi verit mestr

¹) þannig B, C, S; Selund, F; Egiptaland, A. ²) Holsetulandi, F.

skörungur af konum á norðrlöndum; hún var kölluð Þyri danmarkarbót. Klakk-Haraldr jarl var kallaðr vitraztr þeirramanna, er þá voro í Danmerk, en síðan, er Gormr tók konungdóm ok ríki eptir Hörða-Knútr föðr sinn, þá hlítti hann mjök ráðum Haralds jarls mágs síns ok Þyri konu sinnar. Gormr konúgr fór með her sinn í þat ríki í Danmerk, er kallat er ¹⁾ Reiðgotaland, en nú er kallat Jótland, á hendr þeim konúngi er þá ræð þar fur, sá var nefndr Gnúpa, þeir áttu saman nökkurar orustor, en svâ lauk, at Gormr feldi þann konúng, ok eignaðist alt hans ríki. Þvínæst fór Gormr á hendr þeim konúngi, er Silfraskalli var kallaðr, ok átti við hann úfrið ok orustor, ok hafði Gormr konúgr jafnan sigr, ok um síðir feldi hann þann konúng. Eptir þat gekk hann upp á Jótland, ok fór svâ herskildi, at hann eyddi öllum konúngum alt suðr til Slès, ok svâ vann hann ríki mikit í Vindlandi. Margar orustor átti Gormr við Saxa, ok gerðist enn ríkazti konúgr. Gormr konúgr gat 2 sono við kono sinni Þyri, hêt hinn ellri Knútr, en hinn yngri Haraldr. Knútr Gormsson var allra manna fríðaztr ok fegrstr sýnum, er menn hafi sjeth, hann var ok [svâ] þokkasæll, furst at upphafi, at konúgr unni honum um fram alla menn, ok þar með var hann skapfeldr öllu landsfólkinu, at hvert barn unni honum, hann var kallaðr Knútr dana-ást. Har-

¹⁾ þá var kallat, B, C.

rалdr var líkr móþurfrændum sínum, þyri móðir hans unni honum eigi minna enn Knúti.

Frá Ívari beinlausa.

64. Ívarr enn beinlausi var konúgr í Eng-landi lánga æfi, hann átti ekki barn, þviat svâ segist, at hann hefði til þess enga fýst nè eðli, en eigi skorti hann spekt nè grimd; hann varð ellidaudr þar á Englandi, ok var þar heygðr; þá voro daudir allir Loðbrókar synir. Eptir þat tók konúgdóm í Englandi Aðalmundr ¹⁾ Játgersson, bróðurson Eatmundar hins helga, ok kristnaði hann víða England, ok tók skatt af Norðimbralandi, er heiðit var. Eptir hann var konúgr Aðalbrikt, hann var góðr konúgr ok varð gamall; á hans dögum ofarlíga kom Daña herr til Englands, ok voro þeir bræðr hölðingjar fur liðinu, synir Gorms hins gamla, Knútr ok Haraldr; þeir herjaðu víða um Norðimbraland, ok lögðu undir sik margt fólk, töldu þeir þat arftekjulönd sín, er átt höfðu Loðbrókar synir ok aðrir margir þeirra forellrar. Aðalbrikt konúgr hafði liðsáfnat mikinn, ok fór móti þeim, hann hitti þá fur norðan Kliflönd, ok drap af Dönum margt [manna ²⁾]. Nökkuru síðarr gengu Gorms synir upp við Skarðaborg ok börðust, ok þar höfðu Danir sigr. Eptir þat fóro þeir suðr með landi ok ætlaðu til Jórvíkr, gekk þar undir þá alt folk, uggðu þeir þá ekki at sér;

¹⁾ Etmundr, B; Etmundr, C.
Norðmanna A.

²⁾ þannig B, C;

einn dag var skin heitt, ok fóro menn á sund milli skipanna, en er konúngar voro á sundinu, þá ljópu menn at landi ofan ok skutu á þá, þá var Knútr lostinn öru til bana, þeir tóko likit ok fluttu út á skip; en er þetta spurðu landsmenn, þá dróst þegar herra mikill saman, ok þvínærst kom Aðalbrikt konúgr, ok snérist þá til hans alt þat fólk, sem áðr hafði gengit undir ¹⁾ Dani; síðan náðu Danir hvergi landgaungu fur samnaði landsmanna, fóro Danir þá brott ok heim til Danmerkr. Gormr konúgr var þá staddr á Jótlandi; Haraldr fór þegar á hans fund, en sagði móður sinni tíðindin. Gormr konúgr hafði þess heitstrengt, at hann skyldi deyja, ef hann spyrði fráfall Knúts sonar síns, ok svâ sá, er honum segði dauða hans. Þá lét þyri tjalda hallina grâm vaðmálum, en er konúgr kom til borðs, þögðu allir menn, þeir er inni voro. Þá mælti konúgr: Hví þegja hér allir menn, ero nökkur tíðindi at segja? Þá svarar drotning: Þér, herra! áttuð hauka tvâ, var annar hvítr en annar grár, hinn hvíti haukrinn hefir flogit langt á eyðimerk, ok er hann sat á trè nökkuru, komu margar krákur ok plokkaðu hann svâ, at af honum ero allar fjaðrar, ok er nú fuglinn únýtt, en hinn græe haukr er aptr kominn, ok mun hann nú drepa fugla til borðs yðr. Þá mælti konúgr: svâ drúpir nú Danmerk, sem dauðr sè Knútr sonr minn. Þá svaraði drotning: sönn munu þessi tíðindi sem þér segit, herra! Sönnuðu þat þá

¹⁾ undan, B, C.

allir þeir er inni voro. Þann sama dag tók Gormr konúgr sótt ok andaðist annann dag at jafnlengðiuni, þá hafði hann verit konúgr 10 tígi ¹⁾ vetra; haugr mikill var vorpinn eptir Gorm konúng. Þá var tekinn til konúgs yfir Danaveldi Haraldr son hans, ok var hann lengi konúgr síðan.

[*Keisaratal í Þýzkalandi*].

65. Lavðver ²⁾ keisari Lavðversson, sonar-son Karla-Magnúsar, ríkti með bræðrum sínum, sem furr er ritat, 56 ³⁾ ár. Eptir þat ríkti Karl son ⁴⁾ hans 11 ⁵⁾ ár með bræðrum sínum 2, hèt annar Karlománnus ⁶⁾ en annar Löðver. Í þann tíma byggðist Ísland, þá ræð fyrir Danmörk Gormr enu gamli, en Haraldr enn hárfagri Noregi. Eptir Karl Löðversson ríkti Arnaldus ⁷⁾ son Karlo-manni ⁸⁾ 12 ár, þá Löðver son Arnoldi 12 ár, þá Konráðr Konráðsson 7 ár, hann var furstr keisari þeirra manna, er eigi voro at lángefðga tali komnir fra Karla-Magnúsi. Eptir Konráð ríkti Heinrekr 18 ⁹⁾ ár, þá Otto hinn mikli keisari 58 ár, þá Otto hinn rauði son hans 9 ár, þá Otto hinn úngi, son Otto hins rauða, 18 ár. Í þann tíma var Haraldr Gormsson konúgr at Danmerk ok Noregi, ok Hákon hláða-jarl hèt af honum ríki í Noregi, sem furr er sagt, var þá vinátta þeirra góð; sendi Hákon jarl Haraldi konúngi á einu sumri 60 hauka, en galt enga

¹⁾ 70, S. ²⁾ Hlavðver, B, C. ³⁾ 32, B. ⁴⁾ bróðir, F, S. ⁵⁾ 12, B, F. ⁶⁾ Karlamagnús, C. ⁷⁾ Arnaldus, F. ⁸⁾ hans, F, S. ⁹⁾ 17, F.

skatta, fyrir því at Dana konúgr veitti honum skattaalla; þá er hann væri í Noregi til starfs ok kostnaðar, at veria landit fyrir úfriði.

Frá Otto keisara ok Haraldi konúgi.

66. Otto keisari, er hinn úngi var kallaðr, strengði þess heit, at hann skyldi snúa Dönum til rættar trúar, ef hann mætti, ella skyldi hann fara með allan sinn styrk ok afla 3¹⁾ sumur í samt, ef hann gæti eigi kristnat furr, ok herja þar. Eptir þessa heitstrengingu sendi hann boð Haraldi Gormssyni Dana konúgi, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta ok alt landsfólk þat er hann stýrði, en at aðrum kosti sagði keisarinn, at hann mundi fara með her á hendr honum. En er þessi erendi komu Dana konúgi, þá lét hann þegar búa landvarnir sínar, lét halda vel upp Danavirki, ok bjó herskip sín, hann sendi boð norðr í Noreg, at Hákon jarl skyldi koma til hans snemma um vârit með allan sinn her, þann er hann fengi; bauð Hákon jarl her út um vârit af öllu ríki síno, hêlt hann liði því til Danmerkr, ok fór til fundar við Harald Dana konúg; tók konúgr allþakksamliga við honum. Margir aðrir höfðingjar voro þá með Dana konúgi, þeir er honum veittu lið; görir konúgr þá bert, at hann ætlaði at halda her þeim til móts við Otto keisara.

Bardagi Otto keisara við Dana.

67. Otto keisari dró her saman um vârit

¹⁾ 6. C.

á Saxlandi, hann hafði mikit lið ok frídt, hélt hann til Danmerkr um sumarit; fundust þeir Haraldr konúgr á skipum, þeir lögðo þegar til orrosto ok börðust allan þann dag til nætr, þar féll fjöldi liðs af hvárumtveggjum, ok þó fleira af keisaranum, en er náttu tók, settu þeir 3 náttu grið til ráðagerðar ok viðrbúnaðar hvárumtveggjum; en er 3 nætr voro liðnar, gengu á land hvárir tveggju ok biðggust til bardaga, gengu síðan saman fylkingar, ok varð hin harðazta sókn, veitti keisaranum þá þúngt ok féll miklu fleira hans lið, ok er á leið daginn, brast flótti í liði hans ok flýðu þeir til skipa sinna. Svá er sagt, at Otto keisari sat á hesti um daginn ok barðist allfræknliga, en er meginherrinn tók at flýja, reið hann ok undan til skipanna, hann hafði í hendi mikit spjót gullrekit ok alblóðugt upp at höndum, hann setti spjótit í sjáinn fram fyrir sik ok mælti hátt: Því skýt ek, sagði hann, til alsvaldanda guðs, at annan tíma, er ek keimr til Danmerkr, skal ek geta kristnat land þetta, eða láta lífit, ok liggja hær dauðr í Danaveldi. Otto keisari steig þá á skip sín með sitt lið, ok fór heim til Saxlands ok sat þar um vetrinn, en Hákon jarl var eptir með Dana konúgi ok höfðu þeir mikla ráðagerð, létu þeir þá eila at nýju [Danavirki ¹].

Viðtal konúgs ok Hákonar jarls.

68. Um vârit eptir dró Otto keisari her

¹) þannig, B, C, F, S, Danaveldi, A.

saman úvígjan, hann hafði her af Saxlandi ok Frakklandi, Fríslandi ¹⁾ ok af Vindlandi, fylgði honum Burizlafr konúngr með mikit lið, hann hafði ok mikinn her af Holdsetulandi, flutti keisari allan þann her út í Danmerk. Þá er keisarinn spurði, at Hákon jarl var í Danmerk ok ætlaði at berjast í móti honum með Haraldi konúngi, sendi hann jarla sína tvâ, lét annarr Urguþrjótr en annarr Brimisskjarr ²⁾, þeir skyldo fara í Noreg með 50 kugga, hlaðna af mönnum ok vopnum, at kristna þar landit meðan Hákon var í brotto.

Bardagi keisara ok Hákonar jarls.

69. Hákon jarl hafði verit í Danmerku með Haraldi konúngi um vetrinn; en er þeir spurðu at Otto keisari var kominn í Danmerk með mikinn her, þá sendi Haraldr konúngr Hákon jarl með allan norænan her þann, er honum hafði fylgt, suðr til Danavirkis, at verja þar landit, en Haraldr konúngr dró sjálf saman sinn her á Jótlandi; þess getr í Velleklu, at Hákon jarl fór með her sinn til Danmerkr til móts við Dana konúng, ok konúngr sendi jarl at verja Danavirki; þar segir svâ:

Hitt var ok er eykir
örborðs á vit norðan
und sigr runni svinnum
sunnur Danmarkar funnu;

¹⁾ Vallandi, B; Finnlandi, C.
Erimiskjarr, C.

²⁾ Erimiskjarr, B, S;

en hólm fjöturs hjálmi
Hölda ¹⁾ valdr of faldinn
döfra danskra jöfra
dróttinn fund of sótti.

Ok við frost at freista
femildr konúngr vildi
merkr hloðynjar markar
mordálfs þess er kom norðan;
þá er valserkjar virki
veðr hirði bað stirðan
fyrir hlunn njörðum ²⁾ hurðar
hagbarða gramr varða.

Otto keisari kom með her sinn sunnan at Danavirki; Danavirki er svâ háttat, at firðir tveir gánga í landit sínum megin landsins hvârr, en í milli fjarþar botnanna höfðo danir gert borgarvegg, bæði háfan ok styrkan, af grjóti og torfvi og viðum, en grafit díki ³⁾ djúpt fur utan, borgarhlið var á hverju hundraði faðma ok þar kastali yfir ⁴⁾ til varnar virkinu, þvíat brúat var yfir díkit fyrir hverju borgarhliði. Otto keisari sótti með sinn her sunnan at Danavirki, en Hákon jarl varði borgarveggina með síno liði, varð þar en harðazta orusta; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu:

Varat ígegn þó at gjörði
garðröknir styr harðan

¹⁾ Hóðrð, B. ²⁾ hliðmeiðum, C. ³⁾ breitt ok beta við B, C. ⁴⁾ en í fjólmenni, beta við B, C.

gengiligt at gánga
geir asar ¹⁾ lið þeirra;
þá er með Frísa fylki
fór gunnviðurr sunnan
kvaddi vígs ok Vinda
vágs blakkriði Frakka.

Hákon jarl setti fylkingar yfir öll borgarhlið,
en hitt var þó meiri hlutr liðs hans, er hann lét
fara alt með borgar veggjunum at verja þar sem
mest var at sótt, féll þá margt af keisarans mönn-
um, en þeir fengu ekki unnit at borginni, snèri
þá keisari frá at sinni ok fór með sinn her til
skipa sinna; svâ segir Einarr:

Þrymr við logs er lögðu
leik miðjúngar þriðja
arngræddir varð oddum
andvísgr saman randir;
sundfaxa kom Söxum
sæki þróttr á flótta
þar er svâ at gramr með gumnum
garð óþjóðum varði.

Eptir orusto þessa lór jarl til skipa sinna, ok
ætlaði þá at sigla norðr til Noregs, en honum
gaf ekki byr, ok lá hann lengi út í Limafirði.

Unnit Danavirki af ráðum Ólafs.

70. Ólafr konúgr Tryggvason var einn
vetr á Vindlandi, sem áðr er ritat. Snimma um
vârit bjó han skip sín ok sigldi í haf, hann hêlt
skipum sínum upp undir Skáni, veitti þar upp-

¹⁾ rásar, B.

göngu, en landsmenn samnaðust saman ok hældo orosto við hann, þar hafði Ólafr sigr ok fèkk herfáng mikit; síðan sigldi hann austr til Gotlands, þar tók hann kaupskip er Jamtr áttu, þeir veittu vörn mikla, er á skipinu voro, en svâ lauk, at Ólafr vann skipit ok drap margt manna, en tók fè alt; þriðju orrosto átti hann á Gotlandi sjálfu, hafði hann þar sigr en fèkk herfáng mikit; svâ segir Hallfreýðr ¹⁾ vandræðaskáld:

Endr lét Jamta kindir
allvaldr í styr falla
vandist hann ok Vinda
vegrimmr á þat snimma;
hættir var hersa drottinn
hjördjarfr Gota fjörvi
gullskerði frá ek gjörðo
geir þey á Skáneyju.

Eptir þat hêlt Ólafr konúgr skipunum suðr með Danmerk ok alt suðr til Slees, þvîat hann spurði at þar var fyrir Otto keisari ok með honum Burizlafr Vinda konúgr, mágr Ólafs, ok þat með, at þeir þurftu liðs við; en er Ólafr fann keisara, bauð hann at veita honum lið með alla sína sveit; keisari leit við honum ok spurði hver hann væri? hann svaraði: úvant er mitt nafn, herra! ek heiti Óli. Keisarinn mælti: þú ert mikill maðr ok hamíngjusamligr, ok allir þínir menn sýnast mër fræknligir, ok vil ek sannliga

¹⁾ Hallfreðr, F, S.

Þiggja yðra liðsemd. Keisarinn átti húsþing við ráðgjafa sína ok aðra höfðingja, hann sagði svo: litit á góðir höfþingjar ok gefit ráð til, hverjar framferðir hafa skal, þvíat oss er mikill vandi til handa kominn af því, at allr þessi hinn mikli herr, er hér er saman kominn, er mjök vistalaus, en Danir hafa kvikfè sitt ok alt annat góds, þat er þeir eiga, flutt þángat undan oss í landit, sem þeir þikkjast helzt geyma mega fyrir vörum höndum, svá at þessumegin Danavirkis má eigi finna þeirra góds, þat er til mannfæðu megi hafa. Vèr höfum nú átt hér nökkurar orustor, ok veitir oss erfídt at vinna land þetta. Nú gefit ráð til, hverju vèr skulum framfara, svá at vèr haldim sæmð vârrí. En er keisari hætti at tala, þavgðo flestir, en þeir, sem svaraðu, sögðu at 2 væri kostir til: sá annar, at hversa frá ok fara heim í ríki sitt, eðr at drepa fararskjóta sína til viðrlífnadar fólkinu. Keisari svaraði: á þessum ráðum liggja stórir meinbugir, þvíat þat er hit mesta kristnispell skírðum mönnum at eta liross, þeim er öðruviss mega lengja líf sitt; en ef vèr gefum nú upp stríð þetta at sinni, ok förum heim í ríki vârt, þá kann ek þat seá, at aldri fám vèr annan tíma meira her eðr fríðara at vinna Danaveldi, en mèr seálfum þó hin mesta úsæmð ok úhæfa at níðast á trú minni, þvíat ek hefvir því heítit guði upp á trú mína, at ek skal þessu sinni annathvârt fá kristnat Danmerk, eðr deyja hér

ella, fyrir því vil ek hvártveggja þetta ráð únýta, en heyra viljum vér hvat hinn nýkomni höfðingi Óli leggur til. Óli svaraði: þat ferr saman um hagi mína, herra! sem eigi er hent-
 azt, ek er ráðagerðarinnadr lítill, en ek hefir þó svá mikinn metnað á ráðum mínum, at ek mán hær leggja til með öllu ekki, utan þær, herra! ok allir yðrir ráðgjafar heitið því, at hafa þat ok halda, er ek legg til. Keisari játar því, ok allir þeir hétu at hafa þat ráð sem Óli legði til. Þá mælti Óli: þat er mitt hit fursta ráð, at þær leitið þangat fultíngs sem nógt er til, at allr herrinn fasti 6 dægr, til þess at sá guð, er alla luti hefir skapat, gefi oss at sigrast á Dönum, ok láti yðr framkoma síno eyrendi, því sem þær farit með; því næst vil ek at allr herinn fari í skóg þann, er næstr er Danavirki, ok skal hverr maðr höggva limbyrði ok bera undir virkit, ok scámi síðan hvat tiltækiligast þikkir. Nú var góðr rómr gjörr at því er Óli mælti, ok lolaði allr herinn þessa ráðagerð, ok um morgininn snemma fóru menn í skóg ok báru viðinn at virkinu síð um kveldit. En hinn næsta dag eptir gerði Óli þat ráð, at þeir tóko vatzkeröld öll, þau er þeir fengu, ok fyldu upp af spánum, ok báru í tjöru, gjörðo síðan til vágir eðr slaungur ¹⁾, en hvatsem þeir höfðust annat at, þá lét Óli suman herinn sækja at virkinu, sem þeir komust við, með skotum ok grjóti, en þeir máttu ekki sækja

¹⁾ valslöngur, C, F, S.

at virkinu um daga, þvíat Hákon jarl hafði sett fjölda manns í alla kastala, áðr hann fór frá, at verja borgina ef enn kynni herr at koma. Um kveldit síð slógu keisarans menn eldi í vatn keröldin, eptir tilskipan Óla, ok slöngðu at virkinu, læk eldrinn skjótt tjörgaða spónu í keraldönnum. En er loganum sló út um keröldin, festi brátt í liminu, er þeir höfðu borit undir virkit; veðrit hafði verit um daginn kyrt ok bjart, en um kveldit gerði á sunnanvind hvassan ok þurr-an, ok tók at styrma *) svá sem náttaði; nú sem limit tók at loga, en stormrinn stóð at borginni, þá festi eldinn brátt í kastalonum, er af trè voro gervir, ok svá var víða borgarveggrinn af viðum, varð þá eldsgángerinn svá mikill at hvat logaði af avðru, svá at um morgininn eptir sá engi líkindi Danavirkis nema grjólit. Snèri keisari þa með alt sitt fólk til Slès til skipa sinna, ok sluttist þar með herinn yfir fjörðinn á Jótland, var hermönnum þá eigi lengi vistaskotr, þvíat þar var nógt búð Dana til strandhöggva. En er Haraldr Dana konúgr spurði at Danavirki var brent, ok Otto keisari kominn á Jótland með allmikinn her, þá fór hann í móti með sinn her; varð þar, er þeir fundust, allmikil orrusta ok laung, en lyktaðist með því, at keisarinn hafði sigr, en Haraldr konúgr flýði undan til Limafjarðar, fékk sèr þar skip ok fór út í Marsey, fóro þá menn í milli þeirra keisarans, ok varð komit á

*) hvesa, S.

með þeim griðum ok stefnnalagi, fundust þeir þá sjálfir Ottó keisari ok Haraldr Dana konúgr i Mársey. Poppó lét biskup sá er var með keisaranum, hann taldi trú fur Harald i konúgi, ok sagði mörg stórtákn al máttigs guðs. En er biskup hafði talat guðs erendi bæði langt ok snjalt, þá svarar Haraldr konúgr svá: traudr er ek at fyrirláta þann átrúnat, sem ek hefir haft ok haldit alla æfi ok mínir frændr ok forellrar fyrir mör, svá ekki furlæt ek hann fur orð yðar einsaman, þó at þér talit fagrt ok mjúkliga, utan þér sýnit þar með opinber tákn, svá at eigi megi við dyljast at yðvar trúa se betri ok réttari enn vár trúa. Poppó biskup lét þá leggja logandi ¹⁾ járns lá i hægri hönd sér ok bar g fet, svá at allir sá, síðan sýndi hann Harald i konúgi hönd sína úbrunna. Harald i konúgi þótti mikils um verdt, er hann sá þetta, tók hann þá trú ok var skírðr ok allr hans herr. Haraldr konúgr hafði sendt orð Hákon i jarli, þá er hann sat i Mársey, áðr enn þeir keisari fundust, at jarl skyldi koma til liðveizlu við konúg. Var jarl þá kominn til eyarinnar er konúgr hafði skírast látit; sendi konúgr þá orð, at jarl skyldi koma á hans fund; en er þeir hittust, þá nauðgaði konúgr jarlinum til at láta skírast, var þá Hákon jarl skírðr ok allir þeir menn er þá voro með honum. Fekk konúgr þá i hendr

¹⁾ glóandi, B, C, F, S.

jarli presta ok aðra lærða menn, ok segir, at jarl skyldi láta skíra alt fólk í Noregi; skildust þeir at því, fór jarl út til Háls í Limafrði, ok beið þar byrjar. Svá segja menn, at Ottó keisari veitti guðsifjar Sveini syni Haralds konúngs, ok gaf honum nafn sitt, ok var hann svá skírðr at hann hét Ottó Sveinn. Keisaranum þótti ráða-gerðin Óla vel hafa gefizt, ok spurði enn Óla, á hverju landi hann væri fæðingi eðr hver ælt hans væri. Óli svarar: ekki skal nú dyljast lengr fur yðr, herra! ek heiti Ólafr, ek er nor-ænn at ælt, Tryggvi konúngr Ólafsson var faðir minn. Keisariinn svarar: heyrtr hefir ek getit föður þíns, en þín meirr; nú vil ek at þú farir með mēr til Saxlands, ok skal ek gera þik mikinn höfþingja í mínu ríki. Ólafr svarar: hafit þer þökk fyrir boð yðart, en ek hefir ríki nökkut í Vindlandi, ok verð ek þess at geyma, en gjarna vil ek vera vin yðarr. Keisari segir at svá skal vera. Eptir þetta fór Ottó aptr til Saxlands í ríki sitt, ok skildust þeir Haraldr konúngr vinir. Haraldr konúngr hēlt vel kristni alt til dauðadags. Burizlafr, konúngr fór til Vindlands ok með honum Ólafr Tryggvason mágr hans; þessa stríðs getr Hallfreýðr ¹⁾ í Ólafs drápu er þeir áttu í Danmerk:

Bavðserkjar hjó birki
barklaust í Danmerku

¹⁾ Hallfreðr, F, S.

hleypimeiddur fur Heiða
hlunn-viggja bý sunnan.

Hákon jarl kastar trú sinni ok niddist á guði.

71. Nú er þar til at taka, at Hákon jarl beið byrjar at Hálsi í Limafirði; en er veðr kom þat, er honum þótti sem hann mundi í haf bera, þá skaut hann upp á land enum vígðum mönnum, en hann sigldi þá út á haf; veðrit gekk til útsuðrs ok þaðan til vestrs; sigldi jarl þá í gegnum Eyrarsund, ok herjaði á hvártveggja land; síðan sigldi hann austr fyrir Skáneyar síðu, ok herjaði hvar sem hann kom við land; en er hann kom austr fyrir Gautasker, lagði hann at landi, ok gerði blót mikit, þá komu þar hrafnar 2 fljúgandi ok gullu hátt, þóttist jarl þá vita, at Óðinn mundi þegit hafa blótit, ok þá mundi jarl hafa dagrað til at berjast, lagði hann þá eld í skip sín ok brendi öll, gekk síðan á land upp með liði síno, ok fór alt herskildi, þá kom á mót honum með miklu liði jarl sá er ræð Gautlandi, hann hét Óttarr, þeir áttu mikla orusto, fékk Hákon jarl sigr, en Óttarr jarl féll ok mestr luti liðs hans. Hákon jarl fór um Gautland hvárttveggja, ok fór alt herskildi, þar til er hann kom í Noreg; þessa getr Einarr skálaglamm:

Flóttu gekk til fréttar
felli njörðr á velli,
draugr gat dólga sagu
dagrað Hæðins vâða;

ok haldboði hildar
hrægamma sá ramma,
týr vildi sá týna
teinlautar fjör Gauta.

Háði jarl þars áðan
aungr maðr und ský ranni
hyrjar þíng at herja
hjör lautar kom sörva;
bara maðr lýngs en lengra
lopt varðaðar barða
alt vann gramr um gengit
Gautland frá sea randir.

[*Jarl kemr heim í Noreg*].

72. Þá er Hákon jarl fór austan um Gautland með herskildi, spurðu jarlar keisarans Urguþrjótr ok Brimisskjarr ¹⁾ til ferða hans ok allar tiltekjur; þeir voro í Víkinni, ok höfðu kristnat alla Víkina alt til Liðandisness, þeim þótti ekki friðvænligt at bíða þar Hákonar jarls, ef landsherrinn slægist í móti þeim með honum, slýðo þeir þá brott með öll skip sín, þau er þeir höfðo þángat haft, ok 8 ²⁾ skip önnur. Þá er Hákon jarl kom í Víkina, varð hann brátt varr hvat jarlarnir höfðu þar athafzt, at þeir höfðo brotit hof en kristnat fólk alt, þar er þeir máttu því viðkoma; lét Hákon þá gera upp hof öll, þau er niðr voro brotin, ok sendi boð um alla Víkina, at engum manni skyldi hlýða at halda þeim átrúnaði, er jarlar höfðo boðit. Síðan fór

¹⁾ Brimilskjarr, B, C.

²⁾ 9, F, S.

hann norðr til Þrándheims landvegh, settist hann þá furst um kyrt, reð hann nú einn öllum Noregi, ok galt aldregi síðan skatt Dana konungi, var hann síðan at öllu verri ok heiðnari enn áðr hann var skírðr.

[*Herferð Ólafs Tryggvasonar*].

73. Svá er sagt frá Ólafi Tryggvasyni, at hann hafi aldregi blótat skurðgoð, ok allr þeirra átrúnaðr var honum leiðr mjök, en alt þat, er hann heyrði sagt frá himna guði ok hans stórmerkjum, féll honum harðla vel, en þó hugfesti hann fyrir sér einnamest þær guðs jarteinir, er hann hafði sjeth í Danmerk. Ok hinn næsta vetr eptir, er þeir Ottó keisari skildu, sat Ólafr í ríki sínu á Vindlandi, en um vârit bjó hann skip sín, ok fór enn í hernað, herjaði hann furst um Frisland, þvínæst um Saxland ¹⁾ ok alt í Flæmíngjaland; svá segir Hallfreðr:

Tíðhöggvit lét tiggí
Tryggva sonr fur styggan
leiknar hest á [lesti ²⁾]
ljótvaxin hræ Saxa;
vin hróðigr gaf víða
vísi margra Frísa
blöcku brúnt at drekka
blóð kveldriðu stóði.

¹⁾ Frakkland, F.

²⁾ þannig B, C, F, S; lasti, A.

Rógs bíá ¹⁾ rekka lægir
ríkr valkera líki
herstefnir lét hrafnum
hold Flæmíngja goldit.

Ólafr Tryggvason þá skjöld af Þángbrandi.

74. Í þann tíma var Albertus biskup í Brimum á Saxlandi, hans lærisveinn var Þángbrandr son Vilbaldí ²⁾ greifa af Brimahorg, hann var þá roskinn at aldri, er Hugbertus biskup af Kantarabyrgi bauð Albertó biskupi ³⁾ til sín, ok gaf honum góðar gjafar ok föronautum hans öllum. At þessu heimboði var Þángbrandr með biskupi, ok þá er gjafarnar voro framgreiddar, mælti Hugbertus biskup til Þángbrands: þú er lýðskaðr ⁴⁾ sem riddarar, þó at [þú] sèr klerkr, því gefr ek þér [skjöld ⁵⁾], þar er á markaðr hinn heilagi kross með líkneski drottins várs, þat merkir lærdóm þinn; Þángbrandr tók þakksamliga við gjöfnni. Síðan fóro þeir Albertus biskup frá veizlunni. En er þeir komu heim í Saxland, þá var Ólafr konúgr Tryggvason þar fur; fundust þeir Þángbrandr, hann bar þá skjöldinn, þann er Hugbertus biskup hafði gefit honum; en er Ólafr konúgr sá skjöldinn, hugði hann at vandliga, hvat þar var á markat, ok fanst mikit um; hann mælti þá til Þángbrands: hvern dýrðkit þér, kristnir menn! á krossi

¹⁾ bar, Hk.

²⁾ Vígbaldí, B, C.

³⁾ bróður

sínum, bæta við B, C, S. ⁴⁾ lýðskyldr, S. ⁵⁾ þannig,

B, C, F, S; krossold, A.

píndan. Þángbrandr svaraði: drottinn vârn Jesúm krist dýrðkum vèr. Konúngr spurði: hvat misgjörði hann er hann var svâ píndr. Þángbrandr sagði honum þá inniliga frá písl drottins ok táknnum krossins. Þá falaði Ólafr konúngr skjöldinn, en Þángbrandr gaf honum. Konúngr mælti: þessi gjöf líkar mér harðla vel, ok ef þat berr þèr til handa, at þú þikkist af nökkurum manni þurfa at hafa hald eðr traust, kom þá til mín, ok mun ek þá launa þèr skjöldinn, en þó vil ek furst at þú þiggir at mér lítit silfr. Þángbrandr játaði því; lét konúngr þá greiða honum verð skjaldarins, ok skildust þeir með vináttu. Síðan sigldi Ólafr konúngr heim um haustit til Vindlands, ok sat þar hinn þriðja vetr.

Ólafr konúngr merkti sig með krossi.

75. Þá er Ólafr konúngr Tryggvason hafði verit 3 vetr á Vindlandi, gerðust þau tíþindi, er honum ok mörgum öðrum þar í landi lékk mikillar hrygðar, at drotníngin Geira kona hans tók sótt þá er hana leiddi til bana. Ólafi konúngi þótti þetta svâ mikill skaði, at hann festi ekki yndi á Vindlandi síðan; ræð hann sèr þá til skipa ok sigldi furst til Danmerkr, ok ætlaði þaðan austr í Garða; má þat ok líkligt þikkja, at við sinn harm mundi hann þángat furst venda, sem hann hafði áðr lengzt verit, ok síno ráði bezt unat. En er þeir lágu til byrjar við Dau-mörk, gekk Ólafr konúngr á land upp einn dag,

ok tóku þeir strandhögg, sem hermanna siðr er til; við þat vörðu varir landsmenn, ok samnaðust saman ok fóru eptir þeim með miklu fjölmenni. Konúngr ok hans menn fundu eigi furr enn fjölmenni dreif at þeim hvaðan æla, þeir vildo þá forða sér, en hittu eigi skjótan útvegh til undankomu, þvíat þar var skógr þykkr ok smár sem þeir voro staddir, en engi örugg ¹⁾ fylskni. Ólafr konúngr ræddi þá til sinna manna með miklu trausti guðs miskunar: ek veit, sagði hann, at sá guð er máttigr, er himnum ræðr ok skapat hefir alla luti, ek hefir ok heyrt at hann á þat sigrmark er mikill kraptr fylgir, þat er kross sá er hann var píndr á; biðjum vèr nú allir lífillátliga þann sama himna guð, at hann skýli oss fyrir sitt krossmark, leggjumst vèr niðr á jörðina, ok tökum tvá kvistu ok leggjum á oss í mynd krossins. Þeir gjörðu allir sem hann bauð. Síðan fóru at þeim úvinir þeirra með miklum gný ok vopnabraki, þeir er skjótt ætlaðu at grípa þá, þvíat þeir höfðu litlu áðr séð þá skamt frá sér; en er þeir mistu þeirra, þá ljópu þeir síðan hær ok hvar um skóginn, þvíat þeir sá þá eigi, þó at þeir lægi undir fótum þeim, ok hlífði þeim svá hinn helgi kross með guðs fulltingi. Landsmenn gáfu upp leitina, en Ólafr konúngr ok hans forunautar stóðu þá upp, ok fóro áleiðis til skipa sinna; hinir sá þat, ok sóttu hart eptir þeim, varð þá ekki und-

¹⁾ Önnur, F.

anbragð konúnga ok hans manna annat, enn at leggjast niðrá jörðina þar sem þeir voro komir, væntandi sér guðs miskunar; en Danir fundu þá nú eigi heldr, er þeir lágu á slöttum velli, enn aðr í þykkum skógi.

Frá Ólafi konungi.

76. Eptir þenna atburð hélt Ólafr skipum sínum austr í Garða, fékk hann þar allgóðar viðtökur af Valdamar konungi ok Allogíe ¹⁾ drottningu; var hann í Hólmgarði um vetrinn með sína menn. Eina nótt bar fyrir hann í svefni mikla sýn ok merkiliga, honum sýndist einn mikill steinstólpi standa í lopt upp svá hátt sem hann mátti séá, þessi steinn var utan sem klappaðr væri gráðum eðr pallum ²⁾, hann þóttist ganga upp eptir steininum svá langt, at hann var kominn upp um ský, þar kendi hann svá sætan ilm, at hann hafði aldri furr slíkan kent, hann litadist þá um, ok sá alla vega hjá sér íagra staði, blómgaða með allri unaðsemð, þar sá hann bjarta menn skrýdda hvítum klæðum ok prýdda allri skínandi dýrð, fulla fagnaða, meiri en frá megi segja; því næst heyrði hann ravdd yfir sik upp, svá segjandi til sín: heyrðu Ólafr, efni góðs mans, margfallast munu verk þín til góðra luta, ok ágætliga ávaxtast guði til dýrþar en þér til sæmdar bæði í bráð ok lengðar, þvíat þú tignaðir aldri bölvut skurðgoð, ok veittir þeim enga heiðingliga þjónkan, því mán nafn þitt

¹⁾ Arlogio, B, C;

²⁾ pöllum, B, C, S.

víðfrægjast um veröldina, en þó skortir þik enn mikit at þú sèr algjör guðs þjónustumaðr, þvíat þú hefir [enn] eigi fulla skynsemð eðr vissu af guðligum lutum, ok þú ert eigi hreinsaðr í heilagri skírn; þá hræddist Ólafr ok mælti með mikilli áhyggju: hverr ertu, drottinn! at ek megi á þik trúa? Ravddin svaraði honum: far þú til Grikklands, þar mun þér kunnigt gert nafn drottins gups þíns, ok ef þú trúir á hann réttliga ok varðveitir hans boðorð dyggiliga, þá mântu þér ok mörgum öðrum vísa af daukkum villustigum heiðins átrúnaðar á bjartar götur heilagrar trúar, þvíat gud hefir þik til þess valðan, at leiða marga lýði honum til handa, ok þar fyrir muntu öðlast eilífa sælu ok meiri dýrð enn þú hefir nú sèð hér. Sem hann hafði þessa luti sèð ok heyrt, ætlaði hann at stíga niðr af steininum, þá sá hann niðr fyrir sik marga hræðiliga staði, fulla af logandi kvölum, ok heyrði ýlur ok örvílnan ok aumligan grát sálma þeirra, er þar voro kvaldar; þar þóttist hann kenna marga höfðingja ok vini sína, þá er trúat höfðu á heiðin goð, ok þar sá hann ógurliga kvöl fyrirbúna Valdamar konungi ok Allogíe drotníngu; við þessa sýn alla saman varð hann mjök óttasleginn, ok svâ fèkk honum mikils, at hans augu voro full af tárur, er hann vaknaði. Ok hinn sama morgin, er hann var klæddr, bað hann lið sitt búast í brott þaðan; hèlt hann þá sem skjótast skipum sínum til Grikklands, þar fann hann marga ágæta kennimenn, þá sem

honum gerðu kunnigt nafn drottins Jesú krists, ok segist at þá væri Ólafr primsignaðr. Síðan bað hann biskup þann, er Páll hét, at hann færi í Garðaríki, ok boðaði þar guðs kristni heiðnum þjóðum. Páll biskup var mikill guðsvin, hann sagði at hann mundi fara í Garðaríki, ef Ólafr færi [fyrir] ok túlkaði hans erendi, svá at höfðingjar stæði eigi í móti, at hann mætti þar grundvalla guðs kristni. Fór Ólafr konúngr þá aptr í Garða, ok boðaði þar helga trú, furst einsliga konúngi ok drotníngu; stóð konúngr í fyrstu fast á móti en drotníng var alt aftaka minni, en þó kom svá um síðir, meðr áeggjan drotníngar, at konúngr lét stefna fjölmennt þíng; En er þar var komit margt stórmenni ok fjöldi fólks, ok þíngit var sett, stóð Ólafr Tryggvason upp ok sagði svá: ek væntir, herra konúngr! at þér munut skilja með vitru yðvarri, at þat sem ek hefir fyrir yðr nökkut orði á komit, at yðr ok öllum öðrum, ríkum ok úríkum, ermörgum lutum betra, at trúa á einn sannan guðskapara sinn, þann er gjörði himin ok jörð ok alla luti, sýniliga ok úsýniliga, ok öllum gefr eilífa sælu utan enda á sik réttliga trúondum ok sér réttliga þjónondum, heldr enn villast í svá miklum murkrum, at trúa á falsöt skurðgoð, þau er því síðr mega öðrum nökkura hjálp veita, at þau sjálf mega hvárgi hrærast or stað, nema þau sé af öðrum borin eðr dregin, svá sem ek sagða yðr laungu, þá er ek víska ekki til guðs, at mér sýndist alt at einu

úvitrlígt þeim at þjóna; fyrir því skal ek allan minn starfa ok ástundan til leggja ok aldri af létta at boða yðr guðs nafn, surr enn ek hefir yðr, konúngr! ok allan þennalýðleidd af þeimdimma villustig, sem þér hafit als oðlengi gengit, á hjarta vðnar götu eilífrar hjálpar. Valdamarr konúngr svarar ræðu hans ok segir svá: af þeim smá geislum er skína af þínum fagrligum fortölum [til minnar skinsemdar ¹], hopar mer til vðnar, at siðferði kristinna manna sè betra eun vðrt; en lángr vani forns átrúnaðar heldr mèr aptr, svá at ek hugfesti lítt þat er þar til heyrir, ok þat annat, at mitt hugskot segir varla hæfa miinni fávizku at kasta þeim átrúnaði, er mínir frændr ok lángefðgar hafa haldit æfíuliga alla sína daga hverr eptir annan; því vil ek um þetta vanda mál heyra tillögur, furst drotníngar er miklu er vitrari enn ek, síþan allra annarra höfðíngja ok vðrra ráðgjafa. Varð þá mikill rómr at máli konúngs. En er hljóð fèkst, tók drotníngin svá til máls: þessi maðr Ólafr kom til þín, konúngr! þá er hann var barn at aldri, nýkominn or útleigð ok mikilli ánauð, tókt þú hann útlendan ok úkunnan á þínar náðir, svá at þú fæddir hann ok fóstaraðir svá elskuliga sem þinn eigin son, kunni hann sèr þat svá í nyt at færa, at hann elldi ok aukaði yðvart ríki með öllum góðvilja, þegar hann mátti nökkut afærast fyrir aldrs sakir ok þroska, þaðan af varð hann hug-

¹) bætta við. B, C, F, S.

þekkr öllum góðum mönnum; nú var hann á brotto um hríð ok gerðist holtr ok heilráðr þeim höfþingjum er hann átti eigi jafnmikit góðs at ömbuna sem yðr; sýnist hann ok áhyggjusam-
liga ok með mikilli alvöro framslytja þat áheyr-
iliga erendi, er hann ferr með, er öllum vitrum
mönnum mun sýnast heilsamligt: þar fyrir gefr
mín samvizka mér val at skilja, at móþir yður,
konúngr! mán þenna mann hafa fyrirsjeth forð-
um daga, ok margir aðrir spekingar ok vísdóms
menn þessa ríkis fyrirsögðo, at einn útlendr
maðr mundi hér uppfæðast, sá er eigi at eins
mundi prýða þetta ríki með björtu ljósi sinnar
vitro ok vísdóms, heldr ok víða annarstaðar
mundi hans góðleikr fagrliga blómgast; sá ek
þetta laungu á hans yfirbragði, ok fanst mér þá
þegar ok æ síðan fleira til hans enn annarra
úngra manna; nú er þetta sannara enn þat, er
vándir menn grunuðu, at údygð mundi undir
búa okkrum kærleikum. Lauk drotningh með
því sinni tölu, at allir lofaðu hennar snild ok
vitrleik; lyktaðist með því þingit, at með guðs
miskun ok áeggjan drotningar hétu allir at taka
rétta trú. Í þann tíma kom Páll biskup af Grikk-
landi í trausti Ólafs konúngs, ok skirði Valda-
mar konúng ok Allogiam drotningu ok allan þeirra
lýð, ok styrkti þau í heilagri trú. Þenna færði
seá hinn trúlyndi þjónustumaðr himnakonúngs
hinn fursta ávöxt síns erfðis sínum herra, þá enn
úskírðr, at eptirdæmi hins heilaga Basílií, er op-

inberliga prédikaði helga trú, furrenn hann væri skírðr. Er þat ok eigi undarligt, at guþ blési sínum anda í brjóst þessum manni, primsignaðum undir játnung heilagrar trúar, er hann hafði til þess valdan at prédika sitt erendi fyrir heiðnum þjóðum, sá er með sinni forseá valdi til erkebiskups fyrir sína kristni Ambrósíum, þá enn eigi skírðan; ok hann sendi sinn engil auðsýniliga at vísa heiðnum Cornelió hundraðshöfðingja hjálpar götu til heilagrar trúar, at hann mætti þarfyrir njóta þeirra góðgerninga, er hann hafði áðr lengi gert. Sa hinn sami várr herra Jesús kristr birtist opinberliga heiðnum Placidó riddara höfðingja, ok kallaði til sinnarmiskunar, þar sem hann vissi ekki áðr til guðligra hluta, þó at hann gjörði marga góða luti. Þessir lutir sem nú voro sagðir um kristniboðan Ólafs Tryggvasonar í Gardaríki ero eigi útrúanligir, því at ein bók ágæt ok sannfróð, er heitir *Imagó mundi* kveðr skýrt á, at þessar þjóðir er svâ heita: Rúscí, Polaví¹⁾, Ungaríi kristnaðust á dögum Ottónis þess, er hinn 5 var keisari með því nafni. Sumar bækr segja, at Ottó keisari hafi farit með her sinn í Austrveg ok brotit þar fólk víða til kristni, ok með honum Ólafr Tryggvason.

Um hernað Ólafs konúngs Tryggvasonar.

77. Þessu næst bjó Ólafr konúngr skip sín ok lið anstan or Gardaríki, hann sigldi furst

¹⁾ Rutokolani, B, C.

til Danmerkr ok þaðan vestr um haf; svâ segir Hallarsteinn ¹⁾:

Senn avll síþan runnu
snekkju borð or Görðum
hermörg hala torgut ²⁾
hildings und gram mildum;
vestrlönd virða-kindir
versákum ræð ³⁾ herjat
aldyggr arfi Tryggva
Ólafr ok klauf stálum.

Ólafr konúgr hêlt furst til Englands ok herjaði þar víða landit; svâ segir Hallarsteinn ⁴⁾:

Blóðugr bragníngs þjóðar
brandr gall á Englandi
oddr jóð enskra lýða
aldr spelli frá ek valda.

Hann sigldi ok alt norðr til Norðimbralands ok bardist þar, þá hêlt hann norðr fyrir ⁵⁾ Skotland ok herjaði þar víða; þess getr Hallarsteinn:

Skotland sköfnum ⁶⁾ brandi
skjald-frýðr ⁷⁾ ok nam ryðja ⁸⁾
oddr beit, úlfar savddust,
ódeigr Skota feiga.

Frá Skotlandi sigldi Ólafr konúgr til Suðreyja ok átti þar nökkurar orrustor; síþan hêlt hann

¹⁾ Markús lögmaðr í Rekstefjo, F, S. ²⁾ urgr Hk;
norgut, C. ³⁾ læt. ⁴⁾ Markus lögmaðr, F, S.
⁵⁾ til, F, S. ⁶⁾ skömmum F, S; skygðum, Sk. ⁷⁾ skjótfróðr, F, S.
⁸⁾ rjóða, F.

suðr til Manar ok barðist þar; hann herjaði um Írland, ok brendi þar víða bygðina; svá segir Hallarsteinn:

Ugglaust Íra bygðir
ókvíðinn ræð víða
el-freyr Ullar kjöla
endr fíkula ¹⁾ brendan ²⁾.

Þá hélt hann til Bretlands ok herjaði þar víða land; þaðan sigldi hann vestr til Vallands ok herjaði þar; um þenna hertat Ólafs allan saman kveðr Hallfredr vandræðaskáld:

Gjörðist úngr við Engla
ofvægr konúgr bæga,
naddskúrar ræð nærir
Norðimbra því morði;
eyddi úlfa greddir
ógnblíðr Skotum víða,
gjörði seims með sverði
sverðleik í Mavn skerðir.

Ydrauga lét ægir
eyverskan her deyja
týr var tjörva dýra
tírar gjarn ok Íra;
barði brezkrar jarðar
byggendr ok hió tiggir
gráðr hjó ³⁾ geira líríðar
gjóði valskar ⁴⁾ þjóðir.

¹⁾ ríkula, F.

²⁾ brendar, B.

³⁾ þvarr, B, C.

⁴⁾ vasckar, B.

Frá viðtali Ólafs konungs ok vísindamanns.

78. Ólafr konúgr Tryggvason sigldi vestan af Vallandi ¹⁾, ok ætlaði til Englands ²⁾, honum bægði veðr ok bar hann til eyja þeirra er Syllingar heita, þær liggja vestr í hafit frá Englandi, hann lagði til hafnar ok lá þar um hríð. Þá voru liðnir 4 vetr frá því er hann fór af Vindlandi ³⁾. Þá er Ólafr konúgr lá í Syllingum, spurði hann at þar í eyjunum var spámaðr nökkurr, sá er sagði fyrir óvorðna luti, ok þótti þat mörgum eptir gánga. Konúngi gjörðist forvitni mikil á at reyna spádóm þessa manns; hann sendi þann af mönnum sínum er mestr var vexti ok fríðaztr sýnum, ok bjó hann sem vegligast, ok bað hann fara til einsetumanns ok segja sik vera konúng, þvíat Ólafr var þá vorðinn frægr at því um öll lavnd at hann var meiri ok fríðari enn aðrir menn, en ekki hafði hann meira af nafni síno, síðan hann fór or Garðaríki hit furra sinn, enn hann kallaði sik Óla, ok sagðist vera girzkr. Sendimaðr kom til spámannsins ok sagðist vera konúgr. Spámaðr svarar: ekki ertu konúgr, en þat er ráð mitt at þú sèr trúrr konúngi þínum; ekki sagði hann þessum manni fleira; fór hann aptr til konungs ok sagð. hversu farit hafði með þeim spámanni; trúði Ólafr konúgr þá, at þessi væri sannliga spámaðr, fýst-

¹⁾ Englandi, F, S.

²⁾ Islands; F, Vindlands, S.

³⁾ kom til Vindlands, S.

ist konúngr þá meirr enn furr at finna hann; fór þá Ólafr á hans fund, ok átti tal við hann. Spurði konúngr eptir hvat spámaðrinn segði, hversu honum mundi gánga til ríkis eðr annarrar hamíngju. Einsetumaðrinn svarar með helgum spádóms anda: þú munt verða ágætr konúngr ok vinna mörg frægðarverk, ok þú munt mörgum mönnum koma til rættrar trúar ok heilagrar skírnar; mántu bæði þér ok mörgum hjálpa í því; en til þess at þú eðst eigi um þessi mín andsvör, þá máttu þat til marks hafa, þá er þú kemr til skipa, þá mántu þar skipum ¹⁾ mæta ok úvina flokkum, muntu þar eiga bardaga, ok týna nökkuru liði þínu, en sjálfr fá mikit sár, svá at þú munt af því sári banvænn verða ok á skildi til skips borinn, en þó muntu af því sári heill verða innan 7 nátta, ok síðan skjótt við skírn taka. Eptir þetta fór Ólafr konúngr til skipa sinna, þar mætti hann úfriðar mönnum þeim, er hann vildo drepa ok lið hans, fór alt um þeirra skipti sem einsetumaðrinn hafði honum fursagt, at konúngr var borinn sárr á skip út, ok svá at hann varð heill á 7 nóttum; þóttist hann þá fullkomliga vita at þessi maðr mundi honum sanna luti sagt hafa, ok þat at hann var sannr spámaðr, hvaðan sem hann hefði þann spádóm; fór Ólafr konúngr þá annann tíma at finna þenna mann, spurði hann þá vandliga hvaðan honum kom sú speki, er hann sagði fyrir

¹⁾ svikum, B, C; hermönnum, F.

úvorðna luti. Einsetumaðr segir at sjálfr guð kristinna manna lét hann vita alt þat er hann forvitnaðist; hann sagði þá Ólaf mörög stórmerki guðs, ok af hans fortölum lét Ólaf at láta skírast; fór hann við þat til skipa sinna.

Ólaf Tryggvason skírðr.

79. Einn ágætr ábóti ræð fyrir einu ríku klaustri þar í eyjunum, hêlt Ólafr því næst skipum sínum ok öllu liði þángat til klaustrs. En sá guðs maðr, er þar ræð fur, vissi af spáleiksanda þángatkvâmu konúngs: hann kallaði saman alla bræðr, þá er hann átti at stjórna, ok bað þá skrípast sem virðuligast, þvíat vèr skulum, segir hann, gera prócessíonem til strandar, ok taka sem sæmiligast við skipaliði því sem skjótt mân koma til vár. En er ábóti var búinn ok allir voro skríddir, gekk ábóti til strandar með alla bræðr ok marga aðra klerka ok þjónustomenn heilagrar kirkju, þá er hann átti vald yfir; þat var snimma dags. Ólafr konúngr var á land kominn með alla sína menn, þeir sá þá langt fram fyrir sik [birtu] svâ mikla, at þeir vissu varla í furstu hvat vera munde, þvíat víða ljómaði af er morginsólin skein á þau hin ágætu klæði, er ábóti var skríddr með ok hans klerkasólk. En er þeir fundust, leiddi ábóti hann til klaustrs síns; ok er þeir höfðo súngit, fagnaðu hvârir öðrum með miklum blífðskap; Ólafr knéfallaði fyrir ábóta með öllu lítillæti, ábóti

reisti hann upp ok kysti, ok talaði svá til hans : fur skömmu var mér sýnt ok sagt, hverr þú vart ok hverr þú munt verða, þvíat drottinn Jesús kristr sendi þik af því hingat til eyjaanna, at oss hæfir at boða þér heilsamliga kenníng, ok veita þér ok þínu liði heilagt skírnar embætti, er þú ok allir aðrir þeir, er taka munu rétta trú, munu eilífa hjálp ok heilsu af hljóta. Slíkum ok mörgum öðrum fögrum orðum talaði ábóti fyrir þeim orðfærliga langt erendi ok snjalt. En því nærst meðr ¹⁾ guþs lofi skírði hann Ólaf konúng ok alla hans sveit, dvaldist Ólafr þar lengi ok hans menn ok námu heilögh fræði ok góða siðu at þessum guðs manni ok hans klaustra bræðrum. Ábóti segir Ólafi at hann mundi konúngur verða yfir Noregi, ok til þess valdr af guði at vísa mörgum sálum réttan veg til síns skapára. Þá var Ólafr Tryggvason hálf þritögr er hann var skírðr. Þá voro liðin frá holdgan vârs herra Jesú krists 993 ár, þat var á 10da áre ríkis Ottónis keisara hins únga, á 20. ok fyrsta áre Aðalráðs ²⁾ Engla konúngs.

Bónorð Ólafs konúngs við Gyðu.

80. Ólafr Tryggvason sigldi um haustit or Syllíngum til Englands, hafði hann með sér or eyjunum ³⁾ presta ok aðra lærða menn; lá hann við England í höfn nökkurri, hann fór þá með friði, þvíat landit var kristit ok svá hann

¹⁾ þannig B, C, F, S; skeðr, A.

²⁾ Aðalsteins, F.

³⁾ þannig B, C, F, S; Orkneyjum, A.

sjálfr. En þar fór um landit þíngboð nökkut at allir menn skyldo til þíngs koma; en er þíngit var sett, kom þar drotning ein, er hét Gyða, systir Ólafs kvarans er konúgr var at Dýslinni á Írlandi, hún hafði gipt verit einum ríkbornum jarli á Englandi, jarlinn var þá andaðr, en hún hélt eptir ríkinu; en sá maðr var í ríki hennar er nefndr er Álfvini ¹⁾, kappi mikill ok hólmgangumaðr, hann hafði beþit Gyðu drotningar, en hún svaraði svá: at hún vildi kjör af hafa hvern hún skyldi eiga at þeim mönnum er þá voro í ríki hennar, ok var fyrir þá sök þíngsins kvadt, at Gyða skylde kjósa sèr mann; þar var kominn Álfvini skreytttr hinum beztum klæðum, ok allir voro þeir höfðingjar ok ríkismenn vel búnir. Ólafr var þar kominn, hafði hann vasklæði sín ok loðkápu yzt ok steypt hettinum, stóð hann út í frá öðrum mönnum með sína sveit. Gyða gekk ok leit á sérhvern mann þann er henni þótti nokkut mannsmót at; en er hún kom þar er Ólafr stóð, leit hún á hann öllum inegin, síðan lypti hún kápuhetti hans ok sá upp í andlit honum ok mælti: hvern er þessi maðr? hann svarar: ek heiti Óli, er ek hær útlendr maðr. Gyða mælti: ef þú vill eiga mik, þá kys ek þik mæ til bónda. Hann svarar: eigi vil ek því neita; hvert er nafn þitt, ætt eðr eðli? ek er, segir hún, konúngs dóttir at Írlandi, var ek gipt hingat til lands jarli þeim er

¹⁾ Alfnni, eða Alfuni, B.

hér ræð ríki; nú hefi ek stýrt ríkinu síðan hann andaðist, menn hafa beþit mín ok vildi ek engum þeirra giptast, en ek heiti Gyða; hún var úng kona ok allfrið sýnum. Tóko þau síðan tal saman, ok sömðu þetta mál sín ímilli, svá at hann festi sér þá Gyðu; þat líkaði Álfvina æfar illa. Í þann tíma var þat siðr á Englandi, ef tveir menn keptust um einn luth, at þar skyldi leggja til hólmgangu, ok skyldi sá hafa sitt mál er lutr fylgði ok sigr fengi, fyrir því bauð Álfvini Ólafr hólmgangu um þetta mál; lögðu þeir þá stefnulag með sér til bardaga, svá at 12 skyldo vera hvârir. En er þeir bjöggust til hólmostefnu, fèkk Ólafr sínum mönnum, þeim er berjast skyldo, öxar stórar ok bað þá breyta svá sem hann gerði fyrir, þá er þeir kvæmi til móts við berserkina; hann haðði ok sjálfr mikla öxi. En er þeir komu saman í ákveðnum hólmgangustað, vildi Álfvini höggva til Ólafs með sverði, en Ólafr laust með öxinni sverþit or höndum honum, ok þegar sló hann annat högg sjálfan hann í svima, tok hann síðan ok batt hann rammliga; fór svá um alla menn Álfvina at þeir voro bundnir ok barðir, ok leiddir til herbergja Ólafs. Síðan lét hann Álfvina fara brott af Englandi, ok bað hann aldregi aptr koma, en Ólafr tók allar jarðir hans ¹⁾ ok eignir; því næst gerði hann brúðlaup sitt ok fèkk Gyðu;

¹⁾ hennar, F, S.

þau gátu son saman, hèt sá Tryggvi ok var enn vænligasti.

Einvígi Þángbrands við konúngsmann.

81. Nú er þar til at taka er þeir Ólafr konúgr ok Þángbrandr skildu með vináttu, sem furr er ritat; en með fè því, er Ólafr konúgr gaf Þángbrandi fyrir skjöldinn, keypti hann mey írsku ¹⁾ ok fagra, fór hann þá heim í Brimaborg með Alberto biskupi ok hafði meyna með sér; litlu síðarr vildi einn gisl ²⁾ keisarans taka meyna írsku ³⁾, en Þrángbrandr stóð fyrir ok vildi eigi rænast láta; gislinn var hinn mesti kappi ok hólmgangumaðr, baud hann Þángbrandi til einsvígis, en Þángbrandr játaði því, þeir börðust ok fékk Þángbrandr sigr ok feldi gislinn; fyrir þat varð hann landflótti af Saxlandi, fór Þángbrandr þá til Englands á fund Ólafs konúgs, tók konúgr vel við honum, ok lét vígja hann til hirðprests síns.

Hér þiggr Ólafr konúgr hundinn Vtga.

82. Þá er Ólafr konúgr hafði fengit Gyðo ensku ⁴⁾, dvaldist hann á Englandi en stundum á Írlandi. Þá er Ólafr konúgr var á Írlandi ⁵⁾, bar svâ til einn tíma, at hann var staddr í herför nökkurri með miklu skipaliði, en er þeir þurftu strandhöggva, þá gengu menn á land upp ok ráku ofan fjölda búsmala, þá kom eptir þeim bóndi einn ok bað hann gefa sér kýr þær ⁶⁾, er

¹⁾ ríka, B.

²⁾ gils, B.

³⁾ í rekkju, B.

⁴⁾ innar írsku, B.

⁵⁾ Englandi, F, S.

⁶⁾ tvær F.

hann átti með hjörðinni er þeir ráku. Ólafr konúgr svarar: haf þú í brotto kýr þínar, ef þú kennir þær ok getr þær fraskilit nautaflokkinum, svá at þú dvelir með engu móti ferð vâra; en ek hygg at eigi þú ok engi annarr fáe þat leikit við svâ mörg hundrot nauta sem vèr rekum. Bóndiinn hafði þar mikinn hjarðarhund, hann vísaði hundinum í nautaflokkana er saman voro reknir; hundrinn ljóp um alla nautaflokkana, hann greinde skjótt [frá], ok rak í brott jafnmörg naut sem bóndinn sagði at hann ætti þar vâ, þau naut voro öll einn veg mörkut, þóttust þeir þaðan af vita at hundrinn mundi rætt hafa kent. Þá mælti konúgr: furðu vitr er hundr þinn, bóndi! viltu gefa mér hundinn? hann svarar: gjarna vil ek gefa þér hundinn. Konúgr gaf honum þegar í stað mikinn gullhríng ok hèt honum sinni vináttu; sá hundr hèt Vígi, ok var allra hunda spakaztr ok beztr, átti Ólafr konúgr þann hund lengi síðan.

Hernaðr Haralds konúgs Gormssonar.

83. Haraldr Gormsson Dana konúgrspurði at Hákon jarl hafði kastað kristni, en herjat víða land hans, sem furr var sagt, þá bauð Haraldr konúgr her út um Danmerk, ok fór síðan í Noreg, ok er Haraldr kom með herinn í þat ríki, er Hákon jarl hafði til forráða, tók hann at herja, drap hann menn alla þá er hann náði, en brendi byggð alla ok eyddi land alt þar sem hann fór, svá at 5 einir bæir stóðu eptir óbrunnir í Sogni

í Læradal, en alt fólk, þat er því kom við, flýði á merkr ok á skóga með alt lausafè þat, er með fèkk komizt. Haraldr konúngr kom með her sinn í eyjar þær er Selundir ¹⁾ heita ok lá þar öllu liðinu; svâ segist at hann hefði eigi færra enn 1200 skipa, ætlaði Dana konúngr þá at sigla með her þann allan til Íslands, ok hefna níðs þess, er allir Íslendíngar höfðu nídt hann, svâ at þat var í lögum haft á Íslandi, at yrkja skyldi um Harald Dana konúng níðvísu fyrir nef hvert, er á var landinu; en sú var savk til þess, at skip eitt, þat er íslenzkir menn áttu, braut í Danmerk, en Danir tóko upp fè alt ok kallaðu vâgrek, røð fyrir fjárupptökunni bryti konúngsins, sá er Birgir ²⁾ hét ok var því níðit ort um þá báða Harald konúng ok Birgi, at konúngr vildi ekki rétta þetta mál, er kært var fyrir honum. Ráðgjafar ok höfþíngjar Haralds konúngs lavttu hann Íslands farar, sögðu, sem var, at hafsmegin var svâ mikit til Íslands, at engi var vân í at samflot mætti hafa herr svâ mikill ³⁾, var Dönum þar úkunnigt til hafna, en fólk á landinu harðfengt ok ilt viðreignar; lattist Dana konúngr þeirrar ferðar, snèri hann þá með liði síno suðr með landi, fór síþan til Danmerkr, en Hákon jarl røð Noregi ok lét byggja land alt, þat er Haraldr konúngr hafði brendt ok eydt, ok galt enga skatta síþan Dana konúngi.

¹⁾ Sólundir, Hk.²⁾ Birgeirr, B.³⁾ ok skipastóll,

batir við R.

[Upphaf Jómsvíkínga].

84. Sveinn son Haralds konúnga, sá er síðan var kalladr tjúguskegg, vóx upp, meðan hann var úngr með einum ríkum höfðingja, er hét Pálnatóki, hann ræð fyrir á Fjóni, [en þá er Sveinn var þroskaðr, beiddist hann ríkis af föður sínum ¹⁾], en þá var sem furr, at Haraldr konúngr vildi ekki tvískipta Danaveldi, ok fékk Sveinn ekki ríki af honum; aflaði Sveinn sèr þá herskipa, ok segir at hann vildi fara í víking, en er lið hans var samankomit, hèlt hann skipum sínum til Sjálands ok inn í Ísafjörð, kom þá til móts við hann Pálnatóki fóstri hans með miklu liði; þar lá fyrir á firðinum með liði síno ok skipum Haraldr konúngr faðir Sveins, hann bjóst at fara í leiðánger. Sveinn lagði til orusto við föður sinn, varð þar bardagi mikill, þá dreif lið til Haralds konúnga, svá ath Sveinn varð borinn ofrliði ok flýði hann, þar fékk Haraldr konúngr sár þau, er hann leiddi til bana, ok er svá sagt at Pálnatóki veitti honum þau sár. Pálnatóki var son Pálnis Tókasonar ok Íngibjargar dóttur Óttars jarls af Gautlandi, höfðu þeir frændr Pálnatóki ok hans forellrar ráðit fyrir Fjóni lánga æfi; en er Pálnatóki gerðist landvarnarmaðr Burizlafs konúnga á Vindlandi ok höfþingi Jómsvíkínga, þá setti hann jarl ²⁾, er Áki hét, til forráða á Fjóni, hann var jafnaldri Sveins sonar Haralds konúnga;

¹⁾ betir við B.²⁾ son sinn, B.

voro þeir fóstbræðr meðan þeir vóxu upp báðir samt á Fjöni með Pálnatóka. Módir Áka var Álöf dóttir Stefnis, er jarl var á Bretlandi. Í þann tíma ræð fyrir Skáney í Danmerk Haraldr jarl, er kallaðr var Strútharaldr, synir hans voro þeir Sigvaldi, Hemíngr ok Þorkell hinn háfi. Sigvaldi var hárr maðr vexti, lángeitr í andliti, bjúgnesjaðr, fölleitr ok eygðr vel; Þorkell var manna hæztr, fríðr sýnum ok rammr at aili. Tófa hét dóttir ¹⁾ Haralds jarls. Þá ræð fyrir Borgundarhólmi sá höfþingi er hét Veseti ²⁾, kona hans hét Hildigunnr, þeirra synir voro þeir Búi digri ok Sigurðr er kallaðr var kápa; dóttir Veseta hét Þórgunna, hún var gipt Áka á Fjöni, þeirra son hét Vagn, hann var snemmendis bæði mikill ok sturkr, fríðr sýnum, heldr údaell í æsku, ok hinn mesti ofrhugi þá er hann þroskaðist. Búi, móðurbróðir hans, var ekki fríðr sýnum, úeirinn í skapi, bæði var hann hárr ok digr, ok svá sturkr at menn vissu eigi at honum vyrði nökkut sinn allfátt. Sigurðr kápa, bróðir hans, var vænn í áseónu, fámálugr ok stíltr vel, en örugggr at hug, hann átti Tófu dóttur Strútharalds ³⁾ jarls af Skáney. Þessir allir hinir únghu menn, sem nú var frá sagt, synir Strútharalds ok synir Veseta or Borgundarhólmi ok Vagn Ákason, voro komnir til Jómsborgar á Vindlandi áðr enn Pálnatóki var andaðr,

¹⁾ kona, B.
ætið B.

²⁾ Vjeseti, ætið B.

³⁾ Stuttharalds,

ok höfðu gengit undir lögh Jónsvíkínga, þau er Pálnatóki hafði sett. Ok eigi miklu síðarr tók Pálnatóki sótt þá er hann leiddi til bana, var þá Sigvaldi sonr Strútharalds settr höfþingi yfir Jónsvíkínga; leið eigi langt áðr af var gengit lögum þeirra í mörgu lagi, svá at þá voro konur laungum í borginni, svá ok vorðu áverkar eðr vígh innan borgar með sjálsum Jónsvíkíngum, ok margar aðrar lögleysur. Því næst gerði Sigvaldi jarl heimanferð sína af Jónsborg upp í Vindland á fund Burizlafs konúnga. Burizlifr konúngr átti þá 2 dætr á lífi, hét önnur Ástríðr, en önnur Gunnhildr, hin 5ja hans dóttir, þó at þá væri öndut, var Geira drotníng, er átti Ólafir konúngr Tryggvason. Ástríðr var frið sýnum ok kvenna vitrost. Sigvaldi hafði eigi lengi dvalizt með konúngi, áðr hann hafði fram sín erendi ok segir svá: þat er yðr kunnigt, herra! at vèr höfum dvalizt um hríð hèr í landi yðr til frelsis ok yðru landsfólki, því at vèr Jónsvíkíngar ok borg vor hefir verit lánган tíma svá sem láss fyrir yðru ríki, en vèr höfum fyrirlátit ríki vârt ok eignir í Danmörk. Nú yðr satt at segja vil ek eigi slíkt lengr til lítils vinna, því ero 2 kostir til af minni hendi, at þú giptir mèr Ástríði dóttur þína, ella munu vèr allir Jónsvíkíngar fara brottu or borginni heim í Danmerk ok geyma eigna vârra. Konúngr svaraði: þat er mèr ok mínu ríki mjök skaðaligt, at þèr eyðit Jónsborg, en dóttir mín Ástríðr er hin vitrazta

til allra ráðagjörða, fyrir því mán ek mest hafa hennar tillög hér um, þó at ek hefði ætlat at gipta hana enn tignara manni fyrir nafns sakir, heldr enn þú ert. Tók konúgr þá tal við Ástriði ok segir henni ræðu þeirra Sigvalda, tala þau lengi þetta mál tvav saman, segir hún svâ: at hún vildi fyrir hvern mun eigi vera gipt Sigvalda, en fyrir nauðsynja sakir föður síns vill hún at honum se eigi frávísat með þeim skildaga sem þau gera ráð um, heldr enn þeir gefi upp borgina ok alla landvörn. Var þá Sigvaldi tilkallaðr ok segir konúgr svâ til hans: þat er ráðagerð vor at gipta þér dóttur mína Ástriði, ef þú vill sitja hér, semáðr, með alla Jómsvíkínga til landvarnar, ok þar með skaltu, áðr enn þessi ráð takast, koma af oss æfinliga skatti þeim er vér eigum at gjalda Dana konúgi; en at aðrum kosti skaltu koma Sveini konúgi á vârt vald. Þessu játar Sigvaldi ok ferr við þat heim í Jómsborg.

[*Viðskipti Sigvalda ok Sveins konúgs
- Haraldssonar*].

85. Sveinn Haraldsson var tekinn til konúgs í Danmerk eptir föður sinn, fór hann þá þegar at veizlum yfir ríki sitt. Sigvaldi býst nú af Jómsborg til Danmerkr, hann hafði 3 skip ok hálf t annat hundrat manna, lagði hann skip sín til lægis þar nærr sem hann spur at Sveinn konúgr var á veizlu með 600 manna; Sigvaldi lét tengja skip sín hvert fram af stafni annars, hann lét skjóta bryggju á land af því skipinu, sem

næst var landi, en kasta akkeri fyrir hinu yzta ¹⁾); síðan sendi hann menn á konúngs fund: at Sigvaldi sè sjúkr svâ, at hann sè mjök svâ kominn at bana, ok þat skulut þèr segja með, segir hann, at ek bið hann koma til mín, fyrir þá skyld, at þar liggr við alt hans ríki ok líf, at við finnimst áðr ek dey. Sendimenn Sigvalda fara til bæjarins, ok segja konúngi alt sem þeim var boðit; en Sigvaldi sagði meðan þeim mönnum, sem á skipunum voro, hversu þeir skyldi breyta, ef konúngr kvæmi til þeirra, at þegar er konúngr kvæmi á þat skip, er nærst væri landi, með 30 manna, þá skyldi kippa út þeirri bryggjunni, er á land lá; en er hann kvæmi á miðskipit með 20 menn, þá skyldi kippa af þeirri bryggjunni, er þar var í meðal skipanna; en ek mun hér liggja, segir Sigvaldi, á hinu yzta skipinu, ok skal þeirri bryggju af kippa, þá er hann er hér kominn með 10 menn, en síðan skulut þèr hafast at slíkt, sem ek kann fyrir segja. Þegar er Sveinn konúngr frètti sjúkleika jarls svâ mikinn, ok honum voro sögð þessi erendi öll saman, brá hann við skjótt ok fór til strandar með alt lið sitt; fór þetta svâ alt sem Sigvaldi hafði fyrir sagt. En er Sveinn konúngr kom á hit yzta skipit, spurði hann hvar jarl lá; honum var sagt, at hann lá þar í lyptíngunni, tjaldat var yfir lyptínguna, gekk konúngr þar til ok lypti upp tjaldinu, ok frètti ef hann mætti mæla;

¹⁾ næsta, B.

hann svarar ok heldr lágt, kveðst mæla mega, en vera máttlítill. Konúgr mælti: hver ero þau tíðindi, er þú sendir mér orð um, at mér lægi allmikit við at vita? hann svarar: lút þú at mér meirr, at þú megir skilja hvat ek segi, því at ek er lágmaeltr; konúgr laut þá alt niðr at honum, en jarl greip hann þá báðum höndum ok hœlt sem fastast, var hann eigi þá allmáttlítill; síðan kallaði Sigvaldi á sína menn, bað þá róa út öllum skipunum sem ákafast, ok var svâ gert; rero þeir brotto með Svein konúng ok þessa 50 hans menn, sem á skipin höfðu gengit með honum, en alt annat hans lið stóð eptir á ströndu, því at engi voro skip nálægh. Þá mælti konúgr: hvat er nú, Sigvaldi! viltu svíkja mik? Sigvaldi svarar: eigi vil ek svíkja þik, en fara hlýtr þú með mér til Jómsborgar, en alla virðing skal ek veita þér ok þínum mönnum sem ek kann, muntu þá vita til hvers þetta kemr. Konúgr mælti: svâ mun nú hljóta at vera at sinni sem þú vill; fara þeir nú þar til er þeir koma til Jómsborgar. Þá mælti Sigvaldi til konúgs: nú skaltu vera velkominn, ok þiggja veizlu er ek hefir látit búa, skal ek þér þjóna með allri góðvild ok allir mínir menn. Konúgr svarar: þat mân nú líkast, or því sem at ráða er, at þekkjast þat er til sæmdar er gert. Nú skal ek ok segja þér, segir Sigvaldi, fyrir hverja savk ek hefir þik hingat flutt, at ek hefir tekizt þat á hendi fyrir vináttu sakir við þik, at biðja til handa

Þær Gunnhildar dóttur Burizlafs konúgs, þeirrar meyjar er ek vissi vænazta ok bezta at sér um alla luti, þvíat ek vildi eigi at þú mistir hins bezta kvânfágs, en mér er löstnut önnur dóttir hans, er Ástríðr heitir, ok er sú ófríðari ok at öllu minna háttar sem vera ætti; hafði Sigvaldi svâ rápit tilsett at Jómsvíkingar sannaðu þetta með honum. Ok enn sagði jarl til konúgs: nú er yðr, herra! svâ at hugsa yðvart ráð, at þessa kvânfágs munut þér kost eiga, ef þér vilit þat til vinna, at gefa upp Vindum æfinliga skatta þá, sem þeir eiga yðr at gjalda, en ef þú vill eigi þenna kost, þá mun ek fá þik í hendr Vindum. Konúgr þóttist nú seá alt ráð þeirra Burizlafs konúgs ok Sigvalda, vissi Sveinn konúgr at Vindr mundo kvelja hann til dauða, ef hann kvæmi á þeirra vald, játaði hann því, at Sigvaldi skyldi einn taka ¹⁾ sættargerð í milli þeirra konúnganna. Lauk svâ þeim málum, at Sveinn gekk at eiga Gunnhildi dóttur Burizlafs konúgs, en hann skyldi gipta Burizlafi konúgi Þyri Haraldsdóttur systur sína, en hvârr konúnga hafa sitt ríki frjálst ok skattalaust, en friðr veramilli landa. Þá fèkk Sigvaldi jarl Ástríðar; for þá Sveinn konúgr heim til Danmerkr með Gunnhildi kono sína; þeirra synir voro þeir Haraldr ok Knútr hinn ríki. Í þann tíma heitaðust Danir mjök at fara [með her í Noreg ²⁾] á hendr Hákonu jarli.

¹⁾ ráða, B.²⁾ betir við B.

Heitstreingingar konúngs ok Jómsvíkínga.

86. Sveinn konúngr gerði mannboð ríkt, ok stefndi til sín öllum höfðingjum þeim, sem voro í ríki hans, hann skyldi erfa Harald konúng föður sinn. Þá höfðo ok andazt litlu áðr Strútharaldr jarl á Skáney ok Veseti í Borgundarhólmi, faðir þeirra Búa digra ok Sigurðar kápu. Sendi konúngr þat orð Jómsvíkíngum, at Sigvaldi jarl ok Búi ok bræðr þeirra skyldi þar koma, ok erfa feðr sína at þeirri veizlu, er konúngr gerði. Jómsvíkíngar fóro til veizlunnar með alt hit fræknazta lið; þess getr Bjarni biskup í Jómsvíkínga drápu, at þeir fóro til Danmerkr; hér segir svá:

Hèldu dreyrgra darra
 Danmarkar til styrkir
 þeim gafst rausn ok ríki
 rjóðendr skipum síþan;
 ok auðbrotar erfi
 ógnrakkir þar drukku,
 þeim frá ek ýmsum aukast
 annir feðra sinna.

Jómsvíkíngar höfðo or Vindlanði 40 skipa, en 20 skip af Skáney; kom til þessa erfis fjölmennir allmikit. Fursta dag at veizlunni, áðr Sveinn konúngr stígi upp í hásæti föður síns, drakk hann minni hans, ok streingði þess heit, at áðr 3 vetr væri liðnir, skyldi hann kominn með

her sinn til Englands, ok drepa Aðalráð ¹⁾ kon-
 úng eðr reka hann or landi; þetta minni skyldo
 allir drekka þeir er at erfinu voro. Þá var
 skenkt höfþingjum Jómsvíkínga hin stærstu horn
 af hinum styrkazta drykk er þar var; en er þat
 minni var afdrukkit, þá skyldu allir drekka
 Krists minni. Þriðja var Michaels ²⁾ minni, ok
 drukku þat allir; var Jómsvíkíngum borit fullast
 ok hinn styrkazti drykk; gjörþist þá gleði mikil
 í hallinni. Þá mælti Sveinn konúngr: nú eigít
 þér, Jómsvíkíngar! at leita yðr ágætis því
 meira, sem þér erut nafnfrægari enn flestir
 menn aðrir á Norðrlöndum. Þeir sögðu víst
 vel fallit at láta eigi svá skjótt niðrfalla gleði þá,
 er konúngrinn hafði upphafit; svá segir Bjarni
 biskup:

Enn vildu þá einkum
 avldur menn at skyldu,
 slíkt ero yrkis efni,
 ágætis síns leita;
 ok haukligast hefja
 heitstrengíngar gátu
 eigi frá ek orð ýta
 ölteiti var lítil.

Sigvaldi jarl drakk þá minni föður síns, ok
 strengði heit, at áðr 3 vetr væri liðnir, skyldi
 hann kominn í Noreg ok hafa drepit Hákon jarl
 eðr rekit or landi. Þá strengði heit Þorkell
 hinn háfi, at hann skyldi fylgja Sigvalda bróður

¹⁾ Aðalstein, B.

²⁾ Michjáls, B.

sínum til Noregs ok flýja eigi or orusto, svâ at Sigvaldi berðist eptir. Þá strengði heit Búi hinn digri, at hann skyldi fara til Noregs með þeim ok flýja eigi or orusto fyrir Hákon jarli; svâ segir Bjarni biskup:

Heitstrenging frá ek hefja

heiptmildan Sigvalda,

Búi var avrr at auka

órækin stýr slíkan:

hétust þeir af hauðri

Hákon reka fíkjum

gram var fræknra surða

fjón eðr lífi ræna.

Síðan strengði heit Sigurðr Kápa, at hann mundi fara til Noregs, ok flýja [eigi] or orusto, meðan meiri lutr Jómsvíkinga berðist. Þvínæst strengði heit Vagn Ákason, at hann skal fara með þeim til Noregs, ok koma eigi furr aptr, eun hann hefir drepit Þorkel leiru, lendan mann í Vík austr, en gengit í rekkju hjá Íngibjörgu dóttur hans. Margir aðrir höfþingjar strengðu þar heit ýmissa luta; drukku menn þann dag erfð; en eptir um morgininn, þá er Jómsvíkingar voro ódruknir, þóttust þeir hafa ofmælt, tóko þeir tal allir samt, ok ræðu ráðum sínum, hvern veg þeir skyldo tilstillia um ferðina; ráða þat af at búast sem skyndiligast; ok þegar eptir veizluna bjöggu Jómsvíkingar skip sín ok herlið; svâ segir Þorkell Gíslason í Búa drápu:

Báru á vali víka
vel frá ek þeim líka
seggjum snerreði
sverð ok herklæði.

Þat var nærr vetrnóttum; varð þetta nú frægt víða um lönd. Þá voru liðnir 2 vetr síðan Haraldr konúgr Gormsson féll, en 5 vetr frá því er Ólafr konúgr Tryggvason fór af Vindlandi; var hann þá fyrir vestan haf á Englandi, ok hafði fengit Gyðu ensku. Einum vetri furr enn erfi þetta var drukkit í Danmerk, var Ólafr konúgr skírðr í Syllíngum, sem furr er ritat.

[*Jarlar safna liði*].

87. Eiríkr jarl Hákonarson frétti heitstrenging ok allan búnat Jómsvíkínga, hann var þá á Raumaríki, dró hann þegar lið at sèr, ok fór til Upplanda, ok svâ norðr um fjall til Þrándheims á fund Hákonar jarls föður síns; svâ segir Þórðr Kolbeinsson í Eiríks drápu:

Ok sannliga sunnan
sást vítt bændr ítrir
strið of stála meiða
stór hersögur fóro;
suð laungum frá sveiða
sunnr af dragnum hlunni
vángs á vatn of þrúngit
víg meiðr Dana skeiðum.

Hákon jarl ok Eiríkr jarl létu skera upp herör um öll Þrándalög, þeir sendo boð suðr á Mæri hvàratveggju ok Raumsdal, svâ norðr í Naumu-

dal ok á Hálogaland, stefndu út öllum al-
menníngi at skipum ok liði; svâ segir í Eiríks
drápu:

Mjök lét margar snekkjur
mæðar örr ok knörru,
óðr vex skálds, ok skeiðar
skjald hlynr á brim dynja;
þá er ólítinn úti
elherðir styr gerði,
mörg var lind fyrir landi,
land síns föður randa.

Hákon jarl hêlt þegar suðr á Mæri í njósn ok
liðsamnat, en Eiríkr jarl dró saman herinn ok
flutti norðan.

Um hernað Jómsvíkinga.

88. Jómsvíkingar hêldu liði síno til Lima-
fjarðar, ok sigldu þaðan út á hafit. Þeir höfðu
hvassan byr ok gengu skipin geyst; hêr segir
svâ:

Knúði hvast harða
hljópu marir barða
hregg á hefilsspiöllum ¹⁾
á humra fjöllum;
blá þvo hravnu hlýrum
hraut af brim dýrum
kili skaut æst alda
uðr hin sviðkalda ²⁾.

Ok enn:

Báru ravkn rasta

¹⁾ hefls völlum, B. ²⁾ sjókalda, B.

rekka geðfasta
 þröng at rym randa
 til ræsis landa;
 við nam viði mörgum
 vopn ero grimn törgum
 nýtr gaf næst hravfnum
 Noregr skipstöfnum.

Jómsvíkingar komu af hafn utan at Ögðum, hældo þaðan norðr á Rogaland, þeir tóko þegar at herja er þeir komu í ríki Hákonar jarls. Svá er sagt, at þeir ljópu upp á Jaðri jólanóttina; sá maðr var nefndr Geirmundr, er þar var fyrir með sveit manna, hann var úngr ok ættaðr vel, þeir sváfu í loptskemmu nökkurri. Jómsvíkingar lögðu at skemmumni ok æptu heróp; Geirmundr ok hans fèlagar vaknaðu við óp ok våpnabrak, vissu at ófriðr var; Geirmundr klæddist skjótt, hann stavkk ofan or loptinu, þat var heldr hátt hlaup, en þó kom hann standandi niðr; þar var nærr staddr Vagn Ákason, ok hjó til hans, kom höggit á höndina, ok tók af fyrir ofan úllsið; komst hann við þat brotto; niðmurkr var á. Geirmundr nam staðar er hann var skamt kominn frá bænum, þvíat hann vildi vita, hvat her þetta var; þessar upp-rásar getr í Jómsvíkinga drápu:

Segja rauðra randa
 reynendr flota sínum
 jóla nótt at Jaðri
 Jómsvíkingar kvæmi;

voro heldr á harþan
hernat sírar gjarnir
rjóðendr buðu ríki
rand orma Geirmundi.

Geirmundr fékk sér menn nökkura ok eina hleypiskútu, fór hann ok kom fram norðr á Mæri, ok fann þar Hákon jarl ok segir honum tíðindin, at herr var suðr í landi kominn af Danmerk. Jarl spurði, ef hann vissi sannindi til þess. Geirmundr brá upp höndinni annarri, þar var af hreifinn, segir hann, at þat voro jarleinir at herr var í landi. Síðan spurði jarl inniliga um her þenna. Geirmundr sagði at þat voro Jómsvíkíngar, ok höfðu drepit marga góða drengi ok víða rænt, en fara þó, segir hann, skjótt yfir ok ákafliga, vænti ek eigi langt líða, áðr þeir koma hér niðr. Jarl mælti: hvaðan af vissir þú, at þar sé heldr Jómsvíkíngar enn aðrir menn. Geirmundr svarar: því vissi ek at þeir voro, at einn maðr mælti, þá er höndin var höggvin af mér: fænaði þér nú, Vagn Ákason! þvíat gullhríngr fylgði hreifanum, ok enn heyrða ek nefndan Búa ok fleiri Jómsvíkínga, þá er ek nam stað skamt frá þeim. Síðan ræri jarl alla fjörðu inn með öðru landi en öðru út, fór dag ok nótt, hafði njósnir hit eitra um Eið, svá suðr í Fjörðu, svá ok norðr þar sem Eiríkr fór með herinn; þess getr í Eiríks drápu:

Setti jarl sá er átti
ógnfróðr á lavg stóði

hrefnis hárra stafna
 hót Sigvalda á móti;
 margr skalf hlumr ¹⁾ en hvergi
 hugendr bana ugðu
 þeir er gátu seá slíta
 sár gamins blöðum ára.

89. Sigvaldi jarl hêlt liði síno norðr um Stað, lagði furst til Hereyja, en þó at þeir fyndi landsmenn, þá sögðo þeir aldri satt til, hvat jarlar höfðust at. Jómsvíkingar herjaðu hvar sem þeir komu í bygðir; þeir lögðu utan at Havð, gengu þar upp ok herjaðu, færðu til skipa bæði mat ok búfê ²⁾, en drápu karlmenn alla, þá er at var víght. En er þeir fóro ofan til skipa, þá kom til þeirra bóndi einn gamall; fór þar næst honum sveit Búa; bóndi mælti: þér farit ekki hermannliga, rekit til strandar kýr ok kálfa, væri yðr meiri veiðr at taka björninn, er nú er kominn á bjarn básinn. Hvat segir þú, karl! segja þeir, kanntu nökkut at segja oss til Hákonar jarls? hann svarar: Hákon jarl reri í gær inn í Hjörúngar våg ³⁾, hafði eitt skip eðr tvav, eigi voro fleiri enn 3, ok hafði hann ekki til yðvar spurt. Þeir Búi taka þegar hlaup til skipanna, ok láta laust herfángit alt. Búi mælti: njótum nú, vèr höfum lengit njósn, ok vèr erum næstir sigrinum; þeir

¹⁾ hlunnr, *Hk.*

²⁾ naut ok sauði, *B.*

³⁾ þannig

B; Hörunarfjörð, A.

rèru þegar út, er þeir náðu skipunum. Sigvaldi jarl kallaði á þá, ok spurði, hvat þeir segði tíðinda; þeir segja, at Hákon jarl var þar inn í fjörðinn. Sigvaldi jarl leysti flotann, ok reri fyrir norþan eyna Havð ok svá inn um.

Fylkinga skipanir Norðmanna ok Jómsvíkinga.

90. Hákon jarl ok Eiríkr jarl, son hans, lágu í Hallkelsvík, var þar samankominn herr þeirra allr, þeir höfðu hálft annat 100 skipa, ok höfðu þá spurt, at Jómsvíkingar höfðu lagit utan at Havð; reru þá jarlar norþan at leita þeirra. Svá segir Bjarni biskup:

Þá buðu þeir at móti
þeim er sunnan kvæmi
til geirhríðar greppum ¹⁾
gerla Noregs jarlar;
þar varð mestr á mæli
morð remmandi skömmu
margr var at laufa leiki
land herr saman fundinn.

En er þeir komu þar sem heitir Hjörúngavágr, þá fundust þeir; skipuðu þá hvárirtveggju til atlögu, var í miðju liði merki Sigvalda jarls; þar skipaðist jarl til atlögu, hafði Sigvaldi 20 skip en Hákon 60 ²⁾. Í liði Hákonar jarls voro höfþingjar: Þórir hjörtr af Hálogalandi ok Styrkár af Gimsum; í annann arm fylkingar var Búi digri ok Sigurðr kúpa, bróðir hans, með 20 skipum, þar lagði at móti Eiríkr [með] 60 ³⁾ skipa,

¹⁾ þannig B; greipum, A. ²⁾ 40 B, C. ³⁾ 40 B, C.

ok með honum þessir höfðingjar: Guðbrandr hvíti af Upplöndum, Þorkell leira víkverskr maðr, ok sá maðr er hét Ármóðr, mikill kappi; í annann arm fylkingar lagði fram Vagu Ákason með 20 skip, en þar í mót Sveinn Hákonarson ok með honum Skeggi af Yrjum af Upphaugi, ok Rögnvaldr or Jórvík ¹⁾ af Staði með 60 skipa. Svâ segir Bjarni biskup:

Ok höfðingjar hraustir
 heyra menn at voro,
 þat hefir þjóð í minnum,
 þrír með flokki hvârum;
 þar er hreggviðir hittust
 hjálma skóðs á víðum,
 fundr þótti sá fyrða
 frægr, á Hjörúnga vâgi.

Síðan lögðo þeir saman flotann; svâ segir í Eiríks drápu:

En í gegn at gunni
 glæheims ²⁾ skriðu mævar
 rendi langt með landi
 leiðánger Dana skeiðum;
 þær er jarl und árum
 ærins guls á Mæri
 barms rak vigg und vörunu
 valkesti hrauð flestar.

Því næst settu hvâirtveggju upp merki sín, ok tókst hin grimmazta orrusta, gekk í furstu grjót ok örvar; svâ segir í Búa drápu:

¹⁾ Ærvík. B, C.

²⁾ þannig B; gæheims, A.

Herr bar hátt merki
 á Hamðis serki,
 grímt kom el eggja
 at gekk lið seggja;
 meiddu fjör flotna
 flest varð hlíf brotna,
 glumðu gráir oddar
 grjót ok skotbroddar.

Síðan hófst höggorrosta, varð þá mikit mann-
 fall af hvárumtveggjum ok miklu fleira af Hák-
 oni jarli, hrutu fyrir borð margra manna höfud
 ok aðrir afhöggnir liðir, sem segir í Búa drápu:

Hrutu fyrir borð bæði,
 brustu herkæði,
 höfuð ok hendr manna,
 hræ nam vargr kannar.

Tveir menn eru nefndir þeir er fóru með Jóms-
 víkingum or Danmerk, þeir voru frá því harð-
 fengir ok illir viðreignar sem aðrir menn, hét
 annarr þeirra Hávarðr höggvandi, en annarr
 Áslákr hólmskalli, hann bitu eigi járn; þeir
 voru stafnbúar Búa; Búi var ok allstórhöggr;
 svâ segir Bjarni biskup:

Klauf með Yggjar eldi,
 álmr gall, Búi hjálma,
 niðr lét hann í herðar
 hringserkja bavl gánga;
 hart ræð högg at stæra
 Hávarðr liði fyrða,

viðr hefir illr at eiga

Áslákr verit fíkjum.

Vagn Ákason gekk svá fast fram at liði Sveins Hákonarsonar, at Sveinn lét á hömlu síga ok hêlt við flóttu; þá lagði þángat til Eiríkr jarl, bróðir hans, ok fram í fylkingu móti Vagni, lét Vagn þá undan síga, en þó barðist hann með mikilli hreysti ok allir hansmenn ok drap margan mann; þá feldi hann Ármóð ríkan mann ok mikinn kappa, er var með Eiríki; þess getr Bjarni biskup:

Vagn hefir orþit ýtum

örfengr at bavð strángri,

með fullhuga fræknum

framgengu vel drengir;

þars í Yggjar èli

Áka sonr hinn ríki

brátt frá ek hann at hlæði

hugprúðum Ármóði.

Þá var hin ákafazta sókn un allan herinn, þvíat Jónsvíkíngar hjöggu bæði hart ok tídt; svá segir í Búadrápu:

Neytti herr handa,

hríð var snörp branda,

fúst var fár randa

til Fjölnis landa;

fèllu fleinbörvar,

flugu af streng örvar,

súngu hátt hjörvar

við hlífar gjörvar.

Jómsvíkingar skutu svá hart, at ekki stóðu við hlífarnar, ok svá mikill vâpnaburðr var at Hákonar jarli, at brynja hans var slitin til ónýts, svá at hann kastaði henni af sér; þess getr Tindr Hallkelsson:

Varða gims sem gjörði
gerðr hjúglimum herða
gnýr vóx Fjölnis fura
farlig sæng of jarli;
þá er hríngfáinn hánga
hrynserk víðum brynju
hruðust riðmarar roða
rastar varð at kasta.

Hraut ¹⁾ í sundr á sandi
sörla bæis ²⁾ fyrir jarli
þess hefir seggja sessi
serk hríngofinn merki.

Jómsvíkingar höfðu skip stærri, en hvárir-
tveggju sóttu hit djartazta, féllu þá allmjök menn
Hákonar jarls, bæði fyrir skotum ok grjóti; svá
segir í Búa drápu:

Gullu hræss ³⁾ haukar,
hvassir benlaukar
skýfðu liðs leggi,
lamdi grjót seggi;
gnustu gráir málmar,
gengu í sundr hjálmar,

¹⁾ þá er, B.

²⁾ hjóst, Hk.

³⁾ hregg, B, C.

hauks varat friðr fjöllum
í fjörnis stöllum.

En er Hákon jarl sá fættast liðit á skipum sínum, ok honum þótti úvænt, at hann mundi fá hæra lut í þessum bardaga, tók herra hans hvarvetna at láta undan síga; þá er svá sagt, at hann hafði farit til lands ok blótat til sigrs sèr syni sínum 7 vetra gömlum, er hét Erlíngur, hann var hit fríðazta mannsfni; svá segir í Jónsvíkínga drápu:

Hvarvetna frá ek hölda
herra ægsti gnýdarra
fur hreggviðum hjörva
hrökkva gunnar rekkum;
áðr í örva drífu
ýtum grimmr at blóta
fram kom heipt en harða
Hákon syni tæki.

Eiríkr jarl hafði rættan þann bug, er á var vorðinn flotanum fyrir Sveini bróður hans, er hann hafði látit lúta undan Vagni, svá at þá lágu skip í þann arminn sem í furstu, er þeir komu saman; þá snéri hann aptr til liðs síns; höfðu hans menn þá undan hamlat, en Búi hafði þá höggit tengslin á skipum sínum, ok ætlaði at reka flóttann, lagði þá Eiríkr jarl síbyrðt við skip Búa, var þá höggorrusta en snarpazta, lögðu þá tvav eðr 3 skip Eiríks at Búa skipi einu, en Búi gekk í gegnum fylkingar; þess getur í Búa drápu:

Búa frá ek greitt gánga
gladdi ¹⁾ svanr hánga
vavkt var göll geira
gegnum lið þeirra

Því næst kom Hákon jarl ofan af landi, ok gekk
út á skip sitt, eggjaði hann þá fast lið sitt, sagði
þeim ráðinn sigriun; þá gerði el mikit ok ill-
viðri móti Jómsvíkingum; svá segir í Jómsvík-
ínga drápu:

Þá frá ek el hit illa
æðast Hölga ²⁾ brúðar,
glumdi hagl á hjálmum
harða grimt or norðri;
þars í ormrán augu
ýtum skýja grjóti
þí náði ben blasa
barði hreggi keyrðu.

Svá var haglit stórt, at hvert haglkornit vá eyri;
svá segir hér:

Hagl vá hvert eyri,
hraut á lögh dreyri,
blóð þvo bens árum
or bragna sárum;
þar féll valr víða
vee sá gyld ríða,
barðist sveit snarla
á snekkjum jarla.

Þar með þóttust Jómsvíkingar seá konu á skipi
Hákonar jarls, þá er í rauð veðrit, ok sýndist

¹⁾ Kannike gladdist.

²⁾ hölda, B, C.

þeim sem ör flýgi sem tíðast af hverjum fíngri hennar, en hver örin varð mannsbani [þar er það umkveðið ¹⁾]:

Avrum ræð sèr snörpum,
slíkt er raun görpum,
flagð hit forljóta
af fíngnum skjóta;
gerðist grímt fíkjum
at gumnum ríkjum,
gnýrr var hárr hlífa,
hregg ok lopt drífa.

Sigvaldi jarl hjó tengslin, ok snéri undan skipi síno ok tók atflýja; Vagn Ákason kallaði á hann, ok bað hann eigi flýja; Sigvaldi gaf eigi gaum at hvat hann sagði, Vagn skaut spjóti eptir honum, ok nísti þann er við stýrit sat, þvíat hann vissi eigi, at Sigvaldi hafði laupit til ára. Sigvaldi jarl sigldi brott með hálfan 4 tög skipa, en eptir lá hálfr þriðri tögr; svá segir Bjarni biskup:

Þá var þörfum meiri
þrekförluðum ²⁾ jarli
braut frá ek hann at haldi
hugraun flota sínum;
snara bað segl við húna
Sigvaldi byr köldu
glumdi hravnn á höfum
hríð féll í bug vâða.

Hákon jarl lagði þá skip sitt á annat borð Búa

¹⁾ beta við B, C.

²⁾ þreklunduðum, B, C.

skipi; varð Búa mönnum þá skamt höggva í milli. Þessir menn voru á skipi Eiríks jarls: Þorsteinn miðlángur, hann var hinn mesti hermaðr; hann hafði verit missáttr við Hákon jarl, en keypti sik nú í frið með þessu, at hann veitti jörlum lið með sína sveit; þar var ok íslenzkr maðr, er hét Þorleifr skúma, son Þorkels hins auðga or Alviðru, hann hafði höggvið sèr róta-kylfu mikla fyrir bardagann, ok vá með henni um daginn; þar var ok Vígfús Víaglúmsson, var hann allstyrkr maðr; Vígfús sá, hvar Áslákr hólmskalli hjó til beggja handa ok drap margan mann, hann hafði enga hlíf, þvíat ekki væpn festi á honum; Vígfús greip upp nefsteðja, er lá á þiljunum, er einn maðr hafði hnoðit við lúgró á sverði síno; Vígfús færði steðjann tveim höndum í höfuð Ásláki, svá at geirrinn stóð í heila niðri, varð þat hans bani; í þeirri svipan barði Þorleifr skúma Hávarð höggvanda með kyلفunni þar til er hann fèll, ok var mjök beinbrotinn; þess getr alls saman í Jómsvíkingadrápu:

Þar lét Vígfús verða
vegrækin Ásláki,
þann erat þörf at seghja
þátt, helfarar veittar:
Þorleifr of vann þykkva
þrekstærðum Hávarði
hart vá hann með kyلفu
högg rammr brotit leggi.

Í þessi atsókn gengu menn Eiríks jarls upp á skip Búa ok aptr at lyptíngunni at Búa, þá hjó Þorsteinn miðlángur til Búa um þvert ennitt ok í sundr nefbjörgina, varð þat allmikít sár; Búi hjó til Þorsteins utan á síðuna ok í sundr manninn í miðju; eptir þat tók Búi kistur 2, bápar fullar af gulli, ok kallaði hátt: fyrir borð allir Búa liðar! Búi steyptist þá fur borð með kisturnar; svá segir í Búa drápu:

Steig fyrir húf hesti
hrófs enn þrekmesti
gæðir gunnskára
gladdist naðr sára;
niðr kom byrs bára,
Búi nam sèr hvára,
ferð hykk friþar mistu,
frækn í hönd kistu.

Sumir menn segja, at Sigmundur Breslisson utan af Færeyjum hafi verit í þessum bardaga með Hákoní jarli, ok hafi höggvit báðar hendr af Búa, þá er hann hafði áðr drepit Þorstein miðláng; segja þeir, er þat sanna, at Búi hafi stúngit stúfunum í hrínga kistnanna ok slígi svá fyrir borð með báðar; síþan er Búi var fyrir borð stíginn, ljópu margir hans menn fyrir borð, en sumir fëllu þar á skipinu, þvíat ekki var gott gríða at biðja, var þá hroðit þat skip stafna á meðal, ok síþan hvert at öðru. Síþan lagði Eiríkr jarl at skipi Vagns, varð þar allhörð viðtaka,

var þat lengi, at þeir náðu ekki uppgaungu á skeiðina; þess getr í Jómsvíkínga drápu:

Skeið frá ek víst at verði

Vagn með sína þegna,

öll voro þá þeirra

þunn skip hroðin önnur;

upp náði þar þeygi

þengils maðr at gánga,

ofan ræðu þeir ýgja

Eiríks menn at keyra.

Vagn varðist allfræknliga, hjó til beggja handa, ok drap margan mann, en þó var hann um síð ofrliði borinn, varð þá hroðit skipit, en Vagn handtekinn ok sluttr á land með 50 manna; svá segir í Búa drápu:

Feldi Vagn vírða,

valdi of náe stirða

hrafn enn hyassleiti,

hrundi á borð sveiti;

þá ræð þess dála,

þrymr var hárr stála,

eyðis unnglóða

Eiríkr skip hrjóða.

Þeir Vagn voro nú bundnir allir, er þeir komu á land, með því móti, at einn strengr varsnaraðr at fótum þeim öllum, en hendr þeirra voro lausar, sátu þeir allir samt á einni lág. Þá gekk til Þorkell leira, ok mælti svá: þess strengðir þú heit, Vagu! at drepa mik, nú þíkkir

mèr þat líkara, at ek drepi þik. Þorkell hafði mikla öxi, hann hjó þann, er yztr sat á láginni, ok síðan hvern at hendi. Svâ er sagt, at allir Jómsvíkingar mæltihreystiorð, áðr drepnir væri; svâ sagði einn þeirra: dálk hefir ek í hendi, ok mun ek stínga honum í jörðina niðr, ef ek veit nakkvat, þá er af mèr er höfuðit; þá var höfuð af honum höggvit, ok fèll dálkr niðr á jörð or hendi honum, sem von var. Þar voro drepnir 18 Jómsvíkingar; svâ segir:

Þar lét Eiríkr öndo
 átján þegar týna
 heldr frágum þá þverra
 þegna lið fyrir Vagni;
 mæltu hraustar hetjur
 haukligt var þat fíkjum
 þau hafa þjóþir uppi
 þróttar orð með fyrðum.

En er 18 voro drepnir, þá sat maðr allfríðr sýnum ok hærðr forkunnar vel, hann sveipaði hárinu fram yfir höfuð sèr, ok rætti hálsinn; hann mælti: gjörít eigi hár mitt blóðugt; einn hirðmaðr Hakonar jarls tók hárít báðum höndum ok hélt fast ¹⁾; Þorkell reiddi upp öxina hátt, ok hjó til hart, víkingrinn kippir höfðinu svâ fast, at sá laut eptir, er hárinu hélt; kom öxin ofan á hendr honum, ok tók af báðar, svâ at öxin nam í jörðu stað; þá gekk at Eiríkr jarl, ok mælti: hverr ertu hinn fríði maðr? Sigurð

¹⁾ frá, B.

kalla [menn] mik, segir hann, ek er kenníngarson Búa, ok ero enn eigi allir Jónsvíkíngar dauðir. Jarl mælti: þú munt vera sannliga son Búa; vill þú hafa grið? Hann svarar: þat skiptir hverr býðr. Jarl mælti: sá býðr, er vald hefir til þess. Vil ek þá, segir Sigurðr. Var hann þá leystur or strenginum. Þá mælti Þorkell leira: þó at þú, jarl! vilir alla þessa menn láta grið hafa, þá skal Vagn Ákason eigi með lífi í brott komast; ljóp hann þá fram með reidda öxina, en Björn enn bretski reiddi sik til falls í strenginum, ok féll fyrir fætr Þorkeli leiru flatr; Þorkell féll um hann; Vagn greip öxina, er honum varð laus, ok hjó Þorkel með banahögg; þess getr Bjarni biskup:

Ok með fjörnir fálu
fór Þorketill leira,
þá er menbroti mælti
mansaung um gná hrínga;
gerðist hann at höggva
hauklyndan son Áka,
Vagn gat heldr at hânun
heipt-örr vegit furri.

Eiríkr gekk þá at Vagni, ok spur, ef hann vildi þiggja grið; vil ek, segir hann, ef ek skal ná at efna heitstrenging mína; svá segir í Jónsvíkínga drápu:

Viltu, kvað hrínga hreytir
hyggju gegn at Vagni,
ðlsvellandi ydvert

Yggjar líf of þiggja?
 Eigi mun ek nema efna
 úngr þat er heit nam strengja,
 svá kvað ullr at jarli,
 egghríðar fjör þiggja.

Eiríkr jarl lét þá leysa alla or strengnum, voro þá 12 ¹⁾ eptir af Jómsvíkíngum, þeir er þágu grið með Vagni, sem Bjarni biskup segir ²⁾:

Grið lét örr ok aura ³⁾
 Eiríkr gefit stórum
 mjök leyfa þat þjóðir
 þegnum 12 ¹⁾ með Vagni.

Hákon jarl sat á trè einu skamt frá því, er Jómsvíkíngar voro höggðir, þá brast strengr á skipi því, er Búi hafði átt, en ör sú, er skotit var, kom á Gizur lendan mann af Valldresi, hann sat næstr jarli ok var allvegliga búinn, féll hann þegar dauðr af trènu. Síðan gengu menn út á skipit, ok fundu þar Hávarð höggvanda, hann stóð á knjánnum við borþit út, þvíat fætrnir voro af honum, hann hafði boga í hendi; en er þeir komu út á skipit, mælti Hávarðr: hverr féll maðr af láginni? þeir segja, at sá hét Gizör. Hann svarar: þá var minna happit enn ek vildi, jarli hafði ek ætlat. Þeir mæltu: ærit er úhappit ⁴⁾, ok eigi skaltu vinna fleiri. Drápu þeir hann þar; var þá kannaðr valrinn, ok borit

¹⁾ 10, B. ²⁾ í drápu þeirri, er hann hefir ort um Jómsvíkínga bardaga, betir við, B. ³⁾ aðra, B.

⁴⁾ óhapp þitt, B.

fè til lutskiptis; hálfr 5i tögr skipa var hroðinn
af Jómsvíkingum; svá segir Tindr:

Vann á vægh at sinni ¹⁾
verðbjóðr hugins ferðar
beit sól gagarr seilar
sverðs eggja spor leggja;
áðr hjörmeiðar hrjóða
hættíng var þat mætti
leiðar lángra skeiða
liðs hálfan tög þriðja.

Síðan skildo þeir her þenna, fór Hákon jarl norðr
til Þrándheims, ok líkaði stórilla, er Eiríkr
jarl hafði gefit grið Vagni. Eiríkr fór til Upp-
landa ok svá austr í Vík. Vagn Ákason fór
austr með Eiríki jarli, þá gipti hann Vagni
Íngibjörgu, dóttur Þorkels leiro; svá segir Bjarni
biskup:

Þá gekk Ullr at eiga
örlyndr þrymu randa
menn fýstu þess mæta
margir Íngibjörgu.

Um vârit eptir gaf Eiríkr jarl Vagni lángskip
gott meðr öllum reiða, ok fèkk honum menn með,
skildo þeir hinir kærustu vinir; fór þá Vagn
heim suðr til Danmarkar með Íngibjörgu kono
sína, settist hann at Fjóni, ok varð ágætr höfð-
íngi, ok er mart stórmenni frá honum komit.
Björn hinn bretski fór vestr til Bretlands, ok sett-

¹⁾ Vinda mönnum, B.

ist þar at eignum sínum, ok var þar til þess, er skip gengu meðal landa.

Frá Ólafi konungi ok Birni.

91. Ólafr konúgr Tryggvason var fur vestan haf, ok tók at fýsast austr til Noregs at vitja frænda sinna ok lópurleifðar; gjörðist hann þá fréttinn um framferðir höfþingja í Noregi ok svâ af fleirum löndum fyrir austan haf. En er Björn hinn bretski kom vestr, þá spurði Ólafr konúgr öll sönn tíþindi, þau er vorþit höfðo í Noregi á þeim vetri, um Jómsvíkínga bardaga; svâ þat at Hákon jarl hafði blótað syni sínum til sigrs sèr; þess varð hann ok viss, at jarlar Hákon ok Eiríkr vurðu allvinsælir við almúgann afsigri þeim, er þeir höfðo unnit á Jómsvíkíngum, ok frelst alt landsfólk af þessum hernaði. Ólafr konúgr lofaði sem aðrir menn hreysti Jómsvíkínga, en harmaði harðla mjök, er mikil ílska skyldi ganga yfir hans ættland. Við þessi tíþindi aukaðist mjök fýsi hans at fara austr um haf, hugsaði hann þat, ef guð gæfi honum at öðlast ríki í Noregi, at hann skyldi kostgæfa at snúa þessu fólki til réttar trúar, því framarr sem fjandinn hefði allan þann lýð margfaldligarr svikit fyrir þenna sinn erendreka ok guþníðing Hákon jarl; en í annann stað þótti Ólafi konungi eigi mikil vâ, at hann mætti vinna Noreg með litlu liði, meðan jarlar hefði styrk svâ mikinn ok vinsældir alþýðu, svâ erfiðliga sem Jómsvíkíngum hafði tiltekizt at herja á þá feðga með allmikinn asla; vissi hann ok engra

þeirra manna vânr í Noregi, at honum mundi mega eðr vilja nôkkurn sturk veita, þvíat frændr hans, þeir er hann átti þar, margir ok göfgir, máttu eigi vita, hvárt hann var nú á lífi eðr eigi, þó at hann færi þaðan vetrgamall, en þeir höfðo, síðan hann fór af Sviþjóðu þrèvetr, ekki til hans spurt vístliga, þvíat fáir menn vissu alt hans nafn, síðan hann fór or Gürðum, sem furr var sagt. Nú fyrir þessa hugsan alla jafnsaman gaf honum at skilja, at hann mátti eigi öðlast ríki í Noregi utan guðs miskun efldi hann enn framarr nú enn sem furr; þaðan af skaut hann öllu síno ráði uppá vald ok forseá allsvaldanda guþs.

[*Lodinn kaupir Ástríði*].

92. Nú skal segja þann atburð, er miklu varð furr. Maðr er nefndr Loðinn, hann var víkverskr, auðigr ok ættaðr vel, hann var optliga í kaupferðum en stundum í hernapi. Þat var á einu sumri, er Loðinn fór kaupferð í Austrveg, átti hann einn skip þat er hann var á ok mikinn kaupeyri, hann hêlt til Vindlands ¹⁾, ok var þar í kaupstefnu um sumarit; en meðan markaðrinn stóð, var þángat fluttr margskonar kaupskapr; þar kom mart man salt ²⁾, þar sá Loðinn konu nôkkura, er seld hafði verit mansali, en er hann leit á konu þessa, kendi hann, at þar var Ástríðr Eiríksdóttir, er átt hafði Tryggvi konúgr Ólafsson; hún var þá úlík ok furr, þá er hann hafði seeth hana, þvíat nú var hún íavl ok grannleit

¹⁾ Eistlands, B, C, F. ²⁾ margir mansmenn selir, F; mannfólk, B.

ok illa klædd. Loðinn gekk til Ástríðar, ok spurði, lívat væri ráðs hennar? Hún svarar: þúngt er frá því at segja; ek hefi verit seld mansali, ok nú enn er ek hingat flutt til þess at seljast. Síðan kannaðust þau við; vissi hún skyn á honum ok á ætt hans. Bað Ástríðr þá, at hann mundi kaupa hana, ok slytja hana heim til frænda hennar. Loðinn svarar: ek mun gera þér kost á því at leysa þik or ánauð, ok slytja þik heim til mín, ef þú vill giptast mér; en með því at Ástríðr var nauðuliga komin, ok þat annat, at hún vissi, at Loðinn var maðr stórættaðr, vaskr ok auðigr, þá heitr hún honum þessu til frelsis sér. Síðan keypti Loðinn Ástríði, ok slutti hana með sér til Noregs; fékk Loðinn hennar þá at frænda ráði; voro þeirra börn Þorkell nefja, Íngirðr ok Íngigerðr. Dætr þeirra Tryggva konúngs ok Ástríðar voro þær Íngibjörg ¹⁾ ok Ástríðr. Þeir voro synir Eiríks bjóðaskalla ok bræpr Ástríðar: Sigurðr, Jósteinn, Karlshöfut ok Þorkell dyrðill; þeir voro allir göfgir menn, ok áttu bú stór austr í landi.

Ráðagjörðir Hákonar jarls um Ólaf konung.

93. Hákon jarl ræð Noregi alt hit ytra með scánum, hafði hann til forráða 17 ²⁾ fylki, en Haraldr konúngr hinn hárfagri hafði svá skipat, at jarl skyldi vera í hverju fylki; hēlt þat lengi síðan; því hafði Hákon jarl undir sér 16 jarla; svá segir í Velleklu:

¹⁾ Ingigerðr, B. C.

²⁾ 16, B. C. F.

Hvar viti öld und einum ¹⁾
 jarð byggvis svá liggja,
 þat skyli herr of hugsa
 hjarli 16 jarlar.

Meðan Hákon var í Noregi, var góð árferð í landi ok friðr góðr innanlands með bøndum, var jarl lengsta hríð allvinsæll af bøndum; en er á leið æfi Hákonar jarls, þá gerðist þat mjök at um hann, at hann var úsiðugr um kvennafar, gerðist þar svá mikit bragð, at jarl lét taka ríkra manna konur ok [dætr, ok ²⁾] flytja heim til sín, lá hjá þeim viku eðr tvær, sendi þær heim síðan; fèkk hann af því úþokka mikinn af frændum kvennanna, tóko bændr at kurra, sem þrændir ero vanir um alt þat, sem þikkir móti skapi. Hákon jarl hafði fengit afspraka ³⁾ nökkurn, at sá maðr mun vera fyrir vestan haf, er Óli nefnist, ok haldi menn hann þar fyrir konúng, en jarl grunar af frásögn annarra manna, at vera muni nökkurr af konúnga ætt norænni; jarlinum var sagt, at Óli kallaðist girzkr at ætt, en hann hafði þat spurt at Tryggvi Ólafsson hafði átt son þann, er farit hafði austr í Garðaríki, ok þar uppfæðst með Valdamar konúngi, ok hèt sá Ólafir; hafði jarl mjök at spurníngum leidd um þann mann, grundaði hann, at sá enn sami mundi nú vera kominn í vestrLönd. Um vârit eptir Jómsvíkinga orusto stefndi jarl til sín mörgum höfþíngjum austr í landi, þar komu ok at orðsending jarls þeir bræðr,

¹⁾ þannig F; öðrum A. ²⁾ beta við B, C. ³⁾ afspurn, F.

synir Eiríks af Ofrostöðum, Jósteinn ok Karls-
höfuð; þar var ok sá maðr, er nefndr er Þórir ok
var kallaðr klakka, hann var mikill vin Hákonar
jarls; hann var vanr at fara í víking á sumrum,
en stundum rak hann kaupferð til ýmissa landa,
var honum því víða kunnigt fyrir. Hákon jarl
átti húsþing við höfþingja sína, þá er hann hafði
saman kallat; hann segir svá: þat höfum vèr
spurt, at sá maðr er fur vestan haf, er kallast Óli
enn girzki, en ek hygg at sè Ólafr Tryggvason,
ok ef svá er, þá munu vèr skjótt eiga af honum
von hins mesta úfriðar, ef hann fær nökkurn
alla; nú vildi ek þau ráð til fá með yðru sam-
þykki, at vèr mættim í ró hafa ríki þetta, þvíat
mér leiðist at eiga fyrir höndum slíkan úfriðar
ágang, sem vèr höfðum fyrir litlu af Jómsvíking-
um; hefir ek helst hugsat, ef þèr vilit svá, at
koma honum með nökkurum brögðum við lítinn
styrk hingat á vart vald. Höfþingjar kallaðu
þetta lit bezta ráð, sögðu ok svá, at þeir vildi
Hákon jarl hafa yfir sèr, meðan hann væri til,
en engan útlendan höfðingja. Lèt jarl þá kalla
til sín Þóri klavkku, vin sinn, ok mælti til hans:
þú skalt fara kaupferð í sumar, sem nú er mörg-
um mönnum tídt, vestr til Dýslinnar á Írlandi,
en reyndar skaltu skynja, hverr sá maðr er, sem
vestr þar kallast Óli enn girzki, ok ef þú spyrir
þat til sanns, at þar sè Ólafr Tryggvason eþr nökk-
urr annarr af norænni konunga ætt, þá skaltu,
Þórir! ef þú mátt, hafa við hann svikræði nökk-

ur, annathvært at koma honum higat á mitt vald, ella drepa hann sjálf. Þessu játar Þórir, voru þeir Jósteinn ok Karlshöfuð kallaðir á tal við jarl. Þá mælti jarl: þit skulut fara vestr um haf með þessum manni Þóri klökku, ok sverja þess aðr hina styrkaztu eiða, at þit skulitöllu því at fylgja, sem Þórir ferr fram, ef þit finnit Ólaf Tryggvason, ok alt skulit þit þat sanna, sem Þórir segir, ok skulut með engu móti Ólaf vita láta, hverja væl sem Þórir gerir honum, fyrr enn þer komit hingat aptr til Noregs með Ólaf ok stígit fótum á meginland, þá mân ek gera ráð fyrir, svâ at ekki saki til, at þið gerit hann varan við vára ráðagerð; en því skylda ek ykk heldr til þessa enn aðra menn, at Ólafr mun heldr trúnat á leggja ykkra sögn náfrænda sinna heldr enn annarra manna sèr vandalaussa; en í annan stað erut þith reyndir svâ góþir drengir, at þitli gángit ekki á þá eiða, sem þit sverit mèr ok öllum þessum höfþingjum, sem hær ero nú saman komnir. Þeir bræðr báðir senn svaraðo: aldri skal okkr henda svâ úheyrilig skömm, at við svíkim svâ úheyriliga náfrænda okkarn. Jarl mælti: þá er enn til annarr kost, ef þit vilit eigi þenna, at þit skulut á þessum sama fundi vera kvaldir sárum píslum til bana, en þiggja af oss góþar gjafar ok vináttu, ef þit fullgerit þenna vârn boðskap. Nú hvært er þeir talaðu hær um lengr eðr skemmr, þá játaðu þeir um síðir at taka við þessu vælræði, bundo þeir þá swardögum við Hákon jarl

ok alla höfðingja þá, er þar voro, at halda þat, sem Hákon mælti fyrir, heldr enn mæta svâ hörðum afarkostum, sem þeim var heitit ella. Bjöggust þeir Þórir þá sem skjótazt, ok sigldu vestr um haf. Haraldr konúngrgrænski af Vestfold, son Guþraðar Bjarnarsonar, átti Ástu, dóttur Guþbrands kúlu, göfugs manns. Haraldr konúngr hafði á þessu vâri farit austr til Svíþjóðar, ok var þar brendr inni, sem segir í æfisögu hans ¹⁾; höfðu þeir Þórir spurt þau tíþindi, áðr þeir fóro af Noregi; þá var Ásta, kona hans, með barni ok fæddi barn um sumarit eptir; sá sveinn var vatni ausinn at fornum sið, ok hét Ólafr.

[*Vestrferð Þóris klökku*].

94. Þórir klakka kom til Dýslinnar á Írlandi, ok frétti, at Óli enn gerzki var þar með Ólafi kvaran, mági sínum; kom Þórir sér skjótt á tal við Óla, þvíat Þórir var maðr málspakr; en er þeir höfðu opt viðtalazt, þá tók Óli at spurja af Noregi furst af Upplendinga konúngum, hverir þeir voro á lífi, eðr hvert ríki þeir höfðu. Þórir segir slíkt, sem hann spurði, ok svâ þat, at Haraldr konúngr grænski hafði ²⁾ fallit í Svíþjóðu. Þvínæst frétti Óli at Hákon jarli, hver vinsæld hans væri í landi. Þórir svarar: Hákon jarl er svâ ríkr, at engi maðr þorir annat at mæla nè gera enn hann vill, en þat [með þó ³⁾], at hvergi er annarstaþar til nökkurs traustsins

¹⁾ Noregs konúnga, B, C, F. ²⁾ um vârit, batir við C.

³⁾ veldr því, F.

at seá, en þér satt at segja, veit ek margra manna skaplyndi göfugra ok svá alþýðunnar at þess væri fúsaztir, at þar kvæmi nokkurr til Noregs af ætt Haralds ens hárfagra, en vör seám nú engan þann til þar innanlands, ok mest fyrir þá skyld, at þat þikkir nú reynt, at engum dugir at berjast við hann, síðan hann barðist við Jóms-víkínga, svá mikinn styrk sem þeir höfðu. En er þeir höfðu um þetta optliga talat, þá lét Ólafr í ljós fyrir Þóri nafn sitt ok ætt, ok spurði síðan Þóri: hvat ætlar þú, Þórir! segir hann, ef ek kem til Noregs, hvárt bændr munu vilja taka mik til konúngs yfir landit? Þórir eggjaði hann með mikilli ákefð, at hann skyldi fara til Noregs, ok lofaði hann mjök ok hans atgervi; ok enn sagði Þórir svá: nú hefir þú vel gert, Ólafr! er þú duldist eigi lengr fyrir mér, þvíat margar sögur heyrði ek ok margr maðr annarr í Noregi af þinni frægð, ok þér satt at segja, þá var þat einkanliga mitt erendi þessu sinni vestr hingat um hafit, at ek fór at bæn Upplendinga höfðingja ok annarra frænda þinna göfugra, at verða viss, hvat manna Óli sá enn girzki væri, er svá mikil ágæti sluttust af jafnliga; ok ef ek gæti þat sannprófat, sem nú er, at þú værir Ólafr Tryggvason, þá var þat bæn frænda þinna ok allrar alþýðu af Noregi, at þú skyldir þar koma sem skjótast ok gerast höfðingi yfir landinu; sögðu þeir, sem satt er, at jarl hefir engan styrk til at halda ríkinu, ef almúgrinn ríss í móti með

þarlenzkum höfþingja, þó at jarl verði landit harðliga fyrir útlendum víkingum, þá er landherra veitti honum; ok þaðan af er þat, er ek talaða furra daginn, at alt fólk vildi þar hafa konúng yfir sér af ætt Haralds hárfagra; en til þess at þú megir eigi gruna sögn mína hér um, þá ero hér með mér eptir ráði annarra frænda þinna 2 mópursfræendr þínir Jósteinn ok Karlshöfuð. En þegar er Ólafr vissi, at fræendr hans voro þar komnir, þá sendi hann eptir þeim, ok fagnaði þeim með hinum mesta blíðskap; á hann þá ráð ok ræður við þá þóri alla saman, frétti Ólafr þá at erendum þeirra, en þórir segir alt sem furr; þeir Jósteinn höfðu látt um, en sannaðu þat, er þórir sagði. En með því at Ólafr trúði orðum þeirra, en var áðr fúss at fara til Noregs, þá bjó hann ferð sína, hann hafði 5 skip, sigldi hann af Írlandi, þegar hann var búinn, ok til Suðreyja, þaðan til Orkneyja. Þeir þórir voro þar í ferð með honum.

Ættmenn Rögnvalds Mæra jarls.

95. Þá er Haraldr konúgr hinn hárfagri hafði lagt undir sik Norðmæri ok Raumsdal, en felda þá konunga, er þar ræðu áðr fyrir, sem segir í sögu hans, fór hann norðr til Þrándheims um haustið, en setti jarl þann yfir bæði þau fylki, er Rögnvaldr hét, son Eysteins glumru, hann var kallaðr Rögnvaldr enn ríki ok enn ráðspaki ¹⁾, ok var þat mælt, at hvárttveggja

¹⁾ ráðsvinni, B, C.

væri-sannnefni. Rögnvaldr var hinn mesti ástvin Haralds konúgs, ok var í mörgum bardögum ok herlörum, virði konúgr hann mikils. Rögnvaldr jarl átti Hildi ¹⁾, dóttur Hrólfs nefju; þeir voro synir þeirra: Rólf, er kallaðr var Gaunguhrólf ok Þórir þegjandi. Rögnvaldr jarl átti ok frillusonu: hét einn Hallaðr, annarr Einarr, þriði Hrollaugr, þeir voro rosknir menn, þá er hinir skilbornu bræðr þeirra voro fæddir. Í þeim úfriði, er Haraldr konúgr gekk til ríkis í Noregi, flýðo margir útlagar hans vestr um haf ok gerðust víkingar, sátu þeir á vetrum í Orkneyjum ok Suðreyjum, en herjaðu á sumrum í Noregi, ok gerðu þar mikinn landskaða; hafði Haraldr konúgr þá leiðánger úti hvert sumar til landvarnar fyrir víkingum; en hvar sem víkingar vorðu varir við her konúgs, þá flýðo þeir undan ok flestir á hafit út; en er Haraldri konúgi leiddist leiðánger ok úfriðr, þá sigldi hann á einu sumri vestr um haf, hann kom furst við Hjaltland, ok drap þar alla víkinga, þá er eigi flýðu undan; síðan sigldi hann suðr til Orkneya, ok hreinsaði þar alt af víkingum; þvínæst fór hann í Suðreyjar, ok herjaði þar, ok drap marga víkinga, þá er áðr ræðo fyrir liði, hann átti þar orustor margar ok hafði optazt sigr; þá herjaði hann á Skotland, ok átti þar orusto; en er hann kom vestr ²⁾ í Mavn, þá flýði alt fólk undan inn

¹⁾ Ragnhildi, F.

²⁾ austr, C.

á Skotland, ok hafði með sér fê alt þat, er þat mátti; gengu þeir Haraldr konúgr þar á land, ok fengu ekki herfáng; svâ segir Þorbjörn hornklofi:

Menfergir bar margar
margspakr niðar varga
lunds vann sókn á sandi
sand mens í bý randir;
[áðr ferr eljum prúðum
allr her skota þverri
lavgðis seiðs af láði
láðbrautar varð flæja ¹⁾].

Í þessum hernaði var Rögnvaldr Mæra jarl ok bróþir hans, er hét Sigurðr, þar var ok með Haraldi konúgi Ívarr, son Rögnvalds jarls, ok féll hann þar í orosto; en Haraldr konúgr gaf Rögnvaldi jarli í sonarbætr Hjaltland ok Orkneyjar, en jarl gaf Sigurði, bróður sínum, bæði löndin ²⁾. Þá er þeir Haraldr sigldu austr, kom til lags við Sigurð jarl sá maðr, er hét Rauðr ³⁾, son Ólafs hvíta ok Auþar hinnar djúpauggu; þeir herjaðu á Skotland, ok eignaðust Katanes ok Suðrland alt til Ekkjals. Sigurðr jarl drap jarl einn skozkan, er hét Melbrigðatönn ⁴⁾, ok batt höfuð hans við slagálar sér, ok laust kálfanum á tönnina, er stóð út or höfðinu, kom þar í blástr, svâ at hann fékk af því bana,

¹⁾ *bátir við B.* ²⁾ en Haraldr konúgr gaf Sigurði jarlsnafn, ok var hann eptir vestr þar, *bata við B, C.*

³⁾ Þorsteinn rauði, *B, C, F.* ⁴⁾ þannig hinir; *sér ekki í A.*

ok er hann heygðr á Elfinnar ¹⁾ bakka. Guthormr hét son Sigurðar jarls, hann ræð löndunum eptir föður sinn einn vetr, ok dó hann barnlauss; settust þá enn víkingar í löndin, Danir ok Norðmenn.

Viðrtal Rögnvalds ok sona hans.

96. Rögnvaldr jarl spurði austr til Noregs fall Sigurðar bróður síns, ok þat með, at víkingar sátu í löndum hans, bæði á Hjaltlandi ok Orkneyjum, þá sendi hann vestr Hallað son sinn, ok gaf Haraldr konúgr honum jarlsnafn; Hallaðr hafði lið mikit, en er hann kom til Orkneyja, settist hann í löndin, en bæði á haustum ok vörum fóro víkingar um eyjarnar, þeir námu þar nesnám, ok hjöggu strandhögg; þá leiddist Hallaði jarli at sitja í eyjunum, veltist hann or jarldóminum, ok tók havldsrétt ok fór við þat aptr til Noregs. Rögnvaldr faðir hans lét illa yfir hans ferð, segir, at synir hans mundi verða úlfkir síno forellri. Einarr svarar föður sínum: ek hefir litla ást af þér, ok við þá eina sæmð hér uppvaxit, at mēr þikkir allstít fyrir at missa, má mēr eigi annarstaðar verða síðr framkvæmðar auðit enn hér; nú mun ek fara vestr til eyjanna, ef þú vill fá mēr styrk nökkurn, skal ek því heita þér, sem þér mun mikill fagnaðr á vera, at ek skal aldri koma aptr til Noregs. Jarl svarar: þat líkar mēr vel, at þú komir

¹⁾ Ekkjals, B, C, F.

eigi aptr, er mærlítil vãn, at frændum þínum verði sæmð at þèr, þvíat móðurætt þín er öll þrælborin. Fékk jarl Einari eitt lángskip ¹⁾, skipat til hlítar; sigldi Einarr vestr um haustið, en er hann kom til Orkneya, barðist hann við víkinga, þá er sezt höfðo í eyjarnar, feldi hann þá, ok gerðist síðan jarl yfir eyjunum. Hann varð höfþingi mikill ok ríkr.

Einarr jarl hefnir föður síns.

97. Synir Haralds konúgs hárfagra gerðust ofstopamenn miklir, þegar þeir þroskuðust, tóko þeir af lífi jarla konúgs eðr aðra ríkamenn. Á einu vâri fóro þeir Hálfðán háleggr ok Guþröðr ljómi með mikla sveit manna suðr á Mæri, þeir komu á úvart Rögnvaldi jarli, tóko þeir hús á honum, báru at eld ok brendo hann inni með 60 manna; settist Guþröðr þá í ríki þat, er jarl hafði áðr haft, ok litlu síðarr sættist hann við föður sinn, ok gaf sik upp á hans vald. Þá gaf Haraldr konúgr þóri, syni Rögnvalds jarls, alla föðurleifð sína, þar með jarls nafn, ok gipti honum dóttur sína Ólöfu árbót. Hálfðán háleggr tók tvav ²⁾ lángskip ok skipaði mönnum, sigldi hann vestr um haf þegar eptir brennu Rögnvalds jarls. Hálfðán kom í Orkneyjarmjök á úvart, fór Einarr jarl þegar or eyjunum, ok kom aptr á sama hausti at úvörum Hálfðáni; fóro þeirra skipti svâ, at jarl tók Hálfðán hálegg af lífi, sem segir í sögu Orkneyínga jarla. Litlu

¹⁾ tuttogsessu, F.

²⁾ þrjú, B, C.

síðarr fór Haraldr konúgr með her sinn vestr til Orkneyja. En er Einarr jarl spurði, at Haraldr konúgr var austan kominn, fór hann yfir á Nes; þá kvað jarl vísu þessa:

Margr verðr sekr um sauði
seggr með fögro skeggi,
en ek at úngs or eyjum
allvalds sonar falli;
hætt segja mēr höldar
við hugfullan stilli,
Haralds hefik skarð í skildi
skala ugga þat höggvit.

Þá fóro menn ok orðsendingar milli þeirra konúngrs ok jarls, ok sættust þeir at því, at Orkneyíngar skyldo gjalda konúngi ¹⁾ 60 markagulls; bóndum þótti gjaldit ofmikit, Einarr bauð bóndum þá at gjalda einn þetta fê, en þar fyrir skyldi hann eiga öll óðöl í Orkneyjum. Þessu játaðu bæendr fyrir þá sök, at allir enir fátækari menn áttu litlar jarðir, en þeir, er auðigir voro, sögðust munda leysa sín óðöl, þegar þeir vildi. Leysti jarl þá gjaldit alt við konúng; sigldi konúgr um haustit austr til Noregs; átti jarl lengi síðan öll óðöl í Orkneyjum, alt þar til er Sigurðr jarl Löðversson ²⁾ gaf bóndum aptr óðölin. Einarr jarl ræð Orkneyjum lánga æfi, ok varð sótt dauðr, hann átti 3 sono, hét einn Arnkell, annarr Erlendr, 3i Þórfinnr hausakljúfr. Þeir bræðr,

¹⁾ skatt ok, bæta við B, C.
onarson, C.

²⁾ Haraldsson, B; Hákonarson, C.

synir Einars jarls, Arnkell ok Erlendr féllu á Englandi með Eiríki konúngi blóðöx, sem furr er ritat; en Þórfinnr, bróðir þeirra, var lengi jarl í Orkneyjum, hann var höfþingi mikill ok herskárr, ok varð sótt dauðr; fimm voro synir hans: Arnfinnr, Hávarðr, Ljótr, Skúli ok Löðver. Arnfinnr átti Ragnhildi, dóttur Eiríks ok Gunnhildar, sem furr er getit; Ragnhildr reð bana Arnfinni jarli, bónða sínum, en gekk at eiga Hávarð, bróður hans. Hávarðr var góðr höfþingi ok ársæll. Þau Hávarðr jarl ok Ragnhildr voro eigi lengi ásamt, áðr Ragnhildr eggjaði til systurson jarls, þann er hét Einarr ok var kallaðr klíníng, at drepa Hávarð jarl; hét hún Einari, ef hann gerði þetta verk, at hann skyldi vera jarl yfir eyjunum, en hún skyldi giptast honum; en er Einarr hafði drepit jarl, þá vildi Ragnhildr ekki giptast honum, kvað þat hina mestu lýgi, at hún hefði í nökkurum ráðum verit um dráp jarls. Sendi Ragnhildr þá eptir öðrum systursyni Hávarðs jarls, sá hét Einarr harðkjoptr; bað Ragnhildr hann hefna jarls, ok bauð honum þar til slíkt hit sama, sem hún hafði hinum boðit furr; en er Einarr harðkjoptr hafði drepit frænda sinn, vildi Ragnhildr ekki hann eiga. Giptist hún þá Ljóti, bróður þeirra Hávarðar ok Arnfins; Ljótr gerðist þá jarl yfir eyjunum, ok varð höfþingi mikill, hann lét drepa at ráði Ragnhildar Einar harðkjopt. Skúli, brópir Ljóts jarls, fór upp á Skotland, ok gaf

Skota konúgr honum jarlsnafn; fór Skúli jarl ofan á Katanes ok esldist þaðan at liði, þaðan fór Skúli jarl út í Orkneyjar, ok barðist til ríkis við Ljót jarl, bróður sinn, ok fór úsigr, hann flýði yfir á Nes; aðra orusto áttu þeir í Dölum á Katanesi, þar féll Skúli jarl, en Ljótr jarl lagði þá undir sik alt Katanes; var Ljótr jarl hinn mesti hermaðr; hina síðarstu orustu átti hann við jarl þann skozkan, er Margbjóðr hét, ok hafði Ljótr meirr enn hálfu minna lið; en þá gekk Ljótr svâ fast fram, at Skotar viknaðu fur, ok varð skammr bardaginn, áðr þeir flýðo, er lífið þágu, en fjölði féll; hafði Ljótr jarl sigr, en þó fékk hann sár þau ¹⁾, er hann leiddu til bana. Þá tók Löðver, bróðir hans, jarldóm í Orkneyjum, ok var mikill höfðingi, hann átti Eðno ²⁾, dóttur Kjarvals Írakonúgs, þeirra son var Sigurðr digri. Löðver jarl varð sóttanðr, en Sigurðr, son hans, tók jarldóm eptir hann. Sigurðr varð ríkr jarl ok víðlendr, hann hêlt með valdi Katanes fyrir Skotum, ok hafði hvert sumar her úti, hann herjaði í Suðreyjar, á Skotland ok Írland. Þat var á einu sumri, at jarl sá, er Finnleikr hét, kom ofan af Skotlandi með úflýjanda her; Finnleikr haslaði Sigurði jarli völl á Skíðamýri á Katanesi, ok ánefndi dag til orusto. Sigurðr jarl dró her saman; Orkneyíngar voro ekki lúsir til at berjast við ofressli, þvíat svâ er sagt, at ei mundi minni liðsmunr

¹⁾ sótt þá, B. C.

²⁾ Auðnu, F.

enn 7 Skotar um einn Sigurðar mann, fèkk jarl þá ekki lið af Orkneyjum furr enn hann gaf bóndum upp óðöl sín öll í eyjunum til liðs sér. Síðan fór Sigurðr jarl til orosto við Finnleik, ok hafði Sigurðr sigr, en bæendr eignaðust óðöl sín í Orkneyjum.

Fundr Ólafs konungs ok Sigurðar jarls.

98. Ólafr konúgr Tryggvason sigldi liði síno vestan at Orkneyjum, sem furr var getit. En þvíat Pettlands fjörðr var eigi lærr, þá lagði hann skip sín til lægis við Rögnvaldsey (í Ásmundarvág ¹⁾); en þar á vâginum lá fyrir Sigurðr jarl Hlöðversson með eitt ²⁾ lánskip, ok ætlaði at fara yfir á Katanes; en þegar er Ólafr konúgr vissi, at Sigurðr jarl lá þar fyrir, þá lét hann kalla hann til tals við sik; en er jarl kom á konungs skipit, hóf Ólafr konúgr svâ sína ræðu: þat mân þér kunnigt, Sigurðr jarl! at Haraldr konúgr hinn hárfagri fór með her sinn vestr um haf, þá er hann hafði áðr eignazt allan Noreg; vann Haraldr konúgr þá undir sik Orkneyjar ok Hjaltland ok mikit ríki annat hær fyrir vestan háfit; gaf konúgr eyjarnar ok Hjaltland jarli sínum Rögnvaldi enum ríka í sonarbætr, en Rögnvaldr gaf bróður sínum Sigurði; gerðist Sigurðr þá jarl Haralds konungs. Annann tíma fór Haraldr konúgr vestr hínгат á hendr Einari jarli með allmikinn her, gengu þá góðgjarnir menn í milli þeirra Haralds konungs ok

¹⁾ vantur í, B.

²⁾ 3, F.

Einars, ok sættust þeir at því, at konúgr kall-
aði sér allar Örkneyjar ok Hjalldand, lauk svá
með þeim, at jarl galt konúgi fyrir dráp Hálf-
dánar háleggs, sonar hans, 60 marka gulls, en
Einarr jarl hélt löndin af Haraldi konúgi.
Nökkuru síðarr kom austan af Noregi Eiríkr
konúgr Haraldsson, voro þá jarlar, synir Torf-
Einars, lýðskyldir undir Eirík konúg, ok þat
til marks um, at þeir fengu konúgi mikil lið
til hernaðar; en annanu tíma er Eiríkr konúgr
kom til eyjanna, hafði hann brottu með sér
jarlana Arnkel ok Erlend, en setti fyrir löndin
Þórfinn jarl, bróður þeirra; en þeir báðir féllu á
Englandi með Eiríki konúgi. Eptir þat komu
synir Eiríks af Englandi, höfðu þeir þá vald
yfir eyjunum, en þá er þeir fóro hëðan brautu,
skipaðu þeir löndin Arnfinni ¹⁾ jarli, mági sín-
um. Eptir hann tóko ríki bræður hans, furst
Hávarðr, þá Ljótr, síðarrst Lööver, faðir þinn.
Nú hefir þú, Sigurðr! jarldóm yfir ríki þessu, er
ek kalla mína eign, sem alt annat ríki þat, er
átt hefir Haraldr konúgr, ok hverr hans ætt-
manna tekit í arf eptir annann. En með því at
nú hefir svá tilborit, at þú ert kominn á mitt
vald, þá átt þú 2 kosti fyrir höndum; sá er ann-
arr: at þú skalt taka trú rétta ok láta skírast, ok
alt þitt undirfólk, skaltu þá eiga vãn af mér
ath halda slíkt ríki, sem þú hefir áðr, ok þar
með þat, er meira er vert, at rikja með alls-

¹⁾ Þórfinni, F.

valdanda guði eilíflega í himinríkis dýrð, ef þú heldr hans boðorð; hinn er kostr angnarr, ermjök er dáligr ok þessum úlíkr: at nú í stað skaltu deyja, en ek man fara með eld ok usla um eyarnar ok eyða alt þetta ríki, nema fólk vill trú á sannan guð; ok ef þú vill þenna kost upptaka, þá muntu sem allir aðrir, þeir er trú á skurðgoð, eptir bráðan bana hræðiliga kveljast með fjandanum í helvítis logha utan enda. En svá sem jarl var þá kominn, kjöri ¹⁾ hann þann af, er betr gegndi, at taka rétta trú. Var jarl þá skírðr ok alt hans fólk; síðan gerðist hann maðr Ólafs konúngs, ok batt þat eiðum; tók Signrðr jarl þá löndin í lén af konúngi, en fékk honum son sinn í gislíng, er hét Hvelpr eðr Hundi, lét Ólafr konúngr þá skíra sveininn með Löövers nafni, ok hafði hann með sér til Noregs. Því næst sigldi Ólafr or Orkneyjum, en setti þar eptir kennimenn, at síða fólkit ok kenna þeim heilög fræði. Skildu þeir Ólafr konúngr ok jarl þá með vináttu.

[Ólafr konúngr kemr til Noregs].

99. Ólafr konúngr sigldi austr í hafð, ok höfðo þeir allblíðan byr, var konúngr þá enn kátazti, þvíat hann vissi sér engrar vælar ²⁾ von eðr háska, hvárki af frændum sínum nè avðrum þeim, er þar voro í ferð; en jafnan þótti honum undarligt, er frændr hans Jósteinn ok Karls-höfuð voro hljóðir en aldregi glaðir, síðan þeir

¹⁾ þannig B, keyri, A.

²⁾ vælar, B.

fundust vestr á Írlandi. Ólafr konúgr kom af hafi utan at Mostr, gekk hann þar á land, ok lét sèr messu sýngja í landtjaldi; síðan markaði konúgr grundvöll til kirkju í þeim sama stað, sem hann lét messuna sýngja, fékk hann þar smiði til ok alt annat þat er þurfti; lét Ólafr konúgr þá kirkju furst reisa, lagði konúgr þar fè til ok fékk í hendr þángbrandi presti. Þórir klakka sagði Ólafi konúgi, þá er þeir komu við Mostr, at honum var þat eitt ráð, at gera ekki vart við, hvern hann var, ok fara sem ákalligast norðr til Þrándheims á fund Hákonar jarls, svá at engi njósn færi fyrir honum. Þetta sýndist konúgi vel tillagt ok vitrliga, görði hann svá, at hann fór dagfari ok náttfari útleið norðr með landi, sem leiði gaf; kom hann hvergi við meginland, en lá við úteyjar, þá er andviðri voro; en Þórir klakka gaf því þetta ráð til, at hann vissi, at flest alt landsfólkit var gjarnt á alla nýjung, ok í annan stað, hversu frægr Ólafr Tryggvason var þá vorðinn í Noregi af margra manna frásögn; hugsaði hann þat, at svá marga sem Ólafr átti frændr göfga ok tengðamenn, allra mest anstr í landit, ef þeir tæki hann til höfþingja yfir sik, sem vís vâ var, ef þeir vissi hann í land kominn, at þá mundi þegar drífa þar til hans allr landherr, ok vilja ekki annat enn taka hann til konúgs ok esla til ríkis; en sturkr Hákonar jarls var mestr um Þrændalög, ok þótti Þóri jarli ekki ofressli við vitrleik sinn ok liðs-

alla at ráða Ólaf af, ef hann kvæmi norðr þáingat með eigi fleira lið, enn hann hafði, ef Þórir fengi eigi áðr færi [á] at taka Ólaf af lífi, sem þeir jarl höfðu ráð til sett, áðr Þórir lór næsta sinn af Noregi. Fóro þeir nú svá, at landsfólkit varð ekki vart við þá, furr enn eins dags at kveldi komu þeir norðr til Agðaness, lögðo þeir þar til lægis ok tjölduðu yfir; en þegar, er þeir fundu menn at máli, spurðu þeir, at Hákon jarl var þar inn í Þrándheimi, ok þat með, at hann er vorðinn missáttir við bæendr. En er Þórir klakka heyrði þetta, brá honum mjök í brún, þvíat þá var öðruvis enn hann hugði, þvíat eptir Jómsvíkinga bardaga voro allir menn í Noregi fullkomliga vinir Hákonar jarls fyrir þann sigr, er hann hafði fengit ok frelst land alt af úfriði; en nú var illa at borit, at því er honum þótti, at höfþingi mikill var kominn í landit, en bæendr úsattir við jarl, jafnvel þar í landi sem heima á föðurleifð hans sjálfs. Þórir kallaði þá til sín Jóstein ok Karlshöfuð, hann talaði við þá langt einmæli; en er náttaði ok allir menn voro sofnaðir á skipunum, þá stóðu þeir upp bræðr, klæddust hljóðliga, tóko vâpn sín ok stigu á einn bát, þeir ræru at skipi Ólafs konúngs, gengu þar upp leyniliga ok at rekkju konúngs, sögðo naudsýn beiða, at hann gengi á land með þeim; hann gerði svá. En er konúngr hafði niðr sezt, þá féllu þeir báðir til fóta honum, ok mæltu með miklum harmi ok áhyggju: okkr

hefir hent hörmuligr glæpr, svá at við erum dauða fyrir verðir sem vándir svikarar, ok því gefumst við nú upp á þitt vald, at þú gerir við okkr, hvört ¹⁾ er þú vill láta okkr lifa eðr deyja. Konúngr spurði, hvat um er; þeir sögðu þá alt, hversu Hákon jarl hafði nauðgat þeim til at vera í svikræðum við hann með Þóri klökku; ok er þær nú, sögðu þeir, ætlaðr bráðr bani; höfum við fyrir þessa sök verit jafnan hugsjúkir en aldri glaðir, síðan við lórum af Noregi. Konúngr mælti: standit upp skjótt, ekki skal ek ykkur kunna um þetta, þvíat ek væntir, at þetta ok alt annat gáangi eptir guðligri forseá um minn hag, hafit þit vel farit með ykkru máli or því sem at ráða var, leggit nú til nökkut gott ráð, hverju ek skal fram fara. Jósteinn svarar: þá í kveld, er Þórir hafði spurt tíþindi ofan af landi, leiddi hann okkr bræðr á eintal, ok þakkaði okkr, hversu vel við höfðum haldit heit okkr ok særi við Hákon jarl, síðan sagði hann okkr, at hann ætlar á morgin snimma at heimta þik á land upp einnsaman svá sem til ráðagerðar; hann sagðist áðr mundi senda 2 trúnaðarmenn sína í skóg skamthéðan í brott, skulu þeir, þegar hann gerir þeim nökkut mark til, laupa fram ok drepa þik, hefir þetta verit ráðagerð þeirra Hákonar jarls, áðr þeir skildu; ok því skyldo við báðir eiga frjálst at segja þær svikin, þá er við kvæmim fótum á meginland, at þeir ætlaðu,

1) þannig, B; hvat, A.

at þú skyldir vera drepinn furr en við kvæmim á land; en nú hefir svá til borit at þú lifir, en við erum lausir allra svardaga ok fastmæla við þá Hákon jarl. Nú er þat hit fursta okkart ráð, at þú setir í skóginn þína trúnaðarmenn, svá at þú verðir skjótari at bragði, at veiða þenna níþíng Þóri í þeirri snöru, sem hann hefir yðr ætlat. Konúngr mælti: þetta ráð skal alt hafa, sem þit hafit hugsat, en hvárt vilit þit þetta verk vinna, eðr skal ek aðra menn til fá. Þeir svörðu báðir senn: at þaðan í frá skulu þeir öllu því fram fara, sem honum er bezt viljat. Segir konúngr þá, at þeir skulu fara í skóginn ok laupa fram, þegar hann bregðr upp glófa sínum. Gekk þá konúngr út á skip sitt, svá at enginn maðr varð varr við.

Dráp Þóris klökku.

100. Snemma um morgininn kom Þórir á skip Ólafs konúngs, ok bað, at þeir mundi ganga á land 2 samt til ráðagerþar. Konúngr segir þat vel mega; ok er þeir komu á land, ok ætlaðu niðr at setjast, þá vildi Þórir þar sitja, er hærra var undir, en konúngr vildi þat eigi, brá hann þá uppglófa sínum með hægri hendi. Þeir Jósteinn ljópu or merkinni ok 2 menn aðrir, vurðu þeir bræðr skjótari, þeir hjöggu báðir senn til þess ens vanda svikara Þóris, svá at hann fékk þegar bana. En er menn Þóris, þeir er hann hafði ætlat til at drepa konúng, sá þessi tíþindi, þá námu þeir staðar, þeir Jósteinn snèru ímóti

þeim ok drápu þá báða. En aðrir menn Þóris, þeir sem á skipi voro, báðu sér griða, ok þat veitti konúgr þeim, gerðust þeir allir hans menn ok bundo þat eiðum.

Bardagi Hákonar jarls við bændur.

101. Hákon jarl gerðist svá mikill illlifu-
aðar maðr um kvenna far, at hann gerði sér
allar konur jafn heimilar, hvárt sem voro mæðg-
ur eðr systir, meyjar ríkbornar eðr manna kon-
ur, ok í mörgu öðru gerðist hann grimdarfullr
við sitt undirfólk, fyrir því var hann þá kall-
aðr, sem síþan hefir haldist, Hákon enn illi.
Maðr er nefndr Brynjólfr, ríkr maðr ok vin-
sæll, hann bjó í Gaulardal; Brynjólfr átti konu
væna ok vel at sér um marga luti. Á einni nótt
sendi Hákon jarl sína menn til Brynjólfs þess
erendis, at þeir hafi brottu konu Brynjólfs ok
færi jarli; Brynjólfr var kominn í sæng hjá
húsfreyju sinni, er jarlsmenn komu á bæinn,
þeir báru upp fyrir Brynjólfi sitt eyrendi, sögðo,
at þat var boðskapr jarls, at Brynjólfr sendi
konu sína jarli. Brynjólfr svarar: fátt lætr
jarl þessi úmælt eðr úgert, þat er ílt er, ok svá
er hann nú vanstiltr í sínum vândskap, at eigi
er örvænt, at skjótt steypi hans ríki ¹⁾, ok hann
láti herfiliga sitt líf, þvíat þetta fólk er í miklum
naudum ok vandræðum, er undir honum verðr
at búa; gerit þér nú skjótt annattveggja, at þér
dragizt í brotto, ella bíðit þér bráðliga þá skömm,

¹⁾ ofríki, C.

at þær megit vel báðar hendir á festa. Þótti sendimönnum sinn kostur sá líkaztr at fara aprt við svá búit, en er þeir komu til jarls, sögðu þeir honum sín erendis lok. Jarl svarar: alt skal Brynjólfi fyrir eitt koma, láta skal hann konona eðr liggja drepinn ella. Sendi jarl þá mikit lið, en er þeir menn komu á bæ Brynjólfs, báru þeir fram orð jarls. Brynjólfr svarar: þat er nú líkamt, at ek hafi eigi liðsafla við yðr at sinni, en þó má vera, at jarl taki um síðir makliga úsæmd ok niðran fyrir sinn ofsa ok údádír. Spratt hann þá upp, ok tók herklæði sín ok væpn, gekk síðan brotto með mikilli reiði; en sendimenn tóko konuna ok færðu jarli. Brynjólfr fór í bygðina, ok kallaði saman bændr ok kærði fyrir þeim sitt mál, ok hvern úsóma jarl sýndi honum. Nú er sú beiðni mín, segir hann, at vèr stefnum saman liði, ok förum at jarli, berjumst við hann eðr brennum hann inni; er oss þat hin mesta skömm, ef ver þorum eigi at reka af oss slíka ilsku. Nú þó at mæð sè mín svívirþing nálæguzt, þá mæn eigi langt liða, áðr fleiri munu eiga um slík vandræði at tala, ef ekki er at gert, kann vera, at þá sè nokkurir svá röskir at eigi þoli jarli hvern úsóma, þó at þær vilít nú ekki vikjast undir mína nauðsýn. Allir bændr, þeir er þar voro samau komnir, rómaðu vel ræðu Brynjólfs, kallaðu ena mestu vârkun at hraustum manni lægi slíkt í miklu rúmi; var þá við sjálft at þeir mundi upphlaupa.

102. Litlu síðarr var Hákon jarl at veizlu í Gaulardal, þar sem heitir á Meðalhúsum, en skip hans lágu út við Viggju. Ormr lyrgja er nefndr ríkr bóndi, hann bjó á bæ þeim er heitir á Býnesi, Ormr átti þá konu, er Guðrún er nefnd, hún var dóttir Bergþórs af Lundum. Guðrún var kallut lundasól, þvíat hún var kvenna fríðust. Hákon jarl sendi þræla sína til Orms lyrgju þeirra erenda at færa jarli konn Orms; þrælar komu á Býnes ok báru fram sitt erendi; Ormr tók því ekki fjarri, bað þá fara furst til náttverþar, en áðr þrælarnir voro mettir, komu margir menn or bygðinni til Orms, sem hann hafði orð til sent; lét Ormr þá engan kost at Guðrún færi með þrælunum. Guðrún mælti til þrælanna: segit þau mín orð jarli, at ek mân eigi til hans koma, nema hann sendi eptir mér Þóro af Rínul; Þóra var húsfreyja rík ok ein af unnastum jarls. Þrælarnir fóro á brotto mjök reiðir, en heitaðust fast við bónda ok hús-freyju, sögðo at þau mundi þessa iðrast, áðr skamt liði þaðan, ok at þeir skyldi svá koma þar öðru sinni, at þeim þætti sá hinn bezti báðum at gera vilja jarls; skildu þau við þat. Ormr skar upp herör ok sendi til Haldórs á Skerðingssteðju, en Haldór lét þegar fara ör frá sèr, sendu þeir Ormr örvarboð fjögurra vegna í bygðina, ok létu þat boði fylgja, at allir vígir karlar

skyldo fara með vopnum at Hákon jarli ok drepa hann; ok eptir örvarboði ljóp upp múgr manns, ok sótti þat lið alt til Meðalhúsa. Hákon jarl fèkk njósn af herhlaupi þessu, fór hann þá með alt lið sitt af bænum í dal einn djúpan, er síþan er kallaðr Jarlsdalr, leyndust þeir þar. Eptir um daginn hafði jarl njósn alt af bónda herinum; bæendr tóko vegu alla, ætlaðu þeir helzt, at jarl mundi farinn út til skipa sinna, en fyrir skipunum ræð þá Erlendr, son jarls, hann var enn mannvænligazti maðr. En er náttaði, þá dreifði Hákon jarl liði síno, bað hann sína menn fara markleiði út til Orkadals; mân engi maðr gera yðr mein, segir hann, ef ek er hvergi í nánd, segit Erlendi syni mínum, at hann fari með skip vor út eptir firði, ok svâ suðr á Mæri til fundar við mik, þvíat ek mân þángat fara, þegar (nökkut ¹⁾) dreifist herr bónda, en ek mun vel fá leynzt í fylsknum nær oss, meðan þeir leita sem ákafazt eptir mæ, ok þeir halda saman flokkinum. Fóro jarlsmenn þá brottu, sumir út til skipanna á fund Erlends, en þeir heim í byggð, er bú áttu; jarl var eptir ok þræll hans, sá er hét Þormóðr ²⁾ karkr, þessi þræll hafði Hákon jarli verit gefinn at tannfè, þá er hann var barn, þvíat þeir voro jafngamlir báðir; fóro þeir jarl þá at leita sèr hælis, reið jarl en Karkr gekk; en er þeir komu at á þeirri, er Gaul heitir, var íss á ánni mjök vökótr; jarl

¹⁾ er náttar ok, B, C.

²⁾ eðr lætir við B.

fór af baki, ok hratt hestinum í vök eina, ok þar lét hann eptir möttul sinn, ok festi við ísbrúnina, svá at eigi mátti með öllu ofan reka, fóro þeir þá til hellis þess, er síðan er kallaðr Jarls-hellir; þeir lágu þar um hríð ok sofnuðu, en er þeir vaknaðu, mælti þrællinn: dreymdi mik nú, herra! jarl spurði, hvat hann dreymdi. Mèr þótti, segir hann, við vera hér í hellinum, ek sá, at mikill maðr, svartr ok illiligr, fór neðan at hellinum, ok hræddumst við, at hann mundi inn-ganga í hellinn, mèr þótti hann stað nema fyrir hellisdurunum ok mæla: nú er ulli dauðr, síðan gekk hann brott ok upp til fjalls, en ek vaknaða. Jarl mælti: þar mun Erlendr, son minn, vera drepinn. Karkr sofnaði öðru sinni, ok lét enn illa í svefninum sem furr, en er hann vaknaði, spurði jarl: hvat dreymdi þik nú? Þrællinn svarar: mèr þótti þessi hinn sami maðr aka ofan or fjallshlíðinni, en er hann kom at hellinum, mælti hann til mín: seg þú jarli, at nú ero lokin sund öll. Jarl svarar: skamt segir þú þá eptir lífdaga várra.

Dráp Erlends jarlssonar.

103. Eptir dráp Þóris klökku hélt Ólafr konúgr utan 5 lángskipum á fjörðinn, en þar reri innan at móti Erlendr, son Hákonar jarls, með 3 ¹⁾ skipum; logn var veðrs, ok nálgaðust skjótt skipin, er hvárir reru á mót avðrum; en er skamt

¹⁾ 4, B.

var milli þeirra, grunaði þá Erlend, at úfriðr mundi vera, snèru þeir þá sínum skipum at landi. Ólafr konúngr sá þá lángskip róa innan móti sér, ok hugði hann, at þar mundi fara Hákon jarl. En er þeir Erlendr snèru undan, þá bað konúngr sína menn róa eptir þeim sem ákafast; en er þeir Erlendr voro mjök svâ komnir at landi, þá røru þeir á grunn, ljópu þeir þegar fyrir borð, ok leitaðu með sundi til lands; þá rendi at skip Ólafs konúngs; konúngr sá hvar maðr svanu forkunnliga friðr, hann greip hjálmvölinn, ok kastaði at þessum manni, kom þat högg í höfuð Erlendi, syni Hákonar jarls, svâ at haussinn brotnaði til heila, lèt Erlendr þar líf sitt; drápu þeir Ólafr þar margt manna; sumt liðit komst undan með flótta, sumt tóko þeir ok gáfu grið, ok hölðu af tíþinda sögn; var þá sagt konúngi, at þessi maðr, er hann hafði drepit með hjálmvelinum ¹⁾, var Erlendr son Hákonar jarls, ok þat með, at bæendr hölðu farit at Hákon jarli með úfriði, ok hann var vorðinn forflótta fyrir þeim, ok dreift var öllu hans liði. Hákon jarl ok Karkr dvöldust skamma hrið í hellinum, stóðo síþan upp, ok gengu á bæinn Rímul; sendi jarl þá Kark til Þóru, ok bað hana koma leyniliga á sinn fund. Hún gerði svâ ok fagnaði vel jarli, er þau fundust; jarl mælti til hennar: veizt þú nökkut þat leyni hér á bæ þínum, at þú megir fela mik um nökk-

¹⁾ þannig B; hjálmunvelinum, A.

urra náttu sakir, þartil er bændr rjúfa samnaðinn? Þóra svaraði: þat mán mér eigi verða auðveldt at varðveita þik hér á laun; munu úvinir þínir hér koma at ransaka bæ þenna sem vandligast, ok avll nálæg leyni; mun því hér framarr leitat enn hvarvitna annarstaðar, fyrir þá skyld, at mörgum mönnum er kunnigt, at ek mán hjálpa þér alt slíkt er ek orka; en þó er sá staðr einn á þessum bæ at ek mundi eigi kunna at leita þvílíks höfðingja sem þú ert, þat er svínabæli. Þóra fylgði þeim þángat. Þá mælti jarl: þetta fylskni er vel fengit ok vitrliga, hér skulu vèr umbúast, lífsins skal nú furst gæta, meirr enn hirða hvárt herbergið er allríkmannligt; tók þá þrællinn, ok gjörði þar mikla gröf, ok bar brottu moldina, en þau jarl ok Þóra sátu meðan ok talaðu, sagði hún þá jarli þau tíðindi, er hún hafði ný spurt, at Ólafr Tryggvason var kominn í fjörðinn, ok hann hafi drépit Erlend son jarls. Síðan gekk Hákon jarl í gröfina, ok Karkr þræll með honum; Þóra fékk þeim nóga vist ok drykk, ok þar með ljós ok aðra luti, þá er þeir þurftu at hafa, því næst burgði hún aptr gröfina með viðum, ok sópaði á osan moldo ok myki, síðan rak hún þar yfir svínin, tráðu þau niðr taðit svâ, at ekki nývirki sá á. Gekk Þóra þá heim til bæjar, vissi engi maðr at jarl var þar nema hún ein; svínabæli þat var undir steini einum miklum.

Drepinn Hákon jarl af Karki.

104. Bændr þeir, er í atföör höfðo verit við Hákon jarl, fóro þegar á fund Ólafs Tryggvasonar, er þeir spurðu, at hann var í land kominn, fagnaðu þeir honum með öllum bliðskap ok góðvilja, ok segja svá: þess er oss vorðinn mikill tímadagr, er vèr náðum þik finna, ok svá væntum vèr, at þèr skal verða; vèr ætlaðum eptir Jómsvíkinga bardaga, at enginn mundi slíkr höfðingi sem Hákon jarl sakir sigrsæli ok margra annarra luta, er hann hafði til höfðingskapar; vildi þá alt landsfólk ekki annat enn halda jarli til ríkis; en síþan hans ilska ok údáð hefir svá mjök gengit or dæmum, at með engu móti er þolanda, þá er nú vorðinn öllum mönnum svá leiðr hans úsómi, at því síðr heldr hann ríkinu hëðan af, at hann skal þegar týna lífinu sem vèr nám honum; trúum vèr, at þat verði gert með þínu fultingi ok hamíngju, svá giptusamliga sem þèr hefir tiltekizt um drápit Erlends, sonar hans; því viljum vèr biðja, at þú gerist höfðingi yfir þessum flokki, ok biðir svá hærri tignar, þvíat vèr vitum, at allr landherr vildi helzt þjóna undir afkvæmi Haralds ens hárfagra, þóat eigi sè jafn ágætr maðr til sem þèr erut. Ólafr varð glaðr við ræðu þeirra. Gerðo þeir þá samlagh sitt, tóko bændr Ólaf til konúngs yfir sik, höfðo allir eitt ráð at leita eptir Hákonni jarli, þeir fóro upp í Gaulardal, þótti mönnum þat líkazt, at jarl mundi vera á Rímul, ef

hann hefði til mannabygða leitað, þvíat engi var jafnkærr vin jarls í þeim dal sem Þóra; en er þeir komo at ánni Gaul, fundu þeir möttul jarls í vökinni ok svá hestinn nökkuru neþarr rekinn í eyri eina, en er þeir kannaðu möttulinn, talaðu nökkurir menn, at jarl mundi týnzt hafa í áanne, ok því þyrfti eigi lengr at leita hans. Þá mælti einn gamall maðr: eigi kunnit þer við slægðarbrögð jarls, ef þer trúit hann týnzt hafa í á þessi, en þer skilit eigi, at þetta er prettr hans at blekkja yðr. Konúngr segir at svá var, samþyktu þat allir, ok hældu fram ferð sinni, þar til er þeir komu á bæinn Rímul, þeir brutu þar upp hvert hús, ok leitaðu jarls bæði úti ok inni, sem Þóra hafði getið til, ok fundu hann eigi; þá átti Ólafr konúngr þing úti í garðinum, stóð konúngr upp á stein þann hinn mikla, er þar var hjá svínabælinu, skaut konúngr á erendi, talaði hátt ok hvelt, ok segir svá: þat er mönnum kunnigt, at vèr höfum leitað eptir Hákon jarli, en fyrir því at vèr finnum hann eigi at sinni, þá skulu þat allir vita, at þeim skal ek gjalda makliga ömbun ok mikit verkakaup, er verðr banamaðr jarls. Því næst fór Ólafr konúngr með alt lið sitt brottu af bænum Rímul ok inn á Hlaðir, ok settist þar. Hakon jarl ok þrællinn voro í gröfnni, þeir heyrðu fullgerla, hvat Ólafr konúngr talaði. En er konúngr var brottu ok hans menn, mælti jarl við Kark: mikill máttir ok ógn fylgir þessa mánnns mali, ek hefir verit

staddr í mörgum háska ok mannaunum, ok hefir þat mælt verit, at ek væra eigi manna hræddaztr, en nú við einsaman orð Ólafs þessa greip óttinn mitt hjarta svâ fast sem aldri furr, at minn hugr fyllist áhyggju ok hræðslu af hans ógnar orðum; leit jarl þá til þrælsins, ok sá hans yfirbragð ok áseónu mjök dökkna ok litverpast. Jarl mælti til hans: hvat er nú, hví ertu svâ bleikr en stundum svartr sem jörð, er eigi þat, at þú vilir svikja mik? Karkr svarar: eigi er þat, en hitt má þèr eigi undarligt þikkja, at ek hræðumst orð þessa manns eigi síðr enn þú. Jarl mælti: má þat fyrir því, at vèr vorum á einum degi fæddir, mân ok skamt verða millum dauða okkars. En er náttaði snæddu þeir báðir samt, ok drukku af einu keru. Jarl hêlt vöku fyrir sér um nóttina, þvíat hann trúði illa þrælinum, en Karkr svað bæði fast ok lengi, en þó vaknaði hann um síðir, sá hann jarl vaka. Karkr mælti: dreymdi mik enn, herra! ek þótti sem við værim báðir á einu skipi, ok skyldi ek stýra. Jarl mælti: þar ræðr þú nú fyrir lífsstundum hvárstveggja okkars, ok ver þú mèr trúrr, sem þú átt at vera, þarfyrir skaltu hafa af mèr góða ömbun, ef hèr aðrir dagar koma. Karkr sofnaði öðru sinni ok lét illilega, en er hann vaknaði, spurði jarl, hvat hann dreyndi? Hann svarar: á Hlöðum var ek nú, ok lagði Ólafr Tryggvason gullmen ¹⁾ á háls mèr, ok

¹⁾ gullhríng, F.

enn þótti mér hann gefa mér einn mikinn hest. Jarl mælti: þar mân Ólafr láta hring blóðrauðan um háls þér, ef þú kemr til hans, vara þik svâ, at hann mân láta afhöfðá þik, ok þó eigi örvænt at síðan láti hann þik uppfasta til háðungar, ok gefi þér svâ hest. En af mér muntu gott hljóta, svo sem furr hefir verit, ef þú svíkr mik eigi. Síðan vökðu þeir báðir, svâ sem hvârgi tryði öðrum, en móti deginum sofnaði jarl, hann lét brátt illa í svefninum, æpti ógurliga, ok skaut undir sik hælunum ok hnakkunum, svâ sem hann mundi vilja upprisa; við þat varð þrællinn felmsfullr af ¹⁾ hræðslu; hann greip mikinn kníf ok hvassan af linda sèr, hann lagði knífinum í gegnum barka jarls ok skar út or, þat var bani Hákonar jarls; síðan sneið Karkr höfuð af jarli, ok ljóp á brottu með; kom þrællinn inn á Hlaðir um daginn eptir, hann færði Ólafi konúngi höfud Hákonar jarls, ok segir alla atburði um ferð þeirra jarls, svâ sem nú var áðr tíndt. Þá mælti Ólafr konúngr: fyrir hverja sök sveikt þú jarl? Karkr svarar: ek drap mest jarl fyrir þau hin sögru fyrirheit, er þú hœzt þeim manni, er banamaðr hans vyrði, ok þat annat, at ek vissi varla, hvat ek skyldi athafast við þau hræðiligu læti, sem jarl hafði í svefninum. Konúngr mælti: þat skal ek efna, sem ek hêt þarum, at láta þik hafa makliga ömbun fyrir þitt starf, ok leiða svâ þeim, er eptir lifa, at svíkja sína lánar-

¹⁾ þannig F; ok, A.

drottna; þó ath þú þjónaðir illum, þá var hann þó alt at einu þinn herra, ok áttir þú honum gott at launa, ok eigi mundir þú at síðr hafa svikit, þó at þú hefðir átt góðan lánardrottin; lét konúgr hann þá útleiða, ok lét höggva af honum höfuð; síðan lét konúgr taka höfuð Hákonar jarls ok Karks, fór þá Ólafr konúgr ok fjöldi bónda með honum út til Niðarhólms ¹⁾, sá hólmr var þá hafðr til þess at drepa þar þjóla ok illmenn, stóð þar gálgi, þar lét konúgr atbera höfuðin bæði ok festa upp, gekk þá til allr herrinn, ok æpti upp ok grýtti at höfði jarls, ok mælti, at þar skylði fara niðingr með öðrum niðingum. Eptir þat voro menn sendir upp í Gaulardal, ok tóko þeir bók jarls or gröfnni, drógu brott ok brendo; ok svâ varð mikill rómr at sjandskap þeim, er Þrændir gerðo til Hákonar jarls, at engi maðr mátti nefna hann annann veg enn jarl enn illa, var þat kall haft um allan Þrándheim ok víða annarstaðar bæði innanlands ok utanlands. En þó má þat segja af Hakoni jarli, at hann hafði marga luti til at vera höfþingi, hann var maðr stórættaðr í allar kynkvíslir, spakr at viti, ef hann hefði viljat til góðs hafa, ok kœnn við alla ríkisstjórn, snarpr ok harðfengr í orostom, ok bær opt haniúngju til at vega sigr á sínum úvinum; svâ segir Þorleifr Rauðfeldarson:

Hákon vitum hvergi
hafizt hefir runn af gunni

¹⁾ Nidaróss ok hólms, B.

fremra jarl und ferli
fólk ránar þær mána.

Hákon jarl var avrlyndr af fé við sína menn ok lángan tíma vinsæll af alþýðu innanlands; en hina mestu úhamíngju bar slíkr höfþingi til dánardægrs síns, ok var þat í öðru lagi eigi undarligt, þvíat Hákon jarl var allar stundir undirhyggjufullr, útrúr ok svikall bæði við vini ok úvini, hinn rammazti guþnifþingr ok blótmaðr, var þá ok sá tími kominn, er alsvaldandi guþ hafði furættlat, at blótskapr ok heiðnin ok þessi hinn vandi úvinarins erendreki Hákon jarl skyldi fyrirdæmast, en í staðinn skyldikoma heilög trúa, ok réttir siðir blómgast fagrliga um norðrlönd fyrir góðviljafulla ástundan þessa blezaða guðs drottins sendiboða Ólafs Tryggvasonar. Þá er Hákon jarl var drepinn, hafði hann verit jarl 50 ok 3 vetr frá því er Sigurðr jarl féll faðir hans; þá var Hákon hálfþrítögr, er faðir hans féll, en nú skorti hann 2 vetur á sextígi, er hann var drepinn.

*Ólafr Tryggvason til konungs tekinn
yfir Noreg.*

105. Ólafr konúgr sat at Hlöðum furst eptir fall Hákonarjarls. En er þessi tíþindi spurðust, at Hákon jarl var drepinn, en Ólafr Tryggvason kominn í stað hans, þá sóttu á hans fund allir höfþingjar ok ríkismenn or Þrændalögum ok margt annat fólk, voro allir með einu samþykki, at þeir báðu hann vera konúng yfir sèr,

ok buðu honum sína þjónusto ok góðviljafulla lýðni; tjáðu þat fyrir honum, at þeir máttu eigi lengi höfðingjalausir vera við þau tilfelli, sem þá höfðo vorþit; sögðu þat, sem satt var, at þeir áttu vãn af jörlum Eiríki ok Sveini hinna mestu harðinda fur þys þann, er þeir höfðo gert at Hákon jarli föður þeirra. Ólaf þóknaðist vel tal þeirra. Var þat þá ráð þeirra allra samt, at stefna 8 fylkna þing í Þrándheimi, kom þar saman allmikit fjölmenni, er til sótti um öll Þrændalög. En er þingit var sett, stóð Ólafr upp, ok kvaddi sér hljóðs, tók hann síðan til máls: þat mán öllum mönnum kunnigt, þeim sem hér ero saman komnir, at Haraldr hinn hárfagri var lánga æfvi einvalds konúngr yfir öllum Noregi, tók hann sumt ríki með náðum ¹⁾, en sumt vann hann undir sik með hernaði; setti hann þau lög, at hverr hans ættmanna, sá er karlsíft væri at lángeðga tali frá honum kominn, skyldi vera konúngr ok taka ríki eptir föður sinn; en þvíat Haraldr konúngr átti marga sono, þá skipti hann ríki með þeim, svá sem honum þótti hæfa, ok setti þat með, at einn skyldi vera yfirkonúngr (í senn ²⁾) landsins, þó at fleiri væri jafnkomnir til fyrir ættar sakir. Nú með því at þetta fólk er höfðingjalaust, en hefir þolat áðr lengi rángligt ríki ok yfirboð, þá vil ek hjóðast til, eptir því sem margir höfðingjar ok ríkismenn hafa áðr beidt, at gerast yðvarr konúngr, ef þær vilit

¹⁾ at erlönum B, C, F. ²⁾ batir við C.

vera mínir þegnar; sýnist mér svá fyrir sumra luta sakir, sem vart samfélagh væri eigi úmakligt, at hvárir mætti aðra styðja ok styrkja til rættra framferða; hefir yðrborit mikinn vanda til handa at sitja fyrir fullkominni reiði sona Hákonar jarls ok annarra frænda hans ok vina fyrir aftöku jarls; eigit þér þaðan vãn hinna mestu afarkosta, ef þér hafit engan höfðingja styrk í móti, sem þér hafð áðr kært fyrir mér; en í annann stað á ek at drífa mikinn vanda, svá lángan missi sem ek hefir beðit minnar sæmdar, þvíat lánga æfi hefir ríki í þessu landi verit deilt gripdeildum, ok löngum viðgengizt öfund ok rángindi; þar furst er Eiríkr blóðöx drap Ólaf föðurföður minn ok marga aðra bræðr sína, þvíat fyrir ágirni sakir vildi hann einn hafa ríki þeirra: þar næst kom til ríkis Hakon Aðalsteinsfóstri, ok unni hann sæmdar frændum sínum, þeim sem eigi risu með ofbeldi ígegn honum; skipaði hann þá Tryggva, föður mínum, þat ríki, sem faðir hans hafði áðr átt, ok gaf honum konúngsnafn; hélt hann því ríki, meðan Hákon konúgr föðurbróðir hans lifði, ok voro þeir hinir mestu ástvinir: en er Eiríkssynir höfðu ríki tekit, þá sviku þeir Tryggva konúng föður minn, ok drápu hann í trygð, at ráði Gunnhildar móður sinnar, þá er ek var í móðurkviði. Sú hin sama Gunnhildr setti margar gildirur með sinni slægð at veiða mik ok af lífi taka, þegar ek var fæddr; var Ástríðr móðir mín ok ek enn fursta vetr leyni-

liga á Ofrostöðum með Eiríki föður hennar, en fyrir umsát ok vælræði Gunnhildar treystist hann eigi at halda okkr lengr hær í landi; fór móþir mín þá með mik huldu höfði ok heldr fátækliga austr í Svíþjóð, þar dvöldumst við 2 ár í útlegð með Hákon gamla, hefði Gunnhildr þá fángit mik með svikræðum fyrir sína sendimenn, ef sá góði maðr Hákon gamli hefði eigi haldit mik með valdi ok höfðingskap fyrir hennar eptirsókn, fyrir sakir vinskapar við Eirík móðurföður minn. Því nærst þá er ek var þrèvetr, fórum við móðir mín or Svíþjóð skipferðir, ok ætlaðum austr í Garðaríki á fund Sigurðar bróður hennar; þá mættu við víkingum, ok vorum hertekin ok seld mannsali, en sumt fönoneyti okkart drepit, skildi þar með okkr móþur minni, svá at ek sá hana aldri síþan; ek var þá seldr við verði sem aðrir mannsalsmenn ¹⁾; var ek 6 vetr í þeirri ánauð á Eistlandi, þar tiler Sigurðr, móðurbróðir minn, leysti mik þaðan, ok flutti mik þaðan með sér austr í Garðaríki, þá var ek 9 vetra; aðra 9 vetr var ek í Görðum enn í útlegð, þó at fyrir manndóms sakir góðra höfðingja væra ek þar vel haldinn; þar næst var ek á Vindlandi 3 vetr, en 4 fyrir vestan haf í hernaði; hefir ek þessar stundir, sem ætla má, þolat vâs ok erfði, en haft þat eina frelsit, er ek var með útlendum þjóðum ok úkunnum, haft nú nálíga þat eina til framfluttníngar liði mínu, er ek hefi vorþit til at

¹⁾ þannig B; manns menn A.

hætta lífi mínu ok minna manna, ok þar með
haft í háska þat er enn er meira verdt, þó at
ek greina þat eigi at sinni, þvíat margan mann
saklausan höfum vèr rænt síno gódsi, en suma
lífinu með, sem hermanna háttr er; en þeir menn
hafa setit yfir eignum vorum ok ættleifð, sem
eigi voro mjök makligir, er sátu um líf vârt ok
vârra frænda með margföldum svikræðum, sem
var Gunnhildr konúnga móðir ok synir hennar,
en þó höfðo þeir ætt til þess at vera konúngar,
ef þeir hefði eigi meira ágirnzt enn þeir áttu at
rétto. En þessi höfþingi, sem hêr var nú fur
skemztu, Hákon jarl, hafði burði til þess at halda
föðurleifð sinni ok hafa jarlsnafn ok lèn af rétt-
um Noregs konúngi; en hitt voro hin mestu
rángindi ok úlög, at hann reði nálíga einu öllum
Noregi, en haun drap niðr konúnga þá, er hann
átti undir at þjóna, suma með bardögum, en
suma með svikræðum, sem ek mundi hafa mið
á mèr, ef hans illvili hefði fengit framkvæmd,
þvíat hann sendi þóri klökku vestr um haf at
koma mèr með vælum vestan ok á vald jarls,
ella skyldi þórir drepa mik, sem þeir menni
sumir vitu, sem hêr ero á þínginu. Nú vænti
ek þess, at engi maðr sê hêr í þessu landi, at
réttum lögum, jafnnærr konúngdóminum sem ek
fyrir ættar sakir, ef þat er vili höfþíngja ok
samþykki alþýðu. Lauk Ólafr svá sinni ræðu,
at allir harmaðu, hversu lánga eynd ok útlegð
hann hafði þolat; hljóp þá upp múgr ok marg-

menni, ok vildo ekki annat heyra enn Ólafr Tryggvason væri konúgr; var þá Ólafr Tryggvason til konúgs tekinn á alsherjarþingi yfir land alt, svá vídt sem haft hafði Haraldr enn hárfagri, ok dæmt honum ríki at fornum lögum; hétu bæendr at fá honum styrk fjölmennis til at fá ríkit ok síðan at halda, en konúgr hét þeim ímóti lögum ok landsrètt, ok at halda þá við ágangi ok ofsókn Hákonar sona ok allra annarra, þeirra er eptirmál vildo veita [um] aflöku jaris: Tók Ólafr konúgr sèr þá hirð; þess getr Þórðr Kolbeinsson í Eiríks drápu:

Meinremmir ¹⁾ brá manna
margs fýsa sköp varga
ljóða litlu síðarr
læ Hákonar æfi;
en til lands þess er lindar
láðstafr vegit hafði
hraustr þá er herr fór vestan
hygg ek komi ²⁾ son Tryggva.

Frá lífláti Albant ok Sunnifu.

106. Á dögum Hákonar jarls andaðist einn konúgr vestr á Írlandi, hann átti eptir eina dóttur, er hét Sunnifva, hún var vitr snimma ok vel kristin, þvíat Írland hafði lengi kristit verit. Sunnifa var hin fegrsta mæðr ok þá roskin at aldri, er þessi frásögn gerðist, hélt hún ríkit eptir föður sinn með forræði göfugra frænda sinna ok vina; en með því at Sunnifa hafði ríki mikit, en

¹⁾ meinrennir, *F.* ²⁾ komu, *A.*

var sjálf hin frídazta sýnum, þá gerðist til einn heiðinn hervíkingr at biðja hennar; Sunnifa vildi því síðr giptast heiðnum manni, at hún hafði staðfest í hug sér at þjóna einum guði í hreinlifi ok eiga engan mann á jarðríki; tók víkingrinn þá at herja á ríki Sunnifo, ok marga vega þröngva hennar kosti, ætlaði hann svâ at nauðga henni til samlags við sik. Sunnifa stefndi þing með sínum mönnum, ok er saman voro komnir frændr heunar ok vinir, segir hún svâ: ek hefi yðr samankallat, hinir kærastu vinir! til ráðagerðar um ríki þetta, er ek hefir stjórnat nökkura stund með yðr, en nú tekr mik at þröngva ofsi ok ágánger illra manna, sem allra þeirra er stunda til fallvaltra fagnaða þessa ens skammæliga lífs; fyrir því hefi ek hugsat at ek skal aldri lengr bera avnn ok áhyggju, sem ein ambátt, fyrir þessu vesæla ríki, sem engu er nýtt hjá eilífum fagnaði, heldr skal ek svâ sem ríkborin gera mik freálsa ok gefast á vald ok forseá míns drottins Jesú krists, ok svâ munu þeir gera er mēr vilja fylgja, en allir skulu freálsir ok sjálfráðir at halda síno fóstrlandi, þó at ek ráðumst frá. En svâ var Sunnifa elskuligh öllu fólki, at fjöldi manna vildi fara brotto með henni, bæði karlar ok konur, ok fyrirláta sína óðalsjörð. Eptir þat allaði Sunnifa þeim skipa; bjóst til ferðar með henni mikit lið; þau heldo undan landi skipum sínum, þegar er þau voro buin.

með því móti at þau höfðu hvárki segl nè árar, eigi stýri ok engan skipreiða, engi vopn nè herklæði; merkti Sunnifa þat í þessu, at hún treysti meirr almætti alsvældanda guðs enn veraldligum fararbeina eðr fulltíngi; fal hún sik ok alt sitt fōroneyti á hendr lifanda guði, ok bað hann vísa þeim leið, ok stýra þeim hvert er hann vildi. Rak þau síðan um haf innan, þartil er þau bar með guðs fulltíngi at eyjum þeim, er liggja við Noreg fyrir sunnan Staði, heitir önnur eyjin Selja en önnur Kinn; þessar eyjar voro úbygðar af mönnum, en fènaðr var þar landsmanna, sem víða í úteyjum, þvíat miklar bygðir voro inn á landit af eyjunum. Sunnifa gekk á land í Selju ok fólk hennar, þat er þar kom við, fjall mikit var vestr á eyna, þar voro í fjallinu hamrar ok hellar stórir, bjöggust þau þar fyrir ok bygðu hellana; þar dvöldust þau lánga hríð ok þjónaðu guði með miklum góðvilja ok margfaldri bindandi, ok fæddust við fiska þá, er menn Sunnifo veiddu orvötnum. En er bygðarmenn af meginlandi vurðu varir við mannavist í eyjunum, þá hugðu þeir, at spellvirkjar mundi vera ok leggjast á fè þeirra; fóro bændr þá til fundar við Hákon jarl, ok segja at fjöldi illvirkja ok útilegumanna voro í eyjunum Selju ok Kinn, ok gjörðu mikinn skaða á fènaði landsmanna, báðu þeir hann tilfara með fjölmenni ok drepa víkinga þá, er í eyjunum voro; jarl gjörði sem þeir báðu, fór hann til eyjanna með

miklu herliði, vopnaðu sem til bardaga; en er þeir góðu guðs vinir, sem fyrir voro, sá ferð þeirra, þóttust þeir vita, at þeim mundi atsókn veitt, þeir gengu þá inn í hella sína ok báðu almáttigan guð, at hann gæfi öndum þeirra eilífa lívild paradísar sælu hverjum dauða sem þau dæi, ok þar með báðu þau guð veita þeim þanngröft, sem hans var mildi til ok miskun, svá at eigi hefði vándir heiðingjar vald yfir líkamum þeirra; alsvaldandi guð veitti þeim þat er þau báðu, at þeir guðs dýrðlingar endaðu sitt líf með því móti, at stór björg féllu fur hella þá er þau voro inni; tóko þau svá ömbun eilífrar sælu fyrir sína stundliga góðgerninga. En heiðingjar komu til eyjanna ok leitaðu mannanna, ok þótti mjök undarligt, er þeir fundu þá eigi, þar sem þeir höfðu sjeth þá litlu áðr enn þeir komo at eyjunum; fóro þeir aptr við svá gert.

Þórðarnir komu við eyjuna Selju.

107. Nökkuru síðarr þá er Hákon jarl var dauðr, en Ólafr Tryggvason kominn til ríkis í Noregi, þá bar svá til, at tveir ríkir bæendr ¹⁾ fóro á skipi með nökkura menn sunnan or Fjörðum, ok ætlaðu norðr til Þrándheims á fund Hákonar jarls, þvíat þeir höfðu þá enn eigi spurt höfðingja skiptit. Þeir fóro nærr eyjunni Selju ²⁾, þvíat hún liggir við þjóðleið,

¹⁾ annarr þóirðr Egileifarson en ennarr þórðr Jórunnarson, batir við F. ²⁾ ok komu í Úlfssund, batir við F.

Þá sá þeir skína or himninum ofan mikit ljós ok fagurt á sjóinn nálíga við eyna, svá at þessi bjartleikr tók landit á eyjunni, þeim þótti þessi sýn mjök undarlig, létu þó at landi ok vildo forvitnast, hvat þar var undir, sem þessi geisli skein ofan; en er þeir gengu á land í eyjunni, fundu þeir skamt frá sjónum, þar rætt sem þeir höfðu ljósit sæð, mannshöfuð, þat var bjart ok þekkiligt, þar með kendo þeir svá sætan ilm at þeir höfðu aldri furr slíkan kendan, en með því, at þeir voro heiðnir, skildu þeir eigi, hvat sá hinn ágæti ilmr merkti, en þótti þó mikils umverdt; tóko þeir upp höfuðit með vegsemð, vöfðu í hreinum dúki, ok höfðu með sér, ok ætlaðu at færa Hákon jarli, þvíat þeir ætlaðu at hann mundi skynja með sínum vitrleik, hvat þetta táknaði; fóro síðan leiðar sinuar. En er þeir komu norðr um Stað, frétu þeir þá, at Hákon jarl var drepinn, en til ríkis í stað hans var kominn ágætr konúngr Ólafr Tryggvason; þessir menn héldo fram sinni ferð ei at síðr, ætlaðu nú at sinna þenna hinn nýja konúng, þvíat þeim var mikit sagt af hans gæzku ok höfðingskap; létu þeir eigi furr sinni ferð enn þeir komu norðr á Hlaðir á fund Ólafs konúngs, hann tók við þeim með miklum blíðskap, þegar hann vissi hverir þeir voro; tók hann brátt at boða þeim helga trú, ok bað þá skírast láta, ok ef þið gerit þetta, segir konúngr, eptir mínu boði, þá skulit þið hafa þar í mót fullkomua

mína vináttu. Þeir tóko því ekki fjarri, sögðo, at þeir voro fúsir at veita honum sína þjónusto; talaþust þeir við um lífð, frétti konúngr tíþinda sunnan or landi; þeir segja slíkt sem hann spurði; því næst sögðo þeir konúngi alt um ferðir sínar, ok sýndo honum höfuþit, er þeir höfðo fundit í cynni Selju. Hirðbiskup Ólafs konúngs, er hann hafði slutt vestan af Englandi, hèt Sigurðr, ok var kallaðr Sigurðr ríki, hann var bæði vitr ok góðgjarn ok klerkr mikill. Nú sem þeir konúngr ok biskup sá höfuþit, sögðu þeir, at þat var sanuliga heilags manns höfud; tók konúngr þá at telja trú fyrir þessum mönnum, er höfðu fundit, ok sagði svá til þeirra: mikill fagnaðr ok gleði má verða öllum góðum mönnum ok rætttrúaðum af umhugsan almáttigs guðs miskunar, þó at ekki auga megí seá eðr eyra heyra ok engis manns hugr hugsa, hversu ágæta ömbun várr drottinn veitir sínum þjónustomönnum fyrir stundligt erfði, en til þess hefir hans mikla mildisýnt ykkir þetta tákn at þith skyldit því skjótara sjálfviljandi snúast frá skurðgoða villu til sannrar trúar ok heilagrar skírnar, sem öllum verðr augljósara ef um hugsa, at hinn háleite himna konúngr mán allmikla dýrð veita sálum sinna ástvina í himinríkis fagnaði, þar er hann lætr kennast svá ágætan ilm af dauðum ok þornaðum limum þeirra líkama, at eigi mætti slíkr verða af öllum ilmandi grösum. Þessum hinum góðum mönnum fanst svá mikit um ráðu konúngs, at þeir játaðu þegar

at trúa á sannan guð; voro þeir þá skírðir ok þeirra föroneyti; síðan hafði konúgr þá í boði síno, ok veitti þeim hina virðuligastu veizlu meðan þeir voro í hvítaváðum, ok lét kenna þeim heilög fræði; síðan fóro þeir með góðum gjöfum ok vináttu konúgs heim suðr til búa sinna. En þeir konúgr ok biskup höfðu þathit helga höfut í sinni varðveizlu alt þar til er Ólafr konúgr átti þing suðr á Staði á Dragsheiði, sem siðarr mán getið verða. Eptir þíngit leitaði konúgr eptir við þá menn, er næstir bjöggu eyunni Seljo ef nökkura nýjúng hefði fyrir þá borit; var honum sagt, at þáingat var optliga at sea fagurt ljós. Síðan fóro þeir Ólafr konúgr ok Sigurðr biskup til eyjarinnar Seljo með miklu liði, ok sá þeir, er þeir komu vestr á eyna at hömrunum, at þar höfðo verit stórir hellar ok höfðo fallit eigi fyrir mörgum vetrum; þar fundo þeir ok hvarvitna milli steinanna manna-bein með hinum sætazta ilm; um síðir komu þeir at, þar er bjargit hafði nýliga sprungit frá einum hellismunna, þar fundo þeir likama hinnar helgu meyjar Sunnifo heilan ok úskaddan með holdi ok hári, sem hún væri með öllu ný öndut; þeir tóko upp helgan dóm ok bjöggu um virðuliga með miklum fagnaði ok háleito guðs lofi. Síðan var bygð eyin ok þar reistar kirkjur, ok var þar í eyunni dýrðkaðr heilagr dómr hinnar sælu Sunnifo, þar til er hennar blezaðr líkamr var fluttr suðr til Björgynjar, ok hvílir

hún þar nú í miklu skríni ok virðuligu yfir háaltari í Krists kirkju.

Frá Albanó, bróður Sunnifu.

108. Ólafr konúgr gaf úaflátliga þakkir alsvaldanda guði, einkanliga fyrir þat, er hann virðist með sinni háleitri miskun á hans dögum at birta dýrð sinnar þjonustokonu Sunnifo ok hennar hinnar háleitu sveitar, þvíat allir skynsamir menn kveiktust til ástar við almáttkan guþ ok lýðni við konúnginn þaðan af, er þeir sá opinberliga birtast af slíkum stórmerkjum, at sú var sönn trúa, er Ólafr konúgr boðaði, ok þat eitt er at ríkja at þjóna lifanda guði. Þat finst skrifat, at bróðir Sunnifo, sá er Albanus er nefndr, hafi verit í þesso hinu helga liði ok farit vestan um haf með Sunnifo, en því er hær ekki af honum sagt, at þat sýnist efanligt, þvíat þat segja þeir menn, er í Selju hafa verit ok þar er kunnigt, at þar sè mikil kirkja helgut guðs píslarvâtt Albanó, þeim er furstr var píndr fyrir guðs nafni, ok segja þeir menn svâ, at þar sè háleitliga dýrkat höfut heilags Albaní, er drepinn var á Englandi. At þeirri kirkju, er þessum Albanó var helgut, [er ¹⁾ svart-múnka-klaustr; þar í [kirkjunni ero mörg ²⁾ skríni bæði stór ok smá, er gjör hafa verit helgum dómum þeirra enna góðu manna, er í ferð voro með Sunnifo; en Sunnifo kirkja er upp í fjallit hjá

¹⁾ þannig B, C; þvíat, A.
eyjunni ero mörg ok svâ, A.

²⁾ þannig B, C;

klaustrinu. Svá er sagt, at í helli þeim, er fanst likami ennar sælu Sunnifo, spretti vatn or berginu, ok rennr þaðan lítill lækr, ok fá margir sjúkir menn heilsu er bergja. Messudagr guðs meyjar Sunnifo ok hennar sælu sveitar er haldin af Norðmönnum enn 8 *idus* dag Júlí mánaðar, er vèr köllum Seljumannamessu. Í Selju veitir vârr drottinn Jesús kristr mörg stórtákn fyrir verðleika þeirra sinna dýrðlinga, sem þar ero dýrðkaðir ¹⁾ at eilífu.

Eiríkr ok Sveinn bræðr stukku or landi.

109. Ólafr konúgr fór yfir landit um vetrinn eptir, er hann var til konúgs tekinn í Þrándheimi, ok lagði undir sik; var hann til konúgs tekinn á liverju lögbíngi, ok snèrust til lýðni við hann allir menn í Noregi, jafnvel þeir höfbíngjar á Upplöndum eðr austr í Vík, er áðr höfðo haldit land af Dana konúgi, þá gerðust þeir menn Ólafs konúgs ok hèldo lönd ok lèn af honum; fór konúgr svá enn fursta vetr ok um sumarit eptir. Eiríkr jarl Hákonarson ok Sveinn bróðir hans ok aðrir frændr þeirra ok vinir flýðu landit, ok sóttu austr ²⁾ í Svíaveldi til Ólafs Svía konúgs, fengu þeir þar gópar viðtökur; svá segir Þórðr Kolbeinsson:

Hafði sèr við særi

slíks var vâ at lánnum

auðs, en upp of kvæði

¹⁾ þaunig B; eignaðir, A.
aptr, A.

²⁾ þaunig B, C;

Eiríkr í hug meira;
 sótti reiðr at ráðum
 rann engi því manna
 þrályndi gafst þrændum
 þrænzkr jarl gram sænskan.

Fundr Íslands af Norðmönnum.

110. Svâ segir heilagr prestr Beða í aldarfarsbók þeirri, er hann gerði um landaskipan í heiminum, at eyland þat, er Thíle er kallat í bókum, liggi svâ langt í norðrhálfu heims, at þar komi eigi dagr á vetrinn, þá er nótt var lengzt, ok eigi nótt á sumar, þá er dagr er lengztr. Fyrir því ætla vitrir menn, at Ísland sê Thíle kallat, at þat er víða á því landi, at sól sezt eigi um nætr, þá er dagr er lengztr; þar er ok þat víða, at sól má eigi seá um daga, þá er nótt er lengzt. En hinn heilagi Beða prestr andaðist 735 árum eptir holdgan vârs drottins Jesú kristis, meirr enn hundraði ára furr enn Ísland bygðist af Norðmönnum. En áðr Ísland bygðist af Noregi, höfðo þar verit þeir menn, er Norðmenn kalla Papa, þeir höfðo verit kristnir, þvíat fundost eptir þeim bækr írskar, bjöllur ok baglar, ok enn fleiri lutir, þeir er þaðan af mátti skilja, at þeir voro kristnir menn, ok komnir til vestan um haf; vísa ok svâ til bækr enskar, at í þann tíma hafi verit farit í milli landanna.

111. Þá er Ísland fanst ok bygðist, var Aðrianus pávi í Rómaborg, ok eptir hann Jóhannes, sá er hinn 5ti var eptir hann með því

nafni í postuliga sæti; en Lœðver Lœðversson keisari fur norþan fjall, en Leó ok Alexander, synir hans, yfir Miklagarði; þá var Haraldr enn hárfagri konúngr yfir Noregi, en Eiríkr Eymundarson í Svíþjóð ok Björn son hans; Gormr enn gamli at Danmerk; Elfráðr hinn ríki í Englandi ok Eátvarðr son hans; Kjarvall at Dýflinni á Írlandi, en Sigurðr hinn ríki jarl at Orkneyjum, bróðir Rögnvalds Mæra jarls.

112. Svâ segja vitrir menn, at or Noregi frá Staði se 7 dægra sigling í vestr til Horns á austanverðu Íslandi. En frá Snæfellsnesi, þar sem skemst er, til Grænlands 4 dægra haf í vestr at sigla. En svâ er sagt, ef siglt er or Björgyn til Hvarfsins á Grænlandi ¹⁾, at þá mun siglt vera tylft fyrir sunnan Ísland; frá Reykjanesi á sunnanverðu Íslandi er 5 dægra haf til Jölduhlaups á Írlandi í suðr; en frá Lánganesi á norþanverðu Íslandi 4 norðr til Svalbarða í hafsbotn.

Frá landnámsmönnum.

113. Svâ er sagt, at menn skyldo fara or Noregi til Færeyja, nefna sumir menn til þess víking þann, er hét Naddoddr, en þá rak langt vestr í haf, þeir fundu þar land mikit, komu þeir austan at landinu, ok gengu þar upp á fjall eitt hátt ok sást um víða, ef þeir sæi reyki eðr nökkur líkindi til þess, at þat land væri bygt, ok vurðu þeir ekki við þat varir; þeir fóro aptr um haustið til Færeyja, en áðr þeir sigldo brott,

¹⁾ í vestr fult, batir við C.

snjáfaði mjök á fjöll, ok fyrir því kallaðu þeir þat Snjóland, þeir lofaðu mjöklandit. Þat heitir nú [Reiðarfjörðr ¹⁾] í Austfjörðum, er þeir höfðu at komit; svâ segir Sæmundr prestr hinn fróði.

114. Maðr hét Garðarr Svavarsson, sænskr at ætt, hann fór at leita Snjólands at tilvísan [moðr ¹⁾] sinnar [framsýnnar ¹⁾] ok Odds; hann kom at landinu fyrir austan horn hit eystra, þar var þá höfn góð. Garðarr sigldi umhverfis landit, vissi hann því, at þat var eyland. Garðarr hêlt inn á fjörð þann, er hét síþan Aspandi ²⁾. Hann lagði til hafnar fyrir austan fjörðinn, ok var þar um vetr, ok gerði sér hús, því hét þar Húsavík. Um vârit, er Garðarr var búinn til hafs, sleit frá honum mann á báti, er hét Náttfari, ok með honum þræll ok ambátt, hann kom at landi sur vestan fjörðinn, ok bygðu þau þar sem síþan hét Náttfaravík. Garðarr fór þá til Noregs, lofaði mjök land þat, er hann hafði fundit, var þá landit kallat Garðarshólmr; þá var um alt landit skógr milli fjalls ok fjöru. Garðarr var faðir Una, föður Hróars túngugoda.

115. Flóki Vígerðarson hét víkingr mikill, hann fór at leita Garþarshólms, ok sigldi þar út sem heitir Flókavarði, þar mætist Rogaland ok Hörðaland; hann fór furst til Hjaltlands, ok lá þar í Flókavâgi, þar týndist Geirhildr dóttir hans í Geirhildar - vatni. Með Flóka var á skipi bóndi sá norænn, er hét

¹⁾ þannig B, sêr ekki í A.

²⁾ Skjálfandi, B, C.

Herjólfur ok annarr Þórólfur; þar var ok sá maðr suðreyskr, er hét Faxi, slutti hann 3 hrafna með sér í haf, en er hann lét lausan hinn fursta hrafnin, þá fló hann aptr um stafnin, en annarr fló í lopt upp ok aptr til skipsins, hinn þriðji fló fram um stafn í þá ætt, sem þeir fundu landit; þeir komu austan at horni, ok sigldu fyrir sunnan landit; en er þeir sigldo vestr um Reykjanes ok upplauk firðinum svâ, at þeir sá Snæfellsnes; þá mælti Faxi: Þetta mán vera mikit land, sem vör höfum hér fundit, hér ero vatnföll stór; þeir sá þá ós mikinn falla í sjóinn, síðan er þat kallat Faxaóss. Þeir Flóki sigldo vestr yfir Breiðafjörð, ok tóko þar land sem heitir Vatzfjörðr við Barðaströnd, þá var fjörðrinn fullr af veiðiskap, ok gáðo þeir eigi fyrir veiðum at fá heyjanna, ok dó fyrir þeim alt kvikfé um vetrinn; várit var heldr kalt; þá gekk Flóki upp á fjall hátt, ok sá norðr yfir fjöllin fjörð fullan af hafísum, því kölluðo þeir landit Ísland, sem síðan hefir heitit. Þeir Flóki ætlaðo brotto um sumarit, ok vorðu búnir litlu fyrir vetr, en er þeir sigldu, beit þeim eigi fyrir Reykjanes, ok sleit frá þeim bátin ok þar á Herjólf, hann rak þar á land, sem nú heitir Herjólfshöfn ¹⁾. Flóki varum vetrinn í Borgarfirði, ok fundust þeir Herjólfur; þeir sigldo um sumarit eptir til Noregs, en er menn spurðu af landinu, lét Flóki illa yfir, Herjólfur sagði kost

¹⁾ Herjólfshöfði, c.

ok lavst á landinu, en Þórólfr lofaði svá mjök landit, at hann kvað þar drjúpa smjör af hverju stráe, því var hann kallaðr Þórólfr smjör.

116. Björnólfr hèt maðr, en annarr Hróaldr, þeir voro synir Hrómundar Gripssonar, þeir fóro af Þelamerk fyrir víga sakir, ok staðfestust í Dalsfirði á Fjöllum í Sogni. Son Björnólfs hèt Örn; Örn átti 2 börn, son hans hèt Íngólfr, en Helga dóttir, hún var kvenna vænst. Hróaldr átti þann son, er Hróðmarr hèt, son Hróðmars hèt Leifr. Þeir Íngólfr ok Leifr gerðust fóstbræðr. Í þann tíma var Atli hinn mjóvi jarl á Gaulum; hans synir voro þeir Hásteinn, Hersteinn ok Hólmsteinn. Þeir fóstbræðr Íngólfr ok Leifr gerðo félag við sono Atla, ok fóro í hernat allir samt, þeir komu heim at hausti með herfáng mikit; fóro með þeim öll skipti vel, skildu þeir með vináttu, ok mæltu til samfara með sèr annat sumar eptir. En um vetrinn gerðo þeir fóstbræðr jarlssonum veizlu; at þeirri veizlu strengði Hólmsteinn heit, at hann skyldi eiga Helgu Arnar dóttur eðr enga konu ella; um þessa heitstrenging fanst mönnum fátt, en Leifr roðnaði á at seá, ok skildo þeir Hólmsteinn heldr fálíga. Um várit eptir bjöggust þeir fóstbræðr at fara í hernat, ok ætlaðu til fundar við sono Atla jarls, sem mælt hafði verit um haustið, þeir fundost ¹⁾, ok lögðo þeir Hólmsteinn bræðr þegar til oroðto við þá Leif. En er þeir höfðo barizt um hríð, þá kom

¹⁾ við Hísargafi, bætta við B, C.

at þeim Ölmóðr hinn gamli son Hörðakára, hann var frændi Leifs, ok veitti hann þeim liðsinni, í þeirri orosto fèll Hólmsteinn en Hersteinn flýði; þeir Leifr fóro þá í hernat um sumarit, ok kom heim at hausti; en um vetrinn eptir fór Hersteinn at þeim Íngólfi ok vildi drepa þá; þeir Íngólfr höfðo njósni af ferðum hans, ok gjörðo í móti honum, varð þá enn orosta, ok fèll þar Hersteinn; eptir þat kom at þeim fóstbræðrum vinir þeirra or Firðafylki, voro þá sendir menn á fund þeirra Atla jarls ok Hróðmars ²⁾, at bjóðasættir, ok varð þat at sættum með þeim, at þeir Leifr guldo þeim feðgum jarþir sínar, en þeir fóstbræðr bjöggu skiph mikit, ok fóro at leita lands þess, er Hrafnaflóki hafði fundit; þeir fundu landit ok voro um vetrinn í Austfjörðum í Álptafirði enum syðra; en er þeir kannaðu landit, virðist þeim betra suðr enn norðr. Á næsta sumri fóro þeir aptr til Noregs; varði Íngólfr þá fè síno til Íslandsferðar, en Leifr fór í vestrvíkingh, hann herjaði á Írland, þar fann hann jarðhús mikit; Leifr gekk í jarðhúsit ok var þar murkt alt þartil er lýsti af sverði því, er maðr sá hèlt á, er flýit hafði undan Leifi, Leifr drap þann mann, entók sverþit ok mikit fè annat; sverð þat var allgóðr gripr, þaðan af var hann kallaðr Hjörleifr. Hjörleifr herjaði víða um sumarit um vestrlönd, ok fèkk þar mikit herfáng, þar tók hann þræla 10, hèt sá Dúfþakr, er helzt var fyrir þeim. Síþan

¹⁾ Hásteins, B, C.

fór Hjörleifr til Noregs, ok fann þar Íngólf fóstbróður sinn, hann hafði áðr fengit Helgu Arnar dóttur systur Íngólfs. Þann vetr fékk Íngólfr at blóti miklu, ok gekk til fréttar um forlögh sín, vísaði fréttin honum til Íslands; Hjörleifr vildi aldri blóta. Eptir um vârit bjó sitt skip hverr þeirra mága til Íslands, hafði Hjörleifr herfáng sitt á skipi, en Íngólfr félagsfél þeirra, ok lögðu til hafs þegar þeir voro búnir. Þat var á setta áre rikis Haralds konúngs hins hárfagra, er menn fóro at leita Íslands, en 7 vetrum síðarr fóro þeir Hjörleifr at byggja landit, sem nú var sagt. Þat var á 15 áre konúngdóms Haralds hins hárfagra, þá hafði hann verit tvâ vetr einvalds konúngr at Noregi síþan Hafursfjarðar orosta var; þat var fjórum vetrum eptir fall Eátmundar konúngs á Englandi ens helga. Þá var liþit frá upphafi heims þessa 6000 vetra 70 ok 5 ¹⁾ vetr; en fra holdgan vârs drottins Jesú Krists 870 ok 4 ár. Þeir Íngólfr höfðu samflot til þess er þeir sá Ísland, síþan skildi með þeim. Þá er Íngólfr sá landit, skaut hann fyrir borð öndvegis súlum sínum, sagði at hann skyldi þar byggja sem súlurnar ræki áland. Íngólfr tók þar land, sem nú heitir Íngólfshöfði; en Hjörleif rak vestr fyrir, ok fékk hann vatnfátt, þá tóko þrælarnir írsku þat ráð at bræða ²⁾ saman mjöl ok smjör, ok sögðu þat úþorstlátt, þat kallaðu þeir minðak, en er þat ³⁾ var tilbúit, þá kom regn mikit ok

¹⁾ 4, C.²⁾ knöða, B, C.³⁾ hann, B, C,

tóko þeir sér vatn á tjöldum, en er minðakít ¹⁾ tók at mygla, kastaðo þeir því fyrir borð, ok rak þat á land sem síþan heitir Minðakseyr. Hjörleifr tók land við Hjörleifshöfða, þar var þá fjörðr ok horfði botnin at höfðanum, hann lét þar gera skála 2, er önnr tóptin 18 faðma, en önnr 19, sat Hjörleifr þar um vetrinn. Um vârit vildi Hjörleifr sá, hann átti einn uxa, ok lét hann þrælana draga arðrinn; en er þeir Hjörleifr voro at skálasmið en þrælarnir skyldo erja, þá gerði Dúfþakr þat ráð at drepa uxann, ok segja at skógarbjörn hefði drepit, en síþan skyldo þeir ráða á þá Hjörleif, ef þeir leitaði bjarnarins. Þetta sögðo þeir Hjörleifi ok hans fêlagum at björn hefði drepit uxann; en er þeir dreifðust á skóginn at leita bjarnarins, þá sóttu þrælarnir at sérhverjum þeirra, ok myrðu þá alla jafnmarga sér, síþan fóro þeir þaðan brottu með konur þeirra er drepnir voro ok lausafê ok bátinn frá skipinu, þrælarnir fóro í eyjar þær er þeir sá í útsuðr til hafs ok bjöggust þar fyrir. Vívill ok Karli hêtu þrælar Íngólfs, þá sendi Íngólfr vestr með sjó at leita öndvegissúlna sinna, en er þeir komo til Hjörleifshöfða, fundu þeir Hjörleif dauðan, þá fóro þeir aptr ok sögðu Íngólfi þau tíþindi, hann lét illa yfir drápi Hjörleifs; fór Íngólfr þá vestr til Hjörleifshöfða. En er Íngólfr sá Hjörleif dauðan, þá mælti hann: lítit lagðist hêr fyrir

¹⁾ *giakat fyrir minðakann, A; mindakin, B.*

góðan dreing, er þrælar skyldo þér at bana verða, ok sè ek svà flestum fara, ef eigi vilja blóta. Íngólfr lèt grefta þá Hjörleif ok seá fyrir skipi þeirra ok fjárlut. Síðan gekk Íngólfr upp á höfðann, hann sá eyjar til útsuðrs í hafit, kom honum þá í hug, at þrælarnir mundi þángat hafa leitat, því at látrinn var horfinn; fóro þeir Íngólfr út til eyjanna, ok fundu þá þar, sem heitir Eið ¹⁾. Þrælarnir sátu at mat, er þeir Íngólfr komo at þeim, þeir vurðu þegar felmsfullir, ok ljóp sinn veg hverr þeirra. Íngólfr drap þá alla, suma með vopnum, sumir stukku fyrir björg ofan, svà sem örnefni ero viðkend, heita þar síðan Vestmannaeyjar, þvíat þrælarnir voro kynjaðir vestan um haf. Þeir Íngólfr höfðu með sèr konur þeirra, er myrðir höfðu verit, fóro þeir Íngólfr aptr til Hjörleifshöfða, voro þeir þar vetr annann. En um vârit eptir fór hann vestr með seá, var hann hinn 3ja vetr undir Íngólfsfelli fyrir vestan Ölfusár ²⁾. Á þeim misserum fundu þeir Vívill ok Karli öndvegissúlur Íngólfs við Arnarhvâl fyrir norðan heiði. Íngólfr fór um vârit ofan um heiði, hann tók sèr bústað þar sem öndvegissúlur hans hafði á land rekit; hann bjó í Reykjarvík.

117. Íngólfr var göfgaztr allra landnámsmanna, þvíat hann bygði furstrísland. Gjörðo þat síðan allir landnámsmenn at hans dæmum. Íngólfr átti Hallveigu Fróðadóttur, systur Lopts

¹⁾ þrælacið, B, C. ²⁾ Ölfusá, B, C.

ens gamla; þeirra synir voru Þorsteinn, er þing lét setja á Kjalarnesi áðr alþingi var sett. Son Þorsteins var Þorkell máni lögsögumaðr, er einn heiðinna manna hefir verit siðaðr nærr betr enn menn viti dæmi til; hann lét bera sik í sólar geisla í banasótt sinni, ok fal sik á hendi þeim guði, er sólina hafði skapat; hann hafði ok lifat svá réttvísliga sem þeir kristnir menn, er nærr bezt hafa verit siðaðir. Son Þorkels mána var Þormóðr, er þá var allsherjar goði, er kristni kom á Ísland; hans son var Hamall, faðir Máss ok Þormóþar ok Torfva.

118. Björn buna hét hersir ágætr í Noregi, hann var son Veðrgríms; móþir Gríms var Hervör, dóttir [Þorgerðar Eylaugs dóttur ¹⁾], hersis or Sogni. Frá Birni bunu er komit nærr alt stórmenni á Íslandi. Kona Bjarnar hét Ve-laug, þau áttu 3 sono; hét einn Ketill flatnefr, annarr Hrappr, þriðri Helgi, þeir voro ágætir menn, ok ero margar sögur frá þeim ok þeirra afkvæmi. Þórðr skeggi hét son Hrapps Bjarnarsonar bunu; Þórðr átti Vilborgu Osvalds-dóttur; Helga hét dóttir þeirra, hana átti Ketil-björn enn gamli. Þórðr skeggi fór til Íslands. Þórðr bjó á Skeggjastöðum at ráði Íngólfs í hans landnámi. Frá Þórði skeggja er komit mart stórmenni á Íslandi.

119. Avrlýgr hét annarr son Hrapps Bjarnarsonar, hann var at fóstri með Patrechi bisk-

¹⁾ Þorgeirs sonar, C; Þorgerðar Eylaugs sona, B.

upi í Suðreyjum. Avrlýgr fýstist at fara til Íslands, ok bað Patrech biskup at hann sæi um með honum. Biskup svarar: veita mán ek þér umseá, ef þú vill mínum ráðum fara; nem þú þar land sem þú sèrr fjöll tvav af hafi, ok er dalr í hvârutveggja fjallinu, reis þú bústað þinn undir hinu syðra fjallinu, þar skaltu láta kirkju gera til dýrðar guði ok hinum heilaga Columbe; biskup lét hann með sèr hafa kirkjuviðinn ok járnklokku, ok plenaríum ok mold vígða, er hann skyldi leggja undir hornstafi kirkjunnar; biskup bað hann vel halda trú sína, er hann hafði kent honum. Síðan lét Avrlýgr í haf með síno fôroneyti, þeir fengu útivist harða, ok vissu þeir eigi hvar þeir fóro, þá lét Avrlýgr á guð til landtöku þeim, ok þar með á Patrech biskup, ef hann mætti þeim nökkura hjálp veita, at hann skyldi af hans nafni gefa örnefni þar sem þeir tæki furst land; litlu síðarr sá þeir land ok voro komnir vestr um landit, þeir komo þar at, er nú heitir Örlýgshöfn, en fjörðinn inn frá kallaðu þeir Patrechs fjörð; þeir voro þar um vetrinn; en um vârit bjó Örlýgr skip sitt, hann sigldi suðr um Snæfellsjökul, en er hannkom á fjörðinn inn, þá sá hann fjöll tvav ok dal í hvârutveggja, kendi hann þá at Patrechr biskup mun honum þar hafa til vísat, hélt hann at enu syðra fjallinu, ok var þat Kjalarnes; þar hafði áðr numit land Helgi bjóla bræðrúngr Avrlýgs. Helgi bjóla var

son Ketils flatnefs, Bjarnarsonar bunu. Avrlýgr var hinn næsta vetr með Helga frænda sínum; en um vârit setti hann bú saman at ráði Helga; hann bjó at Esjubergi, ok lét þar kirkju gera, sem hann hafði heitið Patrechi biskupi; hêlt hann rétta trú sem biskup hafði kent honum, ok svâ segist, at hans son hafi aldri blótað skurðgoð. Margir voro þeir menn aðrir, er skírðir komu út higat til Íslands ok námu hêr land; en fyrir því at miklu voro fleiri landnámamenn heiðnir ok blótmenn miklir, þeir er með öllu afli stóðu móti réttum átrúnaði, ok með illgirnd amaðu ok fyrirdæmdu kristna menn, sem sagt mun verða síðarr, en hinir sjálfir úngir í trúnni, þá hurfu þeir sumir aptr til heiðni, er áðr voro kristnir at kalla; en þó at nökkurir landnámamenn kastaði eigi með öllu kristni, þá voro nálíga öll þeirra börn heiðin ok afkvæmi, þvíat kennimenn voro engbir á landinu nè aðrir þeir, at fólkit siðaði.

120. En fyrir því er hêr ritað af nökkurum landnámsmönnum, at þat sýnist eigi úviðrkvæmiligt at geta í þessi frásögn nökkurra þeirra manna, er hêr hafa trúat á sannan guð, furr enn kristnin var lögtekin á Íslandi, ok segja hverrar ættar þeir menu hafa verit, svâ sem þat sê fyrirboðan eða tilruðning þess hins fagnaðarfulla umskiptis sem eptir ferr, at alt landsfólkit snérist frá fjandans villu til sanns drottins þjónusto, svâ at æ síþan hefir kristindómr haldizt

ok próvazt, en aldregi eyðst. Avrlýgr hinn gamli at Esiubergi átti mörg börn ok mikit afkvæmi.

Frá Katli Flatnef ok hans niðjum.

121. Haraldr konúgr hinn hárfagri herjaði vestr um haf, sem furr er ritað; hann lagði undir sik allar Suðreyjar, svâ langt vestr, at engi konúgr hefir lengra eignazt síðan. En þegar er konúgr hafði austr siglt til Noregs, þá slógust í Suðreyjar víkíngar Írar ok Skotar, herjaðu þar ok ræntu víða; en er Haraldr konúgr spurði þat, sendi hann vestr Ketil flatnef, son Bjarnar bunu, at vinna aptr Suðreyjar undir Harald konúg. Ketill flatnefr átti Yngvildi dóttur Ketils veðrs, hersis af Hríngaríki; þeirra synir voro þeir Björn enn austræni ok Helgi bjóla; dætr þeirra voro þær Auðr en djúpauðga ok Þórunn hyrna. Ketill setti Björn son sinn til at gæta eigna sinna eptir í Noregi, en hann fór vestr með önnur börn sín ok konu; hann lagði undir sik allar Suðreyjar, ok gerðist höfþingi yfir, en galt enga skatta Haraldi konúgi, sem ætlat hafði verit; fyrir því tók Haraldr undir sik allar þær eignir, er Ketill átti í Noregi, en rak á brottu Björn son hans. Björn fór furst vestr um haf til Suðreyja, ok vildi ekki þar staðfestast, því var hann kallaðr Björn enn austræni; hann fór til Íslands ok nam land í Breiðafirði, ok bjó í Bjarnarhöfn; hann er heygðr við Borgarlæk, þvíat hann einn var eigi skírðr af börn-

um Ketils flatnefs, en Ketill var skírðr fyrir vestan haf, ok alt hans skulda lið, þat er með honum var.

Auðr hin djúpauðga kom til Íslands.

122. Ólafr ¹⁾ hèt herkonúgr, er kallaðr var Ólafr hvíti; hann var son Íngjalds konúgs, Helgasonar, Guþröðarsonar, Hálfðánarsonar hvítbeins Upplendínga konúgs. Ólafr hvíti herjaði í vestrvíking, ok vann Dýslina á Írlandi ok Dýslinnarskiri, ok gerðist þar konúgr yfir. Ólafr fékk Auþar hinnar djúpauðgu, dóttur Ketils flatnefs; Þorsteinn rauðr hèt son þeirra; [Óleifr féll á Írlandi í orosto, en Auðr ok Þorsteinn son hennar foru þá í Suðreyjar, þar fékk Þorsteinn Þuríðar, dóttur Eyvindar, er kalladr var austmaðr; Þuríðr var systir Helga ens magra, er átti Þórunni hyrnu Ketilsdóttur; þau Þorsteinn áttu mörg börn: Óleifr feilan hèt son þeirra ²⁾, en dætr Gróa, Ólof, Ósk, Þórhildr, Þorgerðr, Vigðís. Þorsteinn gerðist herkonúgr, hann ræðst til félags við Sigurð jarl hinn ríka, son Eysteins glumro; þeir vunnu Katanes ok Suðrland; Ros ok Mærhæfi, ok meirr enn hálf Skotland, gerðist Þorsteinn þar konúgr yfir, áðr Skotar sviku hann, ok féll hann í þeirri orusto. Auðr var þá á Katanesi, er hún spurði fall Þorsteins sonar síns, hún lét þá gera knör í skógi á laun; en er hún var búin, hèleit hún út í Orkneyjar, þar gipti hún Gró, dóttur Þor-

¹⁾ Óleifr, B, C.

²⁾ bætta við B, C, S.

steins rauðs. Síðan bjóst Auðr at leita Íslands, hún hafði á skipi með sér 20 ¹⁾ karla frjálsa; sá hét Kollr, er æðstr var af þeim, ok mest virðr af Auði, var hann helzt at ráðum með henni. Kollr var son Veðrargríms, Ása sonar hersis; Kollr átti Þorgerði, dóttur Þorsteins rauðs. Auðr fór furst til Færeyja, ok gipti þar Ólofu dóttur Þorsteins rauðs, þaðan ero komnir Götuskeggjar í Færeyjum. Síðan fór Auðr at leita Íslands, hún kom at fyrir sunnan land, ok braut skipit á Vikarsskeiði; fór Auðr þá á Kjalarnes til Helga *Hafnarsskeið* bjólo bróður síns; hann bauð henni at vera þar um vetrinn með helmíng liðs síns; henni þótti varboðit, ok kvaðst eigi vita hvaðan honum kom slik lítilmennska; fór hún þaðan vestr í Breiðafjörð til Bjarnar bróður síns. Björn sagðist kunna stórmennsku ok veglyndi systur siunar, gekk hann í móti systur sinni með húskarla sína, ok bauð henni þar at vera með alla sína menn; Auðr tók þat með þökkum, var hún þar um vetrinn með alt lið sitt, ok var henni veitt hit sköruligazta; en um várit eptir fór hún í landaleitan inn í Breiðafjörð, ok nam alla Breiðafjarðardali, ok bjó í Hvammi. Auðr gaf Kolli mági sínum allan Laxárdal, gerðist hann hinn mesti rausnarmaðr, hann var kallaðr Dalakollr. Auðr bjó í Hvammi til elli, þar heita nú Auðartóptir við Avrriðaárós, hún var kristin ok vel trúað; hún lét reisa krossa, þar sem

¹⁾ 79, F, S.

Krosshólar heita síþan, hafði hún þar bænahald sitt. Ólafr feilan var yngztr barna Þorsteins rauðs, hann var mikill maðr ok styrkr, fríðr sýnum ok hinn mesti atgervimaðr; hann virði Auðr umfram alla menn, ok váttaði hún því fyrir hverjum manni, at hún ætlaði honum alla sína eign eptir sinn dag. Ólafr kvángaðist at ráði Auþar, hann fékk Aldísar ennar breysku ¹⁾, dóttur Konals Steinmóðssonar, Ölvissunar barna- karls; hún hafði þá gipt allar dætr Þorsteins rauðs. Auðr var vegskona mikil; þá er hún var ellimóð, bauð hún til sín frændum sínum ok vinum, ok bjó þeim ágæta veizlu; en er sú veizla hafði staðit 3 nætr, þá gaf hún at öllum boðsmönnum áheyrandum Ólafi frænda sínum landit í Hvammi, ok allar aðrar eignir sínar ok jarðir, þær er hún hafði eigi áðr gefit skipverjum sínum ok leysingjum, ok alt þat fè sem þar stæði saman eptir hennar dag; síþan gaf hún öllum vinum sínum gjafar, ok ræð þeim mörg heilræði. Eptir þat þakkaði hún boðsmönnum öllum sína ²⁾ þángatkvâmu, segir hún at sú en sama veizla skyldi enn standa aðrar 5 nætr, sagði hún at þat skyldi vera erfi hennar; þá nótt eptir andaðist hún. Auðr var grafin í sand, þar er flæðr gekk yfir, sem hún hafði áðr sjálf fyrirsagt, þvíat hún vildi eigi liggja í úvígðri moldo, er hún var skírð. En eptir andlát hennar viltust

¹⁾ bareysku, B, C.

²⁾ þannig B, C; sínum, A.

frændr hennar af rætttri trú; var síðan gert hof á Krosshólum, þá er blót tóko til.

Frá Laxdælum.

125. Dalakollr átti Þorgerði dóttur Þorsteins rauðs, sem furr er ritat; þeirra börn voro Havskuldr ok Gróa, er átti Veleifr enn gamli, ok Þorkatla, er Þorgeirr ¹⁾ goði átti. Havskuldr Kollsson bjó í Laxárdal eptir föður sinn, þar heitir síðan á Havskuldsstöðum, hann átti Hallfríði dóttur Þorbjarnar frá Vatni í Haukadal; Þorleikr ²⁾ var son þeirra, er átti Þuríði Arnbjarnardottur, Sleitubjarnarsonar; þeirra son hét Bolli, er átti Guþrúnu Ósvífrsdóttur. Havskuldr keypti Melkorku ³⁾, dóttur Mýrkjartans íra konungs; þeirra son var Ólafr páe. Ólafr pái Höskuldsson átti Þorgerði Egils dóttur Skallagrímssonar; voro þeirra synir: Kjartan, Egill, Haldór, Steinþór ⁴⁾ ok Þorbergr ⁵⁾; Kjartan átti Hrefnu dóttur Ásgeirs æðikolls; voro þeirra synir Ásgeirr ok Skúmr. Dóttir Ólafs þá var Þuríðr, er átti Guþmundr Sölmundarson í Ásbjarnarnesi; þeirra synir voro Hallr ok Vígaþarði. Dóttir Höskulds Kollssonar var Hallgerðr snúinbrók, er átti Gunnar at Hlíðarenda. [Þorgerði, dóttur Þorsteins rauðs, átti síðarr Herjólf, son Eyvindar elds, ok var hans son Hrútr á Kambsnesi ⁶⁾.

¹⁾ Þorgrímr, B, C. ²⁾ Þorleifr, F. ³⁾ Melkollu, C.

⁴⁾ Steindór, B, C, S.

⁵⁾ Þorgerðr dóttir, F.

⁶⁾ bætta við B, C.

Útkoma Helga hins magra.

124. Björn hét maðr agætr á Gautlandi, hann var son Hrólfs frá Ám; kona Bjarnar hét Hlíf, dóttir Hrólfs Íngjaldssonar, Fróðasonar konúngs. Eyvindr hét son þeirra. Björn varð úsáttr við Sigfast, mág Sölvars Gota ¹⁾ konúngs, ok brendi Björn Sigfast inni með 30 manna; síðan fór Björn til Noregs með 12ta mann, ok tók við honum Grímr hersir, son Kolbjarnar sneypis; var Björn með honum einn vetr, þá vildi Grímr drepa Björn til fjár; þá fór Björn til Öndóts kraka, er bjó á Ögðum í Hvívisfirði ²⁾, ok tók hann við honum. Björn var á sumrum í vestrvíking, en á vetrum með Öndótti, þar til er Hlíf kona hans andaðist á Gotlandi, þá kom Eyvindr son hans austan þaðan, ok tók við herskipum föður síns. Eyvindr fór þá í vestrvíking, ok hafði útgerð fyrir Írlandi; hann fékk Rafavrtar, dóttur Kjarvals konúngs, ok staðfestist hann þar, hann var kallaðr Eyvindr enn aust-ræni; þau Rafavrt áttu son þann er Helgi hét, hann seldu þau til fóstrs í Suðreyjar; en er þau komu þar 2 vetrum síðarr, þá var hann sveltr svá, at þau kendu hann eigi, höfðu þau hann þá með sér, ok kallaðu Helga enn magra, hann fæddist upp á Írlandi; en er hann var [roskinn, gjörðist hann ³⁾ virþingamaðr mikill; gekk hann þá at eiga Þórunni hyrnu, dóttur Ketils flatnefs, ok áttu þau mörg börn; Hrólfr ok Íngjaldr hétu synir þeirra. Helgi hinn magri fór til Íslands

¹⁾ Skota, F.²⁾ Hrímsfirði, F, S³⁾ beta inni B, C, S.

með kono sína ok börn. Helgi var kristinn at kalla, ok þó blandinn mjök í trúnni; hann var skírðr ok sagðist trúa á Krist, en hann hét á Þór til sjófara ok harðræða. Helgi enn magri nam allan Eyjafjörð milli Sigluness ok Reyniness, ok bjó í Kristnesi. Helgi gaf Íngjaldi syni sínum land fyrir austan Eyjafjarðará, ofanfrá Arnarhóli til Þverár hinnar ytri; Íngjaldr bjó at Þverá enni syðri, ok reisti þar hof mikit; hann átti Salgerði Steinólfsdóttur, þeirra son var Eyjólfur hrúga; hann átti Ástríði Vigfúsdóttur, hersis af Vors í Noregi; Víga-Glúmr var son þeirra ¹⁾. Þeir voru bræðrsynir Víkingakára: Eiríkr bjóðaskalli, faðir Ástríðar, móður Ólafs konungs Tryggvasonar, ok Vigfús af Vors, faðir Ástríðar, móður Víga-Glúms.

125. Ketill hét maðr son Jórunnar mannvitsbrekku, hún var dóttir Ketils flatnefs. Ketill fór til Íslands af Sudreyjum, hann var vel kristinn, því kallaðu heiðingjar hann Ketil enn fíflska. Ketill enn fíflski nam land austr í Veri, hann bjó í Kirkjubæ, þar máttu eigi heiðnir menn búa. Ketill var faðir Ásbjarnar, föður Þorsteins, föður Surts, föður Sighvats lögsögumanns.

126. Eysteinn hinn digri hét maðr, hann fór af Noregi til Íslands, hann nam land fyrir austan Geirlandsá til móts við Ketil fíflska, ok bjó á Geirlandi. Eysteinn son Hrana Hildissonar fór til Íslands af Noregi. Eysteinn Hrana-

¹⁾ Vigfússon, B.

son keypti at Eysteini hinum digra lönd þau, er hann hafði numit, ok bjó at Skarði; Hildarr ¹⁾ lét son hans; Hildarr ¹⁾ ætlaði at færa búnat sinn á Kirkjubæ, þá er Ketill hinn fíflski var andaðr, ætlaði liann þat ekki satt, at þar mundi eigi meiga búa heiðnir menn sem í öðrum stöðum, en er hann var kominn nærr at túngarði á Kirkjubæ, varð hann bráðdauðr; þar liggr hann í Hildishaugi, ok svâ segist at fleirum varð heiðnum mönnum, ef þángat vildu færa bú sitt, þvíat guð hafði þann stað valit sér til dýrðkanar; þar er nú nunnuklaustr.

Frá Ásólfri enum kristna.

127. Bræðr 2 námu Akranes alt í Borgarfirði, lét annarr Þormóðr en annarr Ketill. Ketill átti Akranes alt fyrir vestan ok fyrir norðan Akrafell; hans son var Jörundr enn kristni, er bjó í Görðum. Ásólfir er maðr nefndr, hann var frændi Jörundar í Görðum, hann kom út austr í Ósum; Ásólfir var vel kristinn, ok vildi ekki eiga við heiðna menn ok eigi þiggja fæðu af þeim; hann gerði sér skála undir Eyjafjöllum, þar sem nú heitir at Ásólfsskála enum austarsta ²⁾; hann fann ekki menn furr enn heiðingjar fóro at forvitnast, hvat hann hefði til fæðu, ok sá þeir í skálanum marga fiska; en er þeir gengu til lækjar þess, er þar var hjá skálanum, þá var hann svâ fullr af fiskum, at menn þóttust eigi slík undr sèth hafa; ok er héraðsmenn vurðo þessa varir, ráku þeir Ásólf

¹⁾ Hildirr, B, C.

²⁾ eystra, B, C.

í brott, ok vildo eigi, at hann nyti svá mikilla gæða; Ásólfr færði þá byggð sína til Miðskála, ok var þar um hríð, en allir fiskar voro horfnir or læknum, þá er heiðnir menn komo til ok ætlaðu at veiða; en er komit var til Ásóls, þá var vatnfall þat fult af fiskum, er féll hjá Miðskála, var hann þá brott rekinn þaðan; hann gerði sér enn skála hinn 3ja, ok fór alt á sömu leið ok furr, at veiðin hvarf þegar; ok er Ásólfr var þaðan brott rekinn, fór hann út á Akranes til Jörundar frænda síns; Jörundr tók vel við Ásóli, ok bauð honum at vera með sér; Ásólfr vildi eigi vera hjá öðrum mönnum; þá gerði Jörundr honum hús at Hólmi hinum iðra, ok lét færa honum fæðu, ok var Ásólfr þar síðan, meðan hann lifði, ok var þar grafinn.

128. Úlfr hét maðr, son Gríms ens háleyska, Þórissonar, Gunnlaugssonar, Hrólfssonar, Ketilssonar kjölfara. Móðir Úlfs var Svanlaug, dóttir Þormóðar af Akranesi. Úlfr bjó á Geirlandi í Hvítársíðu, hans son var Hrólfr hinn auðgi, faðir Haldóru, er átti Gizurr enn hvíti, þeirra dóttir var Vilborg, er átti Hjalti Skeggjason; annarr son Úlfs var Hróaldr, faðir Hrólfs ens ýngra; Hrólfr hinn ýngri átti Þuríði Valþjófsdóttur, Avrlýgssonar hins gamla; þeirra son var Illugi enn rauði, er furst bjó í Hraun-ási, en síðan á Hofstöðum í Reykjardal; síðast bjó Illugi á Hólmi enum iðra á Akranesi, Haldór hét son hans, er þar bjó eptir hann. Haldór var vel kristinn; á einu vâri sýndist

honum í svefni, at maðr kom at honum bjartr ok vegligr, ok segir svá til hans: þat vil ek þèr kunnigt gera, Haldór! at mèt mislíkar er griðkona þín þerrir fætr sína á leiði mínu jafnan, er hún gengr frá stavðli; en því segi ek þèr til þessa, at þú ætlar at láta gjöra kirkju á bæ þínum, ok vil ek at kirkjan standi yfir legi mínu. Haldór spur í svefninum, hverr þessi maðr væri. Hann svarar: Ásólf heiti ek, kom ek hígat til lands þessa á landnámatíð, ok vel kristinn, sem þú munt heyrt hafa getit; lofaði allsvaldandiguð, at ek segði þèr til graptar míns. Því næst vaknaði Haldór, ok hugsaði draum sinn, hann þóttist vita at satt mundi vera þat, er faðir hans hafi borit, þvíat hann mundi, at Illugi faðir hans hafi getið, at þessi maðr Ásólf væri þar leiddr. Síðan merkði hann þúfu þá, er griðkonan þerði fætr sína á, ok bannaði henni at gera svá þaðan í frá. Þat sama sumar sigldi Haldór snimma til Noregs, ok kom aptr at hausti með kirkjuvið, lét hann kirkjuna setja rætt yfir leiði Ásólf, sem hann hafði fyrirsagt, ok er hann kallaðr heilagr.

129. Kalman hét maðr suðreyskr, er land hafði numit fyrir vestan Hvítá, hann var faðir Sturlu goða; son Sturlu hét Bjarni, er bjó eptir föður sinn á ættleifð sinni í Kalmanstúngu. Bjarni deildi við Rólf enn ýngra [föður Illuga hins rauða ¹⁾] um Túnguna litlu, þá hét Bjarni at taka við kristni, ef hann fengi þat, er hann

¹⁾ Illugason, C.

kallaði til; eptir þat braut Hvítá út farveg þann, er hún fellr nú, eignaðist Bjarni þá Túnguna litlu, ok ofan um Grindr ok Sölmundarhöfða; Bjarni efndi vel heit sitt, tók hann rétta trú ok hêlt til dauðadags.

Frá Þorvaldi Koðránssyni.

130. Maðr er nefndr Eilífr örn, við hann er kent eitt hit hæzta fjall á Reykjaströnd í Skagafirði. Eilífr örn var son Atla, Skíðasonar hins gamla, Bárðarsonar jarls. Eilífr örn átti Þorlaugu dóttur Sæmundar ens suðreyska, er nam Sæmundarhlíð; þau áttu 5 sono: hêt einn Sölmundr, faðir Guðmundar, faðir Vígabarða ok bræðra hans: annarr var Atli hinn rammi, hann átti Herðísi, dóttur Þórðar frá Höfða; þeirra dóttir var Þorlaug, er átti Guðmundr hinn ríki á Möðruvöllum: þriðri son Eilífs arnar hêt Koðrán, er bjó at Giljá í Vatzdal, hann var auðigr maðr; kona hans hêt Járngerðr, son þeirra hêt Ormr, en annarr Þorvaldr. Koðrán unni mikit Ormi syni sínum, en Þorvaldi lítit eðr ekki, var honum haldit til vinnu, þegar hann mátti sêr nökkut, hann var klæddr lítit ok gjör í hvítu hornúngr bróður síns, hann þjónaði í húsi föður síns, þat er hann var tilskipaðr, með öllum góðvilja. Þann tíma bjó Þórdís spákona útá Skagaströnd, þar sem síðan heitir at Spákonufelli; á einu sumri þá hún heimboð at Koðráni at Giljá, þvíat hann var vin hennar; en er Þórdís var at veizlunni, ok hún sá hvern munr var gjör þeirra bræðra, þá mælti hún til Koðráns:

Þat legg ek til ráðs með þér, at þú sýnir meira manndóm hëðan af Þorvaldi syni þínum, enn þú hefir gert hër til, þvíat ek sè þat með sannindum, at fyrir margra luta sakir mun hann verða ágætari enn allir aðrir þínir frændr; en ef þú hefir á honum litla elsku at sinni, þá fá þú honum kaupeyri, ok lát hann lausan, ef nökkurr verðr til at seá um með honum, meðan hann er úngr. Koðrán sá at hún talaði slíkt af góðvilja, ok sagðist víst mundo fá honum nökkut silfr; lét hann þá fram einn sjóð ok sýndi henni; Þórdís leit á silfrit ok mælti: ekki skal hann hafa þetta fè, þvíat þetta fè hefir þú tekit með afli ok ofríki af mönnum í sakeyri; hann bar þá fram annann sjóðinn ok bað hana þar á líta; hún gerði svâ, ok mælti síþan: ekki tek ek þetta fè fyrir hans hönd. Koðrán spurði: hvat finnr þú [at] þessu silfri? Þórdís svarar: þessa pennínga hefir þú samandregit fyrir ágirndar sakir í landskyldum ok fjárleigum meirum enn réttlígt er, fyrir því heyrir slíkt fè þeim manni eigi til meðferðar, er bæði mun verða réttlátr ok mildr. Síþan sýndi Koðrán hinn digri fèsjóð ok var fullr af silfri, vâ Þórdís þar af 3 merkr tilhanda Þorvaldi, en fèkk Koðráni aptr þat er meira var. Þá mælti Koðrán: fyrir hví vildir þú taka heldr af þessum penníngum fyrir hönd sonar míns, enn af hinum, sem ek færða þér furr? hún svarar: því at þú hefir at þessum vel komizt, er þú hefir tekit í arf eptir föður þinn.

Eptir þat fór Þórdís bróttu frá veizlunni með sæmiligum gjöfum ok vináttu Koðráns; hafði hún Þorvald heim með sér til Spákonufells, var hann með henni um hrið vel haldinn at klæðum ok auðrum lutum þeim er hann þurfti, ok þroskaðist mikit; en er hann var vel frumvaxti, fór hann utan at ráði Þórdísar, létti hann eigi furr enn hann kom fram í Danmerku; þar fann hann Svein, er kallaðr var tjúguskegg; Sveinn var lítillar ættar í móður kyn, en hann sagðist vera son Haralds Gormssonar Dana konungs. Sveinn varð ekki ilendr í þann tíma í Danmerk, þvíat Haraldr konungr vildi ekki gánga við faðerni hans, lá hann þá löngum í hernaði, ok var kallaðr konungr af liðsmönnum, sem víkínga siðr var. En er Þorvaldr kom á fund Sveins, tók hann vel við honum, ok gerðist Þorvaldr hans maðr, ok var með honum nökkur sumur í hernaði fyrir vestan haf; Þorvaldr hafði eigi lengi verit með Sveini konungi, áðr konungr virði hann um fram aðra menn ok alla sína vini, þvíat Þorvaldr var mikill ráðagerðarmaðr, öllum auðsærr at dygð ok skynsemd, styrkr at alli ok hugaðr vel, vígkænn ok snarpr í orostom, mildr ok örlyndr af pengum, ok reyndr at fullkomnum trúleik ok lítillætis þjónosto, hugþekkr ok ástúðigr öllum liðsmönnum ok eigi úmakliga, þvíat þá enn heiðinn sýndi hann réttlæti um fram hátt annarra heiðinna manna, svá at lutskipti

Þat alt, er hann fèkk í hernaði, veitti hann þurfandum ok til útlausnar herteknum mönnum, ok hjálpaði mörgum þeim er meinstaddir voro; en ef honum blotnaðust herteknir menn, sendi hann þá aptr til feðra sinna eðr frænda svá sem hina, er hann hafði með pengum útleyst. Nú þviat hann var fræknari í orostum enn aðrir liðsmenn, þá gerðu þeir lögtekit, at hann skyldi hafa kostgrip af hverri tekju; en hann neytti svá þeirrar frumtignar, at hann keyri ríkra manna sonu eðr þá luti aðra, er þeim var mest eptirsjá at, er látit höfðu, en hans félögum þætti minzt fyrir at gefa upp, ok sendi síþan þeim er átt höfðu; þarfyrir elskaðu hann jafnvel þeir, er fyrir ránum vurðu af Sveins mönnum, ok viðfrægðu lof hans góðleika; þaðan affrelsti hann auðveldliga sína menn; þóat gripnir vyrði af sínum úvinum, ok eigi síðr enn um sjálfan Svein konúng. Svá bar til, at einn tíma, er Sveinn herjaði á Bretland, ok í furstu vann hann sigr ok fèkk mikit herfáng, en er hann sótti langt á land upp frá skipunum, þá kom á móti honum svá mikit riddaralið, at hann hafði enga viðtöku; varð Sveinn konúngur þar fánginn, bundinn ok kastat inn, ok með honum Þorvaldr Koðráns-son ok margir aðrir göfgir menn ok mikilsverðir; á næsta degi kom einn ríkr hertogi til murkvastofu með miklu liði, at taka Þorvald út af dýslizu, þviat litlu áðr hafði hann hertekna sono þessa sama hertoga leyst ok sent

heim frjálsa til föður síns; hertoginn bað Þorvald útganga ok fara frjálsan á brott; Þorvaldr sór um, at hann skyldi fyrir engan mun þaðan lífs fara, nema Sveinn konúgr væri útleystur ok frelstr með öllum sínum mönnum; hertoginn gerði þetta þegar fyrir hans skyld, sem Sveinn konúgr váttaði síðan, þá er hann sat at einni ágætri veizlu með tveim konúngum aðrum, ok er sendingar komu inn, mælti einn dróttseti, sagði at ei mundi verða síðan einn skutill svâ vegliga skipaðr, sem þá er 3 svâ völdugir konúngir snæddu af einum disk; þá svarar Sveinn konúgr brosand: finna mun ek þann útlendan bóndason, at einn hefir með sér, ef rétt virþing er á höfð, í engan stað minna göfugleik ok sómasæmd enn vèr allir 3 konúngar. Nú varð af þessu gleði mikil í höllinni, ok spurðu hlæjandi allir: hverr eðr hvílíkr þessi maðr væri, er hann sagði svâ mikla frægð af? hann svarar: þessi maðr, er ek tala hér til, er svâ vitr sem spavkum konúngi hæfði at vera, styrkr ok hugðjarfr sem hinn öruggazti berserkr, svâ siðugr ok góðháttaðr sem hinn siðugazti spekingr; sagði hann síðan af Þorvaldi þenna atburð, sem nú var ritaðr, er hann frelsti konúnginn fyrir sína vinsæld ok fyrir marga ágæta luti ok lofsamliga.

131. Þessu nærst sem Þorvaldr hafðifarit víða um lönd, tók hann trú rétta, ok var skírðr

af saxlenzkum biskupi þeim er Friðrekr hét, ok eptir þat bað hann Friðrek biskup með öllu kostgæfi, at hann mundi fara til Íslands með honum at prédika guðs eyrindi, ok leita at snúa til guðs föður hans ok móður, ok avðrum náfrændum hans; biskup játaði því gjarna, ok fór til Íslands síðan, ok greiddist vel þeirra ferð. Koðrán tók vel við syni sínum, voro þeir Þorvaldr ok biskup hinn fursta vetr at Giljá með Koðráni við 13da mann; tók Þorvaldr þegar at boða guðs eyrindi frændum sínum ok þeim öllum, er hann komu at finna, þvíat biskupi var úkunnig túnga landsmanna, ok snérist nökkurir menn til rættar trúar fyrir orð Þorvalds á þeim vetri. En nú skal furst segja, hversu hann leiddi til sanns átrúnaðar föður sinn ok hans heimamenn: á nökkurri hátíð, þá er Friðrekr biskup með sínum klerkum framdi tíðagiörð ok guþligt embætti, var Koðrán nær staddr, meirr sakir forvitni, enn hann ætlaði sér at samþykkja at sinni þeirra siðferði; en er hann heyrði klokna hljóð ok fagran klerka saung, ok kendi sætan reykelssilm, en sá biskup vegligum skríða skríddan ok alla þá, er honum þjónaðu, klædda hvítum klæðum með björtu yfirbragði, ok þar með birti mikla um alt húsit af fögru vaxkerta ljósi ok aðra þá luti, sem tilheyrðu því hátíðar haldi, þá þókknaðust honum allir þessir lutir heldr vel; en á þeim sama degi kom hann at Þorvaldi syni sínum ok mælti: nú hefi ek séð

ok nökkut hugleidd, hversu alvörusamliga þjón-
usto þér veitit guði yðrum, en þó eptir því sem
mér skilja, ero mjök sundrleitir siðir várir, því-
at mér sýnist, at guð yðvarr mán gleðjast af ljósi
því, er várir guðar hræðast; en ef svá er, sem
ek ætla, þá er þessi maðr, sem þú kallar bisk-
up yðvarn, spámaðr þinn, þvíat ek veit, at þú
nemr at honum alla þá luti, er þú boðar oss af
guðs þíns hálfu; en ek á mér annann spámann,
þann er mér veitir mikla nytsemd, hann segir
mér fyrir marga úvorðna luti, hann varðveitir
kvikfè mitt, ok minnir mik á, hvat ek skal fram-
fara, eðr hvat ek skal varast, ok fyrir því á ek
mikit traust undir honum, ok hefi ek hann
dýrðkat lánga æfi, en misþókknast þú honum
mjök ok svá spámaðr þinn ok siðferði ykkart,
ok afletr hann mik at veita ykkur nökkura við-
sæming ok einna mest at taka ykkarn sið. Þor-
valdr mælti: hvar byggir spámaðr þinn? Koð-
rán svarar: hann býr hær skamt frá bæ mínum
í einum miklum steini ok vegligum. Þorvaldr
spur, hversu lengi hann hefði þar búit. Koðrán
segir hann þar bygt hafa lánga æfi. Þá mán
ek, segir Þorvaldr, setja hær til máldaga með
okkr, faðir! þú kallar þinn spámann mjök
styrkan, ok segir þik á honum hafa mikit traust,
en biskup, er þú kallar minn spámann, er auð-
gætligr ok ekki aflmikill; en ef hann má fyrir
krapt himna guðs, þess er vèr trúum á, reka
brottu spámann þinn af svá styrku herbergi, þá

er rétt, at þú fyrirlátir hann ok snúist til þess hins styrkazta 'guðs skapara þíns, sem er at sönnu guð ok engi styrkleikr má sigra, hann byggir í eilífu ljósi, þángať er hann leiðir alla á sik trúandi ok sèr trúliga þjónandi, at þeir lifi þar með honum í óumræðiligri sælu utan enda; ok ef þú vill snúast til hins háleita himnakonúngs, þá mátt þú skjótt skilja, at þessi, er þik afletr at trúa á hann, er þinn fullkominn svikari, ok hann gírnist at draga þik með sèr frá eilífu ljósi til úendanligrar myrkra; en ef þèr sýnist sem hann geri þèr nökkura góða luti, þá gerir hann þat alt til þess, at hann megí því auðveldligarr þik fá svikit, ef þú trúir hann þèr góðan ok nauðsýnligan. Koðrán svarar: auðsèð er mèr þat, at sundrleit er skilníng ykkar biskups ok hans, ok eigi stöðr skil ek þat at með kappi miklu fylgja hvárir síno máli, ok alla þá luti, sem þit segit af honum, slíkt lit sama flytr hann af ykkar; en hvat þarf hèr at tala mart um? þessi máldagi, sem þú hefir ásett, mán prófa sannindi. Þorvaldr varð glaðr við ræðu föður síns, ok sagði biskupi allan þenna málavöxt ok samtal þeirra. Á næsta degi eptir vígði biskup vatn, fór síþan með bænum ok sálmasöng, ok dreifði vatninu umhverfis steininn, ok svá steypti hann því yfir ofan, at allr varð vâtr steinninn. Um nóttína eptir kom spámaðr Koðráns at honum í svefni, ok með daprligri ásjónu ok skjálfatfullr sem af hræðslu, ok mælti til Koð-

ráns: illa hefir þú gert, er þú baudt hingat mönnum þeim, er á svikum sitja við þik, svá at þeir leita at reka mik brottu af bústað mínum, þvíat þeir steyptu vellanda vatni yfir mitt herbergi, svá at börn mín þola eigi litla kvöl af þeim brennandi dropum, er innan renna um þekjuna; en þó at slíkt skaði sjálfan mik eigi mjök, þá er alt at einu þúngt at heyra þyt smábarna, er þau æpa af bruna. En at morni komanda sagði Koðrán syni sínum eptirspyrjanda þessa alla luti. Þorvaldr gladdist við, ok eggjaði biskup at hann skyldi halda fram uppteknu efni; biskup fór til steinsins með sína menn, ok gerði alt sem furra dag, ok bað almatkan guð kostgæfilega, at hann ræki fjandann á brottu, ok leiði manninn til hjálpar. Á næstu nótt eptir sýndist sá enn flærðarfulli spámaðr Koðráni mjök gagnstaðligr því sem furr var hann vanr at birtast honum með björtu ok blíðligu yfirliti ok ágætliga búinn, en nú var hann í svörtum ok herfviligum skinnstakki, davkkrok illiligr í áseónu, ok mælti svá til bónda með sorgfullri ok skjálfandi raust: þessir menn stunda fast á at ræna okkr báða okkrum gæðum ok nytsemdum, er þeir vilja elta mik á brottu af minni eiginligri erfð, en svipta þik várri elskuligri umhyggju ok framsýniligum fornspám; nú gjör þú svá maunliga, at þú rek þá brottu, svá at við þarnimst eigi alla góða luti fyrir þeirra údygd, þvíat aldri skal ek flýja, en þó er þúngt at þola

leingr allar þeirra illgerðir ok úhægindi. Alla þessa luti ok marga aðra, er sá fjandi hafði talat fyrir Koðráni, sagði hann syni sínum um morgin- in. Biskup fór til steinsins hinn 3ja dag með því móti sem furr, en sá hinn illgjarni andi sýndist bónda um nóttina eptir hit 3ja sinn með hryggiligu yfirbragði, ok bar upp fyrir hann þessháltar kvein með snöktandi röddu, ok segir svá: þessi vándr svikari, biskup kristinna manna, hefir afsett mik allri minni eign, herbergi mínu hefir hann spilt, steypt yfir mik vellanda vatni, vætt klæði mín, rifit ok ónýtt með öllu, en mér ok mínu hyski hefir hann veitt bótlausan bruna, ok hér með rekit mik nauðgan langt í brott í auðn ok útlegð; nú hljótum við at skilja bæði sam- vistu ok vinfengi, ok gerist þetta alt af einu- saman þínu dygðarleysi; hugsa þú nú, hverr þitt góds mân hëðan af varðveita svá dyggiliga sem ek hefi áðr varðveitt; þú kallast maðr rétt- látr ok trúlyndr, en þú hefir ömbunat mér illu gott. Þá svarar Koðrán: ek hefi þik dýrðkat svá sem nytsamligan ok styrkan guð, meðan ek var úvitandi ens sanna; en nú með því at ek hefir reynt þik flærðarfullan ok mjök úmeginn, þá er mér nú rétt ok utan allan glæp, at fyrirláta þik, en flýja undir skjól þess guðdóms, er miklu er betri ok styrkari enn þú. Við þetta skildu þeir með stygð en engum blíðskap. Þvínæst var skírðr Koðrán bóndi ok kona hans Járngerðr ok aðrir heimamenn, utan Ormr son hans vildi eigi skírast láta þat sinn.

152. Um vârit eptir fóro þeir biskup ok Þorvaldr vestr til Víðídals með lið sitt, ok settu bú saman at Lækjamóti, ok bjöggu þar 4 vetr, ok fóro á þeim árum víða um Ísland at prædika guðs orð. Á enum fyrstum misserum, er þeir voro at Lækjamóti, bað Þorvaldr til handa sèr konu þeirrar, er Vigdís hét, hún var dóttir Ólafs, er bjó at Haukagili í Vatzdal; en er þeir biskup ok Þorvaldr komo til veizlunnar, var þar fyrir fjöldi boðsmanna heiðinna; þar var mikill skáli, sem þá var víða siðr til, ok fèll einn lítill lækr um þveran skálann, ok búit um vel; en þvíat ¹⁾ hvârigir vildu öðrum samneyta kristnir menn ok heiðnir, þá var þat ráð tekit, at tjaldat var um þveran skálann í milli þeirra, þar sem lækrinn var, skyldi biskup vera fram í skálann með kristna menn, en heiðingjar fyrir innan tjaldit. At því sama brúðlaupi voro með avörum heiðnum mönnum 2 bræðr hinir rammastu berserkir, ok mjök fjölkunnigir, hét hvârtveggi Haukr; en þvíat þeir stóðu með öllu afli einna mest í móti réttri trú, ok kostgæfðu at eyða kristilegu siðlæti, þá buðu þeir biskupi, ef hann hefði þoran til eðr nökkut traust á guði sínum, at hann skyldi reyna við þá í þróttir þær, sem þeir voro vanir at fremja: at vaða loganda eld með berum fótum eðr láta fallast á vápn, svâ at þá skaðaði ekki; en biskup, treystandi á guðs miskun, neitaði eigi; voro þá gjörvir eldar stórir

¹⁾ þannig B; þeir, A.

eptir endilöngum skálanum, sem í þann tíma var tídt, at drekka avl við eld; biskup skrýddist öllum biskups skrúða, ok vígði vatn, gekk þá at eldinum svá búinn, hafði mítr á höfði ok bagal í hendi; hann vígði eldinn ok dreifði vatninu yfir; því næst gengu inn þessir 2 berserkir grimmliga grenjandi, bitu í skjaldar rendr, ok höfðu ber sverð í höndum, ætlaðu nú at vaða eldinn; en þá bar skjótara at fram enn þeir ætlaðu, ok drápu fótum í eldstokkana, svá at þeir fellu báðir á fram, en eldinn lagði at þeim, ok brendi þá á lítilli stundu með svá mikilli ákefð, at þeir voro þaðan dauðir dregnir; þeir voro færðir upp með gilinu, ok grafnir þar, því heitir þat síðan Haukagil; Friðrekr biskup gerði fyrir sér krossmark, ok gekk á eldinn miðjan ok svá fram eptir endilaungum skálanum, en logan lagði tvá vega frá honum, sem vindr blési, ok því síðr kendi hann meinsamligs hita af eldinni, at eigi með nökkuru móti sviðnaðu hinar minstu trefr á skrúða hans; snérist þá margir til guðs, er sá þetta hit háleita stórtákn. Þenna atburð segir Gunnlaugr múnkr, at hann heyrði segja sannorðan mann Glúm Þorgilsson, en Glúmr hafði numið at þeim manni, er hét Arnór ok var Arndísar son. Ólafr at Hankagili gerði síðan kirkju á bæ sínum, en Þorvaldr fékk honum viðinn til.

155. Þeir biskup ok Þorvaldr lögðu á alla stund með hinu mesta kostgæfi, at leiða sem flesta menn guði til handa, eigi at eins þar í næstum

sveitum, heldr fóro þeir víða um Ísland at boða orð guðs; þeir komo vestr í Hvamm í Breiðafjarðar dölum um alþingi; þórarinn bóndi var eigi heima, en Friðgerðr húsfrey, dóttir Þórðar ¹⁾ frá Höfða, tók vel við þeim í furstu. Þorvaldr taldi þar trú fyrir mönnum, en Friðgerðr blótaði meðan inni, ok heyrði hvárt þeirra annars orð; Friðgerðr svarar orðum Þorvalds fá ok þó illa, en Skeggi, son þeirra Þórarins, hafði í spotti orð Þorvalds; þarinn orti Þorvaldr vísu:

Fór ek með dóm enn dýra
 drengr hlýddi mér engi,
 gátum hrings frá hreyti
 hróðr varliga góðan;
 en með enga sviunu
 öldin rýgr við skáldi,
 þá greypi guð gyðju!
 gall af leiðnum stalli.

Ekki er þess getit, at nokkurir menn í Vestfirðinga fjórðungi kristnaðust af þeirra orðum; en norðr í sveitum, er þeir fóro þar yfir, tóko rétta trú nokkurir göfgir menn. Öundur í Reykjadal, son Þorgils Grenjaðarsonar ²⁾, ok Hlenni af Saurbæ í Eyjafirði, ok Þorvarðr í Ási við Hjaltadal; bróðir Þorvarðs hét Arngeirr ok annarr Þórðr, hann var son Spakböðvars Öndótssonar landuámanns, er bjó í Viðvík; þessir ok enn fleiri menn vorðu fullkomliga kristnir í Norðlendinga fjórðungi; en þeir voru margir,

¹⁾ gellis batir við B.

²⁾ Greinaðarsonar, B, S.

Þóat þá létu eigi skírast at sinni, at trúðu Kristi ok fyrirlétu skurðgoða blót ok allan heiðinn sið, ok vildo eigi gjalda hofitolla; fyrir þat reiddust heiðingjar Friðreki biskupi, ok lögðu fjandskap á alla þá, er honum samþyktu. Þorvarðr Spakböðvarsson lét gera kirkju á bæ sínum í Ási, ok hafði með sér prest, er biskup fèkk honum, at sýngja sér tíðir, ok veita honum guðliga þjónosto; við þat varð mjök reiðr Klaufi, son Þorvalds Refssonar frá Barði í Fljótum; Klaufi var mikilsháttar maðr, hann fór til fundar við bræðr Þorvalds, Arngeir ok Þórðr, þess eyrindis, at hann bauð þeim kost á, hvárt þeir vildi heldr drepa prestinn eðr brenna kirkjuna. Arngeirr svarar: let ek þik þess, ok svá hvern annan minn vin, at drepa prestinn, þvíat Þorvarðr bróðir minn hefir fyrrum grimmliga hefnt smæri meingerða enn ek get at honum þikki þessi; en hins vil ek eggja, at þú brennir kirkjuna. Ekki vildi Þórðr samþykkja þeim at þessu ráði. Lítlú síþarr fór Klaufi til um nótt við ioda mann at brenna kirkjuna; en er þeir nálgaðust ok gengu í kirkjugarðinn, kendu þeir ákafligan hita, ok sá mikla gneistaflavg út í glugga kirkjunnar, fóro þeir brotto við þat, at þeim þótti kirkjan full af eldi. Annan tíma fór Arngeirr til við marga menn, ok ætlaði at brenna þessa sömu kirkju, en er þeir höfðu brotit upp hurðina, ætlaði hann at tendra eld á gólfinu við þurran fjallrapa, en þvíat eigi logaði svá skjótt

sem hann vildi, þá lagðist hann inn yfir þróskjöldinn, ok ætlaði at blása at, er glóðin var nóg, en eigi vildi festa í viðinum, þá kom ör ok stóð favst í kirkjugólfinu rött við höfuð honum, ok þegar kom önnur, sú nisti klæði hans við gólfít, svá at örin flaug í millum síðu hans ok skyrtunnar, er hann var í; hann ljóp þá upp hart ok mælti: svá flaug þessi örin nærr síðu minni, at ek em ráðinn í, at bíða eigi hær hinnar þriðju; nú hlífði guð svá húsi síno. Fór Arngeirr á brottu með sína menn, ok leitaðu heiðingjar eigi optarr at brenna þá kirkju; þessi kirkja var gjör 16 árum furr enn kristni var löglekin á Íslandi, en hún stóð svá, at ekki var at gert.

134. Eitt sumar á alþingi taldi Þorvaldr Koðránsson trú, eptir bæn biskups, opinberliga fyrir öllum lýð; en er hann hafði framborit með mikilli snild mörg ok sönn stórmerki almáttigs guðs, þá svarar furstr kynstór maðr ok göfugr, þóat heiðinn væri ok grimmr, Hèðin frá Svalbarði af Eyjafjarðarströnd, sonr Þorbjarnar Skagasonar ¹⁾ Skoptasonar; Hèðin átti Ragneiði stjúp dóttur ok bróður dóttur Eyjólf Valgerðarsonar; Hèðin mælti mart ílt við Þorvald ok guðlastaði mjök imóti heilagri trú, ok svá gat hann með sinni illgirnd umtalit fyrir fólkinu, at engi maðr lagði trúnat á þat, er Þorvaldr hafði sagt, heldr tók þaðan af svá mjök at vaxa illviljafull ofsókn ok hatr heiðingja við þá bisk-

¹⁾ Skeggjasonar, B.

up ok Þorvald, at þeir gáfu skáldum fè til at yrkja níð um þá; þar er þetta í:

Hefir börn borit

biskup níu,

þeirra er allra

Þorvaldr faðir.

Fyrir þat drap Þorvaldr tvá þá, er ort höfðu kvæþit, en biskup þoldi allar meingerðir með hinni mestu hógværi; en er þeir Þorvaldr höfðu drepit skáldin, fór hann til biskups at segja honum, hvat hann hafði gert; biskup sat inni ok sá á bók, ok áðr Þorvaldr gekk inn, komu 2 blóðdropar á bókina fyrir biskupi, skildi biskup þegar, at þat var nökkur fyrirbending; en er Þorvaldr kom inn til hans, mælti biskup: annathvært hefir þú framit manndráp, ella hefir þú þat í hug þèr. Þorvaldr segir þá, hvat hann hafði gert. Biskup mælti: hví fórt þú svá með? Þorvaldr svarar: ek þolda eigi, er þeir kölluðu okkr raga. Biskup mælti: þat var lítil þolraun, þó at þeir lýgi þat, at þú ættir börn, en þú hefir sært orð þeirra á verra veg, þvíat vel mættu ek bera börn þín, ef þú ættir nökkur, eigi skyldi kristinn maðr sjálfr leita at hefna sín, þóat hann væri haturliga smáðr, heldr þola fyrir guðs sakir brágsli ok meingerðir.

135. Nú þóat þeir þyldi mörg vandræði af vândum mönnum, þá létu þeir eigi því heldr af at fara um sveitir ok boða guðs erendi. Þeir komu út í Laxárdal, ok dvöldust um hríð undir

Eilífsfelli hjá Atla enum ramma; föðurbróður Þorvalds; var Atli þá skírður með heimamenn sína, ok margir aðrir menn þeir er komu til, þvíat heilags anda miskun nálgadist af orðum þeirra. Þá flaug fræði af biskupi með guðs gjöf í eyru einum smásveini 5 vetra gömlum, er hét Íngimundr, son Hafrs í Goðdali ¹⁾, hann var at fóstri á Reykjaströnd. Íngimundr kom at máli einn dag við smalamann fóstara síns, ok bað hann fylgja sér leyniliga til Eilífsfjalls at seá biskupinn; þetta veitti sauðamaðrinn honum, þeir fóro yfir Kjartansgjá ok vestr yfir fjallit til Laxárdals; en þegar er þeir komu til bæjar Atla at Eilífsfelli, þá tók sveinninn at biðja at hann væri skírður. Atli tók í hönd sveininum, ok leiddi hann fyrir biskup svâ segjandi: sveinn þessi er son göfugs manns ok þó heiðins, en sveinninn beiðir skírnar utan ráð ok vitorð föður síns ok fóstara; nú seá fyrir, hvat at er geranda, þvíat vís vâ er, at hvâramtveggja þeirra mân mjök mislíka, ef hann er skírður. Biskup svarar hlæjandi: sannliga, segir hann, er úngum smásveini eigi neitanda svâ heilagt embætti, allra helzt er hann hefir heilsamligri ²⁾ skilnîng á sínu ráði enn frændr hans rosknir. Síðan skírði biskup Íngimund, okkendi honum áðr hann fór í brott, hvat honum var einna skyldazt at varðveita meðr kristninni.

¹⁾ Guðdavlum, B.

²⁾ þannig B; heilsamliga, A.

136. Svâ er sagt, at Friðrekr biskup hafi skírt þann mann, er hét Máni, ok fyrir því at hann hélt helga trú með mörgum manndygðum ok góðlifnaði, var hann kallaðr Máni ennkristni; hann bjó í Holti á Kólgumýrum, hann gerði þar kirkju, í þeirri kirkju þjónaði hann guði bæði nætr ok daga með helgum bænum ok ölm-ösogerðum, er hann veitti margháttaðar fátæk-um mönnum. Hann átti veiðistöð í á þeirri, er þaðan var skamt í brottu, þar sem enn í dag heitir af hans nafni Mánafors; þvíat á nökkur-um tíma, þá er hallæri var mikit ok sultr, hafði hann ekki til at fæða húngraða, þá fór hann til árinna ok hafði þar nóga laxveiði í hylnum undir forsinum; þessa laxveiði gaf hann undir kirkjuna í Holti, ok segir Gunnlaugr múnkr, at sú veiðr hafi þar jafnan síðan tillegit; hjá þeirri kirkju sèrr enn merki, at hann hefir bygt svâ sem einsetumaðr, þvíat svâ sem hann var fjar-lægr flestum mönnum þann tíma í hugskotiðu, svâ vildi hann ok at líkamligri samvistu firrast alþýðu þys, þvíat við kirkjugarðinn sèrr at verit hefir garðhverfa nökk, er segist at hann hafi vunnit á heyverk á sumrum, til þess at sóðra við eina kú, þá er hann fæddist við, þvíat hann vildi [heldr] afla sèr atvinnu með erfiði eiginligra handa, enn samneyta heiðingjum þeim, er hann hataðu, ok heitir þar síðan Mánagerði.

Herferð at Friðreki biskupi.

137. En at segja fátt af mörgum mein-

gerðum ok ofsóknum, er heiðnir menn veittu Friðreki biskupi ok Þorvaldi fyrir boðan rétt-
rar trúar, þá bar svá til, at þeir vildu ríða til
vârþíngs í Hegranes; en er þeir nálgaðust þíng-
stöðina, þá ljóp upp allr múgr heiðinna manna,
ok runnu í móti þeim með miklu ópi, sumir
börðu grjóti, sumir skóku at þeim væpn ok
skjöldu með harki ok háreysti, báðu guðin
steypa sínum úvinum, ok var engi vân at þeir
mætti koma á þíngit; þá mælti biskup: nú kemr
þat fram er móþur mína dreymdi forðum daga,
at hún þottist finna vargshár í höfði mër, þvíat
nú ero vër gjörvir rækir, ok reknir sem skæðir
vargar með hræðiligu ópi ok sturjöld. Eptir þat
fóro þeir biskup heim til Lækjamóts ok dvöld-
ust þar um sumarit; á því sama sumri eptir
alþíngi, sömnuðu nökkurir heiðnir höfðíngjar
liði, svá at þeir höfðu 200 manna tólfræð; þeir
ætlaðu til Lækjamóts at brenna biskup inni ok
alt lið hans; en er þeir áttu skamt til bæjar at
Lækjamóti, þá stigu þeir af hestum sínum ok
ætluðu at æja, sem þeir gerðu; en í því er þeir
voro á bak komnir, flugu hjá þeim fuglar marg-
ir vâveifliga, við þat fældust hestar þeirra ok
vurðu svá óðir, at þeir fëllu allir ofan, er á bak
voro komnir ok meiddust, sumir fëllu á grjót
ok brutu fætr sína eðr hendr eða fengu önnr
mein, sumir fëllu á væpn sín ok fengu þar stór
sár af; hestarnir ljópu á sumá ok meiddu; þeim

varð minzt til vandræða, er hestarnir ljópu frá, ok vurðu þeir at gánga lánga leið til síns heima; hurfu þeir við þetta aptr. Skýldi svá allsvaldanda guðs miskun sínum mönnum, at því síðr fengu þeir biskup þessu sinni nökkut mein af illvilja ok umsát heiðingja, at þeir vurðu með engu móti varir við þessa atför ok ráðagerð. Bjöggu þeir Þorvaldr þann hinn 4da vetr at Lækjamóti; en á næsta sumri eptir fóro þeir utan furst til Noregs, ok lágu um hríð í höfn nökkurri; þá kom utan af Íslandi ok lagði til þeirrar sömu hafnar sá maðr er furr var nefndr, Hèðinn frá Svalbarði; Hèðinn gekk upp á land ok í skóg at höggva sèr húsavið; Þorvaldr varð þess varr, hann kallaði með sèr þræl sinn, þeir fóro í skóginn þar sem Hèðinn var, lét Þorvaldr þrælinn drepa Hèðinn; en er Þorvaldr kom til skips ok sagði þetta biskupi, svarar biskup: fyrir þetta víg skulum við skilja, þvíat þú vill seint láta af manndrápum. Eptir þat fór Friðrekr biskup til Saxlands ok endi þar líf sitt með háleitligum heilagleik, takandi eilífa ömbun af allsvaldanda guði fyrir sinn góðvilja ok stundligt starf.

Frá Þorvaldi Viðförla.

138. Þorvaldr lifði síðan mörg ár, en með því at hann var maðr mikill af sjálfum sèr, sterkr ok hugaðr vel, en í alla staði geyminn guðs boðorða með fullkominni ástarhygli, þá hugsaði hann þat, ef hann færi enn aptr til sinn-

ar fósturjarþar, at eigi væri víst hvárt hann þyldi svá í alla staði, sem vera ætti fyrir guðs ást, mótgáng ok meingerðir sinna samlanda; fyrir því tók hann þat ráð, at vitja eigi optarr út til Íslands. Gerði hann þá ferð sína út í heim ok alt til Jórsala at kanna helga staði, hann fór um alt Grikkjaríki ok kom til Miklagarðs, tók sjálfr stólkonúnginn við honum með mikilli virðing, ok veitti honum margar vingjafir ágætar, því at svá var guðs miskun honum nákvæm, ok flaug hans frægð fyrir alþýðu hvar sem hann kom, at hann var virðr ok vegsamaðr svá af minnum mönnum sem meirum, sem einn stólpi ok upphaldsmaðr rættar trúar, ok svá sæmðr, sem dyrðarfullr játari várs herra Jesú krists, af sjálfum Miklagarðs keisara ok öllum hans höfðingjum ok eigi síðr af öllum biskupum ok ábótum um alt Grikkland ok Sýrland; allramest var hann tignaðr um Austrvegh, þángat sendr af keisaranum svá sem foringi eðr valdsmaðr skipaðr yfir alla konunga á Rúzlandi ok í öllu Garðaríki. Þorvaldr Koðránsson reisti þar af grundvelli eitt ágætt múnklíf hjá þeirri höfuðkirkju, er helgut er Jóhanne baptista, ok lagði þar til nógar eignir, hèt þar æ síðan af hans nafni Þorvaldsklaustr; í því múnklífi endi hann sitt líf, ok er þar grafinn; þat klaustr stendr undir hábjargi, er heitir Dravfn. Þá er Friðrekr biskup ok Þorvaldr komu til Íslands, voro liðin frá

holdgan vârs herra Jesú kristis 900 ára ok eitt ár ens níunda tigar, en 100 tírædt ok 6 vetr frá upphafi Íslands bygðar. Þrim vetrum síðarr görði Þorvarðr Spakböðvarsson kirkju í Ási.

Frá Stefni Þorgilssyni.

159. Maðr er nefndr Stefnir, hann var sonr Þorgils Lilíðssonar, Helgasonar bjólo, Ketilssonar flatnefs, Bjarnarsonar bunu. Stefnir var fæddr á Kjalarnesi, ok vóð þar upp meðan hann var barn. Stefnir fór utan, þá er hann var á úngum aldri, ok tók trú í Danmerk, ok varð göfugr maðr. Stefnir kom til móts við Þorvald Koðránsson, ok fór með honum víða um heim, at kanna helga staði ok ríkra manna siðu. Um síðir hvarf Stefnir aptr í Norðrlönd, fann hann þá Ólaf Tryggvason fyrir vestan haf ok gerðist hans maðr, fór hann vestan með Ólafi konúngi til Noregs.

Kristniboð Ólafs konúngs.

140. Ólafr konúngr Tryggvason fór þann sama vetr er á leið, sem hann var til konúngs tekinn í Þrándheimi, austr í land hit efra alt til landsenda, ok lagði undir sik land alt, sem áðr er sagt; fór konúngr snimma um vârit út í Víkina, ok hafði lið mikit, dvaldist hann þar lengi um vârit, komo þar til hans margir ríkir mena, þeir er voro frændr hans, en sumir höfðo verit vinir Tryggva konúngs föður hans, var honum þar fagnat með allmiklum kærleik. Bræðr 2 bjöggu þar í Víkinni, auðgír ok kynstórir, lét

annarr Þorgeirr en annarr Hyrníng, þeir komo á fund Ólafs konúgs; þeir höfðu vakit þat mál við Loðin stjúpfoður konúgs, at þeir vildo biþja dætra Loðins ok Ástríðar móður Ólafs konúgs; en Loðinn svaraði vel, en veik þeim ráðum til Ólafs konúgs, þvíat þær voro systir hans. Einn dag kallaði konúgr til tals við sik móðurbræðr sína Jóstein ok Karlshöfuð, Þorkel dyðril ok Loðin stjúpfoður þeirra, svâ Þorgeirr ok Hyrníng, þvíat þeir voro ríkaztir menn austr um Víkina. Síþan hóf konúgr svâ sitt mál með hinni mestu áhyggju ok alvöro: þat vil ek yðr kunnigt gera, segir hann, at ek vil kristni-boð hefja hér í landi, skal ek því á leið koma at kristna allan Noreg, eðr deyja at öðrum kosti; vil ek at þær takit undir þetta mál með mæ, ok fylgit síþan með öllum mætti því enu ágæta erendi, svâ at þetta hit hjálpsamliga ráð mætti framgengt verða; hefi ek ok þessa mína fyrirætlan fyrir yðr uppborit furr enn öðru fólki hér í landi, at mæ þikkir þat vænast til sakir valds ok ríkdóms, at þessi boðskapr gángist við, ef þit bræðr vilit fylgja Þorgeirr ok Hyrníng, en ek trúi frændum mínum bezt til at mæ se góðviljaðir, ok þar með Loðni stjúpfoður mínum fyrir tengða sakir. Þá svarar Þorgeirr: skjótr em ek í andsvörum um þetta mál; vilir þú, konúgr! gipta okkr bræðrum systir þínar Íngiríði ok Íngigerði með ráði foður þeirra Loðins ok annarra frænda, þá skulu vèr með allan okkarn

styrk ok alla veita þér, hverju sem þú vill framfara, ok alla okkra vini ok frændr leiða til hlýðni við þik, þá er við megum ræðum ok ráði viðkoma; þér er nú ok kunnig ætt okkur ok eignir stórar af sannorðra manna frásögn, þó at þú hafir eigi verit lengi í þessu landi. Konúgr svarar: veit ek at þit erut menn ríkir ok stóráættaðir, en sjálfir reyndir at trúleik ok drengskap, fyrir því vil ek unna ykk þessa ráða sem þit beiðit, ef þat er eigi móti vilja meyjanna eða frænda ¹⁾ þeirra; skal ek alla yðr mína tengðamenn ok frændr efla [yðr] bæði at ríki ok sæmdum, ef þér vilit efla kristindóm með mér, þvíat þat gerit þér nú svá at mér þikkir mestu máli varða. Allir þeir, er þar voro á málstefnu, sögðu, at þeir skyldu öllu því at fylgja sem konúgr vildi vera láta, ok allir þeir er þeirra orðum vildi hlýða. Síðan var talat bónorð þeirra bræðra, ok varð þat framgengt, at þeir fengu dætra Loðins ok Ástríðar, skyldi sú veizla vera snemma sumars í Víkinni. Eptir þessa málstefnu gerði Ólafr konúgr bert fyrir alþýðunni, at hann vill bjóða kristni öllum mönnum í ríki síno; játaðu furst þesso boði þeir sem áðr höfðu undirgengit, sem nú var sagt, voro þeir ok ríkaztir þeirra manna sem þar voro viðstaddir, gerðu þat aðrir eptir þeirra dæmum; voro síðan skírðir allir meun um Víkina austan fjarðar. Síðan sat konúgr at brúðkaupi þeirra bræðra, fór sú veizla vel fram ok

¹⁾ foður, B.

sköruliga. Eptir veizluna fór Ólafr konúgr norðr í Víkina, ok bauð öllum mönnum at taka rétta trú, en þeim, er í móti mæltu, veitti hann stórar refsingar, lét sumu drepa, sumu hamla at höndum eðr fótum, sumu rak hann or landi; kom þá svâ, at um alt þat ríki, er átt hafði Tryggvi konúgr faðir hans, ok svâ þat ríki, er átt hafði Haraldr konúgr grænski frændi hans, þá gekk þat fólk alt undir kristniboð þat er Ólafr konúgr boðaði; varð þá alkristit alt um Víkina.

Prædikan Ólafs konúgs við bændr.

141. Ólafr konúgr ræð til skipa í Víkinni, ok fór þá norðr á Agðir ¹⁾, hann hafði lið mikit ok frídt, en hvar sem hann átti þing við bændr, bauð hann öllum mönnum at láta skírast, ok gengu allir menn undir kristni, þvíat engi fékkst uppreist af bóndum í móti, ok var fólk skírt hvar sem hann kom. Ólafr konúgr stefndi þing í Morstr á Sunnhörðalandi; en er bóndum kom þingboð konúgs, samnast þeir saman fjölmennt, taka tal með sèr ok ráðagjörðir um vandkvæði þat, er þeir hafa spurt, at Ólafr konúgr boðar á hverju þingi nýjan átrúnat ok úkunnan, ok skyldar alla menn til þann at hafa ok halda, en hinn upp at gefa, cyða ok ónýta, er landsfólkit hefir áðr haldit; verða þeir á þat sáttir, at þessu boði skulu þeir í móti standa með öllu alli; velja síðan til 3 menn, þá er vitraztir ok málsnjallaztir voro í þeirra flokki, at mæla

¹⁾ Grænland, F.

í móti konungi, ef hann vildi þetta erendi fram-bera, ok segja djarfliga, at þeir vilja undir engi úlög gánga, þó at konúngr ljóði þeim. Á næstu nótt, áðr þíngit skyldi vera, vitraðist hinn heilagi Martínus biskup Ólafi konungi í svefni ok segir sva: þat hefir verit háttir manna hér í landi sem víða annarstaðar, þar sem heiðit fólk er, at Þór ok Óðni er ayl gefit, ok Ásum ero full eignut, þar sem samdrykkjur eðr gildi ero haldin, en nú vil ek at þú látir hinn veg til skipta at veizlum eðr samkundum, þar sem fyrir minnum er mælt, at sá úvandi leggist sem áðr hefir verit, en þú látir mik nefna til minna með guði ok hans helgum mönnum, en ek skal styðja ok styrkja þitt erendi á morgin, svâ at þat fæe framkvæmd, þvíat margir ætla móti at standa, ok jafnan skal ek þær liðsinni veita til góðra framferða. Konúngr þóttist þessu játa, þvínæst vaknaði hann, ok hugsaði hvat fyrir hann hafði borit, ok þótti honum betra enn eigi dreymt. Konúngr fór til þíngs um daginn, ok var þar kominn mikill fjöldi bónda ok allir með vâpnum; en er þíngit var sett, stóð konúngr á bergi nökkuru ok hans menn umhverfis, voro þeir ok með vâpnum, en bóndamúgrinn sat firr meirr. Svâ segja sannfróðir menn at enn scái á berginu svâ sem smá koppa, þar sem konungsmenn settu niðr avrfalina, er þeir stóðu ok studdust við spjót sín, ok eigi síðr fótspor Ólafs konúngs því líkæzt sem hann hafi staðit í krömum

snjó. Konúngr talaði blíðliga til bónda ok segir svâ. Hér ero nú samankomnir margir höfðingjar ok mikilsverðir, þar með fjöldi fólks, vil ek öllum mönnum kunna þökk, er þetta þing hafa sótt eftir vâro boði, þvíat ek vænti at þessi yður hêrkvâma verði öllum oss til sæmdar bæði bráð ok lengðar. Þat er yður kunnigt, at alt þetta landsfólk hefir játh mêrhöfðingskap yfir alt Nor-egs ríki, ok heitit mêr at veitalýðni ok góðvilja þjónusto í alla staði eftir minni vild; en fyrir því at ek vænti, at allir menn efni vel sín heit hêr um, þá heyrir mêr at leggja yður eigi í ánauð sem verðkeypta þræla, heldr at skipa yður sæm-liga þjónusto, þá sem hæfverskir riddarar eigu at [þiggja af ¹⁾] sínum konúngi, því vilek eigi at þêr sêth hlutlausir heilsamligra áminninga, hvat yður læfir at gera eður hverjum yður heyrir at þjóna. Ef þêr vilit mêr hlýðnast, þá skal ek gera yður riddara ens æðsta konúngs, er alla sêr trúliga þjónandi elskar ok auðgar, eigi at eins stundligu ríki, heldr gerir hann sína þræla bræðr síns sæta sonar ok samerfingja eilífs fagnaðar. Þvíat jarðligt ríki er engu nýtt, nema at kaupa með því þat eilífa ríki, er aldri verður endir á; því skulut þêr trúa á allsvaldanda guþ föður, skapara allra luta, ok á hans blezaða son, er virðist at láta berast hingat í heim af sinni blezaðri móður ok mey Maríe til lausnar öllu mannkyni, ok á helgan anda, einn guþ í þrennúngu ok þrennan í einíngu, ok með þessi trú skulut þêr láta

¹⁾ veita, F.

skírast í nafni föður ok sonar ok anda heilags, ok görast svá synir alnáttigs guðs ok erfíngjar eilífs ríkis; en þér skulut neita fjandanum ok allri skurðgoða villu, er hann hefir yðr ínetjat, ok ætlar svá yðr at leiða, sem yðra furri frændr, til eilífra kvala með sèr sjálfum, ef þér haldizt í hans þjónusto. Er yðr þat nú skjótazt hær af at segja, at allir svá úríkir sem auðgír, þeir er auðveldliga ok sjálfviljandi gánga undir þenna boðskap, skulu eiga af mær vísa vináttu ok þar með eilífa ömbun af allsvaldanda guði; en þeir sem í móti mæla ok eigi vilja hlýða þessu fagnaðar erendi, er þeim liggr sjálfum mest við at hafa ok halda, þá skulu þeir sæta af mær reiði ok refsíngum, þar sem ek má því viðkoma. Talaði konúgr bæði langt ok snjalt, en er hann hætti ræðu sinni, þá stóð upp sá af bóndum, er einna var snjallaztr, ok til þess var ætlaðr af þeim, at svara furstr konúngi ok mæla í móti kristniboði hans; en er hann vilde til máls taka, þá setti at honum hórsta ok þröngð svá mikla, at hann fékk engu orði uppkomit, ok settist hann niðr. Þá stóð upp annarr bóndi ok vilde eigi aunsvörin falla láta, þóat hinum furra hefði eigi vel tiltekizt; en er hann hóf sitt mál, þá varð hann svá stammr, at hann fékk ekki orð talat svá at skilja mætti; tóko þá allir at hlæja at hönum, þeir er nærr voro, settist hann við þat niðr. Þá stóð upp hinn þriði með mikilli reiði ok ofmetnaði, ok vildi tala í móti konúngi; hugs-

aði hann at hefna sinna fêlagameð mjúku túngu-
bragði ok mikilli snild, en hann varð svâ háss
ok rámr, at engi maðr heyrði hvat hann mælti;
settist sá niðr með skömm ok svívirþing, er
uppreis með ofbeldi ok drambi. Síðan varð á
því þingi engi til at mæla í móti konúingi, kom
þá svâ, at allir játaðu því er konúngr bauð;
skildi konúngr eigi furr við, enn alt þingfólk var
skírt. Bauð konúngr þá um Þángbrandi presti
at skíra kvennafólk ok úngmenn, ok alt þat fólk,
er nærr var, ok eigi hafði komit til þingsins;
en allsstaðar þar sem konúngr fór yfir, ok lands-
lýðrinn tók rétta trú, þá lét Ólafr konúngr
brjóta ok brenna hof ok hörga, en reisa í stað-
in kirkjur, ok fékk til kennimenn, þar er hon-
um þótti mest nauðsýn tilbera; lét hann ok eyða
öllum skurðgoðum, brenna þau eðr brjóta; svâ
segir Hallarsteinn ¹⁾);

Fèmildr fylkir vildi
firna mörg ok hörga
blótlús brenna láta,
bað hann heiðin goð meiða;
siðvandir síðan kendi
sannfróðum trú góða
herlundr hölða kindum
hann er ríksztr konúngr manna.

Útkoma Stefnis Þorgilssonar.

142. Stefnir enn íslenzki var með Ólafi
konúingi, sem áðr er getit; konúngr átti optliga
tal við hann, þvát Stefnir var maðr vitr, ok

¹⁾ Markús, F.

hafði farit víða; frétti konúgr hann mjök at framferði ok síðum ríkra höfþingja í avðrum löndum, svá um ferðir þeirra Þorvalds Koðránssonar. Stefnir sagði konúngi slíkt er hann spurði. Konúgr frétti Stefni, ef honum væri hugr á at vitja frænda sinna á Íslandi ok boða þeim helga trú. Stefnir svarir: svá var þar tekit af flestum mönnum við Þorvaldi, þá er hann fór þess erendis til Íslands með Friðreki biskupi; at mik lángr ekki til þess, ok var hann í alla staði betr tilfærr enn ek at flytja þenna boðskap. Konúgr mælti: með þvíat ek hefi svá upphafvit at flytja kristniboð hér í Noregi, at et hefvir fullkomliga stadt upp á hjarta mitt, at lètta eigi furr þessu starfi, enn alt landsfólk er hér rétt trúat, þá skal ek eigi síðr ástunda með öllu kostgæfi, at leiða guði til handa þann lýð, er Ísland byggir eðr önnur Norðrlönd, þau sem híngrat liggja undir vart ríki til kaupferða ok atflutninga þeirra gæða, sem vér megum eigi missa, en þau lönd megu hálfu síðr þarnast þeirra luta sumra, er hëðan flytjast; en þat er eigi heyriligt, at kristnir menn saurgi sína trú svá, at þeir eigi kaup við heiðingja ok annat vinskapar samneyti sem við sína bræðr; nú hefi ek helzt hugsat at senda þik til Íslands ok boða guðs nafn, ok vita hversu við láti; sè ek eigi hér með oss annann mann líkara til þessa erendis, þvíat þú ert þeim samlendr ok ættaðr vel, algjörri í heilagri trú ok siðferði. Stefnir svarar: gjarna vil ek fara yðra sendiför,

hvárt sem þér vilið, til Íslands eðr í annann stað, en uggr er mér á, at til lítils komimín ferð, þvíat Íslendingar, frændr mínir, ero harðir viðr-eignar, ok vilja seint láta af því, sem þeir taka upp. Því næst bjóst Stefnir til Íslandsferðar, lét síðan í haf með nökkurum lærðum mönnum ok avðru föroneyti, er Ólafr konúngr fékk honum; greiddist þeirra ferð vel, þeir höfðu útlivist bæði skamma ok hægja. Stefnir kom skipi síno í Gufárós nökkuru fyrir alþingi, tók hann þegar opinberliga at boða guðs erendi; en er menn vissu, at hann var kristinn, ok með hverju erendi hann fór, þá tóko þeir við honum illa ok úmannliga, en þó frændr hans allra verst; hann fór djarfliga yfir við ioda mann bæði vestr ok suðr; ok er hann sá, at engir vildo við skipast hans fortölur í þeim hæröðum, þvíat alt fólk var heiðit fyrir sunnan land ok um Vestfirðinga fjórðung, þá reiddist Stefnir ok tók at brjóta hof ok hörگا ok brenna skurðgoð með styrk sinna föronauta; samnaðust þá saman heiðingjar, ok létu þá eigi ná at brjóta hof sín eðr meiða guðin. Á því sama sumri var þat í lög tekit á alþingi: at hvern þann mann skyldi gera sekjan ok útlægan, er lastaði goðin eðr gerði þeim nökkura meingerð eðr úsæmd; skyldo þær sakar sækja frændr þeirra, er fyrir sökum voro hafðir, þrímenníngar ok fjórmenníngar ok þar í milli, þvíat heiðnir menn kallaðu kristnina frændaskömm; fyrir því stefndu Stefni

frændr hans, synir Ósvífurs Helgasonar, Óttars-sonar, Bjarnarsonar, Ketilssonar flatnefs; þeir hétu svâ: Þórólfr ok Áskell, Torráðr ok Vandráðr, en Óspakr bróðir þeirra vildi eigi sækja hann. Stefnir svaraði þeim svâ, er þeir höfðo sekðan hann: þessi sekt, er þér hafit mik fyrir dæmdan, mân mik ekki skaða, en hêðan munu eigi líða margir vetr, áðr yðr mân fyrir þessa sök at hendi koma mikil úgipta ok hamngjuleysi. Skip Stefnis stóð uppi um vetrinn í Gufárósi, en um vârit, er snjófa leysti af fjöllum, þá tók út skipit alt saman árvöxtr ok stormr veðrs, rak skipit til hafs, þótti heiðíngjum þá auðsýnt, at goðin voro reið Stefni, ok þau mundi valda þessum atburð; þar um kváðu þeir vísu þessa:

Nú hefir stafnvalinn Stefnis,
straumr ferr um hol knerri,
felle-veðr af fjalli
fjallrænt brotit allan;
heldr kveð ek víst at valdi,
vera munu bönd í landi,
geisar á með ísi,
ásríki gný slíkum.

Litlu síðarr kom skip Stefnis at landi, ok var lítt lest eðr ekki, ok fór Stefnir á því utan.

Frá ættmönnum Hørðakára.

143. Ólafr konúngr, þá er hann hafði kristnat alt fólk í Víkinni, fór norðr með landi þat sama sumar, er Stefnir fór til Íslands, sem nú

var sagt; snèri konúngr öllum mönnum til kristni, hvar sem hann kom, ok kendi þeim rétta siðu. Á Hörðalandi voro þá menn margir ríkir ok ágætir, er komnir voro af ætt Hörðakára. Hörðakári átti 4 sonu: einn var Þorleifr hinn spaki; annarr Ögmundr, faðir Þórólfs skjálgs, föður Erlíngs á Sola; Þórðr hinn þriði faðir Klypps hersis, er drap Sigurð konúng slefu Gunnhildarson; fiórði son Hörðakára var Ölmóðr hinn gamli, faðir Áskels, föður Ásláks fitjaskalla: var þessi ættbogi þá mestr ok göfgaztr á Hörðalandi, er kominn var af ætt Hörðakára. En er þeir frændr spurðu til þessa vandkvæðis, at Ólafr konúngr fór austan með landi, ok hafði lið mikit ok braut forn lög á mönnum, en allir sættu refsíngum ok afarkostum, þeim sem í móti mæltu því, er hann vildi vera láta; þá gerðu þeir stefnulag milli sín at göra ráð fyrir sèr, þvíat þeir vissu, at konúngr mundi brátt koma á fund þeirra; en er þeir fundust allir frændr, þá mælti sá er mest var fyrir þeim: þat vita allir menn, þeir sem hèr ero samankomnir, at Ólafr konúngr Tryggvason mun skjótt koma at vitja vár, er hann ágætr maðr af íþróttum sínum, styrk ok stórvirkjum, er hann hefir unnit víða löndin; því flýgr hans frægð ok frami um alla norðrhálfu heimsins, fur þá skyld er gott ok sæmiligt slíkum konúngi at þjóna, ok honum at hlýðnast um allan heyriligan boðskap ok viðrkvæmiligar krafir; en siðr sá enn úkunni, er hann boðar, mislíkar oss

mjök; nú er þat mitt ráð, at vèr frændr gángim eigi undir þenna boðskap, utan konúngr láti til vârs lyndis nökkurn þann lut, er aukist vâ virþíng ok sæmd. Þetta ráð var af öllum vel rómat. Lauk svâ þeirri stefnu, at þat var allra þeirra samþykki ok ráð, at þeir skyldo allir koma fjölmennt til Gulapíngs, ok finna þar Ólaf konúng, ef hann vildi.

144. Þessi frændbálkr afkvæmi Hörðakára hafði lengi æfi ráðit fur á Hörðalandi. Þórólfr skjálgr Ögmundarson reð fyrir á Jaðri, hann var ríkr maðr ok fjölmennr, hermaðr mikill ok újafnaðarmaðr; son hans hét Erlíngr, sem furr var getit, hann fæddist upp at fósttri, meðan hann var úngr; snemma var hann mikill ok sterkr, ok þótti heldr údæll.

Frá Rögnvaldi ok Rauð.

145. Maðr er nefndr Loðinn, hann bjó í Ærvík fyrir sunnan Stað, hann var maðr auðigr ok engi ofrhugi í skapi; kona hans hét Gyða, hún var væn ok svarri mikill; þau áttu 2 sonu: hét annarr Rögnvaldr, en annarr Úlfr. Loðinn var vinr Þórólfs skjálgs, en þó var kona hans honum enn kærri; var Þórólfr skjálgr optliga á veizlu með Loðni, ok sat þar laungum; jafnan var hann lángtalaðr við húsfreyju Loðins, ok læk þat orð á, at hann mundi eigi dyggliga ömbuna honum góðar veizlur ok vingjafir. Svâ bar til eitt sinn, at Skjálgr var at veizlu í Ærvík, at menn ljópu inn í skálann fyrir dag, ok sögðo

Þórólfi, at lopt þat var brotið, er Loðinn svaf í, ok hanu sjálfr drepinn, en menn vissu eigi, hvern verks þess var valdr. Þórólfr sagði þá hart leikit; en ekki er þess getið, at hann gæfi sér mikit um; höfðo margir menn mikinn grun á Þórólfi um þetta verk, þvíat mjök þótti saman bera ok þarvist hans, en engir þorðo þat upp at bera í hávaða. Þórólfr bauð sik til áscá við Gyðo; hún játti því, ok hafði hann hana heim með sér, en kastaði þar sinni eign á lendur ok lausafé; sono Loðins vildi hann þjá undir þrældóm, lét Rögnvaldr þjást en Úlfr eigi, því var hann seldr mansali til fjarlæggra landa, ok kemr hann ekki við þessa sögu. Rögnvaldr þroskaðist skjótt, var hann maðr mikill ok sturkr, ok vænn at seá, hann aflaði brátt mikilli vinnu ok var hagr vel; Þórólfr hafði hann í þrælatölu, en er hann var roskinn at aldri, þá setti Þórólfr hann yfir aðra mansmenn at stjórna þeim, ok halda til vinnu. Einn tíma mælti Rögnvaldr til Þórólfs: una munda ek með þér, ef þú fengir mér konu þá, er mér gætist at. Hann svarar: þar þikkir mér eigi vant um, ok eigi skorta til þræla ættirnar; kona heitir Sigríðr, er ek mân til láta, hún er dóttir eins lítils bónda, er heðan býr skamt í brott, er þér sá kostur fullgóðr, ok vil ek þar hafa hollostu þína í mót. Rögnvaldr sagði sik honum eigi útrúliga hafa þjónat. Var nú þetta at ráðum

gert, at Rögnvaldr fèkk Sigríðar, hún var væn ok vel at sèr; þau gátu brátt son ok nefndo hann Gunnar, hann var snimma mikill vexti ok vænligr at seá; Þórólfr skjálgr tók frá þeim sveininn ok elskaði sem hann væri hans son; liðu svá fram 3 vetr. Þórólfr skjálgr fór hvert sumar í hernað, ok setti Rögnvald heima ræðismann fyrir bú sitt; en hann sat um kyrt á vetrum, ok hafði jafnan mannmart með sèr. Á því vâri, er svcinninn Gunnarr, son Rögnvalds, var þrèvetr, bjóst Þórólfr at fara í víking, sem hann var vanr; en áðr hann fór heiman, kom hann at máli við Rögnvald ok segir sva: vinnu ætla ek at láta hær flytja fram í sumar meiri enn vandi er til, þvíat ek vil láta gera mér mikinn drykkju-skála, ok vanda sem mest, skaltu vera forseámaðr þessa starfs með öðrum þrælum, ok fá smiði til, þvíat þú ert umsýslumaðr mikill ok hagr vel; þætti mér þá vel sýslat, ef ek mætti þar í veita í haust vinum mínum, ok fagna svá heimkvâmu minni. Rögnvaldr játar þessu; ferr Þórólfr í hernað, en Rögnvaldr býr til skála smíðarinnar, hann leigir til með sèr 2 ena haztu smiði, vindverska at ætt, gerir þeim kosti góða, þvíat hann sparir eigi pennínga Þórólfs, lagði Rögnvaldr við þá mikinn félagskap; gekk skálasmiðin fram bæði vel ok skjótt; Rögnvaldr lét hirða vandliga bæði afhögg ok spónu; hafði Rögnvaldr forsögn alla á þessi smíð; en er skálinn var algjör ok skot umhverfis, þá lét hann

Þræla flytja heim eldivið mikinn, ok hlaða köstu jafn háfa veggjum öllum megin um skálann, var þetta alt unnit áðr Þórólfr kom heim um haustið; en er hann kom, leit hann á smíþit, ok lét vel yfir; hann spurði Rögnvald, hví hann hefði látið heim færa svá stóra viðkavstu; hann svarar: Þvíat mér leiðist at jafnan á vetrum, er hér kveinat um eldiviðar fæð, þvíat mikils þarf við, en í annan stað vildi ek eigi, at sól rífi í sundr nýja timbrveggi skálans ok lítt brædda. Þórólfr gaf sér um þetta ekki meirá, lét hann síðan búa veizlu ríkuliga í skálanum, ok bauð til vinum sínum; drykkur var hinn styrkazti, ok veitt af kappi, hafði Rögnvaldr þar fur avn hina mestu ok umhyggju, at ¹⁾ ætla avl til ok inn at bera, þeir skenktu hinir vindversku smiðir. Rögnvaldr eggjaði þá til at bera sem ákafast drykkinn, þvíat eigi skorti efni til; sagði hann þat mestu raða, hvert orð álegðist um stórveizlur, at í furstunni vyrði menn fulldrukknir; byrlararnir voro ok í ráðum með honum, ok vissu hverju hann ætlaði fram at fara. Þórólfr skjálgr hafði lagit mikla elsku við sveininn Gunnar, hafði hann þá látið gera honum rauðan skarlat skurt, ok lét hann sitja hjá sér í öndvegi. Nú drukku menn svá ákast hinn fursta aptan, at hverr lá sofinn í sínu rúmi; en er svá var komit, var Rögnvaldr enn eigi iðjulauss, þó at eigi þurfti avlit inn at bera, vissi þá hvat spæknir þeir skyldo,

¹⁾ ok, A.

er hann hafði hirti um sumarit; voro þeir enir vindversku menn þá enn í starfi með honum, ok báru mikinn við fyrir skála dyrnar, en alla spánu báru þeir heim at skálanum, slógu síþan eldi í altsaman ok viðköstu þá hina stóru, ok þvínæst tók skálinn allr at loga; gekk Rögnvaldr þá inn ok greip son sinn Gunnar or öndveginu frá Þórólfi, ok bar hann út sofanda til móður sinnar, ok sagði betr at hann vaknaði seint, þvíat nú eigum vèr heldr starfsamt, segir hann; hún kvað ærit um þat. Þeir menn, er í skálanum voro, voro svâ dauða druknir, at þeir vaknaðu eigi furr enn logi læk um þá, brann þar skálinn ok allir menn, þeir er inni voro. Rögnvaldr sló ok eldi í þrælahúsit, ok brendi þat fólk, er þar var inni; síþan fóro þau til strandar, fengu sèr skip ok ræru út á fjörðinn, þá vaknaði sveinninn ok sá loga ok reyk á land upp, hann mælti: nú bregðr undrum við, ek er nú hær kominn, en litlu áðr sofnaða ek hjá fóstura mínum, ok mântu enn illi Rögnvaldr valda þessum mikla eldi, er ek sè heim til bæjarins; vildi ek miklu heldr vera þar hjá Þórólfi fóstura mínum enn hær hjá þær, þvíat eigi muntu vel við mik gera, er þú hefir illa við hann gert. Rögnvaldr bað vitleysing þann þegja. Eptir þat fóro þau norðr, þau höfðu með sèr fè mikit í borðbúnaði ok brendo silfri, er hinir vindversku menn höfðu borit út, meðan Rögnvaldr bjó til brennunnar; þeim fór eigi at alt hit greið-

azta, hvelfdi þar skipinu undir þeim fyrirsunn-
an Stað, týndost þar hinir vindversku menn ok
allir pennínghar, er á voro skipinu, en Rögn-
valdr gat borgit konu sinni ok syni, flutti hann
þau til bæjar í Ærvík. Þórólfr skjálgr hafði sett
fyrir eignir þær, er þar voro, lítilsháttar menn,
rak Rögnvaldr þá í brott, en settist þar í bú;
vurðo frændr hans því fegnir, er hann hafði
tekit þar fè sitt ok föðurleifð. Rögnvaldr sagði
svá, er hann kom norðr í Ærvík, at Þórólfr
skjálgr hefði gert hann frjálsan ok gefit honum
aptr eignir sínar fyrir lánga ok trúliga þjónusto,
þótti mönnum sú sögn trúanlig. Brenna Þórólfs
spurðist víða, en engi maðr þóttist vita, hvat
valda mundi, var ok eigi mjök eptirleitat, þvíat
Erlíngr, son hans, var barn at aldri, en Þórólfr
hafði verit maðr údæll ok ágjarn, ok af því ekki
vinsæll af alþýðo, höfðo ok flestir hans kærir
vinir brunnit inni með honum. Þá er Rögn-
valdr hafði litla bríð heima verit í Ærvík, tók
hann son sinn Gunnar ok fór til sjóvar með, fèkk
sér einn lítinn bát; síðan tók hann annat skip
meira ok flutti bátinn á sjá út langt, síðan tók
hann sveininn ok batt hann við innviðu í hinu litla
skipinu ok lét reka hvert er vildi, en Rögnvaldr
ræri til lands. Sigríðr spurði at ferð hans, eðr
hvat hann hefði gjört af barninu; hann kvaðst
ekki mundo til segja annat, en eigi mundi
sveinninn segja, hverr Skjálgr hefði inni brent.
Sat Rögnvaldr síðan í búi síno í Ærvík ok þótti

mikilmenni; en frá sveininum er þat at segja, at bátinn undir honum reiddi vindr ok straumar norðr með landi, ok kom um síðir at eyju einni; Rögnvaldr hafði svâ um búit, þó at sveinninn væri bundinn við skipit, svâ at hann mátti eigi sjálfir leysa sik, at þó voro lausar hendr hans, ok mátti hann taka til fæðu þeirrar, er Rögnvaldr hafði ætlat honum at hann mætti lifa við. Fyrir eyju þeirri, er bátrinn var at kominn, ræð einn blótmaðr, var þar mikit hof ok eignatþór; þessi maðr fann rekann, ok þótti undarliga um búit, leysti hann sveinninn ok leitaði orða við, en hann þagði; bóndi tók upp barnit ok bar heim til konu sinnar, þeim sýndist þessi sveinn eiguligr ok fríðr, en þau voro barnlaus; þau leitaðu eptir, ef hann kynni nökkut at mæla, ok fengu þau ekki orð af honum. Bóndi sagði til fundarins nágrönnum sínum, ok frétti eptir, ef nökkurir vissi um barn þetta, hvaðan þat væri at komit, ok kunni þat engi at segja; þá mælti bóndi: hvat mân annat, með því at engi kannast við svein þenna, enn ek fæða hann upp, ok kalla minn son, en nafn skal hann taka af lit kyrtils síns ok heita Rauðr; vóx hann þar upp ok varð bæði mikill maðr ok sköruligr, unni fóstri hans honum mikit, svâ at hann gaf honum alla sína eign eptir sinn dag. Blótmaðr þessi varð ekki gamall, en er hann var dauðr, þá tók Rauðr þar við fjár forráðum ok allri eign; gerðist Rauðr þá enn mesti blótmaðr, ok er

svâ sagt, at hann magnaði með miklum blót-skap líkneski Þórs þar í hofinu, at fjandi mælti við hann or skurðgoðinu, ok hrærði þat svâ, at þat sýndist gánga úti með honum um dögum, ok leiddi Rauðr þat optliga með sér um eyna.

Skilnaðr Rögvalds ok Sigríðar.

146. Nú er at segja frá Sigríði konu Rögvalds í Ærvík, hún kom einn tíma at máli við bónda sinn, ok segir svâ: við höfum lengi saman búit með ást ok yndi, en nú ætla ek at bregða okkari samvist, þvíat ek hygg, at okkr dugi eigi svâ búit; ek hefi verit í samþykki ok vitorði með þér um þau stórvirki, er þú hefir unnit með svâ mikilli huldu, þvíat þat er reynt, at engi maðr heldr fullkomnliga sínum þrifnaði til alsendis, þó at hann myrði einn mann, en þessir stórlutir, er vèr höfum í hratað, ero miklu meira háttar enn eins manns morð; nú hefi ek heyrt at víða um heiminn sé haldinn annarr siðr enn vèr höfum, ok þeir, er þann sið hafa, taka nafn af þeim guði, er þeir trúá á, ok kallaðr er Hvítakristr, ok því heita þeir kristnir; mér er ok sagt, at Hvítakristr sé svâ miskunsamr, at engi maðr hafi svâ ílt gert áðr, at eigi gefist honum þat þá alt upp, ef hann vill kristinn gerast ok halda hans trú; ek hefi ok frétt, at sá maðr, er oss er samlendr, ferr víða um lönd at boða þenna átrúnat, hann heitir Ólafr ok er Tryggva son konúngs Ólafssonar. Nú ætla ek hans at leita, ok ef ek prófa þetta alt samindi, sem mér er

hér af sagt, þá skal ek taka þá trú, sem hann boðar, ok má vera at þá hlýði, en eigi svâ búit, sem nú er komit okkru máli. Rögnvaldr svarar: þú munt því ráða, en eptir mun ek vera, ok óbreytt mundi okkrum hag, ef ek ræða. Því nærst fór Sigríðr or landi með kaupmönnum, er sigldo til Englands, fann Sigríðr Ólaf konúng fyrir vestan haf, en er hún náði at tala við konúng, segir hún svâ: því er ek hér komin, at ek hefi frætt at þú býðr annann sið enn menn hafa í Noregi; nú vil ek láta skírast, hafa síðan ok halda þá trú, sem þú kennir. Konúngr svarar: þú ferr með góðo erendi, ok gánga fáir svâ í mót kristninni, ok vil ek gjarna láta þetta embætti veita þér. Var Sigríðr þá skírd. Síðan mælti Sigríðr til konúngs: ef yðr þikkir mæ þetta hafa vel farit, þá mân hér koma at því, sem mælt er, at æ sèrr gjöf til gjalda; þú munt koma til Noregs ok boða þar trú rétta, vænti ek at meira megí gæfa þín ok hamíngja með guðs miskun enn illska ok mótgánger landsmanna; en ek vil þér kunnigt gera, at maðr heitir Rögnvaldr, ríkr ok auðigr, hann býr í Ærvík fyrir sunnan Stað í Noregi, Rögnvaldr er bóndi minn; nú er þat bæn mín, herra! er þér komit til Noregs, at þenna mann lokkit þér með linleik ok fögrum orðum til sannrar trúar, þvíat heldr mân hann gánga fyrir blíðskap enn harðindum; annarr maðr heitir Rauðr, er ræðr fyrir eyju einni norðr fyrir Hálogalandi; þat er mæ útunnara, hverr

vandi mér er á við hann, báðir ero þeir mikilmenni ok ekki úskaplíkir um margt, ok mætti þér, konungr! verða munr at, at þeir væri þér heldr sinnaðir enn í mót. Síðan segir hún konungi inniliga um öll skipti þeirra Skjálgs ok Rögnvalds ok svá um aðra ríkismanna skipan í Noregi, hver þá var. Sigríðr gaf Ólafi konungi góðar gjafar áðr þau skildu, þvíat hún hafði haft með sér mikit fê af Noregi; fór hún eptir þat út í heim, ok endi þar líf sitt með miklum góðleik. En Ólafr konungr Tryggvason fór litlu síðarr austr til Noregs, sem furr er ritað.

Erlingr Skjálgsson kvongast.

147. Nú er þar til at taka, sem furr var frá horfit, at Ólafr konungr stefndi liði síno til Gulapíngs, þvíat bæendr höfðu sent honum þau orð, at þeir vildi þar svara máli hans. En er hvárirtveggju komo til píngs, þá átti konungr furst tal við landshöfðingja, bar konungr fyrir þá sín erendi, ok bauð þeim sem öðrum mönnum at taka við kristni; þá svarar sá þeirra, er einna var ríkaztr: talat höfum vér frændr ok samit þetta mál vor í millum, at með því, konungr! ef þú vill pýnda oss til nökkurra luta ok brjóta lög vor, ok þrengja oss undir þat með nökkurri nauðúngu, þá munu vér í móti standa með öllu asli, ok fáe þeir sigr sem auþit má verða; en ef þú, konungr! vill leggja til vorr frænda nökkura farsæliga luti, þá mátt þú þat

svá vel gera; at vèr munum allir veita þèr trú-lynda þjónusto. Konúngr svarar: hvat vilit þèr af mèr þiggja, til þess at vor sætt ok samþykki verði sem bezt? Þá svarar þessi höfðinginn: þat er hit fursta, ef þú vill gipta Erlíngi Skjálgs-syni frænda vorum Ástríði systur þína, dóttur Tryggva konúngs, hann köllum vèr nú mannvænztan allra úngra manna í Noregi. Konúngr svarar: líkligt þykkir mèr at þat gjafirð sè gott ok sæmiligt, þvíat Erlíngr er auðigr ok ættaðr vel ok enn friðazti sýnum, en þó á Ástríðr svör þessa máls, nú mân ek leita við hana, hversu henni er um gefit, þvíat flest mân ek til vinna at guðs kristni fáe framgáng, þat er ek má auðveldliga veita af sjálfs míns valdi. Síðan ræddi konúngr þetta mál við systur sína, ef hún vildi giptast Erlíngi at hans ráði. Ástríðr svarar: lítt nýt ek þess þá, segir hún, at ek er konúngs dóttir ok konúngs systir samborin í báðar ættir, ef mik skal gipta útignum manni, mun ek enn heldr bíða nökkura vetr annars gjafirðs; skilðo þau svá sitt tal, gekk hún á brottu. Konúngr lét taka hauk, er Ástríðr átti, ok lét plokka af allar fjaðrarnar ok sendi henni síðan. Þá mælti Ástríðr: reiðr er bróðir minn nú. Stóð hún upp þegar, ok gekk til fundar við konúng; hann fagnaði henni vel; hún segir þá, at konúngr skyldi seá fyrir hennar ráði, slíkt er hann vill; þat hugði ek, segir hann, at ek mundi hafa vald til at gera þann tíginu mann hær í landi, sem ek

vil; lét konúgr þá til sín kalla Erlíng ok alla þá frændr, ok vartalat um bónorð þetta, lauk svá, at Ástriðr var föstnut Erlíngi. Síðan lét konúgr setja þíng ok bauð bóndum kristni, var þá Erlíngr forgángsmaðr at flytja þetta konúgs erendi ok þar með allir frændr hans, játti því þá allr lýðr, þvíat engir vurðu til mótmæla höfþíngjar; var þá skírt þat fólk alt' ok kristnat. Litlu síðarr gerði Erlíngr Skjálgsson brúðkaup sitt, var sú veizla allfjölmenn. Þar var Ólafr konúgr ok bauð at gefa Erlíngi jarls nafn ok ríki mikit; Erlíngr svarar: hersar hafa verit furri frændr mínir, vil ek ekki bera nafn hærra enn þeir; hitt vil ek þiggja, konúgr! at þér látit mik vera mestan mann með því nafni hér í landi; konúgr játaði honum því, ok at skilnaði veitti Ólafr konúgr Erlíngi mági sínum ríki norðan frá Sognsæ ok alt austr til Líðandisness, með þvílíkum hætti, sem Haraldr konúgr hinn hárfagri veitti sonum sínum. Fór konúgr þá enn norðr með landi at veizlum, ok boðaði guðs nafn, hvar sem hann kom.

Ólafr konúgr finnr Rögnvald.

148. Ólafr konúgr var á veizlu skamt frá Ærvík, hugsaði konúgr þá, hvat Sigriðr hafði sagt fyrir vestan haf af Rögnvaldi bónda sínum, sem furr er getit, sendi konúgr þá menn til Rögnvalds ok bað hann koma á sinn fund; sendimenn hittu Rögnvald ok báru honum orð konúgs. Rögnvaldr svarar: velkomnir skulut þér

hèr; gángit inn til drykkju, ok sitit hèr meðan yðr þikkir gott, en eigi veit ek vânr míns erendis á konúngs fund, ef þèr kunnit eigi. Konúngsmenn fóro aptr, oksögðu honum greiniliga svör hans. Konúngr mælti: þá skal ek eiga við hann erendi, ef hann á ekki við mik, skal ek þar koma við fjölmenni. Rögnvaldr spurði at þeir konúngr mundi þar koma, hann sendi alla sína menn í brott af bænum; en er konúngr var kominn nærr bænum, sá þeir einn mann úti; konúngr spur hverr sá mundi vera, honum var sagt, at þar var Rögnvaldr bóndi. Konúngr mælti: mikill maðr ok hamingjusamligr. Rögnvaldr gekk einnsaman í móti konúngi ok fagnaði honum, konúngr tók því vel. Síðan mælti konúngr: þat er erendi mitt til þín, Rögnvaldr! sem til allra annarra hèr í landi, at ek vil, ath þú trúir á einn allsvaldanda guð föður ok son ok helgan anda, skapara himins ok jarðar ok allra luta sýniligra ok úsýniligra; með þessarri trú skaltu neita djöfli ok allum hans verkum ok vælum, ok öllum skurðgoðum ok þeirra átrúnaði; síðan skaltu sem hverr annarr, sá er sálu sinni vill hjálpa ok eignast eilíft líf, taka skírn í nafni heilagrar þrenningar með sannri iðran ok játuingu synda þinna; en sá guð, er þú skalt trúa á, er svâ máttugr, mildr ok miskunsamr, at hann þvær af mannum í skírninni allar syndir, aldri hefir hann áðr svâ ill gört, ef hann gengr til skripta fyrir kenni-

manni, ok segir til glæpa sinna með sannri ið-
ran. En er konúngr hætti sinni ræðu, þá svar-
aði Rögnvaldr: lengi hefirmernú lætt gengit með
minni trú, en allvel líka mer þín boð, utan sá
einn lutr, er þú segir, at til skripta skal gánga
ok segja sínar athafnir, þvíat myklu hefir fleira
yfir mik liðit enn ek muna segja, ok því vil ek
ekki við þinni trú taka, en í engan stað skal ek
letja, at aðrir menn taki við kristni; lét konúngr
þá taka Rögnvald höndum ok hafði hann í sinni
gæzlu.

Haldit 4ra fylkna þing á Dragsheiði.

149. Þetta sama sumar stefndi Ólafr kon-
úngr 4ra fylkna þing norðr á Staði á Dragsheiði,
skyldo þar koma Sygnir ok Firþir, Sunnmærir
ok Raumdælir. Ólafr konúngr sótti til þings
með allmikit fjölmenni, er hann hafði haft aust-
an or landi, ok svâ þat lið, er þar hafði komit til
hans á Rogalandi ok Hörðalandi; bæendr komu
til þings, sem ákveþit var; en er konúngr kom
þar með lið sitt, þá boðaði hann þar kristni, sem
í avðrum stöðum, ok fyrir því at honum þótti
bæendr eigi skjótt játa síno erendi, þá bauð hann
þeim at lyktum, at þeir skyldo halda orosto við
hann, en at avðrum kosti láta skírast ok taka
rétta trú; en þvíat konúngr hafði styrk mikinn
fjölmennis, þá sá bæendr, at þeir höfðu eigi alla
til at berjast við konúng, var þat ráð upptekit
um síðir, at alt þat fólk kristnaðist ok tók helga
skírn. Eptir þat fór konúngr til eyjarinnar Selju,

ok fann þar líkama ennar helgu Sunnivo ok aðra helga dóma þeirrar sælu sveitar, er henni hafði fylgt, sem furr er ritat. Síðan fór konúgr á Norðmæri með liði síno, ok kristnaði þat fylki.

Ólafr konúgr kom til Rauðs.

150. Því næst sigldi Ólafr konúgr inn á Hlaðir, ok lét brjóta ofan hofit, ok taka brottu fê alt þat, er þar var, ok alt skraut af goðonum, hann tók gullhring mikinn or hofshurðinni, er Hákon jarl hafði gera látit, eptir þat lét hann brenna alt saman hofit ok guðin; en er bændr verða þessa varir, þá'láta þeir fara herör um öll hin næstu fylki, ok stefna liði út ok ætla at fara at konúgi með her. Ólafr konúgr hêlt liði síno út eptir firði, hann stefndi norðr með landi, ok ætlaði at fara norðr á Hálogaland ok kristna þar. En er konúgr kom norðr fyrir Naumudal, þá ætlaði hann út í Rauðseyjar; þann morgin gekk Rauðr til hofs síns, sem hann var vanr; Þórr var þá heldr hryggiligr, ok veitti Rauðengi andsvör, þó at hann leitaði orða við hann. Rauð þótti þat mjök undarligt, ok leitaði marga vega at fá mál af honum, ok spurði hví þat sætti. Þórr svarar um síðir ok þó heldr mæðiliga, sagði [at hann gerði ¹⁾] þetta eigi fyrir sakleysi, þvíat mēr er, segir hann, mjök þröngt í kvámu þeirra manna, er hingat ætla til eyjarinnar, ok mjök er mēr úþokk-at til þeirra. Rauðr spurði, hverir þeir menn væri. Þórr segir, at þar var Ólafr konúgr Tryggvason ok lið hans. Rauðr mælti: þeyt

¹⁾ batir við F.

þú í mót þeim skeggravdd ¹⁾ þína, ok stöndum í mót þeim knáliga. Þórr kvað þat mundo fyrir lítit koma; en þó gengu þeir út, ok blès Þórr fast í kampana, ok þeyttiskeggraustina; kom þá þegar andviðri móti konúngi svâ styrkt, at ekki mátti við halda, ok varð konúgr at láta síga aptr til sömu hafnar, sem hann hafði úðr verit, ok fór svâ nökkurum sinnum, en konúgr eggjaðist því meirr at fara til eyjarinnar, ok um síðir varð ríkari hans góðvili með guðs krapti, enn sá fjandi er í móti stóð. Rauðr kom enn til hofsins, ok var Þórr þa mjök úfrýnligr ok í hörðum hug. Rauðr spurði, hví þat sætti. Þórr segir, at þá var konúgr kominn í eyna. Rauðr mælti: við skulum þá standa í móti þeim með öllu aili, en gefast ekki upp þegar, en Þórr kvað þat lítit mundo gera. Sendi konúgr þá orð Rauð, at hann kvæmi á hans fund. Rauðr svarar seinliga: mân ek ekki, segir hann, hrapa ²⁾ á konúgs fund, þvíat mér er lítil þökk á hans kvámu, en þó miklu minni þökk enum máttuga Þór guði mínum. Konúgr sótti þá til bæjar Rauðs, ok kallaði þar saman alt fólk sem í eyjunni var; síðan boðaði konúgr Rauð ok öllum þeim, er þar voro samankomnir, guðs orð með mjúklæti ok linleik en engum harðindum, ok kostgæfði at leiða Rauð á rétta götu sem annat fólk. Konúgr mælti: þat er erendi mitt hingat til eyjar þessar sem annarstaðar, at ³⁾ leiða þik Rauð ok allan þenna lýð af þeim villistigum, er þér hafit úðr of lengi gengit eptir fjand-

¹⁾ brodda, F.²⁾ koma, F.³⁾ ok, A.

ans teygíngum, ok vísa yðr á þá greiðu götu, er alla leiðir til eilífs fagnaðar, þa er hana gánga með réttri rás guðligra boðorða; en þat er at trúa á sannan guð föður ok son ok helgan anda, ok láta skírast í hans nafni, gera síðan hans vilja með góðfýsi ok geyma hans blezaðra boðorða, taka þar í ömbun, ef rétt er til stundat, eilífa sælu með almáttkum guði. En sá er sannr guð ok allsvaldandi, sem hverr skynsamr maðr má skilja, er skapat hefir himininn, jörð ok sjá, sól ok túngl ok alla skepnu af engu efni í upphafi, ok síðan stýrir ok stjórnar allri sinni skepnu eptir sinni vild ok fagrligri skipan. Þat má eigi síðr skilja með, at þat ero eigi guðar, þó at svá kallist, er líkneski ero gjör eptir illum mönnum, ok megu því síðr öðrum hjálpa, at þeir ero sjálfir blindir ok daufir, dumbir ok dauðir, ok megu hvergi or stað hrærast, nema þeir sè af mönnum bornir, eðr fjandinn hræri þá með sínu falsi ok sjónhverfíngum, til þess at hann megi því auðveldligarr svíkja mannfólkit, ef svá sýnist sem skurðgoðin megi þeim nökkut liðsinni veita til sinna glæpa, þeirra er þeir vilja framfara, er á þau trúa; en þeir falsguðar hafa því síðr nökkurn sannan mátt, at sjálfir fjandrnir ero harðla veikir ok úmáttugir í móti krapti allsvaldanda guðs. Rauðr svaraði máli konúngs: áheyriligt getr þú gert, konúngr! þitt mál, en eigi er mér mikit um at láta þann átrúnað, sem ek hefir haft, ok fóstri minn kendi mér, ok eigi má þat mæla,

at guð vârr Þórr, er hêr byggir í hofi, megilítit, þvíat hann segir fyrir úvorðna luti, ok raunör-uggr verðr hann mêr í allri þraut, ok fyrir því mân ek ekki bregða okkru vinfengi, meðan hann heldr trúlyndi við mik, en ekki mân ek meina öðrum mönnum at halda þá trú, sem hverjum sýnist. Konúngr svarar: þat er ok líkast, at þêr geri lítit einum í móti at standa, ef allir aðrir vilja réttu ráði fylgja, ok spurt muntu hafa, at ek hefir menn opt skjótliga kvadda frá erfðum, þá er eigi vildo hlýða mín-um boðum eptir sjálfra þeirra hjálp ok nauðsýn. Rauðr mælti: heldr nú við hót, en ekki geng ek fyrir slíku; en þó alls er þú ert, konúngr! svâ þráhaldr á þínu máli hêr um, ok þú segir þinn guð allsturkan, ok mega hvervitna þat, er hann vill, þá mun hann vilja esla þik svâ, at þú meghir miklu orka; en þú kallar Þór auðgæt-ligan ok vanmeginn, en ek vænti at þêr mân at öðru verða; nú mun ek gera bál mikit, en þit Þórr gángit þar at sínum megin hverr ok takizt í hendr, þá mun sá ykkarr sýnast sigr hafa, er annann dregr um eldinn, ætla ek at þêr skal Þórr verða heldr handstyrkr. Kon-úngr mælti: hverr heyrði slíkt mælt, enginn maðr dirfðist furr at vísa djöflum til þrautar við mik, sem ek boðaða helga trú, en þó mân ek til þessa ráða, treystandi á miskun almáttigs guðs, at sjandinn mun ekki mega í móti krapti Jesú kristis, ok þó geng ek til þessa prófs með

þeim skildaga, at hvárgi okkarr Þórs skal öðrum hjálpa, ok hvers sem viðþarf, ok engi maðr skal tilfara með okkr, hvárr sem vanluta verðr. Var þá hlaðit mikit bál ok skotit í eldi. Þórr gekk at eldinum ok var þó tregr til, tókust þeir konúgr í hendr ok sviptust fast, Þórr lét fyrir, drap hann fótum í eldstokkana, ok steyptist á eldinn fram, brann hann þar á lítilli stundu at avsku, en konúgr skaðaði ekki. Ólafr konúgr mælti: nú er öllum mönnum auðsýnt, at þeir hafa illan átrúnat, er treystast Þór, þar er hann mátti eigi sjálfum sèr hjálpa við bruna. Rauðr svarar: reynt er nú þetta, konúgr! at þú berr sígr af ykkrum viðskiptum, ok aldri skal ek síþan á hann trúa, en þó ferr fjarri, at ek láta skírast at sinni. Konúgr lét þá handtaka Rauð ok hafði hann með sèr í varðhaldi, en þó vissi hvárgi þeirra Rögnvalds til annars, en alt fólk annat í eyjunni var skírdt ok tók sanna trú. Ólafr konúgr spurði þat, at Háleygir höfðu her úti ok ætlaðu at verja konúgi land, ef hann kvæmi norðr þángat; voro þeir höfþingjar fyrir liði því: Hárekr or Þjóttu, Þórir hjörtr or Vágum ok Eyvindr, er kalladr var kinnrifa. Snèri konúgr þá leið sinni suðr aptr til Þrándheims ok inn í fjörðinn, þvíat hann frètti at Þrændir höfðu dreift her þeim, er þeir höfðu saman dregit, þegar er konúgr fór út or firði, ok þeir vissu, at hann ætlaði norðr á Hálogaland.

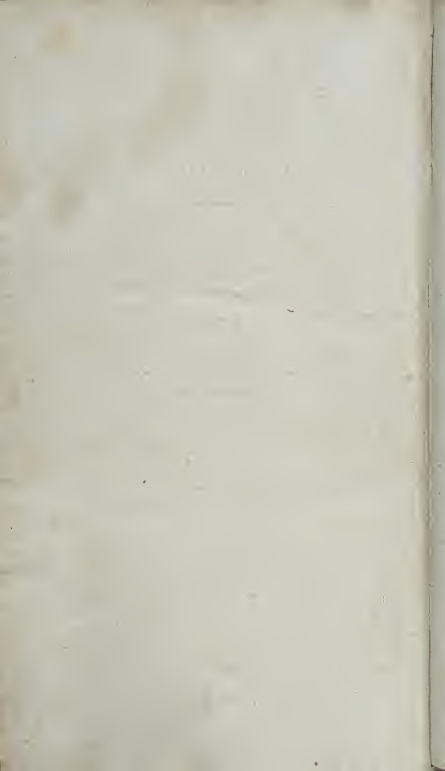
Prentvillur.

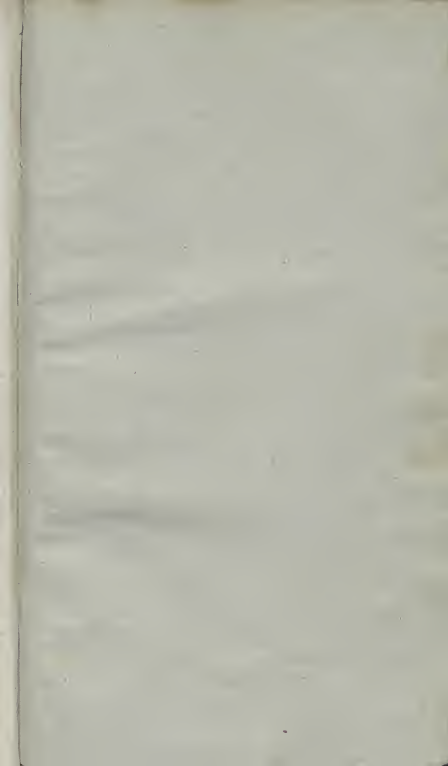
*F*ormáli, *Bls.* 15 *lín.* 4 *re les er*

Bls. 61 *lín.* 14 *Tosta les Tosti*

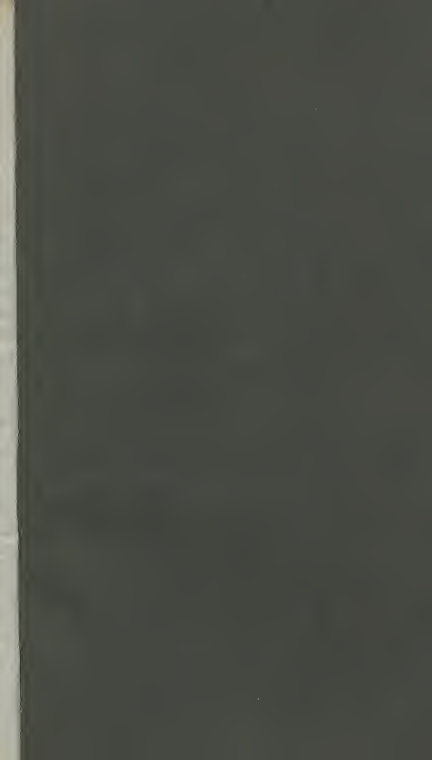
— 81 — 23 Ólafr — Ólaf

— 145 — 25 sagð — sagði

100389856 - 0

